



Dạy con đơn giản hiệu quả



**Không có trẻ nào không thể dạy được,
chỉ có cha mẹ là chưa biết dạy con**

- Bạn luôn cảm thấy con mình thật khó bảo?
- Bạn luôn cảm thấy dạy con quá phức tạp?
- Bạn luôn băn khoăn tìm cách dạy con hiệu quả?

Bạn hãy xem các bậc cha mẹ thông thái đã dạy con họ như thế nào
và sẽ phải thốt lên: “Không ngờ, dạy con lại đơn giản đến thế!”



Cuốn sách là sự kết hợp các phương pháp giáo dục tiên bộ nhất trong và ngoài nước, hướng dẫn các bậc cha mẹ làm thế nào để nuôi nấng, giáo dục con một cách đơn giản mà hiệu quả. Cuốn sách bao gồm những nội dung: tại sao bạn thấy con khó dạy, những lỗi cha mẹ thường phạm phải, cách làm và kỹ năng của những bậc phụ huynh thông thái, làm thế nào để giáo dục những đứa trẻ “khó bảo” trong mắt cha mẹ, những đứa trẻ khó bảo cũng có thể thích học.

Cuốn sách sử dụng nhiều ví dụ sinh động, phương pháp ưu việt, tập trung vào những vấn đề cụ thể, phù hợp với đông đảo các bậc cha mẹ và thầy cô.



LỜI NÓI ĐẦU

Không có hạt giống không tốt, chỉ có người nông dân không biết trồng trọt; không có trẻ không dạy được, chỉ là do cha mẹ không biết dạy con.

Châu Hoàng

Trong cuộc sống, chúng ta thường thấy nhiều bậc cha mẹ dùng hết tâm sức để dạy con, nhưng lại nhận ra rằng, mình càng cố gắng thì trẻ lại càng cách xa mục tiêu mà mình kỳ vọng, có những trẻ trở nên hư hỏng, thậm chí còn phải trả giá bằng tính mạng của mình. Cha mẹ vừa đau khổ, vừa thấy khó hiểu, không biết phải làm sao. Tại sao làm cha mẹ lại khó như vậy? Tại sao dạy con lại khó thế?

Thế nhưng, chuyên gia giáo dục nổi tiếng người Trung Quốc - Châu Hoàng lại cho rằng: “Không có trẻ nào không dạy được, chỉ là do cha mẹ không biết dạy con”. “Chỉ là do cha mẹ không biết dạy con”, điều này không chỉ nói về vấn đề dạy, mà bao gồm cả vấn đề “không dạy mà như dạy”. “Dạy” là hành vi chủ động, là việc cha mẹ chủ động hướng dẫn, chỉ bảo trẻ. Còn “không dạy mà như dạy” là cho con một khoảng không gian tự do trưởng thành, để chúng lớn lên một cách tự nhiên, lành mạnh, dưới sự ảnh hưởng âm thầm từ những hành vi tốt của cha mẹ.

Muốn làm được vậy, trước hết, cha mẹ nên hiểu được khả năng của con, khuyến khích mặt tích cực, phát triển những ưu điểm, cho con phát triển năng lực ở mức cao nhất. Sau đó, cha mẹ phải hiểu và nhận thức về con một cách khách quan, để chúng trưởng thành toàn diện.

Tuy nhiên, điều đáng tiếc là, có khá nhiều cha mẹ, trong quá trình giáo dục con lại ngăn cản sự trưởng thành của chúng. Phương pháp “dạy” bị cha mẹ hạn chế trong phạm vi kinh nghiệm của bản thân. Cùng

với yêu cầu của xã hội và kỳ vọng của người lớn, giáo dục con trở thành việc thỏa mãn bản thân cha mẹ, nhưng vô tình lại cản trở con trẻ. Phần đông cha mẹ dạy con đều căn cứ những gì mình hiểu về xã hội, có nghĩa là, khi dạy con, cha mẹ chỉ căn cứ vào nhu cầu của bản thân, mà bỏ quên nhu cầu cùng sự phát triển của chúng.

Thật ra, mọi trẻ đều lớn lên cùng với nhu cầu. Muốn dạy con, cha mẹ trước hết phải hiểu được điều đó, giống như việc người nông dân ngày nào cũng suy nghĩ cây lúa cần gì, phải chăm bón như thế nào để cho năng suất cao. Cha mẹ mất ngủ vì con, nhưng có thật sự muốn biết con cần gì, và làm thế nào để hiểu được tâm tư tình cảm của chúng. Khi cây lúa mọc không tốt, người nông dân không trách chúng, mà luôn tìm nguyên nhân từ bản thân mình. Nhưng khi trẻ học không tốt, hoặc không nghe lời, rất nhiều cha mẹ chỉ biết trách con, mà ít nghĩ đến trách nhiệm của bản thân. Khi môi trường bên ngoài thay đổi, người nông dân luôn biết cách thay đổi phương pháp trồng trọt; vậy môi trường xã hội thay đổi, phải chăng cha mẹ cũng nên thay đổi quan niệm giáo dục? Tuy cha mẹ không thể lựa chọn con cái, nhưng có thể chọn cách dạy chúng. Khi cách dạy thay đổi, số phận của trẻ có thể cũng sẽ thay đổi. Hãy nhớ rằng, chỉ có cha mẹ không biết dạy con, chứ không có đứa con không dạy được. Thật ra, dạy con cũng rất đơn giản!



MỤC LỤC

CHƯƠNG 1: TẠI SAO TRẺ KHÓ BẢO?

Bạn đang có trên tay cuốn sách này, muốn từ người “không biết dạy con” trở thành người “biết dạy con”. Vậy, trước khi đọc, bạn hãy xem xét câu hỏi “Tại sao con mình lại khó bảo?”, sau đó, vừa suy nghĩ, vừa đọc tiếp chương này, xem có phải bạn đã làm những điều đó khi dạy con không?

Tại sao bạn lại thấy con khó bảo?

Bạn có cho rằng, giáo dục trẻ là trách nhiệm của thầy cô?

Bạn có phải là những bậc cha mẹ gương mẫu?

Bạn có nghĩ, trẻ được học ở trường mọi kỹ năng cần thiết?

Bạn có nghĩ, trẻ phục tùng cha mẹ là việc đương nhiên?

Bạn có nghĩ, mình đã tạo cho con môi trường trưởng thành thích hợp?

Bạn có nghĩ, giáo dục trẻ là nghĩa vụ chứ không phải thú vui?

Bạn và bạn đời có thống nhất ý kiến với nhau?

Bạn có yên tâm giao con cho ông bà?

Đáp ứng mọi yêu cầu của trẻ, bạn nhận lại được gì?

Bạn có nghĩ con bạn ngoan không?

Tiêu kết: Không có trẻ nào không dạy được, chỉ có cha mẹ là chưa biết cách dạy con

CHƯƠNG 2: SAI LÂM THƯỜNG GẶP

Vai trò của cha mẹ được sinh ra cùng với sự ra đời của con, vì thế, cha mẹ cũng trải qua quá trình từ không biết gì đến có kinh nghiệm, như vậy, mắc phải sai lầm là điều khó tránh khỏi. Nhưng sự khác biệt giữa cha mẹ biết và không biết dạy con đó là: cha mẹ biết dạy thường xuyên kiểm điểm lại cách dạy của mình để sửa sai; còn cha mẹ không

biết dạy thì thường cố chấp làm theo cách của mình, không kiểm điểm lại bản thân. Hãy xem nội dung dưới đây để biết bạn đã phạm phải những sai lầm nào!

Sai lầm 1: Dặn dò liên tục

Sai lầm 2: Làm mọi việc thay con

Sai lầm 3: Thương phạt vô lý

Sai lầm 4: Chuyên chế

Sai lầm 5: Thường xuyên thất hứa

Sai lầm 6: Quá dung túng trẻ

Sai lầm 7: Kỳ vọng quá cao

Sai lầm 8: Đa nghi

Sai lầm 9: Chỉ quan tâm điểm số

Sai lầm 10: Giáo dục bằng đòn roi

Sai lầm 11: Lời nói gay gắt

Sai lầm 12: Thất vọng về con

CHƯƠNG 3: CÁCH LÀM CỦA CHA MẸ BIẾT DẠY CON

Bạn chắc hẳn rất ngưỡng mộ những người có con nghe lời và có lúc tự hỏi: Tại sao con người ta lại nghe lời như vậy, trong khi con mình lại bướng bỉnh thế này? Thực ra, con nghe lời hay không lại phụ thuộc vào sự giáo dục của cha mẹ. Dưới đây là một số phương pháp giúp cha mẹ biết cách dạy con trở nên nghe lời.

Dạy con tự tin chứ không tự phụ

Không khuyến khích cạnh tranh một cách mù quáng

Không ra oai

Khen thưởng con thật lòng

Lắng nghe trẻ

Không so sánh con mình với con người khác

Cho trẻ quyền được lựa chọn

Lắng nghe những điều trẻ không nói
Chú ý đến sự thay đổi tâm lý của trẻ
Giúp trẻ thoát khỏi cô độc
“Cúi xuống” nói chuyện với trẻ
Không trốn tránh việc giáo dục giới tính

CHƯƠNG 4: NHỮNG KỸ NĂNG QUAN TRỌNG HƠN VIỆC HỌC

Trong mắt nhiều bậc phụ huynh, thành tích học tập của con là tất cả. Chỉ cần con được điểm cao, cha mẹ có thể từ bỏ vui chơi, thậm chí từ bỏ công việc để ở nhà chăm sóc. Thế nên ngày càng có nhiều trẻ, điểm thì cao nhưng thiếu kỹ năng sống, chúng không có khả năng tự chăm sóc bản thân, thiếu tinh thần trách nhiệm, không lễ phép, lạnh lùng, ngoài việc học ra chẳng có hoạt động vui chơi nào khác. Những trẻ như vậy khi trưởng thành sẽ rất khó hòa đồng với xã hội.

- Kỹ năng 1: Tự kiềm chế
- Kỹ năng 2: Biết cách sử dụng thời gian
- Kỹ năng 3: Đặt ra mục tiêu
- Kỹ năng 4: Tự kiểm điểm
- Kỹ năng 5: Tiếp thu sự phê bình
- Kỹ năng 6: Tôn trọng người khác
- Kỹ năng 7: Giao tiếp xã hội
- Kỹ năng 8: Nghi thức xã giao
- Kỹ năng 9: Giữ lời hứa
- Kỹ năng 10: Có tinh thần trách nhiệm
- Kỹ năng 11: Độc lập tự chủ
- Kỹ năng 12: Yêu thích thể thao
- Kỹ năng 13: Biết khoan dung
- Kỹ năng 14: Hợp tác với người khác
- Kỹ năng 15: Tự bảo vệ mình

CHƯƠNG 5: NHỮNG ĐỨA TRẺ “KHÔNG NGOAN”

Trong mắt bạn, những đứa trẻ có biểu hiện như: cãi người lớn, nói dối, lười nhác, ham chơi, chậm chạp, chán học sẽ không được coi là ngoan. Những đứa trẻ này đánh không được, mắng cũng không xong, khiến bạn phải đau đầu, thậm chí có lúc muốn chối bỏ chúng. Thật ra, dạy những đứa trẻ đó không phải quá khó, quan trọng là phải tìm đúng nguyên nhân và phương pháp.

Bình tĩnh đối phó với trẻ
Tìm hiểu nguyên nhân trẻ nói dối, để trẻ bày tỏ nỗi lòng
Lấy độc trị độc, cho trẻ cơ hội lao động
Khiến trẻ chơi một cách hiệu quả
Để trẻ chịu hậu quả của việc lè mề
Cùng trẻ ghi chép chi tiêu
Giúp trẻ cai nghiện mạng internet
Khiến trẻ thích trường học
Biến tâm lý thích so sánh thành động lực
Dùng tình yêu cảm hóa tính bạo lực của trẻ
Tìm ra phương pháp học tập thích hợp với trẻ

CHƯƠNG 6: TRẺ “HU” CŨNG CÓ THỂ THÍCH HỌC

Nhiều đứa trẻ không nghe lời cảm thấy rằng học là một việc rất khổ sở, chúng thà phoi nắng cả ngày còn hơn ngồi trong lớp một tiếng. Nguyên nhân là do trẻ coi học là nhiệm vụ chứ không phải là cách thực hiện mục tiêu và là kỹ năng cần thiết để bước vào xã hội.

Tìm ra nguyên nhân trẻ chán học
Kích thích lòng ham học
Trẻ chơi giỏi sẽ biết cách học
Biết cách tư duy có lợi cả đời
Bồi dưỡng khả năng tự học

Chọn sách cho trẻ

Dạy trẻ cách đọc

Dạy trẻ cách tăng cường trí nhớ

Giảm bớt áp lực học tập cho trẻ

Khéo léo chỉ dẫn giúp trẻ thích học



CHƯƠNG 1

TẠI SAO TRẺ KHÓ BẢO?

Bạn đang có trên tay cuốn sách này, muốn từ người “không biết dạy con” trở thành người “biết dạy con”. Vậy, trước khi đọc, bạn hãy xem xét câu hỏi “Tại sao con mình lại khó bảo?”, sau đó, vừa suy nghĩ, vừa đọc tiếp chương này, xem có phải bạn đã làm những điều đó khi dạy con không?



TẠI SAO BẠN LẠI THẤY CON KHÓ BẢO?

*Bạn có thấy con không bao giờ nghe lời bạn nói?
Khi bạn trách mắng, con có cãi lại hay thờ ơ với lời bạn?
Khi con không nghe lời, bạn có bao giờ tự hỏi tại sao trẻ lại không nghe mình?*

Nhiều cha mẹ phàn nàn, con cái coi lời mình như gió thổi bên tai, hoặc lấp liếm cho qua, hoàn toàn không để tâm lời nói của cha mẹ. Nếu cha mẹ trách con “không nghe lời” như vậy, e là không hợp lý. Chúng ta đều đã từng là trẻ con, đã từng trái lời người lớn, điều này cũng bình

thường, bởi mỗi chúng ta đều là một cá thể, có bộ não riêng biệt nên sẽ có ý thức, tư duy, tình cảm, hành vi khác nhau. Con cái chúng ta cũng vậy, đặc biệt là những trẻ trong tuổi dậy thì. Vì thế, khi cha mẹ ép buộc suy nghĩ của mình cho trẻ, chúng sẽ dễ nảy sinh sự phản kháng, trở nên không nghe lời.

Cậu con trai bốn tuổi của anh Sơn rất bướng bỉnh, bố nói một câu sẽ cãi lại mười câu, giọng điệu rất hùng hồn, đầy lý lẽ. Ví dụ, khi con chưa dọn xong đồ chơi đã đi xem ti vi, anh Sơn nói: “Con chưa dọn xong đồ chơi thì không được xem ti vi.”, cậu bé sẽ cãi lại: “Con có quyền quyết định khi nào thì dọn đồ chơi”. Nếu anh Sơn tức giận tắt ti vi đi thì nó sẽ kêu lên: “Bố không được can thiệp vào quyền tự do của con”.

Biểu hiện của trẻ dễ bị ảnh hưởng bởi cha mẹ chúng. Chẳng hạn như cậu bé ở ví dụ trên, nếu nhìn nhận ở góc độ sự việc thì thấy câu nào của cậu cũng có lý. Hành vi này là không sai, có chăng chỉ là thiếu sự tôn trọng cha mẹ. Nhưng xét cho cùng, nguyên nhân dẫn đến hành vi trên là do cha mẹ không tôn trọng trẻ từ đầu, bởi vậy, cha mẹ nên tôn trọng trẻ, yêu cầu trẻ một cách hợp lý, nếu không, trẻ sẽ rất dễ trở nên không nghe lời.

Bé Hường được năm tuổi, thông minh và lanh lợi, để đạt được mục đích, bé biết dùng đủ mọi lý do thuyết phục cha mẹ, chẳng hạn như tại sao lại không? tại sao lại như vậy? chúng ta có thể làm gì?...

Một lần, mẹ muốn đưa bé đến nhà bà ngoại, trước khi ra khỏi nhà, mẹ giục bé nhanh chóng thay quần áo, bé lập tức đáp lại: “Tại sao lại phải nhanh ạ? Nhà bà ngoại có chạy mát đâu”, “Mẹ bảo con làm việc gì cũng phải cẩn thận, nhấn nạy cơ mà!”, “Bà ngoại luôn nói phải từ từ mà làm, không nên vội vàng”. Lời nói của bé khiến mẹ cảm thấy bối rối.

Không còn nghi ngờ gì nữa, đây chính là những trẻ thích “nói lý”, với những trẻ này, cha mẹ nên giảm bớt việc thuyết giáo những đạo lý lớn, chú ý yêu cầu trẻ làm những việc cụ thể. Có thể lấy ví dụ từ những việc trẻ đã trải qua để chỉ dẫn cụ thể cho chúng. Trong ví dụ trên, nếu trẻ nói “nhà bà ngoại không chạy mát được”, thì cha mẹ có thể đáp lại là “nhưng bà sẽ lo lắng”; trẻ nói “mẹ bảo làm việc gì cũng phải cẩn thận, nhấn nạy”, hãy trả lời lại “trường hợp đặc biệt, con cũng cần khẩn trương”, nếu không, lần sau trẻ sẽ dùng câu nói đó làm lý do cho mình.

Trẻ không nghe lời, nguyên nhân chủ yếu là do cha mẹ, nếu cha mẹ giáo dục trẻ một cách thích hợp thì trẻ sẽ dễ bảo hơn.

♣ BIỂU HIỆN SAI LẦM

Những việc làm sai lầm của cha mẹ cũng là nguyên nhân khiến trẻ có những hành vi không đúng. Ví dụ, mẹ vừa làm việc nhà vừa nghe trẻ nói chuyện, vô tình sẽ khiến trẻ nghĩ “không cần tập trung nghe người khác nói”, lần sau chúng sẽ vừa chơi vừa nghe người khác nói. Cách ứng xử tốt nhất là bảo trẻ đợi mình làm xong việc rồi nói chuyện, đồng thời hướng dẫn trẻ làm một số việc trong thời gian chờ đợi đó.

♣ QUY ĐỊNH KHÔNG HỢP LÝ

Nếu quy định của người lớn không hợp lý thì trẻ khó lòng làm được. Ví dụ, cha mẹ không cho những đứa trẻ hiếu động ra ngoài chơi, nhưng bản tính chúng thích hoạt động, đương nhiên không thể khống chế bản thân được. Khi ấy, cha mẹ cần đưa ra những hoạt động trong nhà để thu hút chúng.

♣ CẢM XÚC TIÊU CỰC TÍCH TỤ LÂU NGÀY

Đôi khi, không phải do hành động của trẻ có vấn đề, mà do trẻ tích tụ những cảm xúc bức bối lâu ngày không được giải tỏa. Ví dụ, bố mẹ cấm trẻ xem hoạt hình lúc sáu rưỡi, ngày nào trẻ cũng nhân lúc bố mẹ lơ đãng lén xem năm phút, nhưng do không được xem một cách hoàn chỉnh, dẫn đến mất cân bằng cảm xúc. Lâu dần, tâm lý trẻ bị ảnh hưởng và được phản ánh bằng những hành động như phá rối khi ăn cơm, không ngủ, không tắm. Vì trẻ không biết những hành vi đó liên quan đến việc không được xem hoạt hình, nên cha mẹ phải xử lý cho khéo. Nhiều nhà nghiên cứu tâm lý khuyên rằng, hàng ngày cha mẹ nên có thời gian cố định trò chuyện cùng con, dù chỉ năm phút cũng phải chuyên tâm, như vậy, rất có ích cho việc hiểu rõ tâm tư và khúc mắc thật sự của trẻ.

♣ NÓI QUÁ NHIỀU

Cha mẹ nói quá nhiều trước mặt trẻ, kèm theo ý mình muốn nói là vô số những lời than thở, trách mắng, hoặc nói cùng lúc vài chuyện, vài yêu cầu, khiến hiệu quả sẽ ngược lại điều cha mẹ mong muốn. Trẻ

không hiểu rõ cuộc mình bị yêu cầu gì nên sẽ bỏ ngoài tai những lời đó. Khi đưa ra yêu cầu cho trẻ, cha mẹ nói càng đơn giản, ngắn gọn càng tốt, có thể nói với con hai đến ba vấn đề của một việc là đủ, đồng thời bảo chúng nhắc lại lời mình, cũng phải giám sát khi chúng thực hiện.

♣ NÓI QUÁ TO

Nhiều cha mẹ cho biết, để trẻ chú tâm vào lời nói của mình, họ buộc phải quát to. Tuy rằng, lúc đó trẻ chú ý, nhưng chúng chỉ chú ý về mặt giận dữ của bố mẹ hơn là lời nói. Trên thực tế, cha mẹ càng dịu dàng thì trẻ càng dễ chú tâm. Nếu giận dữ, hãy đến trước mặt trẻ, yêu cầu chúng dừng việc đang làm lại, nhìn vào mắt chúng, nói ra suy nghĩ của bản thân với thái độ dịu dàng. Như vậy, bản thân cha mẹ cũng thấy bình tĩnh lại.

♣ CẦN TÔN TRỌNG TRẺ

Một số phụ huynh cho biết, con mình nói luôn mồm và không chuyện nào có nội dung cả, họ cảm thấy rất không có hứng thú để lắng nghe. Vì vậy, khi trẻ nói, cha mẹ thường tỏ ra không để tâm, mắt không rời chương trình tivi yêu thích hoặc quyển sách trên tay. Thật ra, cha mẹ cũng nên yêu cầu bản thân như yêu cầu với trẻ, nhìn vào mắt chúng, nghiêm túc lắng nghe từng chữ chúng nói, đáp lại lời chúng bằng những câu nói đơn giản, cũng có thể đưa ra một vài câu hỏi liên quan, thể hiện rằng mình đang nghe.



BẠN CÓ CHO RẰNG, GIÁO DỤC TRẺ LÀ TRÁCH NHIỆM CỦA THẦY CÔ?

Khi con mắc lỗi hoặc kết quả thi ở trường không tốt, bạn đã bao giờ thử tìm nguyên nhân? Bạn có nghĩ, đó là trách nhiệm của nhà trường? Bạn có nghĩ, phần lớn thời gian trẻ ở trường nên trách nhiệm này thuộc về nhà trường và thầy cô? Bạn nghĩ là mình vất vả làm việc để kiếm tiền hàng ngày, rồi đưa con vào trường tốt nhất, trở thành “hậu cần” của con là sẽ trở thành một bậc phụ huynh gương mẫu?

Nếu bạn hoàn toàn giao phó việc giáo dục con cho nhà trường, cho rằng đó là trách nhiệm của thầy cô, thì bạn đã mắc phải sai lầm lớn. Thực ra, gia đình mới là môi trường giáo dục chính, cha mẹ mới là người trẻ cần nhất trong quá trình trưởng thành. Ở trường học có tới hàng nghìn học sinh, một lớp cũng có vài chục em, thầy cô không thể quan tâm sát sao, càng không thể hiểu về tất cả học sinh rõ như lòng bàn tay. Do đó, thầy cô rất khó căn cứ vào đặc điểm từng em để dạy dỗ. Hơn nữa, nhiều trường chỉ quan tâm đến thành tích học tập và tỉ lệ lên lớp, khá lơ là trong việc bồi dưỡng đạo đức, nhân cách cho học sinh. Nhiều trẻ trở thành hư hỏng chỉ vì cha mẹ không quản lý, mà phó thác con cho nhà trường.

Khi học cấp một, Hải là đứa trẻ rất ngoan ngoãn, biết nghe lời, kết quả học tập cũng rất tốt, luôn là một trong 10 học sinh dẫn đầu lớp. Khi lên cấp hai, công việc của bố mẹ em bắt đầu bận hơn, không có nhiều thời gian quan tâm đến việc học của con nữa. Mẹ cho rằng Hải đã lớn, hơn nữa ngoài ăn ngủ ra, phần lớn thời gian đều ở trường, thời gian tiếp xúc giữa thầy cô và học sinh nhiều như vậy, giao phó con cho thầy cô là việc đương nhiên. Thiếu đi sự quản thúc và quan tâm của bố mẹ, Hải bắt đầu không để tâm đến việc học nữa, ngồi trong lớp hay nói chuyện, bài tập về nhà không làm hết, hôm sau đến lớp mới chép của bạn. Cô chủ nhiệm nói chuyện này với bố mẹ em, nhưng mẹ lại trách cô giáo không quan tâm dạy bảo Hải.

Sau đó một thời gian, cô chủ nhiệm phát hiện ra nguyên nhân khiến Hải học tập sa sút, là do cậu nghiện trò chơi điện tử trên mạng. Trong giờ học toàn nghĩ về trò chơi, tan học là chạy ra quán điện tử, không chú tâm học hành. Bố mẹ Hải biết điều này, lập tức đến trường trách cô giáo.

Mẹ Hải nói: “Tôi đã gửi con cho nhà trường là mong cô giáo quản nó cho tốt, giờ nó mắc lỗi, không phải là trách nhiệm của cô sao?”

Thật ra, ở đâu cũng có những người phụ huynh như bố mẹ Hải. Kết quả học tập của con giảm sút một chút là lập tức cho rằng, thầy cô không quan tâm đến con đúng mức; ở trường con chịu thiệt thòi thì nói do bị thầy cô “trù dập”, con nhiễm thói quen không tốt cũng đổ lỗi cho thầy cô quản giáo không nghiêm. Thật ra, những suy nghĩ đó đều không đúng, nuôi dạy con cái là trách nhiệm và nghĩa vụ của cha mẹ, còn thầy cô dù tốt đến mức nào cũng chỉ là người trợ giúp mà thôi.

♣ CHA MẸ KHÔNG CHỈ LÀ “HẬU CẦN”

Rất nhiều phụ huynh rộng rãi khi đầu tư học hành cho con; họ tìm trường tốt, tìm thầy cô giỏi nhất cho con. Họ cho rằng, mình kiếm nhiều tiền, cho con vào trường tốt để thầy cô dạy bảo, như vậy là hoàn thành trách nhiệm giáo dục, hơn nữa, bản thân mình không hiểu gì về giáo dục nên giao con cho thầy cô là hợp lí. Nhưng, thực tế đã chứng minh, đó là một cách chối bỏ trách nhiệm; trong số những trẻ được cha mẹ đưa vào trường tốt và không quan tâm gì nữa, có khá nhiều trẻ học dở dang, thậm chí trở nên hư hỏng, cha mẹ tốn không ít tiền nhưng rốt cuộc lại nhận được “trái đắng”.

♣ CHA MẸ NÊN NÂNG CAO TRÌNH ĐỘ

Cha mẹ nên chọn một phương pháp giáo dục mới, học tập cùng trẻ, lấy mặt mạnh bổ sung mặt yếu. Đồng thời, vừa không ngừng nâng cao kiến thức văn hóa, vừa tập trung công sức vào việc giáo dục con cái, quan tâm nhiều hơn đến sức khỏe tâm lý của con, nâng cao chỉ số cảm xúc cho chúng và tăng cường tu dưỡng đạo đức. Chỉ số cảm xúc và chỉ số thông minh của trẻ được nâng cao sẽ có tác dụng thúc đẩy kết quả học tập.

Ngoài ra, cha mẹ có con ở bậc trung học, tiểu học hiện nay phần lớn được giáo dục theo cách truyền thống, trong khi con cái lại tiếp nhận nền giáo dục hiện đại. Như vậy, sẽ gặp phải xung đột giữa hai nền văn hóa, khoảng cách giữa hai thế hệ trở nên rõ ràng; tri thức, quan niệm và tố chất của cha mẹ không đáp ứng được nhu cầu của giáo dục hiện đại. Điều này khiến cha mẹ cần cố gắng nâng cao tố chất bản thân, để nhanh chóng thích ứng với nhu cầu giáo dục mới.

♣ CẦN PHỐI HỢP VỚI THẦY CÔ

Cha mẹ nên đến trường thường xuyên, liên lạc nhiều hơn với thầy cô. Cha mẹ và thầy cô phối hợp tốt, chắc chắn trẻ sẽ tiến bộ rất nhanh. Khi môi trường giáo dục gia đình tốt, thì việc trẻ học trường nào cũng không quan trọng nữa. Nếu có điều kiện, cho trẻ vào trường điểm là tốt, nếu không thể, cũng không cần thiết phải tốn nhiều tiền để chọn trường.



BẠN CÓ PHẢI LÀ NHỮNG BẬC CHA MẸ GƯƠNG MẪU?

Cho trẻ đầy đủ cơm ăn áo mặc, không phải lo nghĩ gì, như thế là bạn đã làm tròn hết trách nhiệm? Bạn đã từng tìm hiểu thế giới nội tâm của con? Bạn hạn chế trẻ đi chơi nhưng bản thân lại thường xuyên đi chơi? Bạn nghĩ rằng mình đáp ứng hết nhu cầu vật chất của con là chúng phải nỗ lực học tập? Bạn nghĩ mọi việc bạn làm đều là vì muốn tốt cho con? Cha mẹ thế nào mới là biết cách dạy con?

Từ góc độ nào đó, con cái là kết quả, là sự tiếp nối sinh mệnh của cha mẹ, vì thế, mọi đứa trẻ đều được cha mẹ chiều chuộng hết lòng. Cha mẹ

dồn hết tâm sức làm việc để con được ăn thứ ngon nhất, mặc quần áo đẹp nhất, được vào trường tốt nhất, học những thứ hay nhất. Nhưng chưa chắc như vậy đã là người tốt nhất. Trên thực tế, rất nhiều người đều đang nhận trách nhiệm làm cha mẹ trong trạng thái mơ hồ.

Bố mẹ của Minh việc gì cũng nghe theo con, cung cấp tất cả điều kiện vật chất tốt nhất cho con. Vì công việc quá bận nên thường xuyên vắng nhà, họ nghĩ rằng cho con đủ tiền tiêu vặt, đương nhiên con sẽ trưởng thành khỏe mạnh, như vậy là họ cũng trở thành những phụ huynh mẫu mực. Nhưng Minh đang ở độ tuổi thiếu niên, em thường xuyên cảm thấy cô độc, lâu dần em có dấu hiệu tự kỷ, không muốn giao tiếp với người khác.

Cha mẹ gương mẫu không nên chỉ cung cấp cho con điều kiện vật chất mà còn phải cùng trưởng thành với con. Trong ví dụ trên, bố mẹ Minh quá coi trọng điều kiện vật chất mà quên mất sự phát triển tâm lý của em.

Vì vậy, chúng ta nên tự hỏi xem mình đã biết cách dạy con chưa, đừng để con cái chúng ta có đầy đủ vật chất mà tinh thần lại trống rỗng. Khi cha mẹ cùng nói chuyện với con, hãy tạo điều kiện tốt nhất để chúng thể hiện suy nghĩ của bản thân, không nên cố áp đặt suy nghĩ của cha mẹ vào chúng. Đồng thời, hãy thấu hiểu trẻ, đứng ở góc độ của trẻ để suy nghĩ vấn đề.

Trong quá trình trưởng thành, trẻ gặp vấn đề cũng đừng trách móc, phải kiểm điểm lại phương pháp giáo dục của mình, xem như thế đã đáp ứng được nhu cầu của trẻ chưa.

Vậy, cha mẹ ngoài việc nuôi con lớn ra, sẽ phải làm những gì nữa?

♣ ĐỌC CÙNG CON

Nhiều cha mẹ mua rất nhiều quần áo, đồ chơi cho con nhưng lại ít khi mua các loại báo chí phù hợp với lứa tuổi của trẻ. Đồ chơi sẽ nhanh chóng lỗi thời, còn tri thức thì không bao giờ cũ, đó cũng là điều cha mẹ chưa nhận thức được đầy đủ. Vì thế, nên đưa con đi hiệu sách ít nhất mỗi tháng một lần, chọn mua cho con những cuốn sách thích hợp rồi đọc cùng với con, đó sẽ là những ký ức ngọt ngào trong thời thơ ấu của trẻ.

♣ MỞ RỘNG TÂM MẮT

Bạn đã bao giờ dạy con biết quan tâm đến thế giới rộng lớn này? Nhà bạn có một quả địa cầu, một tấm bản đồ thế giới, một tấm bản đồ Việt Nam hay chưa? Mỗi khi bản tin nhắc đến một địa danh nào đó, bạn có cùng con tìm kiếm địa danh ấy trên bản đồ không? Thời sự có tin vui và cả tin buồn, khoảng cách giữa các khu vực cũng rất lớn, bạn nên để trẻ biết cuộc sống của người dân trong cuộc chiến ở Afghanistan và Iraq ra sao, cũng nên cho trẻ biết sự giàu có của nước Anh, nước Mỹ như thế nào, họ giàu là nhờ tri thức và khoa học kỹ thuật, nếu mình không có tri thức sẽ trở nên lạc hậu. Từ đó, giúp trẻ xây dựng cho mình ý thức phải học hành thật tốt. Cổ nhân nói rằng: “Đọc vạn cuốn sách như đi vạn dặm đường”, bởi vậy, hãy để trẻ dù không ra khỏi nhà nhưng vẫn hiểu biết được xung quanh, nếu chăm chỉ xem tin tức hàng ngày, trẻ sẽ có cơ hội mở rộng tầm mắt của mình hơn.

♣ LÀM VIỆC NHÀ

Rất nhiều cha mẹ không để con làm việc nhà, một là lo con xuống bếp sẽ không an toàn, hai là cảm thấy con làm không tốt, sẽ vương vãi tay chân, ba là cho rằng con chỉ cần học tốt là đủ. Thật ra, việc gì cũng phải học mới biết, không cho con cơ hội học thì trẻ sẽ mãi mãi không biết làm việc nhà.

♣ CÙNG TRÒ CHUYỆN

Nhiều cha mẹ phát hiện ra rằng con không nghe lời mình, nhưng lại rất nghe lời bạn bè. Nguyên nhân chủ yếu là do cha mẹ thiếu sự giao lưu với con. Người lớn luôn thấy mình bận rộn, nhưng lại không biết trẻ con rất cô đơn, đặc biệt là những đứa trẻ con một, ngày nào cũng ở nhà một mình, tâm trạng càng dễ buồn chán. Vì thế, cha mẹ nên thường xuyên nói chuyện với trẻ trước khi ngủ, hãy cùng chia sẻ những việc mà cha mẹ và con cái đã làm trong ngày.

♣ NÓI ÍT LÀM NHIỀU

Cha mẹ là tấm gương của con cái. Cha mẹ không nhất thiết phải là người giàu có, thành đạt, có những thành tích vĩ đại để làm tấm gương cho con, chỉ cần là người lương thiện, có tình thương, có tinh thần trách nhiệm, chăm chỉ cần cù là đủ. Cũng không cần dùng lời lẽ để dạy con phải kính trên nhường dưới, khi bạn hiếu thảo, kính trọng ông bà, khi bạn cúi xuống nhặt rác ở ven đường bỏ vào thùng rác, trẻ nhìn thấy, tự

nhiên sẽ học theo. Có thể công việc của cha mẹ không thật cao quý, nhưng yêu nghề nghiệp, làm việc chăm chỉ, thì trẻ cũng sẽ theo đó mà học tập. Những đứa trẻ chăm chỉ, sau này dù là học tập hay làm việc, sẽ đều gặt hái được thành công.

♣ RÈN CHO TRẺ KHẢ NĂNG CHỊU ĐỰNG VÀ CÂN BẰNG TÂM LÝ

Cha mẹ biết cách dạy trẻ nên chú trọng rèn cho trẻ khả năng chịu đựng và cân bằng tâm lý, rèn cho chúng ý chí và tính cách kiên cường, không cúi đầu khuất phục trước khó khăn. Trong gia đình, cha mẹ cần tạo môi trường thoải mái, để trẻ có cách sống và cách nghĩ của riêng mình, trở thành người khoan dung, nhẫn nại, khách quan và hiền hậu.

♣ BỒI DƯỠNG KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO TRẺ

Cha mẹ nên bồi dưỡng cho trẻ kỹ năng xã hội, khuyến khích giao lưu với mọi người, không nên cho rằng việc đó ảnh hưởng đến việc học mà ngăn cản chúng, càng không nên xua đuổi bạn của trẻ. Nên hướng dẫn trẻ hòa nhập xã hội bằng nhiều hình thức, cho chúng học cách vận dụng tổng hợp các phương thức như biểu đạt bằng ngôn ngữ, viết thư, gọi điện, vận động, đi du lịch, ngoài ra cũng cần bồi dưỡng cho trẻ đức tính thành thật, giữ chữ tín, có ý thức về quốc tế và thời đại.





BẠN CÓ NGHĨ, TRẺ ĐƯỢC HỌC Ở TRƯỜNG MỌI KỸ NĂNG CẦN THIẾT?

Khi trẻ không thể tự thu xếp cuộc sống của mình, bạn đã bao giờ tìm hiểu nguyên nhân? Bạn có nghĩ là do nhà trường giáo dục không tốt? Bạn có nghĩ trẻ sẽ học được mọi kỹ năng cần thiết từ trường học? Bạn có nghĩ khi đưa trẻ đến ngôi trường tốt, chúng sẽ học được nhiều kỹ năng hơn?

Trường học là tổ chức giáo dục có mục đích, có kế hoạch, chức năng chính là giáo dục học sinh. Nhưng như thế không có nghĩa là ở trường trẻ có thể học mọi kỹ năng cần thiết. Vì tri thức cần cho cuộc sống luôn vượt ngoài những gì được dạy trong trường.

Hãy nhìn lại những gì bạn đã trải qua; lúc mới tốt nghiệp cấp ba, bạn đã biết hết những kỹ năng cần thiết cho cuộc sống chưa? Có thể bạn biết cách đọc, có những kiến thức lịch sử và kỹ năng toán học cơ bản, thậm chí là thói quen học tập tốt, những điều này sẽ rất có ích cho bạn khi lên đại học. Nhưng bạn đã sẵn sàng để bước vào cuộc sống hiện thực chưa? Có lẽ chưa đâu, trừ phi cha mẹ bạn đã chuẩn bị hết mọi thứ. Thực ra, cuộc sống thời niên thiếu của phần lớn chúng ta là một mớ lộn xộn, vì chúng ta không biết những kỹ năng cần thiết, nên sẽ phải chịu hậu quả tương ứng.

Vì bận rộn nên vợ chồng anh Lưu cho con học trong trường nội trú, hy vọng con sẽ học được hết kỹ năng trong cuộc sống.

Nhưng, khi đón con về vào cuối tuần, họ phát hiện ra cuộc sống của con là một mớ hỗn loạn trong tuần đó: vì không biết giặt quần áo nên con đem hết quần áo bẩn về nhà, số tiền lẻ ra đủ tiêu trong một tháng, trong vòng một tuần đã hết sạch.

Con gái anh Lưu đã học nội trú, nhưng không vì thế mà học được những kỹ năng cần thiết cho cuộc sống. Giáo dục gia đình có vai trò rất lớn đối với trẻ, đó là một môn khoa học có quy luật tự thân của nó. Tư tưởng, hành vi của cha mẹ cùng với nội dung và phương pháp giáo dục có ảnh hưởng rất lớn tới sự trưởng thành của chúng. Dưới đây là những kỹ năng trẻ không thể học được từ nhà trường, mà cần cha mẹ dạy dỗ.

♣ QUẢN LÝ TIỀN BẠC

1. Tích trữ: “Liệu com gấp mắt”, không phải trẻ nào cũng biết cách tuân thủ câu tục ngữ này. Cha mẹ nên gửi một phần tiền tiêu vặt của trẻ vào ngân hàng, dạy chúng cách đưa ra mục tiêu tích lũy, cách đạt được mục tiêu, rồi cách mua những thứ chúng thích.

2. Lên kế hoạch chi tiêu: Rất nhiều trẻ sợ hãi làm việc này, đó là vì họ thiếu kiến thức và kỹ năng cần thiết. Hãy dạy trẻ lên kế hoạch chi tiêu và những kiến thức liên quan, để khi trưởng thành chúng sẽ không phải lo lắng nữa. Bạn có thể dạy những kiến thức này khi trẻ được hơn mười tuổi, đó là thời cơ hiếm có để chứng minh với trẻ rằng, toán học căn bản quan trọng đến nhường nào.

3. Thanh toán: Để trẻ học cách thanh toán hóa đơn, đảm bảo thanh toán đúng hạn, cho dù là thanh toán tại chỗ hay qua mạng.

4. Đầu tư: Đầu tư là gì? Tại sao phải đầu tư? Nên đầu tư thế nào? Có những cách thức gì? Đánh giá thế nào là đầu tư? Làm sao để phát huy tác dụng thời gian của “lãi kép”? Bạn hãy tích cực nói với con về những chủ đề này.

5. Tiết kiệm: Dạy cho trẻ tiết kiệm ngay từ nhỏ. Khi đi mua hàng nên so sánh giá cả, chất lượng sản phẩm ở những cửa hàng khác nhau, tái sử dụng vật phẩm, tiết kiệm, ăn cơm ở nhà, hạn chế ăn ngoài, không chế ham muốn mua hàng. Nếu cha mẹ mua hàng quá nhiều, dù là trước ngày lễ Tết quan trọng thì cũng là tấm gương xấu cho trẻ.

♣ SUY NGHĨ

Đọc sách là phương pháp quan trọng nhất để thúc đẩy trẻ suy nghĩ, trường học dạy trẻ cách đọc, nhưng cách giáo dục của nhà trường thường khiến chúng cảm thấy việc đọc vô cùng khô khan. Bạn hãy dẫn con vào thế giới tưởng tượng trong những trang sách, hướng dẫn chúng dùng mạng Internet tìm kiếm những thông tin tương ứng, dạy chúng cách đánh giá mức độ đáng tin, tính lô-gic và chân thực của những thông tin đó. Đó là cách hữu hiệu để bồi dưỡng cho trẻ kỹ năng suy nghĩ vấn đề.

♣ THÀNH CÔNG

1. Tích cực: Tư duy phê phán là một kỹ năng quan trọng, có tác dụng thúc đẩy thái độ sống tích cực. Đương nhiên, có thể sự việc trẻ gặp phải rất tồi tệ, nhưng biết đâu trong cái rủi lại có cái may. Vì thế, cha mẹ nên giúp trẻ dừng việc than vãn, tìm kiếm phương án giải quyết, quan trọng

nhất là phải tin vào bản thân, thoát khỏi những suy nghĩ tiêu cực.

2. Động lực: Điều quan trọng giúp trẻ đạt được mục tiêu không phải là kỷ luật, mà là động lực. Làm thế nào có thể dùng nhiều cách khác nhau để khích lệ bản thân và tận hưởng cảm giác vui vẻ khi hoàn thành nhiệm vụ. Ban đầu hãy đặt ra những mục tiêu nhỏ để đạt được, từ đó dần dần rèn luyện kỹ xảo đó.

3. Nhiệt huyết: Con đường quan trọng dẫn đến thành công là tìm được việc mà bạn say mê và toàn tâm toàn ý với nó. Con bạn còn nhỏ, chưa tìm được câu trả lời, nhưng bạn có thể hướng dẫn để trẻ phát hiện ra điều khiến chúng thích thú và tập trung công sức vào đó, đồng thời cho trẻ hiểu tầm quan trọng của việc ấy.

♣ GIAO TIẾP XÃ HỘI

1. Hợp tác: Hãy dạy trẻ rằng, giúp đỡ người khác vừa khiến cho mọi người cùng có lợi, vừa làm cho bản thân thành công hơn. Cho chúng biết rằng kết giao bạn bè có lợi hơn là gây thù chuốc oán, trước khi cạnh tranh nên học cách đoàn kết, hợp tác.

2. Cảm thông: Ở trường, đôi khi trẻ không thông cảm và giúp đỡ, thậm chí còn làm khó bạn khác. Cha mẹ nên dạy con biết đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để hiểu và giúp đỡ họ vượt qua khó khăn.

3. Nhân ái: Nhân ái và sự cảm thông tuy hai nhưng lại như một, cảm thông chủ yếu là giảm bớt nỗi khổ cho người khác, còn nhân ái là hy vọng người khác được hạnh phúc. Cả hai đều vô cùng quan trọng.

4. Lắng nghe: Ở trường, con cái chúng ta có học được cách lắng nghe hoặc cách nói chuyện với người khác không? Cha mẹ nên dạy trẻ biết cách lắng nghe thật sự, từ đó hiểu và cảm thông với người khác.

5. Trò chuyện: Trò chuyện và lắng nghe có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, nhưng nhà trường lại không dạy trẻ cách trò chuyện. Trò chuyện là kỹ năng giao tiếp xã hội vô cùng quan trọng, trẻ nên thực hành khi còn ở trong gia đình ngay từ nhỏ. Hãy học cách nói chuyện với con bạn, chứ đừng chỉ bắt chúng lắng nghe!

♣ CÔNG VIỆC

1. Việc nhà: Cha mẹ nên dạy trẻ cách giữ gìn, bảo quản và sửa chữa đồ dùng trong nhà, bao gồm ống nước, đồ điện gia dụng, hay lớp sơn tường. Dạy chúng nắm bắt các cách thức cơ bản và biết được khi nào

nên gọi thợ đến giúp.

2. **Sạch sẽ:** Rất nhiều trẻ không biết giặt quần áo, không biết dọn phòng, không biết tổng vệ sinh hàng tuần, hàng tháng. Cha mẹ đừng bắt trẻ học những gì cao xa, hãy để chúng biết làm việc nhà trước đã.



BẠN CÓ NGHĨ, TRẺ PHỤC TÙNG CHA MẸ LÀ VIỆC ĐƯƠNG NHIÊN?

Bạn yêu cầu trẻ ngủ lúc 9 giờ tối là chúng phải ngủ? Bạn nghĩ mình dạy trẻ thế nào thì chúng bắt buộc phải làm như thế ấy? Bạn nghĩ mình cấm trẻ làm việc gì đó thì chúng sẽ không được làm? Bạn nghĩ chúng phục tùng bạn là chuyện đương nhiên?

Từ trước tới nay, mọi người đều cho rằng, con cái phải phục tùng cha mẹ, học sinh phải phục tùng thầy cô, đó là chuyện đương nhiên, chẳng có gì phải bàn. Nhưng ngày nay, với các luồng thông tin tràn lan, điều đó liệu còn phù hợp? Cái chúng ta gọi “quan hệ phục tùng”, tức là ông chủ hoặc cấp trên có khả năng khống chế tuyệt đối với người làm hoặc cấp dưới. Nhưng trẻ không phải người làm, cũng không phải cấp dưới của cha mẹ. Vì thế, giữa cha mẹ và con cái nên thiết lập mối quan hệ thân thiết chứ không phải quan hệ phục tùng, nếu cha mẹ chỉ biết bắt con nghe theo mọi lời mình nói thì lâu dần trẻ sẽ có xu hướng nổi loạn.

Quân là con một trong nhà, em rất thông minh, có nhiều năng khiếu; bố mẹ kỳ vọng rất cao và muốn bồi dưỡng em thành nhân tài. Vậy là từ 5 tuổi, em đã được bố mẹ đăng ký cho học rất nhiều lớp năng khiếu như thuyết trình, chơi đàn, bóng bàn. Những việc này, với một cậu bé 5 tuổi như Quân quả thực quá khó. Vì thế, em dần dần cũng mất đi hứng thú với những năng khiếu sẵn có của mình.

Một hôm, Quân vừa học xong lớp vẽ thì mẹ định đưa Quân đi học đàn. Nhưng Quân đã mỏi hết cổ tay ở lớp tập vẽ, nên nói không muốn đi học đàn nữa. Mẹ nghe thế liền nổi giận mắng Quân một trận, bảo em phải nghe lời, nếu không tối sẽ không được ăn cơm. Quân rất khó chịu, từ đó về sau em rất ác cảm với mẹ, mẹ nói gì em cũng làm ngược lại, quan hệ mẹ con trở nên căng thẳng.

Giữa cha mẹ và con cái không nên có mối quan hệ ra lệnh - nghe lời, nên thiết lập mối quan hệ thân thiện bình đẳng. Khi phát sinh mâu thuẫn, cha mẹ cần nói chuyện ôn hòa với chúng. Trong ví dụ trên, mẹ

Quân không tìm hiểu sở thích của con đã bắt con học rất nhiều lớp năng khiếu, làm như vậy là độc đoán.

Không ít trường hợp, cha mẹ phải đau khổ do đã ép con cái theo ý muốn của mình. Thế nhưng, nhiều bậc cha mẹ không nhận ra được sai lầm ấy. Họ quan niệm, con cái nghe theo lời cha mẹ là đương nhiên, còn nếu không nghe chính là bất hiếu. Đó là điểm nghiêm trọng của vấn đề.

Một bé trai học cấp hai, thích bơi lội, thường cùng bạn đi bơi khi có thời gian rỗi.

Một hôm, bố em đọc được một tin trên báo, rằng có một trẻ đi bơi không may bị chết đuối. Anh lập tức gọi cho con bảo chiều không được đi bơi nữa. Con trai hỏi tại sao không được, anh không giải thích bất cứ điều gì, chỉ giận dữ nói: “Bố bảo không được đi là không được đi!” rồi tắt máy.

Chiều không thấy con ở nhà, trên bàn là tờ giấy viết: “Bố, con đi bơi cùng bạn. Không phải con không muốn nghe lời bố, mà muốn nói với bố rằng: con lớn rồi.”

“Cho đi bơi” và “không cho đi bơi” có nội dung hoàn toàn trái ngược, người bố biết lợi ích của bơi lội, nhưng vì lo lắng cho sự an toàn mà không cho con đi bơi. Nếu anh nói rõ nguyên nhân với con và bảo “đi bơi cũng được nhưng phải chú ý an toàn” thì con sẽ nghe lời.

Quan hệ huyết thống giữa cha mẹ và con cái mãi mãi không thể cắt đứt, cho dù là trên phương diện tình thân, lương tâm, đạo lý, trách nhiệm hay nghĩa vụ, thì cha mẹ cũng không bao giờ có thể thống trị được con cái một cách tuyệt đối. Vì thế, chúng ta không nên nghĩ việc con phục tùng cha mẹ là đương nhiên.

♣ NGUYÊN NHÂN TRẺ KHÔNG MUỐN PHỤC TÙNG CHA MẸ

Có lúc trẻ không nghe lời, cha mẹ phải tìm hiểu nguyên nhân. Ví dụ, khi trẻ không hiểu lời cha mẹ thì hãy nói lại hoặc làm mẫu cho chúng, như vậy chúng mới nghe. Đôi khi trẻ hỏi tại sao, cha mẹ cần giải thích rõ cho trẻ hiểu. Nhưng lưu ý một điều, đừng khiến trẻ hình thành thói quen đợi cha mẹ thúc giục mới làm.

♣ LÀM CHO TRẺ TỰ GIÁC NGHE LỜI CHA MẸ

Cha mẹ nên để trẻ tự giác chấp nhận việc giáo dục của mình chứ không phải phục tùng. Giáo dục là sự thỏa hiệp của hai bên chứ không phải do một bên quy định. Cha mẹ thường quên mất nguyên tắc này và quen ra lệnh theo kiểu “bố mẹ nói con phải nghe”. Tại sao trẻ thường cãi lại, đó là vì chúng không tán thành lời nói của cha mẹ. Đôi khi, mục đích giáo dục của cha mẹ là đúng nhưng phương pháp lại không thích hợp.

♣ ÍT DÙNG MỆNH LỆNH THỨC

Ví dụ, muốn trẻ đi ngủ có thể nói: “Con mệt chưa? Có muốn đi ngủ không?”, câu nói này có hiệu quả hơn nhiều mệnh lệnh: “Con đi ngủ nhanh lên!”

♣ CHA MẸ NÊN THỐNG NHẤT

Khi dạy dỗ trẻ, cha mẹ nên thống nhất, nếu mẹ bảo con đi ngủ, bố tuyệt đối không được nói “chơi thêm lúc nữa rồi ngủ”, điều này khiến trẻ không biết nghe ai. Nếu bố mẹ chưa thống nhất được, hãy thảo luận rồi mới bảo trẻ làm. Bố mẹ không nên đưa ra ý kiến trái chiều trước mặt trẻ.

♣ THÁI ĐỘ TRƯỚC SAU NHƯ MỘT

Dù trẻ cầu xin, khóc lóc, làm loạn thế nào, thì cha mẹ cũng không được đồng ý những yêu cầu vô lý của trẻ. Đây là biện pháp chính đáng để cha mẹ rèn cho trẻ thói quen nghe lời. Nếu trẻ có lý do chính đáng thì đương nhiên cha mẹ có thể nhượng bộ, nhưng khóc lóc, cầu xin lại không phải lý do chính đáng. Nếu trước đó, cha mẹ không cho trẻ làm việc này, nhưng sau lại đồng ý thì chúng sẽ dễ coi thường cha mẹ.

♣ CHA MẸ VÀ CON NÊN CÓ MỐI QUAN HỆ BẠN BÈ THẬT SỰ

Con cái có quan hệ máu thịt với cha mẹ; bởi vậy, cha mẹ phải có trách nhiệm nuôi dưỡng, giáo dục con. Giữa cha mẹ và con nên thiết lập mối quan hệ bạn bè thân thiết, chính quan hệ bạn bè mới là quan hệ tình thân kiểu mới, khá lý tưởng trong thời đại thông tin hiện nay. Khi còn nhỏ là lúc trẻ cần sự giúp đỡ nhất, nếu cha mẹ dùng tình thân, tình bạn và sự chân thành, toàn tâm toàn ý giúp trẻ vượt qua thời gian đầu của cuộc sống thì khi cha mẹ già đi, chúng sẽ đối xử lại với cha mẹ như cha mẹ đã đối xử với mình, chúng sẽ coi cha mẹ là người bạn tri kỷ.



BẠN CÓ NGHĨ, MÌNH ĐÃ TẠO CHO CON MÔI TRƯỜNG TRƯỞNG THÀNH THÍCH HỢP?

Khi trẻ ở nhà, bạn có thường cãi nhau với người bạn đời trước mặt chúng? Khi trẻ đang làm bài tập, bạn có chơi bài với bạn bè? Nếu gia đình bạn đang sống ở nơi rất ồn ào, trẻ con hàng xóm là những người hư hỏng, bạn đã bao giờ nghĩ đến việc chuyển nhà không?

Chuyên gia giáo dục người Thụy Điển - Ellen Key cho biết: Môi trường có ảnh hưởng rất quan trọng đến sự trưởng thành của một người. Môi trường tốt là cơ sở để trẻ có tư tưởng đúng đắn và phẩm chất tốt đẹp. Ảnh hưởng sâu sắc nhất là môi trường trong gia đình, môi trường gia đình để lại dấu ấn đậm nét trong sự phát triển thể chất và tinh thần của trẻ, theo trẻ suốt cả cuộc đời.

Mạnh Tử tên thật là Mạnh Kha, người huyện Trâu Thành, Sơn Đông, Trung Quốc. Năm Mạnh Tử lên ba, phụ thân qua đời, gia cảnh bần hàn, ông và mẹ nương tựa vào nhau mà sống.

Ban đầu, nhà Mạnh Tử ở gần một nghĩa địa, hàng ngày có nhiều đoàn người

đưa tang đi qua, Mạnh Tử và các bạn thường mô phỏng theo những người ấy, thích thú chơi trò khiêng quan tài chôn người. Mẹ Mạnh Tử cho rằng, môi trường như vậy sẽ ảnh hưởng không tốt, cản trở sự hình thành tư tưởng lành mạnh của con.

Mẹ Mạnh Tử quyết định chuyển nhà, đưa con đến một làng cách xa khu mộ. Làng này nằm tại phía Tây bắc của huyện Trâu Thành, Sơn Đông. Hồi đó, nơi đây là khu chợ phồn hoa náo nhiệt, Mạnh Tử liền cùng bọn trẻ ở đây chơi trò bán hàng, học cách rao hàng, trả giá, mặc cả, còn học cách mổ trâu mổ bò. Mẹ Mạnh Tử vẫn cảm thấy đây chưa phải nơi lý tưởng cho con, cứ thế này con rất dễ bị ảnh hưởng bởi mấy người buôn bán ngoài chợ, dễ nhiễm thói hư tật xấu.

Sống ở đây được nửa năm, bà mẹ lại kiên quyết chuyển nhà một lần nữa. Họ chuyển đến bên cạnh một ngôi trường. Ngôi trường này chính là nơi mà trước đây, cháu của Khổng Tử là Tử Tư dạy học, sau này gọi là “Học viện Tử Tư”.

Mẹ Mạnh Tử nghĩ, Mạnh Tử sống gần trường chắc chắn sẽ chịu ảnh hưởng bởi không khí học tập ở đây, sau này lớn lên theo học cũng thuận tiện. Sau khi chuyển đến đây, quả nhiên Mạnh Tử bị thu hút bởi tiếng đọc bài trong trường, thường đến sân của học viện đọc theo và tập lễ nghi.

Mẹ Mạnh Tử rất vui vì mình đã tìm được cho con một nơi lý tưởng, từ đó quyết định ở lại nơi này. Sau đó, bà đưa Mạnh Tử vào trường làm đệ tử của Tử Tư.

Qua ví dụ trên thấy được, mẹ Mạnh Tử là người phụ nữ hiền đức, có trình độ, biết cách dạy con. Mạnh Tử nhờ sự giáo dục của mẹ, nhờ môi trường sống tốt, mà trở thành người có nhiều đóng góp trong học thuyết Nho giáo, ông được coi là “Á Thánh”, chỉ đứng sau Khổng Tử.

Phần lớn thời gian của trẻ là ở gia đình, nên môi trường gia đình có vai trò giáo dục vô cùng quan trọng với trẻ. Trẻ rất giỏi bắt chước hành động của những người thân, đây chính là đặc điểm nói lên vì sao hoàn cảnh gia đình có tác động lớn đến tính cách của trẻ. Do vậy, cha mẹ nên học tập mẹ Mạnh Tử, cố gắng tạo ra môi trường tốt, thúc đẩy sự trưởng thành lành mạnh của chúng.

♣ MÔI TRƯỜNG TỐT THỨC ĐẨY PHÁT TRIỂN TRÍ LỰC CỦA TRẺ

Cha mẹ là người thầy đầu tiên của con. Từ việc bập bẹ tập nói đến việc chập chững tập đi, tất cả đều là cha mẹ dạy. Sự phát triển trí lực của trẻ thời kỳ đầu cũng là do cha mẹ rèn cho, ví dụ như dạy trẻ đếm số, dạy trẻ hát. Kết quả tốt - xấu ban đầu sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến việc học của trẻ sau này. Môi trường trưởng thành không tốt sẽ ảnh hưởng đến việc khai thác trí lực thời kỳ đầu, khiến tâm lý và trí lực của trẻ phát triển không hoàn thiện. Môi trường tốt sẽ có tác dụng thúc đẩy trẻ phát triển trí tuệ.

♣ MÔI TRƯỜNG THÍCH HỢP GIÚP HÌNH THÀNH THÓI QUEN TỐT

Thói quen có ảnh hưởng rất lớn đến cuộc sống của con người. Thói quen tốt sẽ mang lại lợi ích cả đời. Rất nhiều thói quen trong cuộc sống như ăn uống, học tập, đọc sách đều có quan hệ khăng khít với môi trường trưởng thành của trẻ.

♣ MÔI TRƯỜNG THÍCH HỢP CÓ LỢI CHO SỰ PHÁT TRIỂN CỦA CƠ THỂ

Có những trẻ vì không được cha mẹ chăm sóc, cuộc sống không có quy luật, ăn uống thất thường, suy dinh dưỡng trong thời gian dài gây ảnh hưởng xấu đến sức khỏe. Từ đó có thể thấy, cha mẹ cần tạo môi trường sống tốt cũng như chăm sóc sức khỏe tốt cho trẻ.

♣ HÌNH THÀNH SỞ THÍCH VĂN MINH, LÀNH MẠNH

Cha mẹ nên có ý thức bồi dưỡng cho trẻ sở thích văn minh và lành mạnh, ví dụ như quan tâm đến thời sự, yêu khoa học, thích văn hóa nghệ thuật, thích tham gia hoạt động thể dục thể thao, chú trọng bồi dưỡng văn hóa, ngôn ngữ văn minh. Cha mẹ cũng nên biết cách nâng cao khả năng phân biệt đúng - sai, tốt - xấu, tăng cường sức chịu đựng cho trẻ, cũng nên lấy mình làm gương cho con học tập.

♣ TẠO CHO TRẺ KHOẢNG TRỜI RIÊNG

Hãy tạo cho con một khoảng trời riêng chỉ thuộc về chúng, để trẻ có thời gian và không gian tự do hoạt động, để trẻ được tự do thể hiện tâm nguyện và tự do trải nghiệm. Như thế, trẻ mới học tập một cách vui vẻ, tích cực được. Đồng thời, trẻ có thể mời những người bạn tốt cùng tận

hưởng những giây phút hạnh phúc đó.

♣ TẠO KHÔNG KHÍ GIA ĐÌNH HÒA THUẬN, THOẢI MÁI

Không khí gia đình có ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển của trẻ. Những trẻ sống trong gia đình có không khí thoải mái, hòa thuận, ấm áp, tràn ngập yêu thương thì thường có cảm xúc ổn định, phóng khoáng, yêu thương bố mẹ, quan tâm đến mọi người xung quanh. Ngược lại, nếu sống trong gia đình chỉ toàn tiếng cãi vã, tình cảm lạnh lùng thì trẻ sẽ trở nên cô độc, quái gở, ương bướng, thân thể suy nhược. Có nhiều cha mẹ cho rằng, con còn nhỏ, chưa hiểu chuyện, gia đình bất hòa sẽ không ảnh hưởng gì đến chúng. Nhưng thực ra, con trẻ vô cùng nhạy cảm, khi gia đình bất hòa, điều đầu tiên để nhận ra đó là không khí gia đình bất thường, quan hệ giữa mọi người căng thẳng, như vậy trẻ sẽ mất cảm giác an toàn, khiến chúng lúc nào cũng trong trạng thái căng thẳng, lâu dần trở nên lãnh đạm, tâm tính bị ức chế. Vì thế, cha mẹ nên điều chỉnh hợp lý mối quan hệ trong gia đình, các thành viên nên hiểu và quan tâm lẫn nhau, để tạo nên một không khí gia đình hoà thuận, có lợi cho sự phát triển của trẻ.



**BẠN CÓ NGHĨ, GIÁO DỤC TRẺ LÀ NGHĨA VỤ
CHỨ KHÔNG PHẢI THÚ VUI?**



Bạn có nghĩ giáo dục trẻ là việc vô cùng vất vả không? Trong quá trình trẻ trưởng thành, bạn có nghĩ quan hệ giữa mình với trẻ là người dạy và người được dạy? Bạn có bao giờ tận hưởng niềm vui khi giáo dục trẻ?

Rất nhiều cha mẹ cảm thấy giáo dục trẻ là một nghĩa vụ, lâu dần coi trẻ là gánh nặng của mình. Thật ra, suy nghĩ này là hoàn toàn sai lầm, khi đối mặt với trẻ, cha mẹ nên thoải mái thể hiện cảm xúc của mình, cùng trẻ cảm nhận thế giới đầy màu sắc này, cùng trẻ trưởng thành và tận hưởng niềm vui ấy.

Cô Vân là cảnh sát, tính chất công việc đã ảnh hưởng đến quan niệm giáo dục con của cô. Cô cảm thấy giáo dục con là nghĩa vụ, là trách nhiệm không thể chối bỏ được. Cô cho rằng, đã dạy trẻ thì phải để trẻ trở thành người nổi trội. Vì thế, cô yêu cầu con rất nghiêm khắc, mọi chi tiết nhỏ trong cuộc sống của con đều bị cô sắp xếp như nhiệm vụ vậy. Ví dụ, thấy cần phải rèn cho con thói quen đọc sách, cô liền mua về hơn chục quyển. Nhưng khi mua cô lại không trao đổi với con, cũng không bồi dưỡng cho con hứng thú đọc các loại sách khác ngoài sách giáo khoa, cô tự mình quyết định tất cả; bởi vậy, con cô không cảm thấy thích thú với điều này.

Một lần, tình cờ, con cô Vân thấy bạn mình và mẹ cùng đọc sách rất vui vẻ, em ao ước có thể cùng mẹ tận hưởng niềm vui đọc sách giống như thế, chứ không phải đọc một mình như để hoàn thành nhiệm vụ.

Ví dụ trên thấy, cô Vân chỉ dạy con chứ không cùng tận hưởng niềm vui khi con trưởng thành. Cách làm như vậy dễ khiến con cảm thấy hụt hẫng. Trong quá trình trẻ trưởng thành, có rất nhiều việc cảm động, đáng vui mừng, nếu cha mẹ coi việc giáo dục là nghĩa vụ thì sẽ mất đi những niềm vui như vậy.

Những bậc cha mẹ xuất sắc đều cảm nhận được niềm vui sống khi nhìn con trưởng thành, khi nhắc đến con là họ vô cùng vui vẻ, tự hào. Mọi người khi nhìn thấy họ đều có ý nghĩ: “Con cái đem lại cho họ nhiều niềm vui vậy sao! Thì ra làm cha mẹ cũng vui đấy chứ!”

Thật ra, những bậc cha mẹ đó chăm sóc con cũng không hề dễ dàng gì, họ còn phải bỏ ra nhiều tâm huyết và công sức hơn những người khác, chỉ khác là họ hoàn toàn tự nguyện chứ không cảm thấy bị ép buộc. Mỗi sự hy sinh của họ đều bắt nguồn từ những trải nghiệm hạnh

phúc tích lũy trước đó, họ làm mà hoàn toàn không có chút than vãn nào, bởi họ biết điều này sẽ đem lại niềm hạnh phúc mới. Với họ, được ở cùng con là sự hưởng thụ lớn nhất, được làm cha mẹ là niềm vinh quang lớn nhất.

Để trở thành cha mẹ thành công, có một bí quyết là yêu trẻ. Hãy nhìn các chuyên gia giáo dục trên thế giới từ xưa đến nay như Plato, Makarenko, Karl Witte hay Khổng Tử, Đào Hành Tri, Tôn Duy Cương, có ai không ủng hộ phương pháp giáo dục bắt đầu từ yêu học sinh, yêu con cái của mình? Có ai không nhận được trái ngọt từ phương pháp ấy?

Chúng ta hãy cùng tận hưởng niềm vui nuôi dạy con trẻ trưởng thành, vì con cái là thiên thần, là kết tinh tình yêu, là bảo bối, là niềm hy vọng, là sắc màu cuộc sống mà số phận trao cho cha mẹ. Mọi niềm vui và hạnh phúc đều bắt nguồn từ con trẻ.

♣ COI GIÁO DỤC CON LÀ NGHĨA VỤ- THẤT BẠI MỘT NỬA

Nếu cha mẹ coi việc giáo dục con là nghĩa vụ thì có thể coi như đã thất bại một nửa. Thứ nhất, suy nghĩ đó sẽ khiến bạn thấy mệt, khi bạn mệt thì rất khó làm tốt. Nuôi dưỡng, dạy bảo trẻ không phải là việc ngày một ngày hai mà đó là việc về lâu dài, trong cả nhiều năm sau này. Mấy chục năm cuộc đời, ngày nào cũng là một ngày mệt mỏi thì làm sao bạn có thể chịu đựng nổi? Thứ hai, suy nghĩ đó khiến quan hệ giữa hai thế hệ rơi vào vòng tuần hoàn ác tính, càng ngày càng tồi tệ. Bạn nghĩ con cái là gánh nặng thì bạn sẽ có những suy nghĩ như: con à, bố mẹ đã bỏ ra nhiều công sức, tiền bạc để nuôi con; như vậy, con phải nghe lời bố mẹ, con phải xứng đáng với những gì bố mẹ bỏ ra. Suy nghĩ như vậy là không lành mạnh, cha mẹ và con cái không tìm được tiếng nói chung sẽ tạo nên không khí bất hòa, mối quan hệ cũng vì thế mà xấu đi.

♣ COI GIÁO DỤC CON LÀ SỰ HƯỞNG THỤ - THÀNH CÔNG MỘT NỬA

Nếu bạn coi việc giáo dục con là nguồn vui, là sự hưởng thụ thì bạn đã thành công một nửa, cuộc sống của bạn sẽ tràn ngập niềm vui. Tình yêu của cha mẹ là ánh mặt trời soi rọi trên con đường trưởng thành của con cái, cho dù thế nào đi chăng nữa thì cũng phải để trẻ cảm nhận được tình yêu của bạn. Nhưng yêu không có nghĩa là nuông chiều và làm thay trẻ mọi việc. Nuông chiều chính là hại trẻ. Là cha mẹ, bạn phải nắm vững việc giáo dục gia đình sao cho hợp lý. Cùng với việc quan tâm, yêu thương trẻ, nhất định phải rèn luyện ý chí, bồi dưỡng cho trẻ

sự quyết tâm, lòng dũng cảm đối mặt với khó khăn, nguy hiểm.

♣ KHÔNG ĐƯỢC COI TRẺ LÀ GÁNH NẶNG

Con cái là sự tiếp nối sinh mệnh của cha mẹ, cha mẹ phải nghiêm túc đối xử với chúng. Khi dạy con, cha mẹ không được nghĩ trẻ là gánh nặng, bởi sẽ có ngày chúng cất cánh bay đi, đó là quy luật tự nhiên. Con cái là trợ thủ nhí của cha mẹ, quá trình nuôi dạy cũng là quá trình cha mẹ cùng trưởng thành với trẻ. Con cái cũng là trung tâm của gia đình, giáo dục con cũng là quá trình cha mẹ học tập một lần nữa, trong quá trình này, cha mẹ sẽ nhìn nhận lại nhiều sự việc một cách đúng đắn hơn.

Từng lời nói, hành động của cha mẹ đều có ảnh hưởng sâu sắc tới trẻ. Hãy dùng trái tim yêu thương nhào nặn nên tâm hồn thơ trẻ, hãy dùng bàn tay ấm áp nắm chặt đôi tay nhỏ bé của trẻ, như vậy, trẻ sẽ được sống trong không khí tràn ngập tình thương và sự ấm áp.



BẠN VÀ BẠN ĐỜI CÓ THỐNG NHẤT Ý KIẾN VỚI NHAU?

Khi bạn trách mắng vì con phạm lỗi, người bạn đời của bạn có bảo vệ trẻ, không cho bạn mắng con? Bạn có bất đồng ý kiến với bạn đời trong vấn đề chọn lớp học năng khiếu cho con? Con bạn có vì được bên vực mà ngày càng bướng bỉnh?

Trong cuộc sống, cha mẹ thường có ý kiến bất đồng về quan điểm giáo dục, khiến trẻ không biết phải theo ai mới đúng. Bất đồng trong giáo dục không phải chuyện đáng sợ, nếu xử lý tốt thì trẻ sẽ cảm nhận được tình yêu của cha mẹ với những đặc điểm khác nhau. Nhưng nếu xử lý không tốt, trẻ sẽ thấy cha mẹ tranh chấp, đôi đầu với nhau, điều này gây ảnh hưởng không tốt đến sự hình thành tính cách và hành vi của trẻ.

Do bị ảnh hưởng bởi cách dạy con của cha mẹ mình, nên chị Dung yêu cầu rất nghiêm khắc với con từ nhỏ. Tính cách của chồng chị lại khá ôn hòa, bởi vậy, nhiều lúc anh không tán đồng với chị. Chị Dung lại nghĩ, nghiêm khắc như vậy là tốt cho tương lai của con, hai người không ai nghe ai, cứ giáo dục con theo cách của mình.

Ví dụ, khi con gái bị vấp ngã, chị Dung không tới đỡ mà để nó tự đứng dậy.

Nhưng nếu chồng chị có mặt ở đó, thì con gái chị sẽ khóc to gọi bố. Anh thương con nên nhìn chị giận dữ, mắng chị không tiếc lời trước mặt con.

Một hôm, khi gia đình chị Dung cùng nhau đi dạo phố, con gái chị bắt chợt thấy bộ đồ chơi tàu hỏa. Bộ đồ chơi này có tàu hỏa chạy trên một đường ray cố định, có thể vượt đèo, chui qua đường hầm. Con gái rất thích và đòi mẹ mua. Chị Dung nói: “Nếu con thích thì mẹ có thể mua. Nhưng mỗi ngày con phải giúp bố mẹ làm một việc. Nếu con duy trì trong hai tuần thì mẹ sẽ mua”. Con gái không muốn như vậy, liền khóc âm lên, bố mẹ liền đưa em về nhà. Nhưng hôm sau, chồng chị Dung đã lén đi mua bộ đồ chơi đó cho con.

Lâu dần, quan hệ giữa bố và con gái ngày một tốt, nhưng con gái lại trở nên rất ương bướng, không nghe lời người lớn, khiến chị Dung rất đau đầu.

Trong ví dụ trên, người mẹ rất nghiêm khắc với con, hơn nữa phương pháp cũng khá khoa học. Nhưng cách dạy con của chồng chị lại trái ngược, anh chiều chuộng con, con muốn gì là được nấy. Khi có sự bất đồng trong quan điểm dạy con, họ lại không trao đổi với nhau khiến mâu thuẫn ngày một lớn, trẻ vì đó mà ngày càng ương bướng hơn.

Trong việc giáo dục con, cha mẹ nên nhất trí về quan điểm. Đồng thời, mỗi bậc cha mẹ cần nhận thức được xu hướng cũng như yêu cầu của thời đại đối với con người, lại càng phải xây dựng quan điểm giáo dục đúng đắn. Cần coi trọng bồi dưỡng sự phát triển toàn diện và khả năng sáng tạo cho trẻ. Chỉ có như vậy, cha mẹ mới có thể hợp lực, yêu thương và nghiêm khắc có chừng mực; khi trẻ phạm lỗi, cha mẹ thể hiện thái độ đồng nhất, như vậy mới làm cho trẻ biết sửa lỗi và tiến bộ hơn.

♣ BẤT ĐỒNG QUAN ĐIỂM GIÁO DỤC KHÔNG CÓ LỢI CHO SỰ PHÁT TRIỂN TÂM LÝ CỦA TRẺ

Khi cha mẹ không đồng nhất trong việc giáo dục con, người bảo thế này, người bảo thế kia, khiến con không biết nên nghe ai, điều này rất không tốt cho việc hình thành tính cách tốt của trẻ. Một số người trưởng thành bị rối loạn đa nhân cách, chính là hậu quả của việc thuở nhỏ phải chịu những phương pháp giáo dục bất đồng của cha mẹ.

Ngoài ra, thái độ của cha mẹ không thống nhất sẽ dễ khiến trẻ có thói quen không tốt, thói quen đó có thể từ cha hoặc mẹ. Ví dụ, có những người mẹ quá nuông chiều con, bố lại không quan tâm giáo dục, trẻ trong những gia đình như vậy thường rất nhút nhát, ích kỷ, không

biết khoan dung; một số cha mẹ lại quá nghiêm khắc với con, động một chút là đánh mắng, những trẻ như vậy sẽ rất ngang ngược, thường xuyên bắt nạt các bạn bé hơn.

♣ GIÁO DỤC CON LÀ TRÁCH NHIỆM CHUNG CỦA CHA MẸ

Để con trưởng thành lành mạnh cả về thể chất và tinh thần, chỉ dựa vào sự giáo dục của cha hoặc của mẹ rõ ràng là không đủ. Vì thế, khi dạy con, cha mẹ nên nhất trí về thái độ, thống nhất về lời nói, phải thường xuyên bàn bạc trao đổi, nếu không hiểu gì nên hỏi chuyên gia, đọc nhiều tài liệu giáo dục. Cha mẹ không nên lấy lý do công việc bận rộn mà đẩy trách nhiệm sang người kia.

♣ BẤT ĐỒNG QUAN ĐIỂM TRONG GIÁO DỤC TRẺ LÀ CHUYỆN BÌNH THƯỜNG

Cha mẹ nên hiểu, bất đồng trong quan điểm giáo dục là hiện tượng rất bình thường. Khi dạy con, mọi người thường chịu ảnh hưởng từ cách giáo dục của cha mẹ mình. Hồi nhỏ, nếu bạn có người bố rất dịu dàng thì đến khi làm bố, bạn sẽ dễ nuông chiều con. Hồi nhỏ, bạn có người mẹ nghiêm khắc thì khi làm mẹ, bạn sẽ đặt ra rất nhiều quy định cho con. Vì thế, khi ý kiến của bạn và người bạn đời không thống nhất, đừng cho rằng họ cố tình chống lại bạn hoặc suy nghĩ của họ quái dị, mà phải xem ảnh hưởng từ gia đình đến mỗi người.

♣ KHI CÓ BẤT ĐỒNG CẦN GIỮ BÌNH TĨNH

Cha mẹ nên biết cách khống chế cảm xúc của mình, học cách thỏa hiệp, nhún nhường để hóa giải mâu thuẫn vào thời điểm thích hợp. Ví dụ, cậu con trai 12 tuổi vì ham chơi nên thi môn tiếng Anh không đạt, bố tức giận tát em. Lúc này, nếu mẹ lại phản ứng ngay với bố sẽ khiến xung đột thêm nghiêm trọng. Vậy là mẹ vội kéo con sang một bên, tách rời hai bố con ra rồi nhỏ nhẹ nói chuyện với con. Sau khi thương lượng với con về việc học, mẹ thuyết phục bố, bảo bố xin lỗi con rồi dần dần hóa giải mâu thuẫn.

Khi xảy ra mâu thuẫn, suy nghĩ đầu tiên nên là: con sẽ nhìn thấy, sẽ ghi nhớ cách mình giải quyết mâu thuẫn, điều này ảnh hưởng tới cuộc sống gia đình sau này của con. Vì thế, bố mẹ nên dùng cách giải quyết mâu thuẫn một cách linh hoạt, mang tính xây dựng chứ không phải cãi nhau hay chiến tranh lạnh.

♣ HỌC CÁCH NÓI CHUYỆN VỚI NGƯỜI BẠN ĐỜI

Bạn nên lắng nghe lý do, tìm hiểu suy nghĩ thật sự của vợ (chồng) rồi thuyết phục họ. Ví dụ, chồng muốn cô con gái 6 tuổi học Taekwondo nhưng vợ lại nghĩ con gái không hợp với hoạt động mạnh nên kiên quyết phản đối. Qua những lời nói nhẹ nhàng ôn hòa, chồng phát hiện rằng vợ sợ con gái bị thương. Vậy là nhân lúc tâm trạng vui vẻ, người chồng đưa vợ đến xem những đứa trẻ khác tập luyện, đồng thời nói chuyện với những bậc cha mẹ khác, kết quả là người vợ đã xóa bỏ được nỗi lo, vui vẻ tán thành ý kiến của chồng.



BẠN CÓ YÊN TÂM GIAO CON CHO ÔNG BÀ?

Bạn có vì công việc quá bận rộn mà để con cho ông bà chăm sóc? Để ông bà nuôi con, sau một thời gian không gặp con, khi con không nhận ra mình, rụt rè trốn sau lưng ông bà, bạn sẽ cảm thấy thế nào?

Hiện nay, ngày càng có nhiều ông bà nội (ngoại) phải trông cháu. Dù ở sân chơi của khu phố hay trước cổng nhà trẻ, chúng ta có thể thấy rất nhiều ông bà đang trông hoặc đón cháu mình. Nhưng bạn có thật sự yên tâm khi giao con cho ông bà?

Có người cho rằng, việc ông bà chăm cháu có ba ưu điểm lớn: một là có lợi cho sự phát triển của trẻ, rất nhiều trẻ bộc lộ tài năng, trở thành “thần đồng” đều do nhận được kinh nghiệm phong phú của ông bà; hai là có lợi cho cha mẹ, cha mẹ có công việc bận rộn, ông bà chăm sóc cháu sẽ giúp cha mẹ không phải lo lắng nhiều, chuyên tâm vào sự nghiệp; ba là có lợi cho ông bà, ông bà không chỉ bớt cô đơn mà còn có được tinh thần vui vẻ khi chứng kiến quá trình trẻ lớn lên, còn có thể phát huy được kinh nghiệm và lòng nhiệt tình. Niềm vui khi chơi đùa cùng cháu sẽ giúp người già duy trì được trạng thái tâm lý lành mạnh. Tuy có nhiều ưu điểm, nhưng việc này cũng đem lại nhiều tác động xấu, không có lợi cho sự phát triển của trẻ.

Năm nay, Bình tròn ba tuổi. Trước đây, chị Lý tự tay chăm sóc con, nhưng gần đây do phải đi làm nên chị nhờ bà nội đến trông hộ. Chị Lý nghĩ, có bà chăm con là sẽ yên tâm làm việc. Nhưng những chuyện không hay đã bắt đầu xảy ra: bữa cơm trưa, chị Lý làm món đùi gà rán, tiêu chuẩn mỗi người một cái, Bình ngoan ngoãn đồng ý khẩu phần này, nhưng bà lại nói: “Trẻ con có thể ăn hai cái.” Chỉ chờ có thế, Bình không sợ hãi gì nữa, ăn liền hai cái, thế là em không muốn ăn những món khác nữa. Chị Lý nổi giận, nhưng chồng chị ngăn lại. Thêm vào đó, trước kia Bình biết tự làm những việc đơn giản như đi giày, mặc quần áo, nhưng khi bà nội đến, bà đều tranh làm hết, Bình rất vui vì đã không phải tự làm. Những việc nhỏ nhặt này khiến chị Lý thật sự đau đầu, chị lo rằng Bình được nuông chiều như vậy, sau này rất dễ trở thành hư hỏng.

Kinh nghiệm của người già thường không hợp với quan niệm giáo dục hiện đại. Quá cưng chiều cháu và tính bảo thủ là vấn đề chính của người già. Trong ví dụ trên, bà nội của Bình có tư tưởng khá lạc hậu, không hiểu dinh dưỡng hợp lý trong ăn uống, cứ nghĩ cháu ăn nhiều là được. Trong cuộc sống, không ít người giống như bà của Bình, do quá yêu cháu nên thường chăm sóc cháu mọi mặt một cách quá chu đáo. Vì thế, những đứa trẻ do ông bà nuôi lớn thường yếu trong việc tự sắp xếp cuộc sống. Có người đáp ứng mọi yêu cầu của trẻ, mặc cho yêu cầu đó hợp lý hay không, trẻ sẽ sinh ra tính ích kỉ, luôn coi mình là nhất. Có ông bà còn thường bao che khuyết điểm của cháu, thái độ và phương pháp giáo dục không thống nhất với cha mẹ. Bởi vậy, khi giao con cho ông bà, cha mẹ không nên phó mặc hoàn toàn.

♣ KHOẢNG CÁCH THẾ HỆ DẪN ĐẾN SAI LẦM TRONG GIÁO DỤC

1. Cung chiều: Nhiều ông bà có tâm lý bù đắp, hỏi trẻ mình không có điều kiện mang lại vật chất cho con thì giờ đáp ứng cho cháu cái đó. Sự cung chiều này dễ trở thành nuông chiều tùy tiện. Những trẻ được ông bà nuông chiều sẽ có một trong hai tính cách cực đoan sau: một là nhút nhát, không hòa đồng, ít nói, khả năng ứng biến kém, tính tình hướng nội; hai là phóng túng, hiếu thắng, chuyên quyền bá đạo, khó quản lý, tính tình hướng ngoại, nhưng khi ra ngoài không có khả năng tự lập, gặp vấn đề khó khăn chỉ biết trốn sau lưng người lớn.

2. Quan niệm bảo thủ: Người già thường yêu cầu, dạy dỗ trẻ theo quan niệm cũ, điều này sẽ không có lợi cho khả năng thích ứng xã hội sau này của trẻ. Ngoài ra, một số ông bà do trình độ văn hóa thấp, tư tưởng bảo thủ, vô tình truyền đạt cho cháu quan niệm mê tín thời phong kiến, trẻ do đó khó tiếp nhận tư tưởng, tri thức mới.

3. Tạo khoảng cách giữa cha mẹ và con cái: Bình thường, sống cùng ông bà, trẻ đã quen được chiều theo ý mình. Khi cha mẹ yêu cầu nghiêm khắc hoặc trừng phạt con, ông bà lại đứng ra bảo vệ, điều này khiến cha mẹ không thể kịp thời sửa chữa khuyết điểm cho con, vừa ảnh hưởng đến sự phát triển lành mạnh của trẻ, vừa dễ gây bất hòa trong gia đình.

♣ CHA MẸ GIỮ VAI TRÒ CHỦ ĐẠO TRONG VIỆC DẠY TRẺ

Dù có bận trăm công nghìn việc, cha mẹ cũng phải dành thời gian để trò chuyện với con, tuyệt đối không được từ bỏ trách nhiệm làm cha mẹ. Chỉ cần cha mẹ coi trọng việc giáo dục con thì sẽ dành ra được thời gian giáo dục con. Ví dụ, hàng ngày dành chút thời gian chơi với con hoặc kể chuyện cho chúng sau mỗi bữa ăn, cuối tuần có thể đưa chúng đi chơi.

Cha mẹ phải hiểu, mình là người giữ vai trò chính trong quá trình giáo dục trẻ. Vì thế, bạn không thể chỉ vì muốn được giảm bớt việc mà đẩy con cho ông bà, cũng đừng sợ con được chiều, dễ sinh hư hỏng mà không cho ông bà nuôi cháu, gây mâu thuẫn giữa hai thế hệ.

♣ MƯỜI ĐIỀU KIỆN ĐỂ KHOẢNG CÁCH THẾ HỆ PHÁT HUY HIỆU QUẢ GIÁO DỤC

Phương pháp giáo dục này có khuyết điểm nhưng cũng có ưu điểm, quan trọng ở chỗ ông bà là người như thế nào và dùng cách gì để giáo

dục trẻ. Có những ông bà dạy cháu rất tốt, đó là bởi ở họ hội tụ những điều kiện sau đây:

1. Sức khỏe tốt, tinh thần trẻ trung, thích nuôi dạy trẻ con.
2. Tâm lý lành mạnh, cảm xúc ổn định, không có chương ngại hoặc lệch lạc tinh thần.
3. Thói quen vệ sinh cá nhân và gia đình tốt, không hút thuốc, uống rượu.
4. Có kiến thức về dinh dưỡng và chăm sóc trẻ.
5. Tính cách phóng khoáng, khả năng giao tiếp tốt, không có chấp, không thiên vị, kiên nhẫn với trẻ con.
6. Thích hoạt động ngoài trời, thường xuyên đưa trẻ ra ngoài nhận biết thế giới xung quanh.
7. Có cơ sở kiến thức văn hóa nhất định.
8. Nhân từ, khoan dung nhưng không dung túng, nuông chiều, biết cách giáo dục.
9. Biết quan sát, nhận ra sự thay đổi về thể chất cũng như tâm lý trẻ, kịp thời trao đổi với cha mẹ.
10. Dễ tiếp nhận tri thức, quan niệm mới và phương thức giáo dục hiện đại.

♣ “GIÁO DỤC KHOẢNG CÁCH THẾ HỆ”, CẦN SỰ PHỐI HỢP GIỮA ÔNG BÀ - CHA MẸ

Nuôi dạy trẻ là trách nhiệm và nghĩa vụ của cha mẹ, cha mẹ không được vin vào lí do bận rộn mà bỏ bê trẻ. Dù bận thế nào cha mẹ cũng nên dành thời gian ở bên con, không giao hết việc nuôi dưỡng, giáo dục cho ông bà.

Mặt khác, ông bà cũng nên xác định vị trí của mình, không được vượt quá chức trách, cũng không nên nghĩ mình là người vô dụng; hãy làm tốt vai trò là người điều hòa mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái; yêu trẻ nhưng không cưng chiều; khi truyền kinh nghiệm và kiến thức đừng để những thói quen không tốt ảnh hưởng đến chúng. Chỉ khi ấy, việc giáo dục của ông bà mới phát huy được tác dụng tích cực.

ĐÁP ỨNG MỌI YÊU CẦU CỦA TRẺ, BẠN NHẬN



LẠI ĐƯỢC GÌ?

Khi đi mua sắm, trẻ muốn gì bạn cũng đồng ý? Lúc ăn cơm, trẻ kén ăn bạn cũng mặc kệ? Có phải bạn không thúc giục để trẻ muốn mấy giờ ngủ cũng được?

Có phải mọi việc trong cuộc sống bạn đều theo ý trẻ?

Hiện nay, phần lớn các gia đình đều có ít con, trẻ thường được ông bà cha mẹ rất mực nuông chiều, đòi gì được nấy, khiến chúng trở nên ương bướng, nhõng nhẽo, dễ cáu giận, hễ việc gì không theo ý mình là lăn ra gào khóc, điều này không chỉ khiến cha mẹ khó xử mà còn không tốt cho bản thân trẻ.

Bé Nam 7 tuổi, rất nghịch ngợm, lúc nào cũng thích đập phá đồ đạc trong gia đình, nhưng bố mẹ lại ít khi ngăn cấm. Có dạo, em thích chơi bút màu, ngày nào cũng cầm bút vẽ khắp nhà. Khi bố cấm không cho vẽ, em gào khóc âm ĩ. Rõ ràng là trẻ không đúng, nhưng cha mẹ do thấy khó xử, vì quản không nghiêm trẻ không nghe, quản nghiêm quá lại sợ cá tính của trẻ không được phát triển tự do.

“Chơi là bản năng của trẻ, mọi việc trẻ làm đều đúng, người lớn nên khuyến khích chúng.” Dưới ảnh hưởng của quan niệm này, cùng với việc con lớn dần, mẹ Nam ngày càng cảm thấy bối rối trong việc giáo dục cậu, cô than phiền: “Tôi gần như đáp ứng mọi ý muốn của nó, nhưng nó lại ngày càng tệ hại. Giờ nó không chỉ không nghe lời người lớn, mà ngày càng có nhiều thói xấu hơn, thích ném đồ khắp nhà, thấy tivi có thứ gì hay liền đòi mua cho bằng được, đi ra ngoài nhiều lúc còn thích nằm ra đất khóc đòi tôi bế, rất cuộc tôi phải làm sao?”

Ví dụ trên cho thấy, gia đình Nam đã phạm một sai lầm trong giáo dục con. Là cha mẹ, bạn không nên hoàn toàn nghe theo ý trẻ, cách giáo dục đúng đắn là tuyệt đối không được bao che, dung túng khuyết điểm của trẻ, càng không được thuận theo mọi yêu cầu của trẻ, nhà càng có điều kiện lại càng phải nghiêm khắc, nếu không, chúng sẽ trở nên ngang bướng.

♣ NUÔNG CHIỀU TRẺ LÀ TƯỚNG ĐOẠT QUYỀN PHÁT TRIỂN CỦA TRẺ

Quá cưng chiều trẻ là gián tiếp đoạt đi quyền phát triển của chúng. Lẽ ra, trẻ phải rèn luyện tính độc lập, tự mình giải quyết vấn đề, nhưng cha mẹ nuông chiều sẽ lấy mất cơ hội ấy, hơn nữa, cha mẹ cũng không thể bao bọc con cả đời. Khi lớn lên, trẻ rất khó trở thành người có ích. Mặt khác, quá nuông chiều sẽ khiến trẻ quen với việc coi mình là trung tâm, thích ra lệnh, không chấp nhận ý kiến trái ý mình, tất cả đều rất bất lợi cho cuộc sống và giao tiếp sau này của trẻ.

♣ KHÔNG ĐƯỢC TÙY TIỆN ĐÁP ỨNG MỌI YÊU CẦU CỦA TRẺ

Khi là trẻ sơ sinh, trẻ đã có ý thức, biết cách quấy khóc để đạt được mục đích. Vì thế, cha mẹ phải rèn thói quen tốt cho trẻ ngay từ khi mới sinh. Chỉ cần trẻ không đói không khát, không nóng không lạnh, không bị ngứa thì không cần lúc nào cũng phải bế chúng. Lâu dần, chúng sẽ bớt quấy khóc. Ban đầu, chúng chỉ muốn người lớn bế, lớn hơn một chút là biết đòi đồ chơi, mua đồ ăn, sai khiến người lớn làm việc này việc kia. Dần dần, yêu cầu của chúng sẽ ngày một tăng lên, không hài lòng một chút là khóc lóc. Nếu áp dụng cách đó nhiều lần để đạt mục đích, thì sẽ hình thành thói quen xấu, chỉ biết đòi hỏi và hưởng thụ.

♣ KHI TRẺ PHẠM LỖI PHẢI KỊP THỜI SỬA CHỮA

Không ít cha mẹ biến sự quan tâm yêu thương trẻ thành nuông chiều, đặc biệt là trong gia đình trẻ là con một. Cha mẹ coi con là nhất, chiều chuộng đủ điều, đòi gì cũng cho. Trẻ nếu mắc phải sai sót cũng không được kịp thời chỉ ra, là bởi cha mẹ thương con, không muốn con phải chịu áp lực, thiệt thòi. Khi trẻ được cha mẹ bao bọc quá mức, dần sẽ trở nên ương bướng, có nhiều thói quen không tốt.

♣ KHI TRẺ YÊU CẦU VÔ LÝ, HÃY PHÂN TÁN SỰ CHÚ Ý CỦA CHÚNG

Trẻ dễ bị phân tán sự chú ý, dễ bị hấp dẫn bởi sự vật mới, trẻ càng nhỏ lại càng như vậy. Khi trẻ đòi mua đồ chơi cao cấp nào đó, cha mẹ không nên trả lời ngay là không mua, có thể nói: “Đang kia còn có nhiều đồ chơi hơn, chúng ta ra xem đi”, vừa đi vừa nói về những thứ đồ chơi khác, trẻ sẽ dễ dàng quên ngay sự việc vừa xảy ra.

♣ NÓI “KHÔNG” MỘT CÁCH THÍCH ĐÁNG

Cha mẹ nên biết cách nói “không”, biết cách từ chối. Khi khuyên bảo không được phải thể hiện thái độ dứt khoát; nếu trẻ yêu cầu vô lý, dù khóc quấy thế nào cũng không được đáp ứng, có thể để lại việc đó xử lý sau, tuyệt đối không được nghe theo trẻ.



BẠN CÓ NGHĨ CON BẠN NGỐC KHÔNG?

Khi con làm bài kiểm tra không tốt, liệu bạn có thất vọng? Con đã cố gắng học, nhưng vẫn không làm được bài đơn giản, liệu bạn có thấy con ngốc nghếch? Khi con chơi cùng những đứa trẻ khác, bạn thấy con không nhanh nhẹn, linh hoạt bằng bạn bè?

“Con dốt thế hả, nhìn đi! Bài đơn giản thế này mà không làm được!”, “Con đúng là nước đổ lá khoai, chẳng còn hy vọng gì nữa!”, “Mẹ tin con, tin rằng khi con cố gắng sẽ có được thành tích cao, sẽ phát huy được khả năng tốt nhất của mình!” Hai câu đầu chúng ta thường nghe thấy nhiều nhất, nói nhiều nhất, cũng là câu nói khó chịu nhất với trẻ. Nhưng vì thường xuyên nghe nên chúng ta coi đó là bình thường, chẳng thấy có gì là sai cả.

Thế nhưng, cha mẹ có nghĩ rằng, điệp khúc trên nếu được lặp lại nhiều lần, sẽ truyền đến cho con một thông điệp xấu. Có thể con bạn rút ra kết luận thế này: “Mình dốt, mình vô dụng”. Sau đó sẽ là: “Đã hỏng thì cho hỏng luôn, bố mẹ nói con dốt thì con sẽ dốt hẳn, không cần biết gì nữa”.

Đây không phải một lời đe dọa bạn, mà là sự thật, khi bạn thường dùng một từ ngữ nào đó để đánh giá một người, người đó sẽ làm những việc tương ứng, cho dù đánh giá của bạn chưa chắc đã thật đúng, thậm chí còn sai lầm, nhưng lâu dần, những lời áp đặt này vô tình trở thành con người thật của họ. Hiện tượng này có tác động lớn nhất với trẻ nhỏ, đặc biệt là những trẻ có tâm hồn nhạy cảm.

Hôm ấy, cô giáo trả bài kiểm tra tiếng Anh. Chết rồi! Chỉ được 6 điểm! Mai ủ rũ về nhà, rụt rè đứng ở cửa, mặt cúi gằm, nói: “Mẹ, tiếng Anh con chỉ được 6 điểm”.

“Hồi nhỏ bố và mẹ đều rất thông minh, sao con dốt thế hả? Trẻ con hàng xóm ai cũng thông minh, sao con lại dốt thế?”. Thoạt đầu, mẹ lặng người một chút, rồi trợn mắt, giọng nói nghiêm khắc: “Con đúng là đứa dốt nát, mẹ vất vả nuôi con ăn học, ai ngờ con lại dốt thế này, làm bài được có từng đây điểm...”.

Mai nghe mẹ mắng mà nước mắt trào ra, mẹ em càng bực bội hơn: “Khóc, có gì mà khóc? Dốt như thế còn có mặt mũi mà khóc?”.

Thực tế là thành tích học tập không nói lên hết khả năng của trẻ. Trẻ học giỏi chưa chắc sau này sẽ thành đạt và ngược lại. Một cuộc điều tra ở Mỹ đối với 733 nhà triệu phú cho thấy, họ đã rút ra được 30 kinh nghiệm thành công chủ yếu nhất, nhưng trong đó “thành tích học tập tốt” lại xếp cuối cùng.

Có thể nói, từ khi sinh ra trẻ đã là bảo bối, là niềm hy vọng của cha mẹ. Có cha mẹ nào không mong muốn con trưởng thành khỏe mạnh, thành công trong cuộc sống. Nhưng những đứa trẻ thật sự xuất sắc, giỏi toàn diện lại rất ít, vậy là cha mẹ không hài lòng về con, trách móc chưa đủ, họ thậm chí còn chửi bới, đánh mắng chúng. Thật ra, mỗi trẻ đều có đặc điểm riêng, ẩn chứa bên trong một tiềm năng rất lớn. Bởi vậy, sự khuyến khích, cổ vũ của cha mẹ rất có ích cho sự trưởng thành của trẻ.

Gieo nhân nào gặt quả ấy, gieo hạt giống xấu thì sẽ thu được quả lép, tương tự với trẻ cũng vậy. Vì thế, cha mẹ đừng mắng trẻ là ngốc. Mắng trẻ “ngốc” là xúc phạm tâm hồn non nớt của trẻ, trẻ sẽ nhận sự ám thị của cha mẹ và có thể thật sự trở nên ngốc như vậy. Vì thế, cha mẹ không được nghĩ con mình dốt.

♣ CHA MẸ THÔNG MINH KHÔNG NÓI CON MÌNH NGỐC

Cha mẹ thông minh không nên than vãn con ngốc nghếch, nên nói nhiều những lời mang tính khích lệ, kích thích tính tích cực của trẻ. Ví dụ như: “Tuy kết quả không cao nhưng con đã cố gắng hết sức rồi, “con có thể làm được tốt hơn”, “bố mẹ rất tự hào vì sự tiến bộ của con”...

Các nhà nghiên cứu tâm lý cho rằng, một người nhìn nhận về hình tượng bản thân mình thế nào, một phần phụ thuộc vào sự lý giải của họ về phản ứng của những người khác về mình. Khi hình tượng bản thân được hình thành, nó sẽ trở thành tiêu chuẩn ràng buộc và sức mạnh tự thân của mỗi người. Đó chính là cơ sở tâm lý của việc “nói trẻ ngốc, trẻ sẽ càng ngốc”.

♣ NHẬN ĐỊNH TIÊU CỰC SẼ ẢNH HƯỞNG XẤU ĐẾN TRẺ

Trẻ luôn uốn nắn bản thân theo sự mong chờ của cha mẹ, nếu cha mẹ lúc nào cũng nói trẻ ngốc, trẻ dốt, thì sự tự tin và lòng tự trọng của trẻ sẽ bị tổn thương. Có những trẻ, khi bị cha mẹ nói ngốc, chúng sẽ chống cự một cách yếu đuối: “Con không ngốc!”, vì mọi đứa trẻ ngay từ khi sinh ra đã có sự tự tin mãnh liệt, nhưng cũng rất mỏng manh. Nhưng khi cha mẹ không ngừng mắng trẻ là “ngốc”, trẻ bắt đầu tin rằng mình ngốc thật. Đến một ngày, cha mẹ nói chúng ngốc, thầy cô bạn bè nói chúng ngốc, hàng xóm láng giềng cũng nói vậy, thì trẻ sẽ tin chắc rằng mình ngốc, đó chính là kết quả tiêu cực tác động đến tâm lý trẻ..

Trẻ từ khi tin mình ngốc, ánh mắt đã không còn thông minh nữa, hành động, lời nói cũng theo đó trở nên ngốc nghếch, vụng về. Khi cô giáo đưa ra một câu hỏi rằng: “Các em, câu này hơi phức tạp, các em hãy suy nghĩ cho kỹ.” Lúc ấy, phản ứng đầu tiên của trẻ sẽ là: “Bài này mình không làm được, mình ngốc mà”.

♣ KHEN NGỢI TRẺ NHIỀU HƠN

Cha mẹ và thầy cô giáo nên khen ngợi trẻ nhiều hơn, vì thật ra, mọi đứa trẻ ngoan đều là nhờ “tâng bốc” cả. Rất nhiều câu chuyện về những vĩ nhân nổi tiếng thế giới đã chứng minh điều này. Edison hồi nhỏ cũng bị thầy giáo mắng là đồ ngốc, nhưng mẹ ông vẫn luôn khích lệ, nói ông sẽ thành công. Cuối cùng, Edison đã trở thành nhà phát minh vĩ đại của thế giới. Có thể thấy, sự tin tưởng và khích lệ của cha mẹ là vô cùng quan trọng đối với sự phát triển của trẻ.

TIỂU KẾT: KHÔNG CÓ TRẺ NÀO KHÔNG DẠY



ĐƯỢC, CHỈ CÓ CHA MẸ LÀ CHƯA BIẾT CÁCH DẠY CON

Làm thế nào để giáo dục trẻ trong gia đình đạt hiệu quả? Rốt cuộc con đường giáo dục thành công nằm ở đâu? Phải đi như thế nào? Dùng phương pháp giáo dục thích hợp, trẻ có thành tài không? Trẻ không thành công có phải vì cha mẹ không biết dạy?

Một chuyên gia giáo dục của Liên bang Xô Viết cũ có câu danh ngôn thế này: “Không có học sinh không dạy được, chỉ có giáo viên không biết dạy”. Từ đó, có thể suy ra được một câu danh ngôn khác: “Không có đứa trẻ nào không dạy được, chỉ có cha mẹ không biết cách dạy con”.

Trên thế giới này, cha mẹ nào cũng có chung mong ước con mình lớn lên sẽ thành tài. Nhưng không ít bậc phụ huynh vẫn giữ quan điểm giáo dục cổ hủ, phương pháp thiếu đúng đắn, cho dù hao tổn tâm sức thế nào cũng không có kết quả như mong muốn. Ngược lại, có những gia đình tuy điều kiện không tốt nhưng vẫn nuôi nấng con thành tài.

Ở một vùng quê nghèo nọ, có ba anh em họ Nguyễn gia cảnh khó khăn nhưng lần lượt lấy được bằng tiến sĩ. Bí quyết thành công của họ là gì? Là cha mẹ họ lấy mình làm gương, dạy mà như không dạy. Trước và trong quá trình các con học tập, cha mẹ họ đã dùng sự hiếu học của bản thân để tác động đến con, hai thế hệ cùng chong đèn học, cứ thế kéo dài cho đến tận khi các con lên đại học. Đặc biệt là, thời điểm đó, họ rất khó khăn và nghèo đói, nhưng vẫn mua và kiên trì đọc các loại tạp chí văn học cũng như những tác phẩm nổi tiếng thế giới, giúp các con được mở rộng tầm mắt. Trên bốn bức tường trống trơn trong nhà, dán đầy những tờ giấy ghi danh ngôn làm người. Ba anh em họ đã lớn lên trong môi trường nghèo khó mà hiếu học đó. Môi trường đó đã ảnh hưởng rất sâu sắc tới sự tu dưỡng văn hóa, cảm nhận cuộc đời và sự thăng hoa nhân cách của họ.

Điều khiến người ta cảm động không phải đôi vợ chồng đó đã nuôi nấng được ba vị tiến sĩ, mà là tinh thần kiên trì, tự lực tự cường, chăm chỉ hiếu học của họ trong hoàn cảnh khó khăn. Tinh thần đó đã cảm hóa ba người con của họ, rèn nên tính cách quật cường, không khuất phục trước khó khăn, đồng thời thúc đẩy chúng nỗ lực, phát huy hết tiềm năng học tập. Chính nhờ phương pháp giáo dục đó, mà con họ trở thành người xuất sắc.

Tâm hồn non nớt của trẻ giống như tờ giấy trắng, những phương pháp giáo dục khác nhau sẽ vẽ nên những bức tranh khác nhau, tạo nên những đứa trẻ với tính cách khác nhau. Có thể thấy rằng, việc cha mẹ dùng phương pháp giáo dục thích hợp hay không sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến hiệu quả của giáo dục gia đình.

♣ THẾ NÀO LÀ ĐỨA TRẺ TỐT?

Dạy trẻ trở nên “tốt” không đơn giản là trẻ chiếm được vị trí đầu tiên, giành được giải thưởng hay nổi trội trong lĩnh vực nào đó, cũng không nhất thiết phải giàu sang, có địa vị và danh tiếng trong xã hội; vì không phải đứa trẻ nào cũng có tư chất để thành nhân tài, thành triệu phú. Mỗi đứa trẻ đều có sự khác biệt, sở dĩ trẻ là con bạn là vì chúng khác biệt với trẻ khác. Vì thế, tiêu chuẩn của trẻ “tốt” cũng không giống nhau.

Định nghĩa về cái “tốt” nên căn cứ vào bản thân trẻ, không được căn cứ vào gia sản cũng như danh tiếng của gia đình. Một đứa trẻ “tốt” phải phát triển toàn diện, có sức khỏe cũng như tinh thần tốt. Dạy trẻ thành “tốt” có nghĩa là “dạy bản thân chúng trở nên tốt nhất”, chứ không phải khiến chúng thành Einstein hay Bill Gates. Chỉ cần trẻ hôm nay tiến bộ hơn hôm qua, ngày mai tiến bộ hơn hôm nay một chút là đủ rồi.

Mong muốn trẻ trưởng thành một cách tốt nhất là yêu cầu rất cao, cũng là yêu cầu cho cả cuộc đời. Vì thế, nên coi đó là mục tiêu theo đuổi trong giáo dục trẻ, càng tiến gần tới mục tiêu đó, trẻ sẽ càng tốt hơn!

♣ THẾ NÀO LÀ CHA MẸ BIẾT CÁCH DẠY CON?

“Chỉ có cha mẹ không biết cách dạy”, ở đây không chỉ nói đến vấn đề “dạy dỗ” mà còn bao hàm cả vấn đề “dạy mà như không dạy”.

Dạy là hành vi cha mẹ chủ động thực hiện, hướng dẫn và dạy bảo trẻ. Còn “dạy mà như không dạy” chỉ khía cạnh cha mẹ thông qua việc buông tay, để trẻ chủ động trưởng thành, không chống lại những nhu cầu tự nhiên của chúng.

Trước tiên, cha mẹ nên biết khả năng của con đến đâu, kích thích con phát triển ở mức cao nhất mà chúng có thể làm. Trong môi trường xã hội hỗn loạn và nhiều cám dỗ, cần giữ một cái nhìn khách quan về trẻ, kích thích và phát triển những tố chất có thể phát triển của trẻ, giảm bớt những định kiến của xã hội, coi trẻ là một cá thể của xã hội để thúc đẩy chúng trưởng thành. Nhưng tiếc rằng, phần lớn cha mẹ đều chỉ biết “áp đặt” và “ngăn cấm” trẻ, cách dạy này của cha mẹ bị hạn chế trong

phạm vi kinh nghiệm bản thân, trong nhận thức của người lớn và yêu cầu của xã hội. Vì thế, việc giáo dục trẻ vô tình trở thành việc thỏa mãn bản thân cha mẹ, gây trở ngại cho trẻ. Phần lớn cha mẹ dạy con căn cứ vào những điều họ hiểu về xã hội và những yêu cầu của xã hội với người trưởng thành. Cũng có nghĩa là họ không giáo dục theo nhu cầu phát triển của con.

Trải nghiệm, nhận thức, cảm giác, nhu cầu của trẻ đều rất khác với người lớn. Khi dạy trẻ, trước tiên cha mẹ nên hiểu rõ đối tượng giáo dục của mình, đặt ra mục tiêu giáo dục đúng đắn, rõ ràng. Bắt tay vào bằng việc tìm hiểu nhu cầu, suy nghĩ phương hướng, tìm ra phương pháp giáo dục thích hợp với quá trình trưởng thành của con, để làm được điều này, các bậc phụ huynh cần phải có cái đầu thông thái.

♣ TRỞ THÀNH CHA MẸ BIẾT CÁCH DẠY CON

Nói đến dạy con, hầu như cha mẹ nào cũng coi trọng phương pháp. Giáo dục cần có phương pháp, điều này liệu có sai? Tất nhiên là không, sai là ở sự lạm dụng và rập khuôn phương pháp. Chúng ta đều biết rằng, cùng một kết quả có thể được tạo ra bởi nhiều nguyên nhân khác nhau. Ngược lại cũng vậy, cùng một nguyên nhân chưa chắc đã có một kết quả. Đây chính là vấn đề quan trọng mà chúng ta thường bỏ qua. Cha mẹ thường sử dụng rập khuôn phương pháp của một chuyên gia nào đó, bắt chước kinh nghiệm trong sách hoặc của một gia đình khác mà quên mất rằng, con mình không giống con người ta. Do đó, việc giáo dục thường đi vào bế tắc hoặc sai lầm.

Mọi trẻ đều lớn dần theo nhu cầu trong quá trình trưởng thành. Nếu chúng ta thỏa mãn được nhu cầu của chúng, thì việc dạy trẻ sẽ không khó khăn như chúng ta tưởng. Như vậy mới là cha mẹ biết cách dạy con.





CHƯƠNG 2

SAI LẦM THƯỜNG GẶP

Vai trò của cha mẹ được sinh ra cùng với sự ra đời của con, vì thế, cha mẹ cũng trải qua quá trình từ không biết gì đến có kinh nghiệm, như vậy, mắc phải sai lầm là điều khó tránh khỏi. Nhưng sự khác biệt giữa cha mẹ biết và không biết dạy con đó là: cha mẹ biết dạy thường xuyên kiểm điểm lại cách dạy của mình để sửa sai; còn cha mẹ không biết dạy thì thường cố chấp làm theo cách của mình, không kiểm điểm lại bản thân. Hãy xem nội dung dưới đây để biết bạn đã phạm phải những sai lầm nào!



♣ SAI LẦM 1: DẶN DÒ LIÊN TỤC

Chúng ta thường thấy một hiện tượng phổ biến trong gia đình là: cha mẹ dặn dò, nhắc nhở, thúc giục trẻ liên tục, cứ mở miệng ra là nhắc nhở con. Đây là sai lầm cha mẹ rất hay mắc phải.

Thế giới này không thể có người hoàn hảo, không có đứa con nào thập toàn thập mỹ, và cũng không có cha mẹ nào đúng tuyệt đối. Nếu cha mẹ yêu cầu mọi việc hoàn hảo, nói đi nói lại không thôi sẽ khiến trẻ

chán ghét, không tiếp thu những gì cha mẹ nói nữa.

Mọi buổi sáng của Quân đều diễn ra thế này:

Mẹ dậy từ sớm, vừa dọn phòng vừa chuẩn bị đồ ăn sáng cho Quân. Đúng 6:30 là trên bàn có sữa, bánh mì, trứng. Lúc này mẹ bắt đầu gọi Quân dậy. Không biết mẹ phải gọi bao nhiêu lần, cho đến 7:00 Quân mới uể oải dậy, đánh răng rửa mặt qua loa. Cậu ngồi vào bàn đối phó bữa sáng với tốc độ nhanh nhất. Lúc này, mẹ gấp chăn, thu dọn quần áo, đồ dùng, và nói không ngừng: “Nhìn con xem, lúc nào cũng làm mọi thứ bừa bộn rồi tung lên, mẹ cứ phải theo sát đằng sau mà dọn. Hôm nào cũng phải gọi rát cổ bỏng họng mới chịu mò dậy, đồ ăn nguội hết rồi đúng không? Đồ đã nguội lại còn ăn nhanh, nhai không kỹ lại đau dạ dày, ngày nào cũng nói mà chẳng chịu nghe gì hết. Nếu mẹ gọi mà con dậy ngay thì cũng không cuồng lên thế này, cũng không bị phê bình vì đi học muộn...”

Quân nghe mẹ câu được câu mất, chỉ ngồi ăn cho đầy bụng, lấy tay quẹt miệng, đeo chiếc cặp mẹ đã chuẩn bị sẵn để ở sofa lên rồi đi. Mẹ đuổi theo gọi: “Làm gì mà vội vậy, ăn mấy miếng thế thôi à? Học cả sáng, ăn như thế là đói đấy. Này, con đã mang hết đồ dùng học tập chưa, đừng có quên cái gì đấy, ngày nào cũng phải nhắc nhở...”

Đây là sai lầm lớn nhất của cha mẹ - cần nhắc không ngắt.

Các nghiên cứu tâm lý học đã chứng minh: Nói đi nói lại một nội dung cũ rích sẽ khiến người nghe sinh ra loại thính giác mơ hồ, có nghĩa là rõ ràng đang nghe nhưng chẳng hề tiếp nhận được gì. Đó là sự lơ đãng về tâm lý, được sinh ra do nghe nhiều một loại âm thanh trong thời gian dài. Vì thế, cha mẹ đừng chỉ trách con không nghe lời, hãy nghĩ lại xem mình có cần nhắc nhiều quá không?

Tuy cha mẹ có trách nhiệm phê bình giáo dục những lời nói, hành vi, suy nghĩ không hay của trẻ, nhưng nhất định phải chú ý cách thức, đừng chỉ biết cần nhắc. Thực tế là cần nhắc không tốt chút nào, ngược lại còn gây ra nhiều ảnh hưởng xấu.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Nhắc đi nhắc lại một chuyện sẽ khiến trẻ thấy chán, đồng thời sẽ sinh ra tính lười biếng, ỷ lại vào những lời cần nhắc đó. Dần dần, cha mẹ

không cần nhằn là trẻ không làm tốt được. Những lời cần nhằn mang tính chất trách mắng sẽ khiến mất dần sự tự tin, thậm chí có thể nảy sinh tâm lý chống đối. Những lời cần nhằn không mục đích rõ ràng, khiến trẻ mất tập trung, coi những sự việc quan trọng cần nhớ như gió thổi bên tai. Vậy, cha mẹ phải làm sao để không cần nhằn nữa?

♣ CHA MẸ KHÔNG NÊN BẠ ĐẬU NÓI ĐẤY

Muốn khắc phục tính hay cần nhằn, trước tiên khi nói với con, cha mẹ nên suy nghĩ cho kỹ, đừng tùy tiện. Ví dụ, cha mẹ quy định con phải làm bài xong mới ăn cơm, quy định đã nói ra rồi, nhưng có cha mẹ lại lo lắng con đói, thế là nói những câu đầy mâu thuẫn như: “Con có đói không?”. “Làm nhanh lên, cơm nguội hết rồi. Con có muốn ăn cơm không hả?”.

♣ CHO TRẺ QUYỀN TỰ DO CHỌN LỰA

Cha mẹ đừng hạn chế tự do của trẻ, đừng lúc nào cũng quyết định thay chúng. Cha mẹ nên cho trẻ không gian tự do lựa chọn, đừng chỉ ra lệnh cho chúng rồi nhắc nhở luôn mồm, làm như vậy sẽ không thể có hiệu quả. Ví dụ, muốn con dọn phòng, nếu cha mẹ ra lệnh: “Trước bữa tối nay, con phải thu dọn “cái ổ lợn” của con cho sạch sẽ!”, rất có thể trẻ sẽ không nghe. Khi thấy con không nghe lời, cha mẹ lại nhắc đi nhắc lại, kết quả là trẻ lại càng không nghe lời hơn. Nhưng nếu cha mẹ đổi cách nói khác: “Nếu trước giờ ăn cơm, con có thời gian rảnh thì dọn phòng nhé!”, cách nói thể hiện sự tôn trọng như vậy, sẽ khiến trẻ không thấy phản cảm, và chắc chắn sẽ có tác dụng. Khi trẻ tự giác, tự nguyện làm gì đó, thì tính tích cực và sự hứng thú sẽ rất lớn, cha mẹ không cần phải nhắc nhở, thúc giục nữa.

♣ ĐỪNG VIỆC GÌ CŨNG DẶN DÒ, PHẢI CÓ MỤC TIÊU XÁC ĐỊNH

Có thể nói, tuy cha mẹ nói với con rất nhiều điều, nhưng phần lớn đều không đi vào trọng tâm, chuyện bé xé ra to, rồi nhắc đi nhắc lại nhiều lần, khiến cả nhà không ngày nào được yên tĩnh. Người lớn tức giận vì con không nghe lời, con thì do xung quanh ồn ào hỗn loạn mà không tập trung được. Vì thế, khi muốn hướng dẫn trẻ học tập hay sinh hoạt trong cuộc sống, cha mẹ nên cố gắng nói những lời đơn giản dễ hiểu, rõ ràng; đồng thời đưa ra lời chỉ dẫn cụ thể, để trẻ hiểu được ý của cha mẹ. Ngoài ra, cho phép trẻ phát biểu ý kiến và suy nghĩ của bản

thân, sau đó mới thực hiện.

♣ ĐỂ TRẺ TỰ CHỊU HẬU QUẢ

Cha mẹ nên để trẻ tự mình giải quyết những việc trẻ hiểu rõ, có đủ khả năng làm và tự chịu hậu quả. Nếu không dậy đúng giờ thì sẽ đi học muộn, điều này học sinh nào cũng hiểu rõ. Chúng không thực hiện được, đương nhiên sẽ bị phê bình và chịu phạt, cha mẹ không cần thiết ngày nào cũng phải nhắc nhở. Nếu chúng thường xuyên đi muộn, bị phê bình, chúng sẽ tìm ra được cách giải quyết vấn đề.

♣ GIẢM KỶ VỌNG VÀO TRẺ

Theo tâm lý học, trẻ là cá thể chưa trưởng thành về tâm lý và hành vi, cho nên, cha mẹ cần phải hướng dẫn và bồi dưỡng tâm lý chúng một cách đúng đắn. Nhưng, chúng ta thường thấy một vấn đề phổ biến là, cha mẹ kỳ vọng quá cao vào trẻ, thường xuyên không ngừng nhắc nhở, dặn dò trẻ, mục đích là để đạt được mục đích đã quy định cho trẻ. Cách này có hiệu quả rất ít, thậm chí còn phản tác dụng, khiến trẻ thấy chán ghét, làm tổn thương đến sự tự tin và lòng tự trọng của chúng.

♣ ĐỪNG CHỈ ĐỂ Ý ĐẾN KHUYẾT ĐIỂM

Có những cha mẹ chỉ nhìn thấy khuyết điểm của con, nói đi nói lại cũng chỉ nhắc đến khuyến điểm chứ không đề cập đến sự tiến bộ. Thật ra, phần lớn trẻ em đều biết phân biệt đúng - sai, thiện - ác, chỉ do chúng thiếu tự giác và nghị lực để sửa lỗi. Nếu cha mẹ nói đi nói lại về khuyết điểm của trẻ, lúc nào cũng chỉ trích: “Mẹ nói mãi mà con chẳng chịu nghe”, “Nói thế nào thì con mới chịu sửa hả”, thì chỉ khiến con nảy sinh sự chống đối mà thôi.

♣ PHẢI HƯỚNG DẪN, KHÔNG CẢN NHẪN

Sự khác nhau giữa cản nhằn và hướng dẫn là: Cản nhằn luôn mang hơi hướng trách mắng phê bình, là sự thúc giục lặp lại mà đơn điệu. Còn những lời hướng dẫn mang tính nhẹ nhàng, đơn giản mà sâu sắc, nó có thể dẫn dắt trẻ suy nghĩ độc lập, giúp chúng xử lý vấn đề, ổn định cảm xúc, tâm trạng thoải mái. Cha mẹ thông minh sẽ không quy định trẻ nên hay không nên làm gì, mà để trẻ tự làm. Nếu chúng làm không tốt thì cha mẹ nhẫn nại giúp chúng phân tích nguyên nhân, khích lệ chúng

không nản lòng, chỉ cần cố gắng hết sức là được.



SAI LẦM 2: LÀM MỌI VIỆC THAY CON

Hiện nay, phần lớn cha mẹ đều ôm đồm tất cả mọi việc thay con, có khác chăng là ở mức độ như thế nào. Nhưng trẻ lại càng ngày càng muốn được tự chủ, từ đó gây nên mâu thuẫn giữa cha mẹ và trẻ.

Cha mẹ làm mọi việc cho trẻ, lâu dần chúng sẽ trở thành người ngoài đối với những việc của bản thân. Trẻ thấy trách nhiệm của mình đều có người khác gánh vác hộ, chẳng hạn: làm bài kiểm tra không tốt, cha mẹ nói không biết con sắp kiểm tra, nên không giúp con ôn tập; trẻ không mang đồ dùng học tập, cha mẹ nói mình quên không chuẩn bị cho con. Hành động đó của cha mẹ rất không có lợi cho trẻ.

Giờ tan học, trước cổng trường tiểu học đông nghịt các bậc phụ huynh đến đón con, các con như đàn chim non vui vẻ chạy ào về phía cha mẹ.

Mẹ cầm lấy cặp của Lương rồi khoác lên vai mình, còn Lương thì vui vẻ đi bên cạnh.

“Tại sao con không đeo cặp của mình?” - Cô giáo hỏi Lương. Em đáp: “Con muốn đeo, nhưng mẹ không cho”. Mẹ Lương thì nói: “Tôi đeo cho nó cũng chẳng sao, hơn nữa nó còn nhỏ, cặp thật sự là quá nặng, nó sẽ mệt”.

Một vị phụ huynh ở bên cạnh nói: “Khi đón con, tôi cũng thường đeo cặp giúp nó, có lúc không muốn đeo nữa nhưng nó đã quen rồi, ném cặp cho tôi rồi chạy mất”.

Trẻ con thiếu ý thức tự lập, thiếu kỹ năng lao động, đều là hậu quả của việc cha mẹ không dạy con lao động, quá đỗi nuông chiều, bao bọc con. Nói cho cùng, đó là do cha mẹ nhận thức về lao động chưa đúng đắn. Ra khỏi cổng trường là con quăng cặp sách cho cha mẹ, cha mẹ cứ thế ôm đồm mọi việc, trẻ sống trong cảnh vô lo vô nghĩ như vậy, nhìn có vẻ hạnh phúc, nhưng thực chất lại rất nguy hiểm. Bởi cứ quen với việc cơm bưng nước rót, trẻ sẽ sinh ra tính ỷ lại, sau này lớn lên cũng không thể sống thiếu sự chăm sóc của người khác được.

Cha mẹ làm hết mọi việc; thứ nhất sẽ khiến trẻ ỷ lại, không có mục

tiêu, động lực trong cuộc sống; thứ hai không có lợi cho việc bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm, sau này gặp khó khăn sẽ không biết cố gắng mà lại trách cha mẹ và xã hội. Cha mẹ lo liệu tất cả mọi việc cho con, nhưng lại không biết rằng, họ đã không cho trẻ trải nghiệm thực tế, tức là cướp đoạt cơ hội và quyền lợi để trẻ được học tập, yêu thương và giúp đỡ người khác trong quá trình trưởng thành. Đôi khi, cha mẹ bỏ qua nhu cầu tình cảm của trẻ, không quan tâm đến những vấn đề nảy sinh, khiến trẻ phải tìm cách khác để giải quyết, nhưng do thiếu kinh nghiệm nên bị các yếu tố không tốt bên ngoài ảnh hưởng, như thế, sẽ tiếp tục nảy sinh các vấn đề tiêu cực hơn.

Trẻ cũng có chân có tay, có suy nghĩ riêng của mình, vì vậy cha mẹ nên làm ít đi một vài việc cho con. Như vậy, sẽ khiến chúng được thử khả năng của mình trong quá trình tự lập, từ đó có sự tự tin và cảm giác thành công. Dù trẻ gặp chút thất bại, thì cũng là để tích lũy kinh nghiệm cho tương lai.

Cha mẹ làm cho con những việc chúng làm được, đó là sự đả kích lớn nhất với tính tích cực của trẻ. Chúng vì thế mà mất đi cơ hội thực hành thực tiễn, rồi dần mất tự tin và dũng khí. Bởi sự tự tin được hình thành trên cơ sở giải quyết vấn đề bằng năng lực bản thân.

LỚP HỌC LÀM CHA MẸ

Cha mẹ nên hiểu rằng, mục đích của việc nuôi nấng trẻ không chỉ giúp cuộc sống của trẻ được thoải mái, hạnh phúc, quan trọng hơn là việc dạy trẻ biết cách tự chăm sóc bản thân, từ đó có khả năng sống tự lập. Cha mẹ có thể thay đổi tình hình bắt đầu từ những phương diện sau:

♣ GIEO HẠT GIỐNG TRÁCH NHIỆM VÀO TÂM HỒN TRẺ

Một số cha mẹ cho rằng, ở trường, trẻ có thầy cô giáo dạy bảo, mọi việc đều ổn nên thấy vô cùng yên tâm. Từ đó, họ bỏ quên việc giáo dục trong gia đình, rất yêu chiều con, và kết quả nhận lại thường là cay đắng.

Thử tưởng tượng, nếu ngay hôm nay, một đứa trẻ không gieo trồng và nuôi dưỡng hạt giống tinh thần trách nhiệm, sau này nó sẽ hòa nhập với xã hội như thế nào? Chưa nói đến cống hiến cho cộng đồng, việc sinh tồn của chúng đã là một vấn đề lớn. Vì vậy, cha mẹ bắt buộc phải phối hợp với nhà trường cùng bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm cho trẻ.

♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ THAM DỰ ĐƯA RA QUYẾT ĐỊNH

Cha mẹ nên khuyến khích trẻ tham gia vào những quyết định trong gia đình, ví dụ như chọn đồ dùng nào cho phòng ngủ, mọi người nên mặc quần áo màu gì. Từ đó, để trẻ làm chủ cuộc sống, hiểu được trách nhiệm và nghĩa vụ của bản thân. Tuy trẻ còn nhỏ nhưng cũng là một cá thể hoàn toàn độc lập, nếu cha mẹ quá bao bọc, sẽ hạn chế sự phát triển của chúng.

♣ ĐỂ TRẺ TỰ LÀM NHỮNG VIỆC CHÚNG LÀM ĐƯỢC

Nếu trẻ không thể tự lo liệu cuộc sống của mình, sau này trưởng thành, rời xa gia đình, không có khả năng tự lập, sẽ gây ra nhiều bất tiện cho cuộc sống và học tập của trẻ, thậm chí vì thế mà mất đi tương lai tươi sáng.

Ví dụ, khi chăm sóc trẻ nhỏ, bạn phải chú ý bồi dưỡng khả năng tự chăm sóc mình cho chúng, hãy nói nhiều những câu như “Con lớn rồi, biết tự mặc quần áo rồi này!”, “Để mẹ xem con có biết xúc cơm mà không vãi ra bàn không nào”. Trẻ nào cũng muốn thử khả năng tự làm việc của mình, chỉ cần cha mẹ tích cực hướng dẫn thì trẻ sẽ làm tốt.



SAI LẦM 3: THƯỜNG PHẠT VÔ LÝ

Tuổi thanh thiếu niên là thời kỳ quan trọng hình thành tính cách và quan niệm đúng - sai cho trẻ. Nếu cha mẹ áp dụng một cách thích đáng những biện pháp khen thưởng, sẽ khiến trẻ phát huy được tinh thần tích cực, bồi dưỡng được tinh thần trách nhiệm và khả năng thích ứng với yêu cầu của nhà trường - xã hội. Nhưng nếu thưởng phạt không đúng cách, sẽ ảnh hưởng xấu đến sự trưởng thành của trẻ.

“Lúc cần thưởng không thưởng, lúc cần phạt không phạt”, đó là cách giáo dục thường gặp trong nhiều gia đình. Còn “Vui thì thưởng, bực thì phạt” là cách giáo dục thiếu trách nhiệm nhất. Trong cuộc sống, việc cha mẹ thưởng phạt không rõ ràng như vậy khá nhiều, rất nguy hại cho sự phát triển của trẻ.

Vì bố mẹ bận công tác, nên từ nhỏ Minh đã sống ở quê với bà, đến tuổi đi học, bố mẹ đón em lên thành phố sống. Ở trường, Minh yêu lao động, quan

tâm đến tập thể, kết quả học tập ở mức trung bình, về cơ bản cậu là một học sinh tốt. Nhưng do ham chơi, thường xuyên không hoàn thành bài tập đúng hạn, hơn nữa, em lại có một vài thói quen vệ sinh không tốt, nếp sống lại không văn minh nên cô giáo thường xuyên phàn nàn với gia đình. Mỗi lần như vậy, em lại bị bố mẹ và anh trai đánh mắng, mẹ còn nói: “Ở nhà này không chứa người như nó”.

Minh từng nói với bạn: “Tớ ghét cái nhà này, ghét người trong nhà”. Em rất sợ bố mẹ và anh trai phạt; để tránh bị phạt, em học cách nói dối, thậm chí, để trả thù, em còn lấy trộm tiền của bố mẹ. Lên cấp hai, em vẫn không được cha mẹ và thầy cô tin tưởng, vì thế mà em mất lòng tin với tất cả, suốt ngày giao du với những người xấu, nhiều lần còn bỏ nhà ra đi.

Ví dụ trên cho thấy, việc trừng phạt thô bạo không mang lại tác dụng, kết quả chỉ khiến trẻ trở nên ngỗ ngược, trì trệ hơn, thậm chí là gặp trở ngại về tâm lý. Nhiều trẻ ban đầu còn sợ cha mẹ trách mắng, nhưng lâu dần trở nên chai lì, bất cần.

Ngược lại, có nhiều cha mẹ lại thương cho con tùy tiện, động một chút là thưởng tiền, thưởng vật phẩm, như thế sẽ khiến trẻ trông chờ vào vật chất, thậm chí coi việc học là cách để đổi lấy phần thưởng.

Thật ra, thưởng phạt không phải là cách thể hiện nghệ thuật giáo dục của cha mẹ, càng không phải để cha mẹ trút giận, mục đích của nó là giúp trẻ trưởng thành một cách lành mạnh và tiến bộ. Thưởng và phạt là hai cách giáo dục đối lập, cha mẹ nên lấy thưởng làm chủ đạo, trẻ tiến bộ nên được thưởng. Đương nhiên, cách thức thưởng cũng phải khoa học - phần sau của chương này sẽ nói rõ hơn. Việc trừng phạt cũng nên vừa phải, trừng phạt ở đây không phải là giáo huấn, châm chọc, sỉ nhục hay những hình thức bạo lực như phạt đứng, phạt quỳ, đánh đập, mà là một phương pháp mang tính giáo dục. Cha mẹ nên phạt trẻ vào thời điểm thích hợp, phạt để trẻ tâm phục khẩu phục, như vậy mới có tác dụng ngăn chặn những hành vi không tốt.

Thầy hiệu trưởng của một trường tiểu học nọ, thấy một em học sinh ném đất vào bạn, liền chặn lại và yêu cầu em ấy sau giờ học lên văn phòng. Hết giờ học, thầy đến văn phòng thì em ấy đã ở đó. Thầy không phê bình trách mắng mà cho em ấy một cái kẹo, nói: “Em đến đúng giờ, thầy đến muộn, thưởng cho em đây”. Em học sinh đó vừa ngạc nhiên, vừa nghi ngờ nhận lấy kẹo. Thầy lại lấy ra một cái khác đưa em và nói: “Thầy ngăn em không ném bạn,

em đã dừng lại ngay, thầy thương!”. Em học sinh vô cùng ngạc nhiên cầm lấy kẹo. Thầy lại lấy cái thứ ba, nói: “Thầy được biết em ném mấy bạn nam đó là vì họ bắt nạt bạn nữ khác, điều này cho thấy em rất coi trọng chính nghĩa, chiếc kẹo này cũng thưởng cho em”. Khi ấy, em học sinh xúc động, bật khóc: “Thầy, em sai rồi. Không phải em ném người xấu, đó là bạn học của em...”. Thầy cười và lại lấy ra cái kẹo thứ tư: “Cái này thưởng cho em vì em đã biết nhận sai. Thầy thưởng hết kẹo cho em rồi, chúng ta cũng nói chuyện xong”.

Vì thế, chúng ta mới nói trừng phạt không trái ngược với tôn trọng, nhà giáo dục học người Nga Makarenko từng nói: “Nguyên tắc cơ bản của việc phạt là tôn trọng một người ở mức cao nhất có thể, nhưng cũng đặt ra cho người đó yêu cầu ở mức cao nhất”.

*L ỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Thưởng là để khích lệ, hỗ trợ việc bồi dưỡng cho trẻ những phẩm chất tốt đẹp, còn phạt là để ngăn chặn và giảm bớt những hành vi không tốt của trẻ. Thưởng cũng như phạt, cha mẹ đều phải chú ý ở mức độ thích hợp, nếu không sẽ phản tác dụng.

♣ THƯỞNG SONG SONG VẬT CHẤT VÀ TINH THẦN

Khi thưởng, cha mẹ nên áp dụng cả thưởng tinh thần và vật chất, cần coi trọng tinh thần hơn vật chất, không được thưởng tiền, đặc biệt là khi trẻ có thành tích học tập tốt, cần để trẻ tự mình có cảm giác thích học, coi việc học là một điều thú vị.

Thích được khen là bản tính của trẻ, đặc biệt là trẻ nhỏ; nhu cầu phần thưởng vật chất của chúng thì có hạn, còn nhu cầu được thưởng món quà tinh thần là vô cùng vô tận.

♣ XÁC ĐỊNH RÕ MỤC ĐÍCH THƯỞNG

Nói rõ trước với trẻ, phải đạt điều kiện gì thì mới thưởng, để trẻ có mục tiêu rõ ràng. Đương nhiên, mục tiêu không được đặt ra quá cao, trẻ không làm được sẽ dễ nản lòng.

♣ THƯỞNG KỊP THỜI

Nếu trẻ đã đạt được yêu cầu thì cha mẹ phải lập tức thưởng ngay, trường hợp để lâu trẻ sẽ quên mất lý do thưởng, như vậy sẽ mất đi tác dụng của việc khen thưởng. Ví dụ, trẻ vui vẻ cầm tờ kết quả học tập đưa mẹ xem, nhưng không may mẹ lại đang bận việc, chỉ nói: “Đợi mẹ xong việc đã”. Như vậy trẻ sẽ thất vọng, cảm thấy mẹ không quan tâm đến mình, có cố gắng thế nào nữa cũng vô ích.

♣ PHẠM LỖI LÀ PHẢI PHẠT

Nếu trẻ nổi giận mà ném vỡ cốc, tuy không cố tình nhưng cũng phải để chúng biết đó là lỗi của mình, và phải chịu trách nhiệm về hành động đó.

♣ TRỪNG PHẠT PHẢI HƯỚNG TỚI SỰ CHUẨN XÁC

Trừng phạt trẻ sai khiến trẻ càng không phục, từ đó nảy sinh tâm lý chống đối, không đạt được hiệu quả của việc phạt.

♣ PHẠT KỊP THỜI

Khi trẻ có hành vi không tốt, cha mẹ nên phạt ngay để trẻ biết mình bị phạt là do hành vi không tốt đó, nếu chậm thì việc phạt sẽ không phát huy được tác dụng.

♣ XÁC ĐỊNH RÕ NGUYÊN NHÂN PHẠT

Trước khi phạt, nhất định phải giải thích rõ cho trẻ nguyên nhân, nếu trẻ bị phạt trong tình trạng mơ hồ, sẽ không phục cha mẹ, từ đó nảy sinh tâm lý chống đối.

♣ HƯỚNG DẪN TRƯỚC, TRỪNG PHẠT SAU

Ví dụ, nếu bạn yêu cầu trẻ làm xong bài tập mới được xem tivi, thì bạn phải nói thật rõ ràng để chúng ghi nhớ. Trường hợp bạn phát hiện trẻ chưa làm xong bài đã xem, bạn cần phạt chúng không được xem tivi trong vài ngày. Những yêu cầu này bạn phải đưa ra từ trước, trẻ phạm lỗi thì mới phạt.

♣ NÓI ĐI ĐÔI VỚI LÀM

Khi trẻ phạm lỗi, cần phải bị phạt, nhất là chuyện này bạn đã cảnh cáo trước với trẻ, thì bạn không được phá vỡ quy tắc. Nếu không phạt, sau này bạn sẽ khó đưa ra yêu cầu, việc trừng phạt sẽ mất tác dụng.



SAI LẦM 4: CHUYÊN CHẾ

Chuyên chế chỉ việc cha mẹ quá tin vào quyền uy của mình và thực hiện chế độ độc tài trong gia đình, nghĩa là cha mẹ nói thế nào làm thế ấy, không bao giờ hỏi ý kiến con. Một số biểu hiện cụ thể của sự chuyên chế: tự ý đăng ký lớp học thêm cho con, áp đặt suy nghĩ của mình vào con, không cho con tự quyết định việc của mình, mọi việc đều phải nghe theo sự sắp xếp của cha mẹ, khi tiếp bạn bè hay người thân không cho trẻ nói chuyện, khi trẻ bất mãn với cách làm của cha mẹ thì phê bình, thậm chí đánh mắng... Sự chuyên chế này rất có hại cho sự phát triển lành mạnh của trẻ.

Cha mẹ dùng phương pháp giáo dục chuyên chế với trẻ, nghĩa là mọi việc của trẻ cha mẹ đều can thiệp, từ ăn uống ngủ nghỉ đến học tập, giao lưu kết bạn, luôn muốn trẻ phải ngoan ngoãn, càng nghe lời càng tốt. Thật ra, cách làm đó là có hại cho con.

Ninh cùng vài người bạn hẹn tối thứ bảy tới đến nhà Nam chơi cờ và trao đổi một số nội dung thi lên lớp. Ăn xong bữa tối, khi em xin phép thì bị bố mắng: “Tôi thế này con còn đi đâu? Không được đi, ở nhà!”, “Nó đến nhà bạn trao đổi nội dung thi lên lớp”. Mẹ ở bên cạnh giải thích giúp Ninh. Nhưng bố vẫn nghiêm khắc nói: “Thi lên lớp sao phải bàn bạc với bạn? Không cần, khi nào họp phụ huynh bố sẽ hỏi cô chủ nhiệm. Con chỉ cần học tốt, thi đạt điểm cao là được rồi”. Nói xong, bố quát mẹ: “Tại cô dung túng cho nó, chiều lắm vào, giờ chẳng ra gì! Trong nhà này tôi nói thế nào thì phải làm thế!”.

Ninh rất buồn, em buồn không chỉ vì thất hẹn với bạn, mà còn vì sự chuyên quyền, độc đoán của bố. Thật ra, em biết bố thương em, lần nào đi công tác bố cũng đem quà về, nhưng em không thể chịu nổi sự can thiệp thô bạo đó. Vì thế, nhiều lúc trong lòng có tâm sự, em thà nhẫn nhịn chứ không nói với bố để khỏi bị mắng.

Với bố, Ninh nên là “đứa con ngoan”, cung kính nghe lời, ngoan ngoãn phục tùng, chứ không nên là một đứa trẻ có chủ kiến. Ông cho rằng, để con tự do quyết định chính là nuông chiều con; bởi vậy, cần phải quản lý nghiêm khắc, không được để chúng tự ý làm chủ. Ông bắt con nghĩ theo cách của mình, quy định con được làm gì, không được làm gì, ông hoàn toàn không quan tâm sự phát triển tính cách, cưỡng đoạt không gian phát triển tự do của con. Trường hợp này nếu cứ tiếp tục, chắc chắn mâu thuẫn giữa Ninh và bố sẽ ngày một nghiêm trọng, ảnh hưởng xấu đến sự phát triển lành mạnh của em.

Phương pháp giáo dục chuyên chế sẽ dẫn đến rất nhiều vấn đề, một trong số đó chính là việc trẻ không cảm nhận được tình yêu của cha mẹ với mình. Đồng thời, trong sâu thẳm tâm can, trẻ sẽ sợ cha mẹ, nỗi sợ hãi sâu sắc không chế cuộc sống của chúng, thậm chí có thể kéo dài khi trẻ ở tuổi thành niên. Quan trọng nhất, nếu coi chuyên chế là một phương pháp giáo dục thì nó hoàn toàn không có chút tác dụng nào, nguyên nhân bởi: thứ nhất, cha mẹ chỉ chú ý sửa chữa lỗi sai của trẻ chứ không quan tâm ưu điểm của chúng; thứ hai, vì mục đích của cha mẹ chỉ là phạt trẻ nên họ không tìm hiểu phương pháp thích hợp hơn để sửa chữa những hành vi không tốt của trẻ, mà những phương pháp này lại có thể giảm thiểu việc trừng phạt. Cuối cùng, khuyết điểm lớn nhất của sự chuyên chế này chính là mọi hành vi của trẻ đều bắt nguồn từ sự sợ bị phạt, chứ không tự nguyện làm. Do đó, chúng không rèn được cho mình khả năng tự không chế, một khi người không chế không ở bên cạnh, là trẻ sẽ giống như con ngựa hoang đứt dây cương.

Nói tóm lại, phương pháp giáo dục chuyên chế không có lợi cho sự phát triển của trẻ và không khí hòa thuận trong gia đình.

LỚP HỌC LÀM CHA MẸ

Cha mẹ chuyên chế coi việc giáo dục con là việc mình làm với con, đó không phải quá trình học tập cùng con. Giáo dục chuyên chế làm khoảng cách giữa cha mẹ và con cái trở nên cách xa hơn. Vậy, cha mẹ nên làm thế nào để khiến trẻ nghe lời?

♣ TÔN TRỌNG CON

Càng lớn, lòng tự trọng của trẻ càng tăng lên, chúng đặc biệt mong muốn cha mẹ tôn trọng, yêu thương, khen ngợi mình. Cha mẹ nên tôn trọng nhu cầu xã hội của trẻ, cho chúng có những mối quan hệ bình thường với bạn bè, gây dựng uy tín cho chúng trước mặt khách, không

nên coi chúng là trẻ con ngồi bên cạnh, càng không được trách mắng trẻ trước mặt khách để tránh tổn thương lòng tự trọng của chúng.

♣ HIẾU CON

Cha mẹ nên coi con là một cá thể độc lập, tin tưởng chúng, để chúng tự do lựa chọn các quyết định trong cuộc sống và học tập. Nếu cha mẹ thấy con có quan điểm không giống mình, thì nên bình tĩnh nói rõ lý do, trao đổi để thuyết phục. Đừng dùng suy nghĩ và cách nhìn của người lớn để áp đặt, đừng phê bình con bằng ngôn ngữ ra lệnh, đừng liên tục bắt con phải làm thế này, không được làm thế kia, tránh làm cho trẻ nảy sinh tâm lý chống đối.

♣ TRỞ THÀNH NGƯỜI BẠN TRI ÂM CỦA TRẺ

Xã hội không ngừng thay đổi, quan niệm của con người cũng dần tiến bộ, cha mẹ nên làm bạn với trẻ, thiết lập mối quan hệ dân chủ, bình đẳng trong gia đình. Ví dụ, thường xuyên vui đùa, nói chuyện với trẻ để hiểu, nhận ra những sự thay đổi trong suy nghĩ, tình cảm của chúng, từng bước dẫn dắt để chúng tự giác tiến bộ. Trong gia đình, ai cũng có quyền phát biểu, người nào đúng thì nghe theo người đó. Không khí gia đình dân chủ, hòa thuận, vui vẻ rất có lợi cho sự phát triển lành mạnh, toàn diện của trẻ, cũng giúp cho cha mẹ và con cái thấu hiểu lẫn nhau. Cha mẹ không nên lúc nào cũng lấy quyền uy của người bề trên để ép buộc, như vậy sẽ khiến khoảng cách hai thế hệ ngày một cách xa.

♣ CHÚ Ý PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC

Đôi khi, cảm xúc của trẻ không ổn định, thấy cái gì học cái đó, khó tránh khỏi phạm sai lầm. Với những việc trẻ làm sai, cha mẹ đừng đánh mắng, cần nhắc nhở hoặc nổi giận. Vì trẻ sẽ coi sự cần nhắc của cha mẹ là can thiệp, không ché, không tin tưởng chúng, đồng thời chúng sẽ nghĩ cha mẹ yếu đuối, không giúp được gì. Cha mẹ nổi giận, đánh mắng chỉ làm cho những trẻ còn ít tuổi sợ hãi, còn với những trẻ ở độ tuổi thanh thiếu niên, sẽ dẫn đến sự chống đối. Vì thế, với khuyết điểm, sai lầm của trẻ, cha mẹ nên nhẹ nhàng hướng dẫn và khuyên bảo. Ví dụ, khi kết quả học tập của trẻ giảm sút, cha mẹ nên tìm ra nguyên nhân, thay đổi phương pháp học, giúp trẻ cố gắng học tập, gây dựng sự tự tin, đừng than vãn, trách mắng vì sẽ phản tác dụng.

♣ YÊU CẦU NGHIÊM KHẮC

Cha mẹ phải tôn trọng và hiểu con nhưng không phải bỏ mặc, để chúng làm gì thì làm, phải có những yêu cầu nghiêm khắc, như yêu cầu con có thói quen vệ sinh, tự giác học tập, văn minh lễ phép. Chúng tôi phản đối phương pháp “không đánh không thành tài”, nhưng cũng không tán thành hành vi con muốn gì cha mẹ cung cấp nấy.



SAI LẦM 5: THƯỜNG XUYÊN THẤT HỨA

Chúng ta đều biết, lời hứa đáng giá nghìn vàng, cổ nhân từng nói: “quân tử nhất ngôn”, “nhất ngôn cửu đỉnh”, có nghĩa là nói ra lời thì phải giữ lời, phải chính xác, trước sau như một. Trong gia đình, cha mẹ nhất định phải làm được điều này, không đơn giản chỉ là thực hiện một lời hứa nào đó, mà quan trọng hơn là bồi dưỡng cho trẻ ý thức giữ lời hứa. Giữ lời hứa là phẩm chất vô cùng đáng quý, có thể nói đó là bảo bối vô giá.

Trong cuộc sống, rất nhiều cha mẹ không có thói quen giữ lời hứa. Họ thường xuyên hứa này hứa nọ với con nhưng lại ít khi thực hiện. Lâu dần, con quen với hành vi đó của cha mẹ, nên cũng không thực hiện những lời mình đã hứa. Hơn nữa, khi cha mẹ không thực hiện lời hứa, con trẻ sẽ tức giận với kiểu nói một đằng làm một nẻo, rồi chúng sẽ không tin những gì cha mẹ nói nữa. Điều đó không chỉ ảnh hưởng tới mối quan hệ hài hòa giữa cha mẹ và con, mà còn làm giảm mức độ tin tưởng của con đối với cha mẹ.

“Minh à, con hãy học thật chăm chỉ, nếu lần thi học kỳ tới, con đứng trong danh sách 10 bạn dẫn đầu của lớp thì mẹ sẽ cho con đi biển chơi”. Từ khi lên lớp bốn, kết quả học tập của Minh liên tục giảm sút, mẹ em rất lo lắng, nên đã hứa với em như vậy. Minh nghe vậy rất phấn khích, quyết nỗ lực học tập, cuối cùng đã đạt được thành tích cao. Khi Minh thông báo kết quả cho mẹ, mẹ cũng rất vui, nhưng mẹ không nhắc đến lời hứa trước đó. Hai ngày sau, không cầm lòng được, Minh liền yêu cầu mẹ thực hiện lời hứa.

Mẹ vừa tan làm về nhà, Minh vội vàng chạy đến bên mẹ: “Mẹ ơi, khi nào chúng ta đi biển?” Mẹ nói: “Mẹ có việc không xin nghỉ được, chúng ta không thể đi!” Minh nghe thế thì cuống lên, kéo tay mẹ nói: “Sao lại không nghỉ được? Sao lại không đi? Con muốn đi!”. Mẹ phẩy tay: “Không đi được là

không đi được! Con hỏi nhiều thế làm gì? Học bài đi!” , Minh không rời mẹ, cậu gào lên: “Không được, phải đi! Mẹ đã hứa rồi, không được thất hứa!”. Mẹ liền nổi giận: “Sao con không biết nghe lời thế hả? Mẹ là mẹ, mẹ nói không đi là không đi, con không được ép buộc mẹ” .

Minh vẫn không từ bỏ, liên tục yêu cầu mẹ đưa đi biển, kết quả là mẹ tát em một cái, còn máng em không ngoan. Minh rất buồn, từ đó không tin lời mẹ nữa, mất đi động lực học tập; sau đó, cô giáo em đã nhận ra tình hình và dịp thời nói chuyện với mẹ Minh. Lúc này, mẹ mới nhận ra lỗi lầm của mình, cảm thấy hối hận vì hồi đó đã tùy tiện hứa với con.

Thật ra, động cơ của mẹ Minh không sai, mục đích là kích thích, để con có động lực trong học tập. Thế nhưng, chị lại tìm lý do cho việc thất hứa của mình, khiến việc kích thích tích cực dần mất đi hiệu quả. Nếu cha mẹ luôn tìm lý do khách quan để bào chữa cho việc thất hứa, thì sau này trẻ cũng sẽ tìm cơ cho việc mình không làm được chứ không tìm nguyên nhân từ bản thân mình, không muốn kiểm điểm lại mình. Lâu dần, sẽ gây nên những hậu quả dưới đây:

Thứ nhất, vì đôi khi trẻ không hiểu rõ đầu đuôi ngọn nguồn nên cho rằng cha mẹ nói mà không giữ lời, từ đó không tin cha mẹ nữa. Sau này cha mẹ có yêu cầu điều gì, hứa hẹn điều gì cũng không còn tác dụng nhiều, từ đó gây trở ngại cho sự giao lưu. Hơn nữa, cha mẹ sẽ mất uy tín trong mắt con. Uy tín của cha mẹ từ đâu mà có? Đó chính là từ lời nói và hành động của cha mẹ. Khi thực hiện đúng lời hứa, mọi lời nói của cha mẹ sẽ được con coi trọng.

Thứ hai, nếu cha mẹ thường xuyên coi thường lời hứa với con thì chúng sẽ nghĩ: mình cũng không cần chịu trách nhiệm về lời mình nói, việc đã hứa cũng có thể không làm. Trẻ có thể trở thành người không giữ lời hứa, không có tinh thần trách nhiệm, hoặc đa nghi, không tin tưởng người khác. Điều này ảnh hưởng xấu đến việc hình thành các mối quan hệ xã hội cũng như sức hấp dẫn về nhân cách của trẻ sau này.

Thứ ba, nếu cha mẹ càng dùng quyền uy ép buộc trẻ, trẻ lại càng nghi ngờ hoặc không tin tưởng cha mẹ, từ đó trở nên mâu thuẫn, xa cách với cha mẹ, ảnh hưởng xấu đến tình cảm và sự tin tưởng lẫn nhau giữa hai bên, thậm chí gây nên sự chống đối - cha mẹ muốn con làm thế này thì con lại cố tình làm thế khác, khiến nhiều vấn đề phức tạp nảy sinh và trở nên nghiêm trọng.

LỚP HỌC LÀM CHA MẸ

Lời hứa của cha mẹ với trẻ phải được nhìn nhận như sự đối xử giữa những người trưởng thành với nhau. Đó không chỉ là một hình thức hợp lý để giao lưu với trẻ, mà còn là phương pháp rèn luyện cho trẻ những phẩm chất tốt đẹp. Khi trẻ nhận thức được rằng, những việc đã hứa nhất định phải thực hiện thì chúng sẽ có tinh thần trách nhiệm, từ đó, tạo cho trẻ thói quen giữ lời hứa, hình thành lối sống đạo đức lành mạnh.

Vậy, cha mẹ làm thế nào để trở thành tấm gương giữ lời hứa hoàn hảo trong mắt con? Chúng ta hãy chú ý một vài vấn đề dưới đây:

♣ TÔN TRỌNG CON, NÓI LỜI GIỮ LỜI

Cha mẹ phải tôn trọng trẻ, đừng nghĩ chúng còn nhỏ không hiểu chuyện mà không coi trọng lời hứa với chúng. Trong mắt con trẻ, giữ lời hứa là quan trọng nhất, đôi khi trẻ trách bố mẹ không giữ lời chỉ vì muốn được được thỏa mãn nguyện vọng của mình.

♣ NĂM CHẮC SỐ LẦN HỨA

Số lần hứa nên tỉ lệ nghịch với độ tuổi của trẻ. Vì trẻ ít tuổi có khả năng tự khống chế kém, hay vội vã nên có thể hứa nhiều một chút. Trẻ lớn tuổi hơn, khả năng tự khống chế sẽ cao hơn, ít đòi hỏi hơn nên cha mẹ có thể giảm bớt số lần hứa.

♣ KHÔNG ĐƯỢC HỨA TÙY TIỆN

Lời hứa của cha mẹ nhất thiết phải có lợi cho sự phát triển của trẻ, có tác dụng giáo dục tích cực. Cha mẹ không nên nói khoác, hứa bừa bãi trước mặt trẻ. Hứa nhiều nhưng không thực hiện được sẽ hạ thấp địa vị của cha mẹ trong mắt trẻ. Còn một điều cần nhắc nhở, là cha mẹ hãy nắm vững “mức độ”, nếu trẻ đưa ra yêu cầu không chính đáng, cha mẹ phải có nguyên tắc và giới hạn của mình, cần nói rõ ràng với trẻ điều này được hay không; như thế, trẻ sẽ dần hiểu được trong cuộc sống có những khái niệm “được”, “không được”, “nên”, phân biệt đúng sai rõ ràng mới giúp trẻ phát triển lành mạnh cả thể chất và tinh thần.

♣ TĂNG TỈ LỆ LỜI HỨA VỀ QUÀ TẶNG TINH THẦN

Hứa bao gồm hứa thưởng vật chất và hứa thưởng tinh thần, có thể hứa thưởng về vật chất ở mức thích hợp, không được quá đà, nếu không sẽ khiến trẻ có tính hư vinh, ích kỷ. Cha mẹ nên hứa với trẻ bằng những hoạt động có ý nghĩa, ví dụ hứa mua sách cho trẻ, đưa trẻ đi xem triển lãm tranh, đi du lịch..., vừa kích thích được tính tích cực của trẻ, vừa làm phong phú thế giới tinh thần, mở rộng tầm mắt cho chúng.

♣ ĐỐI DIỆN VỚI VIỆC KHÔNG THỂ THỰC HIỆN LỜI HỨA MỘT CÁCH TÍCH CỰC

Khi cha mẹ bận việc không thực hiện được lời hứa, thì không nên bắt buộc trẻ phải chấp nhận kết quả đó. Nên chủ động xin lỗi, nói rõ nguyên nhân không thực hiện được lời hứa để trẻ hiểu và thông cảm, sau đó tìm cơ hội thực hiện lại. Dù tạm thời trẻ không thông cảm thì cũng không được quát mắng, nên để trẻ thể hiện sự bất mãn của mình.



SAI LẦM 6: QUÁ DUNG TÚNG TRẺ

Nhiều trẻ khá ương bướng, luôn chống lại lời dạy bảo của cha mẹ, thích làm ngược với yêu cầu của cha mẹ, hoặc bề ngoài đồng ý nhưng trong lòng lại không phục, khi không có mặt người lớn là làm theo ý mình. Nếu quá dung túng, để mặc trẻ phát triển thì khi trưởng thành trẻ sẽ khó hợp tác, khó quan hệ tốt với người khác, khó thích ứng với cuộc sống tập thể và xã hội.

Những trẻ được cha mẹ quá dung túng, sau này rất dễ có những tính cách tiêu cực như cố chấp, kiêu ngạo, chống đối lại xã hội.

Từ nhỏ, Tuấn đã được chiều chuộng, em yêu cầu gì bố mẹ cũng đáp ứng, vậy là em tự coi mình là người quan trọng nhất nhà.

Khi ăn cơm, em sẽ giữ rìt món mình thích, không cho ai ăn, phải đến khi em ăn no hoặc chán rồi người khác mới được động đũa. Khi xem ti vi, em thích kênh nào là không ai tranh với em được, dù là khi em đi vệ sinh, bố chuyển kênh một chút em cũng làm loạn lên. Khi ra ngoài, em mệt thì bố phải công, khi em lớn lên một chút, bố không muốn tiếp tục làm vậy, thì mẹ lại bênh và nói với bố “anh công con một lát đi!”.

Tuấn thích trò chơi mô hình Shin - cậu bé bút chì, trong nhà có đèn hàng

trăm hình nộm đồ chơi, hơn nữa cậu còn đòi cha mẹ mua liền một lúc 30 con giống hết nhau.

Bố hỏi: “Con đã có đủ mọi kiểu rồi còn gì? Mua lại làm gì?”

Tuần bực dọc đáp: “Kệ con, con muốn mua!”.

Đi học mẫu giáo, Tuấn thích chỉ huy bạn khác, tuy cô giáo nhắc nhở bố mẹ Tuấn nên thay đổi cách giáo dục của mình nhưng họ thấy điều đó chẳng quan trọng. Khi lên tiểu học, Tuấn bắt đầu gặp rắc rối - kết quả học tập của em luôn đứng cuối cùng của lớp, hơn nữa còn thường xuyên gây rối ở trường.

Vì thành tích học không tốt, nhưng Tuấn lại muốn mọi người quan tâm, nên em thực hiện những hành động để gây chú ý như quấy rối bạn khác, đặt biệt danh cho bạn bè, thầy cô...

Trong ví dụ trên, cha mẹ Tuấn đã dung túng những thói quen xấu từ nhỏ, khiến em không biết nghe lời và tôn trọng người lớn, lại có tính ích kỷ, ngang ngạnh, chỉ biết đến bản thân. Tình yêu con như vậy, dù bên ngoài có vẻ là tốt nhưng thực chất là làm hỏng con. Yêu không chỉ là cho đi, yêu có nghĩa là cho và không cho một cách hợp lý, khen thưởng và phê bình cũng hợp lý, là sự trừng phạt, khuyên răn, dạy bảo, khuyến khích, nhắc nhở, an ủi con đúng cách.

Nhiều cha mẹ không hiểu rằng, thái độ giáo dục tốt nhất phải là kết hợp giữa yêu thương và quản lý con, hai mặt này không đối lập mà luôn trợ giúp nhau, không thể thiếu được một trong hai. Quản lý không có nghĩa là làm giảm bớt tình yêu của cha mẹ với con, mà đó chính là thể hiện tình yêu của cha mẹ. Xử phạt hợp lý không nói lên việc cha mẹ đã làm gì “vớ” trẻ mà cho thấy cha mẹ đã làm gì “cho” trẻ.

LỚP HỌC LÀM CHA MẸ

Cha mẹ nào cũng muốn con có những phẩm chất tốt đẹp như thân thiện, biết cảm ơn, trung thực; bởi vậy, cha mẹ nên hướng dẫn trẻ từ khi chúng còn nhỏ chứ không nên chỉ biết trông chờ. Cha mẹ có nghĩa vụ dạy trẻ biết tôn trọng người khác và có tinh thần trách nhiệm. Đương nhiên, không phải ngày một ngày hai là thay đổi được thói quen cưng chiều trẻ. Cha mẹ nào cũng muốn trẻ trở thành người tốt trong xã hội, nhưng điều đó đòi hỏi cha mẹ phải có phương pháp dạy thích hợp nhất.

Muốn thay đổi thói quen dung túng trẻ của mình, cha mẹ cần chú ý năm điểm sau.

♣ YÊU ĐÚNG MỨC

Tuyệt đối không đáp ứng mọi ý muốn của con, yêu con cũng cần có mức độ. Phải rèn cho trẻ thói quen tự làm những việc của mình. Đôi khi, hãy tạo ra khó khăn để trẻ có cơ hội được rèn luyện.

♣ HẠN CHẾ NHU CẦU VẬT CHẤT

Nhu cầu về vật chất của con người là vô hạn, cha mẹ phải hạn chế nhu cầu ấy của trẻ ngay từ khi còn nhỏ. Với những nhu cầu chính đáng, cha mẹ nên mạnh dạn mở hầu bao, nhưng cũng phải biết cách từ chối những đòi hỏi không cần thiết, đồng thời kiên nhẫn giải thích để trẻ hiểu lý do tại sao không đáp ứng. Nếu cha mẹ đáp ứng mọi yêu cầu về vật chất của trẻ, thì dần dần, khi không được đáp ứng yêu cầu, trẻ sẽ dễ có thái độ cực đoan, gây nên hậu quả không hay.

♣ NHÂN NHƯỢNG ÍT ĐI

Cha mẹ không nên vì con vòi vĩnh, vì xót thương mà nhân nhượng chiều ý trẻ, làm như vậy đồng nghĩa với sự dung túng cho sự ngang ngược của trẻ sau này. Dù trẻ ở độ tuổi nào, cha mẹ cũng không được thỏa mãn mọi đòi hỏi của trẻ, “được đằng chân lân đằng đầu” là bản tính của trẻ con.

♣ TẠM THỜI NÉ TRÁNH

Có những trẻ, yêu cầu vô lý không được đáp ứng bèn chuyển sang mè nheo, vòi vĩnh, cha mẹ có thể chọn cách tạm thời “lờ” chúng đi, để chúng hiểu được khóc lóc kêu gào cũng vô ích. Khi không ai để ý, trẻ sẽ cảm thấy vô vị và dừng lại. Sau đó, cha mẹ tìm cách giải thích cho trẻ biết lý do không đáp ứng một cách đơn giản nhưng nghiêm túc, đồng thời, hãy nói những câu khích lệ trẻ như “bố mẹ tin sau này con sẽ nghe lời”.

♣ PHẠT TRẺ Ở MỨC THÍCH HỢP

Với những trẻ còn quá nhỏ, chỉ giáo dục theo mặt tích cực là chưa đủ, phạt chúng ở mức thích hợp cũng là cách giáo dục có hiệu quả. Ví dụ, trẻ không chịu ăn cơm, cha mẹ đừng mắng, cũng đừng uy hiếp, chỉ cần

sau bữa cơm cất hết thức ăn đi. Khi trẻ đói, cho chúng biết đó là kết quả của việc không chịu ăn. Trẻ được nếm mùi vị của cơn đói thì sau này sẽ biết ăn đúng giờ.

♣ XÂY DỰNG NGUYÊN TẮC TRONG GIA ĐÌNH

Trẻ thường xuyên ăn kẹo khi chưa được người lớn cho phép hoặc tự ý mở ti vi, những việc tương chừng rất nhỏ này cha mẹ cũng cần chú ý. Nên đặt ra một số quy định cho trẻ ngay từ khi còn nhỏ, ví dụ như không được tùy tiện ăn kẹo, không phải thích là bật tivi. Để trẻ muốn làm gì thì làm, không theo quy tắc lại không phải là cách hay. Nếu cha mẹ không nhắc nhở trẻ từ những việc nhỏ này, thì có thể khi trẻ được 8 tuổi, trẻ sẽ đi chơi mà không nói với bạn.

Cha mẹ nên thông báo một cách chính thức và rõ ràng về những quy định trong gia đình. Có thể viết ra và thông báo cho tất cả mọi người. Ví dụ, nói với trẻ rằng: “Khi muốn ăn kẹo phải hỏi bố mẹ, đó là quy định của nhà mình”. Nếu trẻ mở ti vi không trong thời gian quy định, nên bảo trẻ tắt đi và đọc lại thật to quy định, như vậy sẽ giúp chúng ghi nhớ.



SAI LẦM 7: KỶ VỌNG QUÁ CAO

Trong xã hội hiện nay, con cái thành đạt trở thành niềm mong mỏi của tất cả cha mẹ. Bởi vậy, cha mẹ kỳ vọng quá cao vào con đã trở thành một hiện tượng trong xã hội.

Cha mẹ kỳ vọng quá cao vào con là hiện tượng phổ biến hiện nay. Không thể phủ nhận đó chính là tình yêu của cha mẹ. Nhưng cha mẹ cần phải biết mức độ, một khi điều cha mẹ kỳ vọng đi ngược lại với nhu cầu xã hội và năng lực của trẻ, sẽ khiến trẻ cảm thấy mục tiêu đó khó có thể đạt được, gây ảnh hưởng nghiêm trọng tới sự phát triển nhân cách, sức khỏe cũng như tinh thần của trẻ.

Năm nay, Kiệt 10 tuổi, cậu được cha mẹ mình coi như “cục vàng”. Bố mẹ mong muốn cậu là người xuất sắc trên mọi phương diện. Do đó, đã đặt ra tiêu chuẩn rất cao. Ngoài việc học tập ở trường, còn bắt cậu tham gia rất nhiều hoạt động khác nữa, ví dụ như học đàn, tập thể thao... nói chung là bố mẹ yêu cầu Kiệt phải đạt thành tích cao nhất trong tất cả các hoạt động. Kiệt học cũng rất giỏi, các môn học trong và ngoài lớp đều đạt được thành tích

cao. Nhưng cuộc sống thực tế, cậu lại có một số biểu hiện khiến nhiều người lo lắng. Ví dụ, cậu rất nhạy cảm với sự phê bình, người khác chỉ phê bình một chút là chán nản, hơn nữa thường xuyên có biểu hiện về thần kinh bất ổn. Ngoài ra, Kiệt cũng không vui vẻ cười đùa như các bạn mà dường như luôn bị ức chế điều gì đó...

Từ ví dụ trên có thể thấy, bố mẹ Kiệt là những người hà khắc, vì họ kỳ vọng quá cao vào con. Sự kỳ vọng này thực chất đã kìm hãm quá trình phát triển bình thường của em. Do sự kỳ vọng cao này, nên từ nhỏ Kiệt đã cố gắng hết sức để làm cho họ vui. Vì theo em, chỉ khi đạt được thành tích tốt thì mới có địa vị trong mắt bố mẹ, mới trở nên quan trọng. Nhưng em đã mất đi cuộc sống vô tư, hồn nhiên, vui vẻ mà tuổi thơ của em đáng được hưởng. Điều này khiến cha mẹ phải suy nghĩ.

Vì mỗi trẻ có tố chất tiềm ẩn khác nhau, hơn nữa, sở thích trong trẻ và tiềm năng của chúng chưa chắc phù hợp với hình mẫu lý tưởng của cha mẹ. Cho nên, sự phát triển của trẻ thường có một khoảng cách nhất định so với mục tiêu của bố mẹ, thậm chí có trẻ phát triển theo hướng hoàn toàn trái ngược. Kỳ vọng quá cao sẽ khiến trẻ phải chịu một gánh nặng tâm lý nặng nề.

Một là dễ gây áp lực tâm lý cho trẻ. Điển hình nhất là cha mẹ không tiếc sử dụng mọi mối quan hệ xã hội, tiêu một khoản tiền lớn để chọn trường tốt cho con. Họ nghĩ rằng, con vào trường tốt là sẽ có tiền đồ rạng ngời. Nhưng họ không biết khả năng thực sự của con đến đâu, hơn nữa học ở trường trọng điểm có thể sẽ nảy sinh ở con áp lực tâm lý rất lớn.

Hai là cha mẹ không suy nghĩ đến đặc điểm độ tuổi, khả năng trí lực của trẻ và đặt ra mục tiêu quá cao. Nếu không đạt được mục tiêu, trẻ sẽ vì thế mà cảm thấy áy náy, nghi ngờ về khả năng của bản thân, từ đó mất lòng tin.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Tuy có rất nhiều trường hợp, kỳ vọng của cha mẹ trở thành động lực để trẻ phấn đấu, nhưng cũng có lúc, kỳ vọng quá cao của cha mẹ sẽ gây áp lực lớn cho chúng. Vậy, cha mẹ phải làm gì để có kỳ vọng ở mức thích hợp?

♣ BIẾT CÁCH KHÍCH LỆ TRẺ

Những người cầu toàn thường kỳ vọng quá nhiều, phê bình quá nhiều, lúc nào cũng tìm ra được khuyết điểm. Nếu cha mẹ đặt kỳ vọng cao cho con, đồng thời liên tục chỉ ra điểm còn yếu kém của trẻ, sẽ khiến trẻ mất đi dũng khí, làm giảm sự tự tin của chúng. Những bậc cha mẹ này thường bỏ qua những hành động khá nhỏ nhưng tích cực của trẻ; chỉ để thỏa mãn yêu cầu hà khắc của mình mà không quan tâm đến quyền lợi của chúng. Ngược lại, nếu cha mẹ thường xuyên chú ý đến từng bước tiến bộ của trẻ và kịp thời khích lệ, sẽ khiến chúng tự tin và mong muốn được làm nhiều hơn, cha mẹ nên chú ý tới điều này.

♣ KÍCH THÍCH ĐỘNG LỰC CỦA TRẺ

Nếu cha mẹ muốn ước mong của mình trở thành hiện thực, hãy để trẻ biến kỳ vọng thành động lực nội tại. Phần lớn trẻ hiện nay đều nhận được sự quan tâm yêu thương của rất nhiều người lớn, sống trong môi trường như vậy, vô tình trẻ sẽ hình thành thói quen bị động, quen đợi người khác chỉ dẫn, sắp xếp, thiếu nhu cầu và động lực từ nội tâm, dẫn đến tính chủ động và khả năng sáng tạo rất thấp. Nếu cha mẹ không khéo xử lý, còn có thể nảy sinh tình trạng trẻ chống đối. Những kỳ vọng như vậy liệu có mang lại lợi ích cho trẻ?

♣ ĐẶT RA KỶ VỌNG THÍCH HỢP

Là cha mẹ, bạn bắt buộc phải đưa ra yêu cầu đối với trẻ, vì khả năng tự kiểm chế của trẻ yếu, cần có người đặt ra mục tiêu và thúc giục chúng. Tuy nhiên, yêu cầu và kỳ vọng nên thực tế, nếu khả năng của trẻ kém thì cha mẹ đừng đặt mục tiêu quá cao. Nếu trẻ thấy mình cách quá xa mục tiêu thì chúng sẽ mất lòng tin, nảy sinh sự tự ti, lâu dần sẽ ảnh hưởng xấu đến cả cuộc đời trẻ. Thường thì nên đặt ra cho trẻ những mục tiêu dễ dàng đạt được là tốt nhất. Nhiều nhà nghiên cứu tâm lý cho rằng, đặt ra yêu cầu và kỳ vọng thích hợp sẽ kích thích trẻ tiến bộ hơn.



SAI LẦM 8: ĐA NGHĨ

Mỗi người đều có bí mật riêng tư không muốn tiết lộ cùng ai. Người lớn như vậy, trẻ con càng không ngoại lệ. Nhưng có nhiều cha mẹ lúc nào cũng cảm thấy trẻ có điều gì giấu mình, bèn nghi ngờ và điều tra bí mật của trẻ.

Khi trẻ lớn dần, các lĩnh vực trong cuộc sống của chúng cũng được mở rộng, tri thức cũng như tình cảm đều trở nên phong phú hơn, ý thức về bản thân, về lòng tự tôn cũng không ngừng được tăng lên, trẻ cũng không còn vô lo vô nghĩ như trước nữa. Nhưng nhiều cha mẹ lại không nhận ra con mình đang trưởng thành, quên mất rằng chúng cũng có bí mật của mình. Họ nghĩ rằng, mình là cha mẹ nên có quyền bước vào thế giới của trẻ, tùy ý chạm đến giới hạn bí mật của chúng, thậm chí can thiệp thô bạo, bóc thư, nghe trộm điện thoại, đọc trộm nhật ký của trẻ.

Năm nay, Lê học lớp 2. Một hôm, khi đang trên đường đến trường, em bỗng nhớ rằng mình đã quên mang vở bài tập, thế là vội chạy về nhà. Khi em mở cửa vào nhà thì thấy mẹ đi từ phòng mình ra với vẻ mặt không tự nhiên. Em vào phòng thì sững sờ, vì ngăn kéo bàn đang mở, sổ nhật ký, thiệp và quà tặng sinh nhật của em đều để hết lên bàn.

Lê bực tức hỏi mẹ: “Tại sao mẹ lại lục ngăn kéo, tùy tiện động vào đồ của con?”

Không ngờ mẹ còn giận hơn em: “Làm sao? Mẹ xem đồ của con có gì là sai?”

“Nhưng mẹ phải được con đồng ý mới được xem!” Lê giận dữ đáp lại.

“Trẻ con thì có gì mà đồng ý với không đồng ý, đừng quên mẹ là mẹ của con. Thôi, đi học nhanh lên!” - Mẹ nói với vẻ không bận tâm.

Trong cuộc sống, có thể nhiều cha mẹ và con cái từng có mâu thuẫn trong vấn đề “bí mật”. Tại sao con cái lại rất phản cảm với sự đa nghi của cha mẹ? Thật ra đến một độ tuổi nhất định, trẻ sẽ cảm nhận được rõ ràng tính tự lập của bản thân, muốn có bí mật của mình và cũng mong bí mật đó được tôn trọng. Đó là biểu hiện của ý thức tự lập và tự tôn của trẻ. Khi trẻ lớn dần, chúng cũng bớt ỷ lại, dựa dẫm vào cha mẹ, trở nên tự lập và hy vọng người khác tôn trọng sự tự chủ, tự lập của bản thân hơn. Hơn nữa, cùng với việc được tiếp nhận các tri thức, các lĩnh vực cuộc sống, trẻ trở nên nhạy cảm, tinh tế hơn, nảy sinh rất nhiều suy nghĩ, trẻ cũng dần không còn vô lo vô nghĩ như trước nữa. Dù chúng có nhiều điều muốn nói thì quan điểm cũng khác với bố mẹ, vậy là trẻ ít trò chuyện, giao lưu với bố mẹ. Đồng thời, bắt đầu viết những bí mật và cảm nhận của mình vào nhật ký.

Lúc này, nếu cha mẹ dùng những cách cứng rắn, nghĩ mọi cách để đọc nhật ký, nghe trộm điện thoại, không để tâm đến cảm nhận, tùy tiện

xâm phạm bí mật của trẻ thì sẽ gây nên nhiều ảnh hưởng không tốt, thậm chí là những hậu quả không ngờ tới. Vậy, cha mẹ đa nghi với bí mật của trẻ sẽ có những nguy hại gì?

Thứ nhất, làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ. Đến một độ tuổi nhất định, trẻ sẽ cảm nhận được sự tự lập. Có những trẻ tuy biết hành động của cha mẹ xuất phát từ tình yêu thương, nhưng nó lại thể hiện sự không tin tưởng, không tôn trọng, làm tổn thương đến lòng tự trọng của chúng.

Thứ hai, ảnh hưởng đến mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái. Phần lớn những điều trẻ viết trong nhật ký không phải là những bí mật ghê gớm, có chăng chỉ là một vài suy nghĩ của bản thân. Nhưng nếu cha mẹ xâm phạm sự riêng tư của chúng, có thể sẽ gây mâu thuẫn, ảnh hưởng xấu tới mối quan hệ thân thiết vốn có.

Ngoài ra, cha mẹ đa nghi có thể động chạm đến sự tự tin của con. Đến một độ tuổi nhất định, trẻ sẽ có mong muốn được tự lập, không bị can thiệp ở một lĩnh vực nào đó. Khi mắc sai lầm, có trẻ thích âm thầm sửa chữa; khi kết quả học tập bị giảm sút, có trẻ thích tự tìm lại lòng tin để khắc phục và tiến bộ. Vì thế, cha mẹ không nên xâm phạm vào đời tư của trẻ, khiến sự tự tin của chúng bị đả kích.

Nói tóm lại, khi trẻ có bí mật, cha mẹ đa nghi, nghi ngờ nhiều chỉ khiến trẻ bị tổn thương lòng tự trọng, khiến trẻ phải chịu áp lực tinh thần lớn, thậm chí khiến trẻ chống đối và nghĩ mọi cách để phòng vệ, che giấu thông tin, mối quan hệ giữa cha mẹ và trẻ cũng vì thế mà xấu đi.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Nghi ngờ những bí mật của con không phải là một cách giáo dục tốt, phương pháp giáo dục thông minh là hãy tôn trọng, cho chúng không gian tự do. Đó không phải mặc kệ trẻ mà là quan tâm, hướng dẫn chúng một cách tích cực. Cha mẹ có thể tham khảo một vài cách cụ thể sau đây.

♣ QUAN SÁT VÀ NẮM BẮT

Trong môi trường xã hội phức tạp, những nhân tố không lành mạnh có thể ăn mòn tâm hồn trẻ, ví dụ như thói quen hút thuốc, uống rượu, kết giao một số người bạn không tốt, yêu sớm, về nhà muộn hoặc thậm chí qua đêm không về. Cha mẹ nên quan sát, nắm bắt những dấu hiệu

đó để kịp thời điều chỉnh và hướng dẫn trẻ.

♣ TRÒ CHUYỆN NHIỀU HƠN

Hãy dùng thái độ bình đẳng để trò chuyện với con, kể cho chúng nghe những tâm tư của bạn thời bằng tuổi con, những thành công và thất bại, thậm chí là những bí mật nho nhỏ, cho trẻ thấy cách nhìn của mình về mọi việc, hỏi han và xin ý kiến của con, để bản thân trở thành người bạn tri kỷ, đáng tin cậy. Sau một thời gian, trẻ sẽ tự nguyện mang những bí mật của mình kể cho cha mẹ, chỉ có như vậy, cha mẹ mới có thể hiểu được những tâm tư của trẻ, đưa ra được những lời khuyên và cách giáo dục đúng đắn.

♣ HIỂU VÀ TÔN TRỌNG TRẺ

Khi trẻ lớn dần và hình thành nhân cách độc lập, tính “bảo mật” của chúng sẽ ngày càng mạnh, ví dụ như nội dung nhật ký hay chuyện riêng tư với bạn bè đều không muốn cho cha mẹ biết. Lúc này, cha mẹ nên thay đổi mối quan hệ một chút, thiết lập quan hệ thân thiết, duy trì phương pháp giao lưu bình đẳng, dân chủ, thấu hiểu lẫn nhau. Trên cơ sở tôn trọng con và những bí mật của con, nên trò chuyện một cách bình đẳng, để con mở rộng tâm lòng và kể về bí mật của mình cho bạn.

♣ CHA MẸ NÊN RÈN CHO TRẺ KHẢ NĂNG TỰ GIÁO DỤC

Cha mẹ không thể bắt một đứa trẻ trong giai đoạn dậy thì, chưa trưởng thành đứng trên lập trường của mình để suy nghĩ vấn đề. Khi những bí mật về trẻ mà cha mẹ biết được, cho dù có những nhân tố vượt khỏi phạm vi cho phép, thì cũng đừng vì thế mà đánh mắng trẻ, hãy nói chuyện với chúng về lý tưởng, sự nghiệp, đạo đức, nhân sinh quan, giá trị quan, cũng có thể thông qua kể chuyện, chơi trò chơi để hướng dẫn chúng tự rút ra chân lý làm người, nâng cao khả năng điều chỉnh hành vi bản thân theo chuẩn mực, có khả năng tự giáo dục, có khả năng tự giải quyết những xu hướng không tốt trong bí mật của bản thân.



SAI LÂM 9: CHỈ QUAN TÂM ĐIỂM SỐ

Điểm số vốn là một tiêu chuẩn đánh giá tình hình học tập của trẻ, là một thông tin phản ánh tình hình của trẻ với thầy cô và cha mẹ. Nhưng điểm số chỉ là thông tin tham khảo, không thể chỉ dùng điểm số để đánh giá mọi điều về trẻ. Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy, việc thi cử ngày một cạnh tranh, điểm số cao hay thấp quyết định việc lên lớp, rồi tìm việc sau này của trẻ. Trước tình trạng đó, điểm số trở thành mục đích, là mục tiêu theo đuổi duy nhất của trẻ, của cha mẹ và thầy cô.

Thi cử chỉ là một trong nhiều cách để kiểm tra việc học tập của trẻ, kiểm tra xác suất về những kiến thức trẻ học được từ sách vở. Rốt cuộc, điểm số mãi mãi chỉ là hình thức, nó không thể chứng minh trẻ học được bao nhiêu kiến thức, cũng không thể chứng minh phẩm chất và tài năng của trẻ ra sao. Điểm số không phải là tiêu chuẩn duy nhất để đánh giá trẻ có thông minh hay không.

Hôm nay, trường công bố kết quả kỳ thi đầu tiên của lớp ba, Dương vừa về là bố đã nóng lòng hỏi: “Thế nào con? Thi được mấy điểm?”. Dương vừa cất cặp vừa nói: “Cũng được ạ, chỉ là...”. Nụ cười trên gương mặt bố lập tức tắt ngấm, bố quay người đi về phía ghế sofa, ngồi xuống ngắt lời con: “Bố

không cần cái “chỉ là”, bố yêu cầu không được thấp dưới 9 điểm, con chỉ cần nói cho bố kết quả”.

Dương hơi lo lắng, tránh né ánh mắt bố: “Ngoài môn Toán ra thì tất cả đều được 10 ạ. Chỉ là môn Toán khó quá, con được 8 điểm... Thế cũng là một trong 15 người cao nhất lớp đấy, lớp con còn có bạn không đạt trung bình cơ...”.

Bố liền nổi giận: “Chỉ biết so sánh với người kém hơn, chẳng có chí tiến thủ gì cả! Ở lớp có bạn nào được 10 không?” Thấy con khẽ gật đầu, bố càng cao giọng hơn: “Các bạn được 10 sao con lại không thể? Bài quá khó? Sao người khác không thấy khó? Chủ yếu là con không cố gắng! Bố đã nói bao nhiêu lần rồi, muốn thi vào trường cấp 2 trọng điểm thì phải cố gắng! Tất cả các môn đều không được dưới 9 điểm, điểm trung bình 9.5 trở lên là mục tiêu cuối cùng. Con nhớ lấy cho bố!”.

Từ sau lần bị mắng đó, Dương trở nên không thích học. Em nghĩ bụng: “Dù sao bố cũng nghĩ mình là đứa không thích học rồi, chi bằng không học nữa cho xong”. Thế là, kết quả học tập của em ngày một giảm sút.

Thật ra, việc cha mẹ quá coi trọng điểm số không phải là chuyện hiếm thấy. Có cha mẹ hề thấy con đi học về là hỏi: “Gần đây có kiểm tra gì không con? Được bao nhiêu điểm?”. Họ nghĩ rằng, hỏi như vậy là quan tâm đến tình hình học tập của con, nhưng thật ra không phải. Cha mẹ cứ hỏi trẻ điểm số trước, trẻ sẽ nghĩ rằng, cha mẹ chỉ quan tâm đến điểm chứ không phải quan tâm đến chúng. Như vậy, sẽ gây hậu quả không tốt chút nào.

Trước tiên, quá coi trọng điểm số sẽ khiến trẻ sợ thi cử. Có những trẻ bình thường học rất tốt nhưng cứ đến kỳ thi lại căng thẳng, lo lắng, sợ không làm được bài. Càng sợ lại càng dễ mắc sai lầm, càng làm bài không tốt. Nhưng cha mẹ không chú ý đến điều đó, trước kỳ thi chỉ biết tăng áp lực cho trẻ, khiến tâm lý chúng ngày càng gặp trở ngại, cứ thế hình thành cái vòng luân quần, ảnh hưởng xấu đến quá trình trưởng thành lành mạnh sau này của trẻ.

Thứ hai, quá coi trọng điểm số sẽ làm tổn thương đến lòng tự tôn của chúng. Trẻ nào cũng ngây thơ trong sáng, cũng có ý chí tiến lên phía trước. Ngay cả những trẻ học kém cũng có mong muốn được xếp hạng đầu. Thật ra, những trẻ có thành tích tốt liên tục cũng không đảm bảo tuyệt đối là mình giữ vững được điều đó. Nếu cha mẹ chỉ quan tâm điểm số, khi trẻ không đạt điểm cao, chưa hỏi rõ ràng đã chửi mắng, đánh

đập thì trẻ sẽ thấy âm ức, bị tổn thương. Lâu dần, chúng sẽ trở nên chán học.

Quá coi trọng điểm số còn khiến trẻ và cha mẹ trở nên đối lập. Đặc biệt là những trẻ học ở lớp nhỏ, chúng không hiểu bố mẹ quan tâm điểm số là vì muốn chúng học thật tốt, có xuất phát điểm tốt. Chúng chỉ biết mình không được điểm cao sẽ bị bố mẹ mắng; được điểm cao sẽ được khen thưởng. Chúng cũng không thấy bố mẹ yêu mình, mà chỉ thấy rằng, bố mẹ thích điểm số tốt. Điều này có thể gây nên sự mâu thuẫn giữa cha mẹ và con.

Đương nhiên, chúng tôi không phản đối hoàn toàn việc coi trọng điểm số. Vì ở mức nào đó, điểm số có thể phản ánh mức độ nắm bắt kiến thức và khả năng vận dụng kiến thức để giải quyết vấn đề của trẻ. Có điều, trẻ làm bài điểm cao không có nghĩa là tương lai sẽ trở thành người tài, còn trẻ điểm thấp cũng không có nghĩa là sau này thất bại.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Trong xã hội ngày nay, có rất nhiều người không có bằng cấp cao nhưng vẫn thành công. Mặc dù kiến thức văn hóa là rất quan trọng, nhưng cũng đừng quên bồi dưỡng để trẻ có thể phát triển một cách toàn diện. Ngoài điểm số thì đạo đức, thói quen, khả năng giải quyết vấn đề đều ảnh hưởng đến cuộc đời chúng. Xã hội càng phát triển thì càng cần nhân tài; bởi vậy, các bậc phụ huynh phải chú ý bồi dưỡng trẻ phát triển toàn diện.

Để giúp cha mẹ có cách nhìn đúng với điểm số của trẻ, chúng ta cần lưu ý một số điểm sau.

♣ KHÔNG CHỈ QUAN TÂM ĐIỂM SỐ, MÀ LÀ HIỆU QUẢ HỌC TẬP

Khi đốc thúc trẻ học, cha mẹ đừng nên chỉ nhìn vào điểm số, nên chú trọng đến hiệu quả học thực tế của chúng. Không thể lấy điểm số là tiêu chuẩn duy nhất đánh giá việc học, phải thật bình tĩnh nhìn nhận điểm số của trẻ. Khi trẻ làm bài tốt hãy khích lệ tinh thần, nếu trẻ làm không tốt thì hãy giúp chúng phân tích, tìm ra nguyên nhân, đồng thời cổ vũ khích lệ chúng tiếp tục cố gắng. Như vậy, cảm xúc của trẻ mới ổn định, tăng thêm sự tự tin, mọi phương diện về thể chất, tinh thần mới phát triển lành mạnh. Trẻ không chỉ cần nắm vững kiến thức cơ bản, mà còn phải nắm bắt được kỹ năng và phương pháp học chủ yếu. Những điều này cần cha mẹ phối hợp với thầy cô tích cực chỉ dạy cho trẻ.

♣ CHẤP NHẬN SỰ KHÁC BIỆT VỀ NĂNG LỰC

Trẻ ở độ tuổi trung học đã hiểu tầm quan trọng của việc học tập và áp lực cạnh tranh. Nhưng vì mỗi trẻ lại có trí tuệ khác nhau, môi trường và thói quen học tập khác nhau nên kết quả học tập sẽ khác nhau. Điều cha mẹ nên làm là nghiêm túc tìm hiểu tình hình, nhẫn nại nghe trẻ giải thích, không được cho rằng trẻ không cố gắng học tập. Phải cùng trẻ phân tích, giải quyết vấn đề trong học tập với thái độ tôn trọng, bình đẳng, giúp trẻ nắm bắt phương pháp học thích hợp và có hiệu quả.

♣ KHI THÀNH TÍCH CỦA TRẺ KHÔNG TỐT, NÊN KHOAN DUNG VÀ CỔ VŨ CHÚNG

Đứa trẻ nào cũng có khuyết điểm riêng, cũng không có đứa trẻ nào luôn đứng thứ nhất. Có rẻ đứng thứ nhất, ắt sẽ có trẻ đứng phía sau. Khi trẻ không đạt được kết quả như cha mẹ mong muốn, bản thân chúng đã thấy rất buồn, cha mẹ đừng đả kích mà nên khoan dung và an ủi, nhất định không nên làm cho “vết thương lòng” của con thêm đau đớn. Đồng thời, đừng quên nói với trẻ “lần sau con hãy cố gắng hơn”, để chúng quan tâm đến mục tiêu mới và quên đi thất bại lần này.



SAI LẦM 10: GIÁO DỤC BẰNG ĐÒN ROİ

Giáo dục bằng đòn roi chỉ khiến trẻ nhất thời phục tùng ngoài mặt, còn trong lòng thì âm ức, thậm chí chúng sẽ học theo và dùng bạo lực để đối đãi với mọi người. Cha mẹ giáo dục trẻ bằng phương pháp này không những không làm cho chúng tốt lên, mà còn tổn thương đến lòng tự tôn của chúng, khiến chúng trở nên tự ti, nhút nhát, lầm lì, gian dối.

Rất nhiều cha mẹ đang dùng cách giáo dục đòn roi này để dạy con. Ví dụ, khi trẻ về muộn, làm đổ nước ra sàn, làm bài sai, điếm kiểm tra kém, đi học không chú ý nghe giảng, đều có thể bị cha mẹ đánh mắng. Đây là một phương pháp hoàn toàn không nên sử dụng, bởi một mặt chúng sẽ khiến cha mẹ lạm dụng hình phạt, càng ngày đánh càng đau; mặt khác, những người chưa từng đánh trẻ có thể sẽ bị ảnh hưởng và muốn thử tác dụng của phương pháp này, từ đó đi vào con đường sai lầm.

Ăn xong bữa tối, Long và bố cùng ngồi xem ti vi. Ban đầu, họ đều xem chương trình ca nhạc mình thích, nhưng khi kết thúc chương trình, bố muốn xem đá bóng, Long lại muốn xem hoạt hình. Cậu chạy ra lấy điều khiển bật sang kênh thiếu nhi, bố cảm thấy mình bị xúc phạm, bèn đưa tay giật lại điều khiển chuyển sang kênh thể thao. Long thấy thế khóc toáng lên, bố bị tiếng khóc làm ồn; đồng thời thấy bực mình vì con dùng tiếng khóc như để phản đối lời mình dạy bảo, vậy là liền đứng bật dậy, vừa đánh vừa kéo em nhốt vào phòng tắm, miệng còn mắng: “Không đánh là hư như thế này đây”. Mẹ đứng bên cạnh cũng phụ họa: “Đúng thế, không nghe lời là phải đánh, không đánh là không ngoan lên được”.

Kết quả là từ đó, Long trở nên rụt rè, yếu đuối, không dám xem ti vi cùng bố nữa.

Đánh đập thực chất là việc cưỡng chế hành vi của trẻ theo ý muốn của cha mẹ, làm tổn thương đến tình cảm của trẻ. Đánh đập không phải cách giáo dục tốt, chúng ta phải ngăn chặn hiện tượng đánh con, phải nhận thức đầy đủ sự nguy hại của hành động đó.

Thứ nhất, giáo dục trẻ bằng đòn roi sẽ tạo khoảng cách giữa cha mẹ và con cái. Khi bị đánh, chẳng có trẻ nào thấy thoải mái cả. Nỗi đau về thể xác sẽ khiến chúng oán hận, chống đối, sợ hãi. Từ đó, làm cho mối quan hệ giữa trẻ và cha mẹ mờ nhạt, khoảng cách ngày càng lớn, thậm chí có trẻ còn nảy sinh tâm lý báo thù.

Thứ hai, trẻ sẽ mất sự tự tin, trở nên bi quan, chán ghét cuộc sống. Mỗi đứa trẻ đều có lòng tự tôn của chính mình, chúng đều mong muốn được người khác tôn trọng. Mà sự tôn trọng, tin tưởng của người khác sẽ khiến chúng tự tin hơn, đó là động lực chủ yếu để chúng tiến bộ. Những đứa trẻ thường xuyên bị đánh, lòng tự trọng sẽ bị tổn thương, sinh ra tự ti, thiếu chí tiến thủ, dễ sa ngã. Cha mẹ vốn là người thân thiết nhất với trẻ, bị cha mẹ đánh, trẻ sẽ thấy cuộc sống không còn sự ấm áp, sống cũng chẳng có ý nghĩa gì. Thực tế, có những trẻ vì bị cha mẹ đánh mà bỏ nhà ra đi, thậm chí tự sát, gây nên những nỗi đau khôn cùng.

Thứ ba, những trẻ thường bị đánh sẽ có tính nóng nảy, dễ sợ hãi, bất mãn với cha mẹ, thầy cô và xã hội. Ví dụ, nếu bị đánh vì làm bài kiểm tra vật lý không tốt, trẻ sẽ ghét những kiến thức liên quan đến vật lý, ghét thầy cô dạy vật lý, thậm chí ghét cả nhà trường. Khi có cơ hội, trẻ sẽ có những hành động mang tính chất báo thù.

Ngoài ra, giáo dục trẻ bằng đòn roi sẽ dễ khiến trẻ nói dối. Có những bậc phụ huynh khi thấy trẻ làm sai là đánh. Để tránh bị đánh, trẻ lại tìm cách nói dối, vì giấu được là không bị đánh. Nhưng lời nói dối của trẻ thường dễ bị cha mẹ phát hiện. Để phạt trẻ vì tội này, thái độ của cha mẹ lại càng cứng rắn, nhằm tránh bị đánh đau hơn, trẻ lại càng tìm cách nói dối, như vậy sẽ tạo nên cái vòng luẩn quẩn, khiến sự việc càng ngày càng tồi tệ hơn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Rất hiếm cha mẹ vừa sinh con đã biết cách dạy con ngay, cũng rất ít cha mẹ có thể trở thành nhà giáo dục giỏi ngay từ đầu. Giáo dục con bằng đòn roi là cách làm sai lầm. Đánh đập chỉ mang lại cho con cái muôn vàn tác hại về tâm lý, tuyệt đối không mang lại hiệu quả giáo dục. Vì thế, hy vọng các bậc phụ huynh dừng lại việc đánh trẻ, và hãy làm theo những cách dưới đây.

♣ HIỂU TRẺ TRÊN NHIỀU PHƯƠNG DIỆN

Hiểu hơn một chút là bớt một chút làm tương. Cha mẹ hãy dành thời gian để trò chuyện với trẻ và thầy cô giáo, cố gắng hết sức để hiểu rõ những biểu hiện của trẻ ở nhà cũng như ở trường. Như thế, khi trẻ có hành động gì không đúng, cha mẹ sẽ biết phải dạy bảo thế nào.

♣ BÌNH TĨNH, PHẢI THẬT BÌNH TĨNH

Trẻ không nghe lời, lại gặp những phụ huynh nóng tính thì phản ứng đầu tiên của cha mẹ sẽ là đánh mắng. Thật ra, cha mẹ lúc này nên bình tĩnh lại, nhẫn nại tìm hiểu, hỏi han trẻ nguyên nhân thực sự của những hành vi đó. Khi cha mẹ chú tâm tìm hiểu suy nghĩ của trẻ, nghĩ cách giúp chúng giải quyết vấn đề, sẽ nhận ra thực chất hành vi nào của trẻ cũng có nguyên nhân riêng, đồng thời loại bỏ rất nhiều cảm xúc tiêu cực. Từ đó tránh được việc đánh mắng trẻ.

♣ ĐIỀU CHỈNH KỶ VỌNG VÀO CON

Việc cha mẹ mong con thành tài là điều dễ hiểu, nhưng rất nhiều người thường yêu cầu con những điều bản thân mình không đạt được. Vì thế, khi con vì lý do nào đó không đạt được mục đích, là mâu thuẫn giữa cha mẹ và con nảy sinh. Đánh mắng là một kiểu thể hiện cảm xúc,

không có tác dụng gì cho việc trẻ thay đổi. Thay vì mất công lại không được gì, cha mẹ hãy hạ thấp kỳ vọng xuống, để con lựa chọn con đường phát triển của mình. Nếu cha mẹ thật sự có yêu cầu với con thì cũng cần xét đến năng lực của trẻ, đừng cố bó buộc mớic khuyếtdiểm của chúng.

♣ TÔN TRỌNG TRẺ

Nhiều cha mẹ thường thích thể hiện sự uy nghiêm trước mặt con, quen đối xử với con giống như cấp dưới. Các nhà nghiên cứu tâm lý khuyên rằng, cha mẹ hãy bỏ sự uy nghiêm đó đi, tôn trọng con giống như tôn trọng một người trưởng thành.

♣ KHÔNG DẠY CON KHI ĐANG GIẬN

Khi nổi giận, chắc chắn cha mẹ sẽ không thể dạy con một cách sáng suốt. Vì thế, khi cha mẹ không bình tĩnh được, thì phải tạm thời rời xa trẻ hoặc đi làm việc khác, đợi khi mình bình tĩnh lại mới tiếp tục dạy bảo.



SAI LẦM 11:



LỜI NÓI GAY GẮT

Trong cuộc sống, việc cha mẹ và con tranh cãi là bình thường. Có thể bạn đã từng trải qua một chuyện không vui thế này: bạn muốn con làm gì đó nhưng chúng lại không làm, thậm chí còn có tình làm ngược lại. Đứa trẻ trước đây rất ngoan ngoãn, nghe lời, đáng yêu ngày càng có nhiều suy nghĩ riêng, thậm chí có lúc còn khá ngang bướng, cố chấp. Dù cha mẹ có kìm chế sự giận dữ, nhẹ nhàng khuyên bảo chúng nhưng kết quả vẫn không như mong muốn; vậy là khi giận quá, chúng ta buột miệng quát mắng nặng lời. Mắng cũng mắng rồi, con giận cũng đã xả rồi, nhưng trẻ bị mắng chỉ thay đổi lúc đó, còn sau này vẫn như vậy. Thậm chí có trẻ còn trở nên hư hơn trước, ngày càng khó bảo hơn. Nguyên nhân chủ yếu dẫn đến hiện tượng này chính là cha mẹ đã dùng lời thô bạo để nói với trẻ.

Có những cha mẹ khi dạy con, thường không chú ý đến giọng điệu và ngôn ngữ của mình, thậm chí còn dùng những lời nói bạo lực. Có lẽ, cha mẹ không nhận ra rằng, những lời nói đó có tác hại hơn nhiều so với đánh đập. Vì không phải là điều nhìn thấy ngay, nên chúng ta vẫn coi thường những hậu quả mà “bạo lực ngôn ngữ” gây ra, đặc biệt là những nỗi đau trong tâm hồn con trẻ do những lời lẽ châm chọc, ác ý. Dù sau này, trẻ không còn bị nghe những từ đó nữa nhưng tâm hồn trẻ vẫn phải gánh chịu tổn thương, nó giống như bóng đen bao trùm cả cuộc đời trẻ.

Có một hiện tượng kỳ lạ thế này; nhiều cha mẹ nói năng không giỏi nhưng khi châm chọc con lại vô cùng điêu luyện, ví dụ:

“Hôm nay biết tự đến giúp mẹ cơ à, cơn gió nào đưa con đến thế?”.

“Mẹ phải nói bao nhiêu lần việc này nữa thì con mới làm được? Con bị điếc à?”.

“Con thật thông minh, có mười phép tính thì làm sai chín!”

Bạn hãy thử nghe những lời lẽ đó xem sao. Thật ra chỉ cần nói một cách đơn giản: “Cảm ơn con đã giúp mẹ”, “Mẹ chỉ nói một lần, vì thế con cần nghe cho kỹ”, “Làm sai cũng không sao, con làm lại nào” là được, nhưng hầu hết cha mẹ đều mang sự châm chọc vào lời nói, khiến mọi chuyện trở nên gay gắt.

Cha mẹ làm vậy mà không biết rằng, đó là sự công kích nặng nề nhất. Những lời lẽ cay độc, lạnh lùng vô tình đó làm tổn thương trẻ,

thông điệp chúng nhận được sẽ là sự thiếu tin tưởng, sự miệt thị với thành tích mà chúng đạt được, sự sỉ nhục về nhân cách của chúng. Nó giống như cây kiếm sắc nhọn cắm thẳng vào trái tim non nớt của trẻ.

Cứ tan học về nhà là Minh mở ti vi lên ngay, vì sau đó sẽ có bộ phim hoạt hình mà em thích nhất. Mẹ đang chuẩn bị cơm tối, thấy con vừa về là chăm chú xem ti vi thì lấy làm giận dữ: “Con suốt ngày chỉ biết xem ti vi, đã làm bài tập chưa? Có thấy em con ngoan không, vừa về là làm bài tập, làm xong còn giúp mẹ đi mua đồ. Nhìn con có giống em trai không hả?”, “Vâng, cái gì em cũng tốt. Vậy sao hồi đó mẹ còn sinh con làm gì?”, Minh tức giận hét lên. Cậu không thể hiểu tại sao cùng là con của mẹ, nhưng em trai thì luôn được khen còn mình thì lúc nào cũng bị mắng. Lẽ nào mình là người thừa, là người vô dụng? Lời nói của mẹ thật sự đã làm tổn thương Minh.

Trên đây chỉ là một trong số rất nhiều ví dụ. Khi quát mắng, cha mẹ rất dễ so sánh con với đứa trẻ khác. Trong gia đình, khi một đứa trẻ được đem ra làm tiêu chuẩn cho đứa trẻ kia, lâu dần đứa trẻ bị đem ra so sánh sẽ vô tình loại mình khỏi gia đình, coi mình là “đồ thừa”, “vô dụng”, thậm chí chúng sẽ nghĩ cha mẹ không yêu mình, ngày càng trở nên tự ti, không còn ý chí, nhiệt tình với cuộc sống nữa. Có thể, trẻ vốn dĩ có khả năng thành công, nhưng vì sự tự ti đó mà khi lớn lên, chúng sẽ sống buông thả, bỏ mặc bản thân, không có được thành tựu gì. Trẻ phạm lỗi, cha mẹ có thể phê bình, nhưng không được dùng những lời lẽ bạo lực. Một câu nói của cha mẹ có thể ảnh hưởng đến cả cuộc đời trẻ, điều này hoàn toàn là sự thật.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi dạy con, những lời nói sai lầm của cha mẹ sẽ ảnh hưởng đến tâm lý lành mạnh của trẻ. Có những cha mẹ không hiểu quy tắc giáo dục cũng như đặc điểm tâm lý của trẻ nhỏ, chỉ biết trách mắng không ngừng, nhưng kết quả là trẻ vẫn không biết mình sai ở đâu. Dần dần, trẻ trở nên rụt rè, sợ sệt, hoặc hình thành tính cách hướng nội, ngang bướng.

Cha mẹ muốn dùng lời nhẹ nhàng, dễ hiểu để nói với con, nên chú ý một vài điểm sau:

♣ KHÔNG CHỈ LÀ CHA MẸ, MÀ HÃY LÀ BẠN CỦA CON

Khi trẻ phạm lỗi, việc cha mẹ cần làm nhất là hướng dẫn và khích lệ chúng. Ví dụ, khi trẻ làm sai một phép toán đơn giản, bạn có thể nói: “Phép toán đơn giản vậy cũng sai, con tự tìm nguyên nhân xem nào, lần sau không được sai nữa nhé”. Khi thấy trẻ sai, cha mẹ nên giữ thái độ bình tĩnh, nói chuyện với chúng như bạn bè, không phủ định lỗi của trẻ, không phủ nhận nhân cách của chúng, khích lệ chúng tiếp tục cố gắng.

♣ NHẬN NHỊN VỚI NHỮNG LỖI NHỎ CỦA TRẺ, ÍT NỔI GIẬN

Khi trẻ làm sai, cha mẹ chỉ cần nhắc nhở cũng đủ để giáo dục trẻ, mắng chửi sẽ không có tác dụng, cũng không nên nói những lời khó nghe làm tổn thương. Đối với trẻ, một lời nói của người lớn, dù tốt dù xấu đều mang ý nghĩa quan trọng trong suốt cuộc đời. Vì thế, dù là nói đùa, cha mẹ cũng nên tránh những lời không hay.

♣ NÓI CHUYỆN BÌNH ĐẲNG VỚI TRẺ

Trẻ có quyền được nói, khi chúng muốn nói, cha mẹ nên tạo cơ hội để chúng trình bày thoải mái; khi chúng buồn rầu, hãy khuyến khích chúng nói. Khích lệ trẻ nói ra suy nghĩ của mình, dù là bất mãn hoặc ảm ức, cũng là giúp trẻ biết cách suy nghĩ, tăng cường ý thức tự chủ và khả năng biểu đạt cho chúng.

♣ KHÔNG TỰ Ý QUYẾT ĐỊNH THAY CON

Mỗi đứa trẻ đều có suy nghĩ riêng, cha mẹ nên tôn trọng những suy nghĩ ấy. Khi trẻ phạm lỗi, cha mẹ nên có thái độ thẳng thắn giúp chúng nhận ra và sửa chữa. Nếu trẻ tiến bộ, cha mẹ cần khích lệ cổ vũ bằng những lời lẽ tán thưởng, để trẻ tiếp tục cố gắng.

♣ ĐỪNG DỌA LÀM TRẺ SỢ

Trẻ nhỏ rất dễ sợ hãi. Vì thế, cha mẹ không được dọa mà phải giáo dục chúng bằng phương pháp đúng đắn. Trẻ bị sợ hãi một cách không cần thiết sẽ có ảnh hưởng tới tâm lý sau này.



SAI LẦM 12: THẤT VỌNG VỀ TRẺ

Bạn đã từng thất vọng vì biểu hiện của trẻ chưa? Có lẽ, hơn 90% các bậc phụ huynh sẽ trả lời “đã từng”. Cho dù cha mẹ biết cách dạy con thế nào cũng không tránh việc kỳ vọng con thành tài. Nhưng, có kỳ vọng là sẽ có yêu cầu, khi con không đạt được tiêu chuẩn như mình đặt ra thì cha mẹ sẽ buồn bã, thất vọng.

Cha mẹ thường thấy khó hiểu, tại sao giáo dục con lại khó vậy, dù dồn hết tâm sức cũng không đạt được mục tiêu kỳ vọng. Vì thế, khi đối diện với con, lúc nào cũng tự trách mình, lúc nào cũng thở dài than vãn, thậm chí là thất vọng. Thật ra, làm vậy là không đúng, khi trẻ nhìn thấy sự thất vọng của cha mẹ, chúng sẽ thiếu tự tin.

Chuyên gia giáo dục người Nhật - Shoichi Kobayashi kể rằng, khi Goro - con trai ông có bất cứ câu hỏi gì, ông đều nhẫn nại giải đáp, làm như vậy con ông ngày càng tích cực hỏi. Lúc con được năm tuổi, Kobayashi nói: “Những câu hỏi của con, bố không thể trả lời được nữa. Nhưng bố sẽ đưa con đến trường học, ở đó có rất nhiều thầy cô giáo, họ sẽ trả lời hết mọi câu hỏi của con, con hãy trưởng thành nhanh nhé!”.

Chính vì lẽ đó, nên Goro rất mong chờ được đến trường. Nhiều cha mẹ không nhận ra tầm quan trọng trong việc bồi dưỡng tinh thần ham học hỏi của con. Khi trẻ quăn lầy mình để hỏi, cha mẹ vui thì trả lời, không vui là sẽ quát: “Con đi chỗ khác chơi, phiền quá! Còn lằng nhằng bố đưa đến trường cho cô giáo dạy!”. Như vậy, chưa đi học trẻ đã nghĩ trường học là nhà tù và cô giáo là chủ nhân ở đó, trẻ sẽ không còn hứng thú nữa. Goro đi học có lần kiểm tra được 76 điểm, về nhà em nói: “Bố, con xin lỗi, con chỉ được 76 điểm”. Ông giơ ngón cái lên nói: “Con giỏi lắm, hơn mức mong muốn của bố rồi đấy!” Goro liền hỏi: “Bạn con được 86 điểm mà bị bố bạn ấy đánh, bố hy vọng con được bao nhiêu điểm?” Kobayashi giơ tay ra: “60 điểm”. Cậu con trai thấy vậy thì lầy làm lạ. Ông nói: “60 điểm là đạt rồi, trong xưởng sản xuất, sản phẩm đạt chuẩn là có thể xuất xưởng mà. Mất thêm thời gian chỉ lãng phí vốn mà thôi”. Goro vui vẻ nói: “60 điểm thì quá đơn giản. Thế thời gian còn lại của con sẽ làm gì?”, Kobayashi nói: “Con hãy đọc sách”

Goro quả thực đã làm vậy. Tuy kết quả học tập của em không phải tốt nhất, nhưng đã trở thành người nhiều kiến thức nhất trường. Các bạn có vấn đề gì đều nhờ em giúp; sau đó, em cũng trở thành nhà giáo dục.

Ví dụ trên đây cho thấy, với một đứa trẻ, ta nên khuyến khích, cổ vũ

hơn là thể hiện sự thất vọng. Cho dù là ai đi chăng nữa, muốn thay đổi thì biện pháp khích lệ sẽ có hiệu quả tốt hơn là trách mắng. Trẻ nhỏ lại càng thích được nghe lời ngọt ngào hơn là những lời giận dữ. Chỉ khi khích lệ thì trẻ mới có nhiều không gian phát triển hơn.

Vì thế, cha mẹ đừng thể hiện sự thất vọng với con.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi cha mẹ thường xuyên khen con làm việc này tốt, việc kia không tồi thì chúng thực sự sẽ trở nên tiến bộ; nếu ngày nào bạn cũng trách mắng chúng cái này không được, cái kia không hay thì con bạn sẽ ngày càng tệ. Ở đây, chúng tôi không khuyên cha mẹ phải khen con bừa bãi, mà là đừng dễ dàng buông lời thất vọng về con, hãy dịu dàng và lý trí với quá trình trưởng thành của chúng.

♣ KHÔNG ĐƯỢC ĐÁNH MẮNG CON

Có những phụ huynh hơi một chút là mắng con: “Sao không biết nghe lời thế hả? Sao lại ngu như thế hả? Cút ra chỗ khác! Cứ thế này thì có mà đi ăn mày...”. Trẻ phải sống trong sự sợ hãi như thế, sẽ mất dần sự tự tin, thiếu tự tin, trẻ sẽ rất khó chủ động làm việc. Có phụ huynh nói: “Con tôi ấy, tôi mắng một câu nó cãi lại mười, chẳng biết nghe lời gì hết”. Thật ra, khi bị cha mẹ mắng, trẻ ở trong trạng thái căng thẳng, chúng tự nhiên sẽ có tâm lý tự bảo vệ mình, nên việc chúng cãi lại là chuyện bình thường; hơn nữa, lúc này rất khó để chúng tiếp nhận lời dạy bảo của cha mẹ.

♣ ĐỪNG KỶ VỌNG QUÁ CAO, KHÔNG PHÙ HỢP VỚI THỰC TẾ

Kỳ vọng của cha mẹ quá cao dễ khiến trẻ có cảm giác thất bại, rất bất lợi cho việc bồi dưỡng sự tự tin cho trẻ. Thứ nhất, trẻ không thực sự khâm phục tấm gương mà cha mẹ đưa ra nên sẽ không chấp nhận. Thứ hai, khiến trẻ luôn cảm thấy không thể với tới mục tiêu, vì sẽ luôn xuất hiện những tấm gương mới. Nếu cha mẹ kỳ vọng quá cao, khi trẻ không đạt được mục tiêu, cha mẹ sẽ phủ định trẻ, từ đó khiến trẻ tự phủ định mình. Như vậy, trong quá trình trưởng thành, nếu gặp phải khó khăn trẻ sẽ sợ hãi, nhút nhát, gây tổn thương đến tâm lý của chúng.

♣ NHÌN TRẺ BẰNG CON MẮT TÁN THƯỞNG

Một chuyên gia từng kể một câu chuyện rất thú vị. Đó là, ông đã từng tiến hành một cuộc kiểm tra trắc nghiệm với đối tượng là vài chục đứa trẻ trong và ngoài nước. Khi các em đem kết quả về gia đình, có 80% bố mẹ các em trong nước không hài lòng về kết quả, nhưng lại có 80% bố mẹ các em nước ngoài hài lòng về kết quả của con. Vậy, thành tích thực tế của các em thế nào? Đó là kết quả của các em nước ngoài còn không bằng của các em trong nước. Điều này cho thấy, cha mẹ ở trong nước thường nhìn nhận con trẻ, người khác và thế giới với ánh mắt dò xét. Còn phụ huynh ở nước ngoài lại nhìn bản thân, con cái và thế giới với ánh mắt tán thưởng. Vì thế, chúng tôi kiến nghị các bậc cha mẹ hãy nhìn con bằng con mắt tích cực; đồng thời, dạy chúng biết cách phát hiện ưu điểm của người khác, thành thật tán thưởng họ.



CHƯƠNG 3

CÁCH LÀM CỦA CHA MẸ BIẾT DẠY CON

Bạn chắc hẳn rất ngưỡng mộ những người có con nghe lời và có lúc tự hỏi: Tại sao con người ta lại nghe lời như vậy, trong khi con mình lại bướng bỉnh thế này? Thực ra, con nghe lời hay không lại phụ thuộc vào sự giáo dục của cha mẹ. Dưới đây là một số phương pháp giúp cha mẹ biết cách dạy con trở nên nghe lời.



DẠY CON TỰ TIN CHỨ KHÔNG TỰ PHỤ

Trẻ tự tin đương nhiên là rất tốt, nhưng nếu tự tin quá mức thì

sẽ thành tự phụ. Những đứa trẻ tự phụ thường đánh giá bản thân quá cao, ít khi quan tâm và xa cách với mọi người, hay coi thường người khác, luôn cho rằng mình hơn hẳn người khác. Lâu dần, những đứa trẻ này khi trưởng thành sẽ tưởng tượng đến những điều quá xa vời, đặt ra cho mình mục tiêu quá cao, đảm nhận nhiệm vụ không thể hoàn thành, dễ gặp thất bại.

Trong quá trình trưởng thành, sự tự tin vô cùng quan trọng, tự tin khiến trẻ không sợ khó khăn, khiến trẻ tích cực, cầu tiến, đạt được thành tích tốt hơn. Sự tự tin được hình thành ngay từ nhỏ, khi trẻ dùng mọi cách để lấy lòng người lớn, thu hút sự chú ý và khen thưởng của người lớn. Làm cha mẹ, quan trọng là phải giúp trẻ xây dựng lòng tin, nhưng nếu quá khăng định bản thân thì sẽ thành tự phụ. Sự tự phụ hình thành do ảnh hưởng của hoàn cảnh, nhưng cũng có trách nhiệm của người giáo dục.

Hà đang học ở một trường trung học năng khiếu, em có một chút năng khiếu về văn chương. Nhưng em rất kiêu căng, tự cao tự đại, không nhìn nhận bản thân mình một cách đúng đắn và luôn coi thường người khác.

Lên lớp 8, Hà mong muốn sẽ trở thành nhà văn nổi tiếng. Lẽ ra em cần cố gắng học tập, chăm chỉ đọc sách, nghiêm túc viết văn để biến mong ước đó thành hiện thực; nhưng ngược lại, em dành thời gian đó để mơ tưởng mình trở thành “nhà văn sáng chói nhất trong lịch sử”, quên việc trau dồi kiến thức. Em cho rằng, mình sinh ra đã có khí chất của nhà văn, em nói “cái vốn lớn nhất của mình là tuổi trẻ, không người lớn nào so sánh được với sự nhiệt tình của tuổi trẻ. Có nhiệt tình là đủ rồi”.

Coi thường học hành, không tôn trọng thầy cô khiến kết quả học tập của Hà tụt dốc, điểm số trong kỳ thi cuối kỳ rất thấp. Thế nhưng, em vẫn bỏ ngoài tai những lời khuyên bảo của mọi người.

Trong ví dụ trên, Hà là điển hình của những đứa trẻ tự phụ. Khi giáo dục những trẻ quá tự phụ, cha mẹ nên nói trước với chúng rằng, đánh giá bản thân quá cao sẽ khiến mình thất bại. Chỉ khi thận trọng, khiêm tốn trong mọi việc mới có được kết quả tốt, cố gắng một cách mù quáng mà không nghe lời khuyên chỉ khiến thành công rời bỏ ta mà thôi.

Tự phụ là một trạng thái tâm lý không tốt; trẻ con, đặc biệt là những đứa trẻ thông minh thường tự phụ. Cha mẹ nên hướng dẫn con một cách tích cực để chúng phát triển tâm lý một cách lành mạnh. Cha mẹ

thường khen con vì trẻ có thành tích tốt trong học tập hoặc phương diện nào đó khác. Nhưng khen ngợi quá nhiều sẽ khiến trẻ làm tướng, khiến chúng không thể nhận thức bản thân một cách chính xác, vậy là trở nên kiêu ngạo. Chúng sẽ vì thế mà nói quá lên ưu điểm, không nhận ra khuyết điểm của bản thân, cũng không thấy ưu điểm của người khác. Chúng cũng không tiếp nhận được lời phê bình thiện chí của người khác, luôn có cảm giác mình hơn người, nên dần dần sẽ không phấn đấu nữa, thành tích sẽ tụt giảm, tác phong cũng không còn tốt như trước. Với những trẻ như vậy, cha mẹ nên kịp thời uốn nắn để trẻ nhận thức vấn đề một cách đúng đắn.

Nói chung, cùng với việc bồi dưỡng lòng tự tin cho trẻ, cha mẹ nên giúp trẻ tiến bộ trong sự khiêm tốn, nghiêm túc nhìn nhận thành tích của bản thân, không ngừng nâng cao mục tiêu phấn đấu.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cuộc sống cũng như hành trình leo núi vậy, bạn có thể bất ngờ trượt chân bất cứ lúc nào. Bởi vậy, cha mẹ không nên để trẻ khăng khăng tự làm theo ý mình, đồng thời với việc bồi dưỡng cho trẻ sự tự tin, cần giúp trẻ tránh xa thói tự phụ. Dưới đây là một số phương pháp giúp cha mẹ thực hiện điều đó .

♣ XÂY DỰNG LÒNG TIN CHO TRẺ

Tôn trọng sở thích và ý kiến của trẻ, cố gắng đáp ứng những yêu cầu hợp lý của chúng; đừng nghĩ rằng mình là cha mẹ, mình có quyền uy tối thượng nên có thể tùy ý chỉ trích, đánh mắng trẻ. Có như vậy trẻ mới cảm nhận được tình yêu chân thành của cha mẹ, cảm thấy lời nói của mình có trọng lượng, từ đó có được sự tự tin.

Ngoài ra, cha mẹ không được cố tình thay đổi sở thích của con, chỉ nên phát hiện ra và chỉ dẫn cho chúng. Như vậy mới có lợi cho việc tăng cường sự tự tin.

♣ TIN TƯỞNG VÀ KHÍCH LỆ TRẺ

Cha mẹ nào cũng nên tin tưởng và khích lệ con mình. Trẻ rất tò mò, việc gì cũng muốn tự mình làm, nhưng có lúc lại làm không tốt; khi ấy cha mẹ nên khích lệ trẻ, sau khi trẻ làm tốt, sự tự tin sẽ được tăng lên.

♣ KỶ VỌNG ĐÚNG MỨC

Sự kỳ vọng của cha mẹ với con cái không nên quá cao, nếu không sẽ khiến trẻ khó lòng đạt được, từ đó sẽ ngăn cản sự tự tin của chúng, chúng dễ hiểu lầm rằng mình không tài giỏi bằng người khác.

♣ NHÃN NẠI CHỈ DẪN, GIÚP TRẺ NHẬN ĐỊNH ĐÚNG VỀ BẢN THÂN

Trẻ tự phụ sẽ đánh giá bản thân quá cao, luôn cho rằng mình là giỏi nhất, chỉ thấy ưu điểm chứ không thấy khuyết điểm, lấy điểm mạnh của mình so sánh với điểm yếu của người khác. Từ đó, chúng nảy sinh tính tự cao tự đại, coi mình là trung tâm, muốn làm gì thì làm, không suy nghĩ cho người khác. Cha mẹ nên nhẫn nại chỉ dẫn cho trẻ để chúng đánh giá đúng bản thân, vừa nhận ra ưu điểm của mình, vừa biết mình còn những thiếu sót gì. Cha mẹ cũng nên uốn nắn hành vi của trẻ, đôn đốc trẻ sửa đổi thái độ tự phụ, cho trẻ biết trong mối quan hệ bạn bè nên làm gì và không nên làm gì, đồng thời tăng cường chỉ dẫn trẻ rèn luyện thói quen tốt, như vậy trẻ mới được mọi người quý mến.

♣ KHI KHEN THƯỞNG, CẢM XÚC NÊN VỪA ĐỘ

Có những bậc cha mẹ khi con vừa có chút tiến bộ đã mừng như bắt được vàng, khen thưởng không ngớt, lâu dần sẽ tạo cho trẻ tính tự phụ. Cách làm đúng đắn của cha mẹ là nên biểu cảm vừa phải. Đôi khi chỉ một nụ cười cũng có được tác dụng hơn hẳn những lời lẽ khen thưởng. Cha mẹ cũng không nên khen con trước mặt người ngoài quá nhiều, vì khả năng tự đánh giá của trẻ còn yếu, thấy nhiều người khen mình như vậy, chúng sẽ nghĩ mình thực sự ưu tú, từ đó trở nên tự phụ.

♣ LẤY BẢN THÂN LÀM TẤM GƯƠNG CHO TRẺ

Trên đời có vô vàn tấm gương tốt. Nhưng cha mẹ là người thầy đầu tiên của trẻ, là tấm gương gần gũi nhất để trẻ học theo. Bởi vậy, cha mẹ cần sống gương mẫu, có nhân cách cao thượng, khiêm tốn, thân thiện, đừng thể hiện sự kiêu căng, gây ảnh hưởng không tốt đến trẻ.

KHÔNG KHUYẾN KHÍCH



CẠNH TRANH MỘT CÁCH MÙ QUÁNG

Trong xã hội hiện đại, sự cạnh tranh ngày càng gay gắt hơn, cha mẹ cũng ngày càng nhận ra tầm quan trọng của việc bồi dưỡng ý thức và khả năng cạnh tranh cho con. Do vậy, một nội dung quan trọng trong giáo dục gia đình hiện nay là bồi dưỡng cho trẻ ý thức và khả năng cạnh tranh. Ý thức cạnh tranh là phản ứng tâm lý tích cực, hăng hái, không chịu thua kém với những hoạt động của thế giới bên ngoài. Đó là tiền đề để phát sinh hành động cạnh tranh. Bồi dưỡng cho trẻ ý thức cạnh tranh, khuyến khích cạnh tranh tích cực có ý nghĩa rất lớn với sự phát triển lành mạnh của trẻ.

Nhiều cha mẹ nhận thức được rằng, cho trẻ sớm biết về ý nghĩa và tầm quan trọng của cạnh tranh là điều cần thiết. Vậy là họ dùng mọi cách khuyến khích trẻ tham gia cạnh tranh. Điều này là tốt, nhưng nếu làm một cách mù quáng, không cho trẻ biết ý nghĩa của cạnh tranh thì nó sẽ không có tác dụng thúc đẩy, ngược lại còn khiến trẻ vì muốn được khen mà cạnh tranh thiếu lành mạnh. Khi thành công thì dương dương tự đắc, lúc thất bại thì đổ lỗi cho người này người kia, thậm chí, ghét bỏ đối phương, nghiêm trọng hơn còn có hành động hãm hại người khác.

Bố mẹ Hùng nhận thức rất rõ mức độ cạnh tranh trong xã hội ngày nay. Để con không bị đào thải, ngay từ khi Hùng còn nhỏ, họ đã dùng mọi cách khuyến khích em cạnh tranh. Hùng rất giỏi, em đã không phụ lòng kỳ vọng của cha mẹ, từ tiểu học đến trung học, lần kiểm tra nào em cũng đứng đầu lớp. Khi bố mẹ cho rằng, cách khuyến khích của mình có tác dụng thì không ngờ, đêm trước kỳ thi cấp ba lại xảy ra sự việc không hay.

Thì ra, chiều hôm đó cô chủ nhiệm đọc kết quả thi giữa kỳ, bất ngờ là Hùng xếp thứ hai. Từ trước đến nay, em đều đứng đầu, nên khó có thể chấp nhận được thực tế này. Trong lúc giận dữ, em đã rút con dao gọt hoa quả trong cặp ra, đâm bị thương bạn xếp ở vị trí trước mình, rồi ngênh ngang bỏ đi.

Ví dụ này khiến nhiều người bất ngờ, nhưng hơn thế, là hồi chuông cảnh tỉnh những bậc cha mẹ không bồi dưỡng cho con ý thức cạnh tranh một cách đúng đắn. Vì thế, khi khích lệ trẻ cạnh tranh, cha mẹ nhất định phải khống chế ở mức độ vừa phải, có mục đích, có khoa học, tránh để con sa vào cạnh tranh một cách mù quáng.

* LỚP HỌC GIA ĐÌNH *

Thật ra, việc cha mẹ khuyến khích con cạnh tranh không xấu, nhưng đừng mù quáng. Có cạnh tranh thì mới có thắng thua, có người thành công, có người thất bại. Vậy làm sao để cha mẹ bồi dưỡng ý thức cạnh tranh đúng đắn cho trẻ?

♣ DẠY TRẺ QUAN NIỆM ĐÚNG ĐẮN VỀ CẠNH TRANH

Nhiều trẻ nghĩ, cạnh tranh là dùng mọi thủ đoạn để chiến thắng đối phương, ví dụ bạn trong lớp được thầy cô khen, liền lập tức nói xấu bạn đó. Cha mẹ nên giúp trẻ hiểu được rằng, cạnh tranh phải có lợi cho xã hội, cho tập thể, cho người khác chứ không phải dùng mọi thủ đoạn chiến thắng đối thủ. Bạn học nên cạnh tranh với nhau để thúc đẩy kết quả học tập, dùng sự cạnh tranh để thúc đẩy mọi người cùng tiến bộ và hướng về mục tiêu cao đẹp. Ngoài ra, cha mẹ cũng nên khuyến khích trẻ cạnh tranh với bạn về tác phong, tinh thần, đạo đức, thành tích học tập, kỷ luật, chấp hành đoàn kết, sự tiến bộ... Hãy dạy trẻ biết trân trọng tình bạn, cạnh tranh với bạn phải lành mạnh, chính đáng, không được làm việc có hại cho người khác.

♣ DẠY TRẺ BIẾT KHOAN DUNG

Phần lớn trẻ thất bại trong cạnh tranh sẽ thể hiện sự không vui, đối địch với người chiến thắng, biểu hiện cụ thể là không làm bạn với đối phương nữa, thậm chí xúi giục bạn khác cô lập bạn đó. Điều này cho thấy, trẻ vẫn chưa nhìn nhận cạnh tranh theo cách tích cực và đúng đắn. Cùng với việc bồi dưỡng ý thức cạnh tranh cho trẻ, cha mẹ cần nâng cao đạo đức cạnh tranh, dạy trẻ biết khoan dung, cho chúng hiểu cạnh tranh không được hẹp hòi, ích kỷ, phải có tấm lòng rộng mở.

♣ LOẠI BỎ TÂM LÝ ĐỐ KỶ

Có những trẻ sợ bạn mình giỏi hơn nên đã dùng phương pháp “kìm hãm” và “đả kích”. Ví dụ như có tài liệu hay không chia sẻ với bạn, bạn bè nhờ giúp đỡ cũng coi như không, thậm chí phá hoại tài liệu của bạn khác. Lúc này, cha mẹ nên chỉ dẫn trẻ thể hiện sự cao thượng, giúp trẻ nhận thức được rằng, cạnh tranh không phải là nham hiểm và dùng mưu kế hãm hại người khác, mà là dùng thực lực của bản thân để giành chiến thắng.

♣ BỒI DƯỠNG CÁ TÍNH

Các nghiên cứu tâm lý học cho thấy, cá tính và khả năng cạnh tranh có quan hệ mật thiết với nhau. Phát triển cá tính của trẻ nên xuất phát từ nhu cầu, sở thích của bản thân chúng, để trẻ không chỉ có kiến thức rộng mà còn có được những khả năng đặc biệt, có nhân cách hoàn thiện. Những trẻ có khả năng tự chăm sóc, tự ra quyết định, tự kiểm chế bản thân, có sự tự tin thường có ý thức và khả năng cạnh tranh mạnh hơn người khác.

♣ CHẤM CHỈNH TÂM LÝ CẠNH TRANH

Rất nhiều trẻ có mong muốn cạnh tranh quá mãnh liệt, cha mẹ nên điều chỉnh lại trạng thái tâm lý này, cho trẻ hiểu cạnh tranh là cơ hội để trẻ thể hiện thực lực, nên bình tĩnh nhìn nhận việc vượt qua người khác và bị người khác vượt qua, không nên để sự đố kỵ, ganh ghét xâm chiếm toàn bộ tâm trí. Một trong những ý nghĩa của cạnh tranh là chấp nhận thất bại một cách bình thản, đồng thời thành tâm chúc mừng đối thủ. Cũng nên giáo dục để trẻ hiểu, giành chiến thắng đương nhiên đáng tự hào, nhưng tinh thần đoàn kết, hợp tác giữa bạn bè cũng là phẩm chất không thể thiếu trong cuộc sống hiện đại.

♣ CHẤP NHẬN KHÓ KHĂN, NÂNG CAO KHẢ NĂNG CẠNH TRANH

Trong cạnh tranh, không ai là người toàn thắng cả, chẳng ai có thể thắng tất cả mọi mặt. Vì thế, cha mẹ nên chỉ dẫn trẻ cách đối mặt với khó khăn, thất bại một cách đúng đắn, phải biết rằng núi cao còn có núi cao hơn. Có những đứa trẻ ở nhà chơi cờ với cha mẹ chỉ được thắng chứ không thua, cứ thua là ăn vạ, vậy là cha mẹ đành để con thắng. Nếu tình trạng này cứ tiếp tục kéo dài, e rằng sẽ khiến trẻ nảy sinh tâm lý “không thể thua”. Vì vậy, hãy cho trẻ đối diện với một số khó khăn để bồi dưỡng ý chí cho chúng, cho chúng biết thất bại vốn không hề đáng sợ, chỉ cần sau khi thất bại có sự điều chỉnh trạng thái tâm lý kịp thời, loại bỏ căng thẳng, lo lắng, tự ti thì lần sau mới có thể thành công.

♣ ĐỪNG GÂY ÁP LỰC CHO TRẺ

Khi dạy con cách cạnh tranh, cha mẹ nên đặc biệt chú ý: trước bất cứ cuộc thi nào của trẻ cũng đừng gây áp lực quá lớn. Ví dụ không nên nói:

“Nhất định con phải giành giải nhất”, “Nhất định con phải thắng”. Cha mẹ nên cho con biết, chỉ cần con nỗ lực là cha mẹ vui rồi, và hãy luôn có lòng tin với trẻ. Đối với những thất bại nhất thời của con, bạn có thể đưa ra một vài lời khuyên cụ thể, để trẻ đưa ra cho mình phương hướng sau này.



KHÔNG RA OAI

Trong xã hội, quan hệ giữa người với người là muôn màu muôn vẻ. Nhưng từ xưa đến nay, không mối quan hệ nào thân thiết hơn quan hệ giữa cha mẹ và con cái. Nhưng cùng với việc trẻ ngày càng trưởng thành sớm, thì quan hệ giữa cha mẹ - con cái lại ngày một thêm xa cách.

“Quân thần phụ tử” từ lâu đã trở thành thứ quan niệm cũ kỹ, lạc hậu. Ngày nay, cha mẹ nên xóa bỏ hoàn toàn tư tưởng “cao cao tại thượng”, rao giảng đạo lý với con bằng vẻ mặt của kẻ bề trên, nên đối xử bình đẳng với con, như vậy con mới tin tưởng bày tỏ nỗi lòng thâm kín với cha mẹ, từ đó không còn chống đối mà vui vẻ hợp tác với cha mẹ.

Xã hội yêu cầu sự công bằng trong mọi gia đình, nhưng tại sao lại có những bậc cha mẹ, đặc biệt là người cha không đối xử công bằng với con, thậm chí có quan hệ xung đột gay gắt? Nguyên nhân chủ yếu là do cha mẹ và con không thể hiểu nhau. Con cái coi cha mẹ là “người thống trị” của mình, còn cha mẹ thì coi con là đứa trẻ ranh không hiểu chuyện. Cha mẹ thường cố nhồi nhét suy nghĩ của mình cho trẻ, mà không quan tâm chúng có hiểu không, có vui vẻ tiếp nhận không. Cách giáo dục bất bình đẳng này tất nhiên sẽ không mang lại tác dụng gì.

Con gái của Nguyệt được 16 tháng tuổi, cháu có khuôn mặt tròn, đôi mắt to lấp lánh như biết nói. Cũng giống như nhiều cha mẹ khác, từ lúc con chào đời, Nguyệt đã gửi gắm biết bao mong ước vào con. Con gái ngày một lớn, đã biết cười, biết lẫy, biết ngồi, biết bò, biết đi rồi... Mỗi bước tiến bộ của con đều khiến Nguyệt vui mừng khôn tả.

Nguyệt làm trong ngành giáo dục nên biết rõ tác hại của việc nuông chiều con, nhưng chồng Nguyệt lại quan niệm con còn nhỏ, nên chiều theo ý con. Vô tình Nguyệt trở thành bà mẹ “sát thủ” trong nhà, cô yêu cầu con rất nghiêm khắc. Nhưng một hôm, có một việc xảy ra khiến Nguyệt thay đổi cách giáo dục của mình.

Hôm đó, đã hơn mười một giờ đêm, Nguyệt làm việc cả ngày rất mệt, chỉ muốn đi ngủ, nhưng con gái vẫn chơi rất vui vẻ. Nguyệt dỗ con: “Ngoan nào, chúng ta đi ngủ thôi”. Con gái lắc đầu, tỏ ý muốn chơi tiếp. Nguyệt chẳng nói chẳng rằng, cởi hết quần áo khoác ngoài của con ra, ôm con vào chăn, con gái khóc thét lên đòi chui ra.

Nguyệt mềm lòng, nghĩ bụng: Cứ cho nó chơi thêm một chút vậy. Vậy là Nguyệt cho con chơi nửa tiếng nữa rồi mới bảo đi ngủ. Nhưng lần này, con gái cũng không chịu đi ngủ; thậm chí còn khóc to hơn, Nguyệt nổi giận, phát vào mông con vài cái.

Con khóc nức lên âm ức, tay chỉ ra cửa với ý muốn đi chơi nhà bà ngoại. Nguyệt đẩy con ra khỏi giường, thầm nghĩ: Bướng thật đấy! Lúc này, con gái bò dậy, vừa khóc vừa đánh lên người mẹ.

Hành động của con gái khiến Nguyệt nhận ra tuy con còn nhỏ, vẫn chưa biết nói nhưng nó đã có suy nghĩ riêng của mình, bởi nó là một cá thể độc lập. Cha mẹ không thể dùng quyền lực của mình cưỡng ép con làm những việc chúng không thích, nên đối đãi bình đẳng với chúng. Hãy bước vào thế giới nội tâm của trẻ, trở thành người bạn tâm giao của con, vì giáo dục trẻ, ở góc độ nào đó có nghĩa là luôn theo sát và ủng hộ.

“Nếu bạn từ bỏ quyền lực, từ bỏ cảm giác hơn người thì cơ hội bạn được trẻ tin tưởng và tôn kính sẽ nhiều hơn” - nhà giáo dục học người Đức Helga Görtler đã nhắc nhở chúng ta như vậy. Thế nhưng, không có nhiều cha mẹ làm được điều đó.

Một em học sinh trung học mười lăm tuổi, ở nhà với cha mẹ thì làm làm lì lì, không nói không rằng, bị cha mẹ mắng thì đỏ mặt tía tai, gân cổ cãi lại; nhưng trước mặt bạn bè thì em lại luôn tươi cười vui vẻ. Điều này khiến mẹ em thật sự không hiểu, không hiểu tại sao mình lại có đứa con ngỗ nghịch như vậy. Còn trong mắt con, mẹ lúc nào cũng thích ra oai.

Quan hệ giữa con cái và cha mẹ xa cách, nguyên nhân phần lớn là từ phía cha mẹ. Bạn ép buộc con theo ý mình, dù sai - đúng thế nào cũng bắt chúng chấp nhận, như thế sao trẻ phục được? Chúng sẽ nghĩ, tại sao mình làm sai thì bị đánh, nhưng mẹ sai lại chẳng ai phạt? Chỉ vì mẹ lớn hơn sao?

Muốn xóa bỏ thái độ chống đối, không nghe lời của trẻ, trước tiên hãy loại bỏ quan niệm giáo dục cổ hủ, đừng dùng thái độ bề trên để đối xử với con, mà nên trò chuyện, giao lưu bằng thái độ bình đẳng, chân

thành. Có vậy trẻ mới tỏ lộ tâm sự, mới thay đổi từ không nghe lời thành nghe lời, từ chống đối thành vui vẻ hợp tác với cha mẹ.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Trong quá trình trưởng thành, trẻ khó tránh khỏi phạm lỗi. Trong những thời điểm khác nhau, cha mẹ nên biết cách đóng những vai trò khác nhau, để dạy trẻ cách thức tinh, thay đổi và xây dựng những hành vi đúng đắn. Cùng với sự tiến bộ của xã hội, cha mẹ cũng nên bỏ đi bộ mặt trịch thượng trước mặt con, thật sự bước vào thế giới tâm hồn con.

♣ LÀM TRÒN TRÁCH NHIỆM CỦA CHA MẸ

Cha mẹ nên làm tròn trách nhiệm và nghĩa vụ với con, tạo cho con một gia đình hạnh phúc, ấm no, hòa thuận. Mọi hành động của cha mẹ phải là tấm gương cho trẻ, không được mải mê công việc mà thiếu quan tâm đến con, càng không được vì tức giận nhất thời mà làm tổn thương chúng.

♣ LÀM NGƯỜI THẦY TỐT CỦA CON

Cha mẹ nên trở thành người thầy của con. Trẻ con dù sao vẫn cứ là trẻ con, khả năng tự không chế, khả năng tập trung, quan sát vẫn còn kém nên cần có quá trình phát triển dần dần. Trong quá trình đó, cha mẹ cần giống như người thầy, nhận thức được quy luật phát triển của con, âm thầm, tỉ mỉ phân tích xem con đang nghĩ gì? Nên giúp con như thế nào? Từ đó kiên nhẫn chỉ dẫn chúng.

♣ TRỞ THÀNH NGƯỜI BẠN TRI KỶ CỦA CON

Hiện nay, phần lớn gia đình đều ít con, nhiều gia đình chỉ có một con, vì vậy, trong nhiều hoạt động, trẻ cảm thấy đơn lẻ, thiếu vắng sự quan tâm của bạn bè. Lúc này, cha mẹ cần đóng vai trò là người bạn để chia sẻ niềm vui, nỗi buồn với chúng. Cha mẹ có thể nằm chơi hay đọc chuyện cùng trẻ; khi trẻ tiến bộ hãy cùng chúng chia sẻ niềm vui, khi trẻ không vui hãy lắng nghe chúng. Đương nhiên, khi cha mẹ không vui, cũng có thể nói chuyện cùng con để chia sẻ nỗi buồn.

Cha mẹ muốn rút ngắn khoảng cách với con thì nên làm bạn với chúng, tìm hiểu thế giới nội tâm của chúng. Nếu con coi bạn là tri kỷ và

tâm gương thì quan hệ giữa bạn và con sẽ càng thêm hòa hợp. Với bạn tốt, trẻ sẽ không che giấu điều gì cả, vì bản chất của việc giáo dục là luôn theo sát và ủng hộ con.



KHEN THƯỞNG CON THẬT LÒNG

Khen thưởng là một phần trong sự giao lưu giữa cha mẹ và con cái, cũng là cách quan trọng để cha mẹ giáo dục con. Khen thưởng sẽ giúp trẻ duy trì và phát triển hành vi tốt, thiết lập cho trẻ quy định về đạo đức và khả năng tự nhận thức bản thân. Nhưng có nhiều bậc cha mẹ không nắm được chừng mực khi khen thưởng, hoặc quá nhiều hoặc quá ít. Dù là cách nào thì cũng không tốt cho sự phát triển của trẻ.

Ai cũng có nhu cầu được công nhận, được khen ngợi, trẻ con lại càng như vậy. Những lời khen ngợi có tác dụng rất lớn trong quá trình trưởng thành của trẻ. Khen thưởng đúng mực có thể dẫn dắt trẻ phát triển theo hướng tốt mà người lớn hy vọng. Vì thế, cha mẹ cần để ý quan sát, suy nghĩ đến cảm nhận của trẻ, học cách khen ngợi chúng từ tận đáy lòng.

Thế nhưng, có những cha mẹ không bao giờ khen ngợi trước mặt con, có thể là họ sợ sẽ có tác dụng phụ, khiến con tự kiêu, ngạo mạn. Vậy là, để con biết khiêm tốn và cẩn thận, cha mẹ thường xuyên bới móc khuyết điểm của trẻ.

“Mẹ, con kiểm tra được điểm cao nhất lớp!”, bé Lan phấn khởi vừa chạy vào nhà vừa hét. Ai ngờ mẹ lạnh lùng nói: “Con thì xếp được thứ mấy trong lớp? Lần này đứng thứ nhất không có nghĩa sau này sẽ đứng nhất. Con đừng có kiêu ngạo! Kiêu ngạo chắc chắn lần sau con sẽ tụt lùi”. Lúc đó, Lan rất buồn, thấy mẹ thật vô tâm.

Lan đạt điểm cao nhất lớp, mẹ không những không khen ngợi mà còn cảnh cáo đừng có kiêu ngạo, điều này sẽ khiến em mất đi sự tự tin. Trong cuộc sống, có nhiều cha mẹ cho rằng ưu điểm không nói ra cũng chẳng sao, nhưng nếu khuyết điểm không nói thì là vô trách nhiệm với con. Họ cho rằng những biểu hiện tốt của con là việc phải làm, là điều đương nhiên. Thật ra, trong cuộc sống của trẻ, nếu chỉ phê bình mà không có khen ngợi thì trẻ sẽ tự ti, thiếu tự tin, thậm chí bỏ mặc bản thân, không tiếp nhận bất cứ ý kiến nào khác. Vì thế, cha mẹ nên biết khen thưởng con đúng cách, đó chính là món quà tốt nhất dành tặng con.

Khi mọi người ngày càng có ý thức giáo dục con, thì lại có những phụ huynh dần trở nên cực đoan. Ngày nào họ cũng khen con, nhưng chỉ là lời nói đãi bôi, không thực sự thấy con vì tài giỏi mà khen, họ tưởng rằng như vậy sẽ có ích. Nhưng sự việc lại không như mong đợi, bởi lúc này trẻ đã có thói quen thích được khen, không thể tiếp nhận lời phê bình, điều này sẽ gây ảnh hưởng rất xấu tới sự phát triển lành mạnh của trẻ.

Con cô Vương năm nay học lớp ba, vì muốn con mình phát triển tốt về mọi mặt nên cô Vương không ngừng khen ngợi con. Ở nhà, con làm bất kể việc gì, dù chỉ là việc nhỏ nhất không đáng nhắc đến hoặc có được chút thành tích là cô Vương đều khen hết lời, khi chơi cờ hay chơi bài đều cố ý thua con và không ngừng nói những câu để khiến con vui như: “Con thật giỏi!”, “Con đúng là đứa trẻ thông minh!”. Đương nhiên, với sự khen ngợi của mẹ, con gái cũng có những sự tiến bộ tích cực.

Nhưng lâu dần, cô Vương nhận ra nếu mình không kịp thời khen ngợi hoặc khen mà không làm cho con gái hài lòng thì con sẽ không vui, thậm chí nổi giận. Điều lo lắng là con gái đã quen được khen, nên không thể tiếp nhận bất cứ lời phê bình thiện chí nào. Đôi lúc em làm không tốt điều gì đó, cô Vương nhắc nhở nhẹ nhàng cũng khiến em không vui. Sau đó, cô giáo nói ở lớp em cũng vậy. Rõ ràng là em làm sai bài tập do không cẩn thận, cô nhắc nhở

nhưng phản ứng của em rất quyết liệt, thậm chí còn khóc.

Trên thực tế, mục đích cha mẹ khen ngợi là muốn khích lệ con phát triển theo hướng tốt hơn. Khen ngợi ở mức độ thích hợp có thể giúp trẻ xây dựng sự tự tin, nhưng nếu khen quá nhiều, trẻ sẽ ỷ lại vào những lời khen đó, sẽ không chấp nhận sự bài xích và những lời phê bình, cho dù đó là lời phê bình thiện chí. Những trẻ như vậy thường thiếu nhận thức đúng đắn về bản thân, làm chút việc nhỏ cũng muốn được khen, nếu không sẽ không làm.

Từ đó có thể thấy, cha mẹ nên chú ý phương pháp khen ngợi để con trưởng thành một cách lành mạnh.

* LỚP HỌC GIA ĐÌNH *

Cha mẹ nói với con những câu như: “Con giỏi quá, con tuyệt vời, con làm được!” một cách bừa bãi sẽ không mang lại tác dụng gì cả. Chúng chỉ làm cho trẻ ngộ nhận về bản thân mình mà thôi. Vậy làm thế nào để khen ngợi con một cách vừa hợp lý, vừa khiến con vui, vừa đạt được mục đích giáo dục?

♣ KHEN THƯỞNG HỢP LÝ, KHÔNG NÓI QUÁ, CŨNG KHÔNG THỜ Ơ VỚI TRẺ

Khi con bạn rất dũng cảm làm một việc gì, ví dụ như trước đây con sợ sâu, nhưng lần này không sợ nữa, bạn có thể nói: “Con thật dũng cảm, hôm nay không sợ sâu nữa rồi!”. Lúc ấy, trẻ sẽ rất vui, và cũng sẽ cảm thấy thật sự yêu cha mẹ. Nếu lúc ấy bạn khen chung chung: “Con giỏi thế, con đúng là con ngoan của mẹ” thì trẻ sẽ cảm thấy rất bình thường. Vì thế, khen con cần đúng mực, cụ thể, không khoa trương, không thờ ơ.

♣ HIẾU VÀ TÔN TRỌNG TRẺ

Trẻ không nghe lời, không tiếp nhận ý kiến của người lớn chắc chắn là có lý do. Nhưng cha mẹ lại chưa bao giờ đứng trên góc độ của trẻ để suy nghĩ, luôn cho rằng mình làm gì cũng đúng. Có bà mẹ đưa đứa con bốn tuổi đi mua sắm, mẹ rất vui nhưng con thì cứ khóc đòi về nhà. Mẹ cúi xuống lau nước mắt cho con mới phát hiện ra, thì ra con không nhìn được hàng hóa trong tủ cửa hàng, mà chỉ thấy toàn chân người bước qua lại.

♣ KHEN CON PHẢI KHEN ĐÚNG TRỌNG TÂM

Tâm hồn trẻ rất mong manh, tư duy của chúng cũng thẳng thắn, không biết suy nghĩ vòng vo rút ra kết luận. Vì thế, khi khen ngợi trẻ, cha mẹ nên nói vào việc chính, không nói những lời quá xa vời để đánh mất sự tích cực và cảm giác thành công của trẻ.



LẶNG NGHE TRẺ

Có những bậc cha mẹ không nhận thức được tầm quan trọng của việc lắng nghe trẻ. Khi trẻ gặp vấn đề, cha mẹ thường dùng suy nghĩ của người lớn để đánh giá, ép trẻ theo suy nghĩ của mình, không cho chúng có cơ hội giải thích, nhẹ thì quả trách, nặng thì đánh mắng.

Trẻ vì không có quyền lên tiếng hoặc nhận thấy cha mẹ không coi trọng suy nghĩ của mình, đành cất giấu sự âm ức và bất mãn trong lòng. Lâu dần, cha mẹ sẽ rất khó biết được suy nghĩ của trẻ, vì vậy sẽ gặp khó khăn trong việc giáo dục con.

Ngoài ra, nếu trẻ không được nói; một mặt, dẫn đến khả năng biểu đạt ngôn ngữ của trẻ không được phát triển, mặt khác sẽ khiến chúng tự ti. Lâu dần sẽ khiến chúng nảy sinh tâm lý phản kháng, dẫn đến cha mẹ

và con cái không tin tưởng nhau, khó nói chuyện, thậm chí còn khiến trẻ bị gặp trở ngại tâm lý.

Gần đây, cô giáo nhận ra Trung có những biểu hiện khác lạ. Trước đây em rất hoạt bát, tích cực phát biểu nhưng giờ lại ít nói, thường ngồi một mình, không chơi với bạn, kết quả học tập cũng giảm sút. Sau khi tìm hiểu, cô giáo mới biết nguyên nhân Trung không thích nói chuyện với ai.

Trước đây, mỗi khi đi học về là Trung lại kể chuyện ở trường cho bố mẹ. Nhưng bố em lại có yêu cầu rất cao với con, bố đặt hết hy vọng vào em, mong em thi đỗ đại học và thành tài; vì thế đã theo dõi việc học của em rất sát sao. Bố nghĩ em kể những việc chơi đùa, nghịch ngợm hàng ngày chẳng có tác dụng gì, chỉ lãng phí thời gian. Mỗi lần Trung kể chuyện thì bố thường ngắt lời: “Cả ngày chỉ biết những việc vớ vẩn, con phải chú tâm vào học hành chứ, lên gác làm bài tập đi!”. Một hôm, Trung đang vui vẻ kể chuyện, bố lại gắt: “Nói bao nhiêu lần rồi, không được kể những chuyện vớ vẩn đó nữa, nếu không nhớ bố sẽ đánh!”. Trung sợ đến mức không dám nói lời nào nữa, vội vàng về phòng.

Khi ở nhà, bố cũng không cho em ra ngoài chơi, ngày nào tan học về em cũng chỉ được ngồi trong phòng, lâu dần tính cách của em cũng thay đổi - em trở nên ít nói hơn.

Có thể thấy rằng, nếu cha mẹ không chú ý đến việc giao lưu với trẻ, không lắng nghe trẻ nói, lâu dần sẽ ảnh hưởng không tốt đến trẻ. Với một đứa trẻ đã có khả năng tự đưa ra quyết định thì bắt chúng ngoan ngoãn “nghe lời” là việc rất khó. Thật ra, lắng nghe và trả lời câu hỏi của trẻ rất có ích cho việc tăng cường mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái, khiến trẻ thêm tự tin và có cảm giác an toàn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Như chúng ta đã biết, sự giao lưu giữa cha mẹ và con cái có ảnh hưởng rất lớn đến mối quan hệ và sự phát triển tính cách của trẻ. Vì thế, nếu cha mẹ nhẫn nại lắng nghe, không nóng vội ngắt lời thì khi gặp khó khăn, trẻ sẽ muốn kể chuyện cho cha mẹ, từ đó xây dựng mối quan hệ tốt đẹp với cha mẹ hơn.

Vậy khi con muốn tâm sự, cha mẹ nên làm thế nào? Hãy tham khảo một vài cách dưới đây.

♣ TÔN TRỌNG QUYỀN PHÁT NGÔN CỦA TRẺ

Lắng nghe trẻ, tôn trọng quyền phát ngôn của trẻ không có nghĩa là nuông chiều, nghe theo mọi lý lẽ của trẻ mà đó là nghệ thuật giáo dục trong gia đình. Trước tiên, nó có ích cho sự giao lưu giữa hai bên; khi cha mẹ tôn trọng quyền lợi của con thì con mới tin tưởng cha mẹ và nói hết tâm sự trong lòng. Cha mẹ cũng nhờ đó mà có thể “bóc thuốc đúng bệnh”, giúp con điều chỉnh tư tưởng đúng đắn. Tiếp đó, cha mẹ lắng nghe con sẽ có lợi cho việc thiết lập môi trường tâm lý lành mạnh, thúc đẩy sự phát triển cả thân xác lẫn tinh thần cho trẻ. Trẻ có cơ hội tâm sự với cha mẹ, sẽ thoát khỏi áp lực tâm lý, khắc phục cảm giác tự ti, từ đó tăng cường sự tự tin. Đây là cơ hội rất tốt cho việc rèn luyện khả năng giao tiếp xã hội cho chúng.

♣ CHO TRẺ THẤY CHA MẸ ĐANG LẮNG NGHE

Khi trẻ kể chuyện, chăm chú lắng nghe là thể hiện thái độ tôn trọng và muốn được chia sẻ cùng trẻ. Khi trẻ bắt đầu nói, cha mẹ nên dừng việc đang làm, quay lại và nhìn vào mắt trẻ, đồng thời lắng nghe chăm chú lời chúng nói. Ngoài ra, còn nên gật đầu hoặc thỉnh thoảng nói “ừ... đúng vậy...” để chúng tỏ mình đang lắng nghe.

Đương nhiên, khi lắng nghe, cha mẹ đừng phê bình, trách mắng vô cớ. Vì người chịu áp lực thường rất ít khi tự kiểm điểm bản thân, còn người được thấu hiểu sẽ dễ tự nhìn lại mình hơn, đồng thời sẽ tăng cường dũng khí, sự tự tin và khả năng tự kiểm chế.

♣ CHO TRẺ BIẾT NHỮNG GÌ BẠN NGHE ĐƯỢC VÀ SUY NGHĨ CỦA BẠN

Khi trẻ nói chuyện, dù bạn thế nào bạn cũng phải nhìn vào trẻ, không được tùy ý chen ngang, hãy cố gắng thể hiện rằng bạn đang rất hứng thú lắng nghe. Để trẻ bày tỏ quan điểm, lắng nghe cho hết những gì trẻ nói, nếu bạn không đồng ý với trẻ, thì ở một nguyên tắc quan trọng nào đó, hãy nói rằng bạn không tán đồng quan điểm của con và cho chúng biết lý do. Khi đưa ra ý kiến phản đối không nên võ đoán, phủ nhận tất cả. Cho dù trẻ nói không đúng, cha mẹ cũng nên kiềm chế cảm xúc, đừng vội vàng đưa ra kết luận cho đến khi hoàn toàn hiểu rõ vấn đề.

♣ LÔI KÉO TRẺ NHẬP TÂM VÀO CUỘC NÓI CHUYỆN

Nói chuyện cần có thời gian, đồng thời cũng nên nói chuyện trong không khí thoải mái, để cha mẹ và con có cơ hội tham dự bình đẳng ngang nhau. Nên trò chuyện một cách tự do, tùy hứng. Bạn không nên sắp đặt hay dự đoán sẵn một kết quả, hãy thử để con bày tỏ quan điểm và cách nhìn của chúng một cách thoải mái.

♣ TIẾP NHẬN VÀ TÔN TRỌNG MỌI CẢM NHẬN CỦA TRẺ

Khi trẻ nói chuyện, cha mẹ nên yên lặng, chuyên tâm lắng nghe, nhưng không nên đưa ra lời nhận xét. Cha mẹ không cần thiết phải chú ý đến biểu hiện của trẻ, mà chỉ cần tiếp nhận cảm xúc của chúng. Ví dụ khi trẻ bày tỏ thái độ giận dữ với bạn cùng lớp, thì cha mẹ nên hiểu cảm nhận của chúng, có thể an ủi nhưng nên cho trẻ biết không được thể hiện sự giận dữ bằng cách châm chọc hay đánh người.

Cha mẹ đừng nghĩ con còn nhỏ mà không cho chúng cơ hội bày tỏ cách nghĩ của mình. Trách mắng, chỉ trích thô bạo không thể giải quyết được vấn đề. Cha mẹ không nên ở trên cao nhìn xuống, mà nên cúi xuống lắng nghe trẻ. Khi trẻ có quan điểm đáng khen thì cha mẹ nên thể hiện thái độ ủng hộ rõ ràng, nếu trẻ có nhận thức sai về vấn đề gì đó thì cần chỉ dẫn dần dần. Lắng nghe trẻ nói chính là chiếc chìa khóa mở cánh cửa tâm hồn trẻ.



KHÔNG SO SÁNH CON MÌNH VỚI CON NGƯỜI



KHÁC

Có nhiều phụ huynh rất thích so sánh con mình với con người khác, họ luôn khen con nhà khác trước mặt con mình với giọng tán thưởng: “Mẹ thấy bạn đó thật thông minh!”. Đánh giá thấp con mình, đó là sai lầm mà nhiều cha mẹ mắc phải.

Trong cuộc sống, chúng ta thường thấy cha mẹ lấy bạn bè cùng tuổi con có biểu hiện tốt ra làm gương để kích thích tinh thần cầu tiến của trẻ, ví dụ: “Con xem bạn ngồi cạnh con kìa”, “Con nhà cô A hàng xóm ngoan hơn con nhiều”. Những lời nói như vậy ngày qua ngày không ngừng được rót vào tai trẻ. Nếu cha mẹ sử dụng cách này hợp lý có lẽ sẽ kích thích được tinh thần cầu tiến của trẻ, phát huy được hiệu quả giáo dục tốt, bởi bạn tốt sẽ ảnh hưởng tích cực đến con. Nhưng nhiều bậc cha mẹ lại xuất phát từ tâm lý ăn thua, không để tâm tới sự khác biệt về tính cách giữa những đứa trẻ, và biến con mình thành vật hi sinh cho mô hình giáo dục rập khuôn.

Dũng và Huy là bạn học, từ nhỏ lớn lên bên nhau, học đều rất giỏi. Hai người mẹ thường ngầm so sánh hai đứa với nhau. Cuối tháng sáu là thi cuối kỳ, Dũng có kết quả cao nhất khối, còn kết quả thi của Huy thì bình thường. Mẹ của Huy thấy vậy không vui, cả ngày giận dỗi với con, đến kỳ nghỉ hè ra sức đăng ký lớp học thêm các môn tiếng Anh, toán, lý, hóa, đốc thúc con học trước kiến thức lớp mười. Mẹ còn không ngừng nhắc nhở: “Huy, con nhất định phải cố gắng học tập, nhất định phải vượt qua thằng Dũng”.

Sau đó, Huy liên tục bị mẹ dạy nghiêm, dần vất, dăm ba ngày lại bị mẹ mắng té tát. Có lúc mẹ còn nhốt em trong phòng không cho ăn cơm để “suy nghĩ về lỗi lầm”. Thế nhưng, kết quả học của Huy không được như mẹ mong muốn, ngược lại ngày càng thua kém Dũng, em thậm chí còn có ý định tự tử.

Có thể nói, những bậc cha mẹ thích so sánh, đều là những người có tham vọng con mình thành tài quá lớn. Thế nhưng, nếu vừa so sánh vừa đả kích con thì chỉ làm giảm sự tự tin của con. Động lực trưởng thành của trẻ bắt nguồn từ tâm lý muốn không ngừng khẳng định bản thân, trẻ thiếu tự tin cả đời sẽ khó đạt được thành tựu.

Thế gian này không có ai là giống nhau, mỗi người đều có đặc điểm tính cách và tài năng riêng. Nếu cha mẹ chỉ biết so sánh, không nhận ra ưu điểm mà chỉ thấy khuyết điểm của con thì việc giáo dục sẽ không đạt

được hiệu quả mong đợi. Mỗi đứa trẻ đều có ưu nhược điểm riêng, có cá tính khác biệt với người khác. Việc cha mẹ so sánh con một cách mù quáng là biểu hiện thiếu lòng tin ở con, cũng có nghĩa cha mẹ không tìm hiểu nguyên nhân tại sao con không bằng người khác. Nếu chỉ biết ngưỡng mộ con người khác, trách mắng con mình thì sẽ khiến trẻ ngày càng chán ghét việc học và thiếu tự tin hơn.

Ngoài ra, yêu cầu quá khắc nghiệt của cha mẹ sẽ tạo ra cảm giác không an toàn cho trẻ. Những trẻ dưới bốn tuổi, nếu lúc nào cũng nghe cha mẹ nói mình không bằng con hàng xóm hay ai đó, sẽ dẫn đến gia tăng áp lực tinh thần, sẽ có cảm giác mình bị bỏ rơi. Trẻ lớn dần lên và hiểu rằng, dù mình không hợp ý mẹ thì mẹ cũng không tài nào vứt bỏ mình, động lực phấn đấu của trẻ sẽ mất đi, chúng trở nên chai lì, bất cứ lời phê bình nào cũng không có tác dụng gì nữa.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Hiện nay, có nhiều bậc phụ huynh tùy tiện chọn tiêu chuẩn đánh giá, so sánh mù quáng, yêu cầu con hoàn hảo, trách mắng chúng quá nhiều, khiến trẻ trở nên nghe lời nhưng cũng mất đi cá tính của mình. Vậy, khi thấy con không bằng được đứa trẻ khác, cha mẹ nên làm thế nào để hạn chế việc so sánh?

♣ GIỮ THÁI ĐỘ BÌNH TĨNH

Cha mẹ nên xóa bỏ tận gốc tư tưởng so sánh con với những trẻ khác, đừng lấy những trẻ khác ra làm ví dụ để tạo áp lực cho con, nên đối diện với những thiếu sót của trẻ với thái độ bình tĩnh, cho trẻ nhiều sự khích lệ, khen thưởng hơn. Mỗi bậc phụ huynh hãy tự phấn đấu vì một ý thức giáo dục và một năng lực giáo dục lành mạnh.

♣ NHẬN RA SỰ TIẾN BỘ CỦA TRẺ

Cha mẹ nên biết cách nhìn nhận vấn đề một cách toàn diện. So sánh có hai loại, một là so sánh ngang, hai là so sánh dọc. Khi đánh giá sự tiến bộ của con, cha mẹ không nên chỉ so sánh ngang - tức là đánh giá kết quả của con so với những đứa trẻ khác, mà cần so sánh dọc - tức là phải xem trẻ có tiến bộ gì so với trước đây. Cha mẹ đừng chỉ vì sự tiến bộ trong học tập mà hy sinh cả quá trình trưởng thành của con. Hậu quả của việc so sánh một cách mù quáng là làm cho trẻ mất đi cá tính riêng, thậm chí nhân cách của chúng sẽ trở nên méo mó.

♣ CHẤP NHẬN SỰ KHÁC BIỆT

Mỗi trẻ có cá tính và đặc điểm khác nhau, rất nhiều cha mẹ thích đem con mình ra so sánh, hơn nữa còn lấy khuyết điểm của con mình so sánh với ưu điểm của trẻ khác. Thực tế, làm như vậy, cha mẹ đã quên mất sự khác biệt giữa những đứa trẻ. Hãy học cách chấp nhận sự khác biệt giữa những đứa trẻ, giúp trẻ học cách lấy ưu điểm bổ sung cho khuyết điểm. Hơn nữa, khi thấy con mình không được như những trẻ khác, cha mẹ cũng đừng lo lắng, sự khác biệt đó chưa chắc đã là thua kém. Trẻ khác với bạn là do việc hình thành cá tính ban đầu của mỗi trẻ, sự khác biệt đó cần được cha mẹ bảo vệ. Lúc này, cha mẹ cần căn cứ vào đặc điểm của trẻ để giáo dục. Ví dụ nếu trí óc con hơi chậm chạp, hãy dạy chúng phải nỗ lực nhiều hơn người khác. Con có tiền bộ thì nên khích lệ. Chỉ cần con biết nỗ lực hết sức mình, cha mẹ không cần phải đưa ra yêu cầu quá cao với con, như vậy đã là giáo dục con thành công rồi.

♣ TÔN TRỌNG KHẢ NĂNG THIÊN BẨM CỦA TRẺ

Cha mẹ nên tôn trọng khả năng vốn có của con, đừng mù quáng chạy theo xu hướng, thấy con người ta biết cái này là bắt con mình phải học theo cái đó. Thật ra, chỉ khi cha mẹ tìm được con đường phát triển phù hợp với con, bồi dưỡng con theo khả năng vốn có của nó, trẻ được sống và phát triển theo đúng tính cách và khả năng của mình thì khi trưởng thành, trẻ mới hạnh phúc và thành công.

♣ BỒI DƯỠNG CÁ TÍNH CHO TRẺ

Cha mẹ nên biết, mỗi trẻ là một cá thể độc lập; do vậy, không nên so sánh trẻ với người khác. Học tập ưu điểm của người khác đương nhiên là tốt, nhưng bồi dưỡng cá tính cho trẻ còn quan trọng hơn. Hiện nay, một số cha mẹ có nhận thức sai lầm về việc giáo dục con. Họ không nhìn ra ưu điểm của con với ánh mắt tán thưởng mà lại soi mói khuyết điểm của chúng. Đáng sợ nhất là họ so sánh điểm yếu của con mình với điểm mạnh của con người khác, càng so sánh càng thấy con mình thua kém.



CHO TRẺ QUYỀN ĐƯỢC LỰA CHỌN

Nhiều cha mẹ luôn nghĩ, con mình còn rất nhỏ, việc gì cũng sắp xếp cho con, bảo con làm theo quyết định của cha mẹ, không cho con bất cứ quyền lựa chọn nào. Lâu dần, trẻ sẽ trở thành người thiếu chính kiến hoặc quá ngỗ ngược, đây là vấn đề khiến nhiều cha mẹ phải đau đầu.

Giá trị của cuộc sống nằm ở sự lựa chọn, nhưng nhiều cha mẹ lại quên mất điều đó, họ không cho trẻ lựa chọn mà thường quyết định thay con, vậy là trẻ chỉ có thể làm theo ý của cha mẹ. Khi quyết định đó càng chính xác, cảm giác ngọt ngào càng tăng lên; trẻ cảm nhận được điều đó, và trong suy nghĩ chỉ muốn làm ngược lại, nhưng từ trước luôn được dạy phải nghe lời, vì thế không thể làm khác được, chúng đành dùng cách bị động để chống đối.

Đó là vì trẻ đã có ý thức tự chủ, không muốn việc gì cũng nghe theo cha mẹ nữa, chúng có nhu cầu tự mình quyết định. Nếu nhu cầu đó không được đáp ứng trong thời gian dài thì ý thức tự chủ sẽ bị kìm nén, lòng tự tin cũng bị đá kích, ảnh hưởng đến sự đánh giá về bản thân của trẻ, có thể chúng sẽ đánh giá tiêu cực về mình, điều đó rất có thể sẽ ăn sâu trong tiềm thức trẻ. Lớn lên chúng sẽ không có khả năng phán đoán và lựa chọn, thiếu trách nhiệm, việc gì cũng ỷ lại, không có chủ kiến. Đến lúc đó muốn bồi dưỡng khả năng tự chủ cũng rất khó.

Muốn thay đổi điều này, cách tốt nhất là cha mẹ hãy “dừng tay đúng lúc”, không nên áp đặt trẻ, cho trẻ tự quyết định. Cha mẹ đặt ra cho trẻ

giới hạn cơ bản - trên cơ sở sống nghiêm túc, không làm việc xấu, rồi để trẻ tự quyết định cuộc đời mình, chỉ giúp đỡ chúng khi thật sự cần thiết.

Một đứa trẻ thường xuyên được quyết định các vấn đề trong cuộc sống của mình sẽ có sức sống mãnh liệt, cho dù ban đầu có gặp một vài khó khăn trắc trở do tuổi còn quá trẻ, nhưng cuối cùng, những khó khăn cùng với thành quả đạt được, sẽ khiến chúng cảm thấy cuộc sống này thật sự có ý nghĩa.

Theo điều tra, những trẻ được cha mẹ quyết định thay mọi việc từ bé, khi trưởng thành sẽ có khả năng phán đoán và lựa chọn kém, thiếu tinh thần trách nhiệm, thậm chí không biết chịu trách nhiệm về bản thân ra sao. Vì thế, chúng tôi khuyên cha mẹ hãy cho con cơ hội được quyết định.

Tuấn là cậu bé ngoan ngoãn, vì bố mẹ bận công việc nên em sống cùng ông bà nội. Hàng ngày, bà đều sắp xếp mọi việc ổn thỏa cho em, ngay việc cầm ống hút vào hộp sữa bà cũng không cho em làm.

Thế là, mỗi sáng khi đến nhà trẻ, Tuấn không bao giờ chủ động chơi đồ chơi hay tham gia hoạt động ngoài trời, chỉ khi cô bảo chơi gì thì em mới chơi. Khi chơi theo nhóm, cần quyết định chơi trò chơi nào, chơi ra sao em đều do dự, chuyện gì cũng chờ người khác quyết định hộ.

Mẹ thấy em như vậy rất lo lắng, sau khi bàn bạc với bố, họ đón em về nhà. Từ hôm đó, bố mẹ Tuấn không can thiệp vào các công việc của em nữa. Khi Tuấn muốn tự mình cởi hoặc mặc quần áo, bố mẹ cũng để tự em làm. Khi đi tắm, bố mẹ cố gắng cho Tuấn có thời gian chơi trong bồn tắm. Trong bữa cơm, mẹ để em tự ăn và cũng không thúc giục. Họ cố gắng hết sức để em quyết định mọi việc.

Bằng phương pháp giáo dục con tự lập này, hơn nửa năm sau, Tuấn đã trở thành đứa trẻ tự lập, có tầm nhìn, có tư duy, có cảm nhận, có phán đoán riêng của mình, chứ không còn là đứa trẻ tuyệt đối nghe lời, cha mẹ bảo gì làm nấy nữa.

Từ ví dụ trên, có thể thấy rằng bà nội Tuấn tính cẩn thận, chu đáo, yêu cháu, không cho cháu động tay vào bất cứ việc gì, mọi việc đều đã có bà lo lắng, chưa nói gì đến chuyện cháu được tự quyết định. Bà đã thật sự cướp mất mọi cơ hội được tự làm việc, tự suy nghĩ và cơ hội lên tiếng của Tuấn, thế này không được, thế kia cũng không được, bà can

thiếp một cách thô bạo, áp đặt những suy nghĩ cố hủ vào cuộc sống của cháu.

Bà nội đâu biết rằng, cách làm đó sẽ biến cháu trở thành người thiếu chính kiến, hèn nhát và ỷ lại, tính tự lập và sự tự tin cũng đã không còn. Còn cách làm của mẹ Tuấn lại khuyến khích em làm mọi việc, điều này có lợi cho sự trưởng thành của trẻ, cũng là phương pháp giáo dục nên được áp dụng rộng rãi.

* LỚP HỌC GIA ĐÌNH *

Cha mẹ không nên hạn chế tự do của con trẻ hoặc quyết định thay chúng, mà nên cho chúng một số quyền tự chủ nhất định. Có thể tham khảo một vài phương pháp sau.

♣ GIẢI PHÓNG TAY, MIỆNG VÀ BỘ NÃO CỦA TRẺ

Các bậc cha mẹ nên hiểu quyền lợi và vai trò của trẻ trong cuộc sống. Trẻ là một thành viên trong gia đình, có quyền không đồng ý với ý kiến của cha mẹ, có quyền phát ngôn về những quyết định có ảnh hưởng đến mọi người, có quyền đưa ra ý kiến và phát huy khả năng của mình. Khi nhận thức rõ ràng điều này, cha mẹ hãy giải phóng tay, miệng và bộ não của trẻ, để trẻ thực hiện quyền lợi của mình, cho trẻ dám nghĩ, dám làm, chứ không phải mọi việc đều phụ thuộc vào người khác.

♣ CHO TRẺ CƠ HỘI TỰ QUYẾT ĐỊNH

Với những việc không mang tính nguyên tắc hoặc nguy hiểm, cha mẹ có thể để con tự quyết định và tạo nhiều cơ hội cho con thực hiện. Cha mẹ đừng chi phối trẻ, hãy cho chúng thời gian và cơ hội để suy nghĩ, học tập và vui chơi độc lập. Có như vậy, trẻ mới trở thành người tự lập, có chính kiến.

♣ TÔN TRỌNG Ý MUỐN CỦA TRẺ

Cha mẹ nên tôn trọng, đối đãi bình đẳng với trẻ, tôn trọng địa vị của trẻ trong gia đình. Đối với những việc có liên quan đến con, nên lắng nghe ý kiến của trẻ, khi cha mẹ không đồng ý cũng phải nói chuyện với trẻ bằng ngữ khí thương lượng để thể hiện sự tôn trọng. Khi trẻ đang nói, đừng ngắt lời hay phản bác, đừng can thiệp vào cách thức mà trẻ

thích.

♣ CHO TRẺ KHÔNG GIAN RIÊNG

Dù điều kiện ăn ở của gia đình thế nào thì cha mẹ cũng nên tạo cho trẻ không gian nhỏ thuộc về riêng chúng, trong không gian này, có thể để đồ chơi hay tủ sách. Hàng ngày, cho trẻ một lượng thời gian để chúng tự sử dụng, tự quyết định, tự đưa bạn đến chơi, tự lấy đồ chơi, hãy để chúng làm một số việc chúng tự làm được.

Khi bắt đầu nhận thức được sự tồn tại của mình, trẻ sẽ phát huy tính tự chủ một cách mạnh mẽ, việc gì cũng muốn tự mình làm. Yêu cầu tự lập đó là hợp lý và rất tích cực, đó là nhu cầu tất yếu trong quá trình trưởng thành về tâm sinh lý của trẻ.



LẮNG NGHE NHỮNG ĐIỀU TRẺ KHÔNG NÓI

Đôi khi, vì muốn thu hút sự chú ý của cha mẹ mà trẻ có những lời nói, hành động khác thường. Nếu cha mẹ thấy được những mong muốn ẩn trong đó thì sẽ thấu hiểu con hơn, rất có ích cho việc giáo dục trẻ; nếu không thể “nghe” được những điều trẻ không nói thì có thể ảnh hưởng đến tình cảm giữa cha mẹ và con cái.

Trẻ con làm những việc thu hút sự chú ý của người khác, đôi khi là vì có yêu cầu nhưng không dám nói, cũng có thể là do không biết nói thế

nào. Vì thế, đôi lúc trẻ cũng cư xử giống như người lớn, kiêu như “ý tại ngôn ngoại”. Cha mẹ nên học cách hiểu suy nghĩ thật sự của trẻ, tìm hiểu tâm hồn trẻ thơ, xoa dịu những cảm xúc tiêu cực của chúng, nhân thêm tình yêu giữa cha mẹ và trẻ.

Bé Thanh năm nay sáu tuổi, bé thường xuyên phải chơi một mình. Một hôm, em đột nhiên nói: “Mẹ, một mắt của con không nhìn được!”. Mẹ vội vàng dừng việc đang làm, đến bế em vào lòng, căng mắt em ra và nhìn. Mẹ thấy hình như mắt Thanh không có vấn đề gì cả, liền hỏi em, “Mắt con đã nhìn được chưa?”, Thanh nói: “Một mắt vẫn không nhìn được”. Mẹ vội vàng đưa em đến bệnh viện khám. Bác sĩ kiểm tra rất cẩn thận và cuối cùng kết luận là mắt em không sao cả.

Vậy tại sao Thanh lại nói dối? Thì ra, bình thường mẹ rất bận, thường để em chơi một mình. Lần đầu tiên Thanh nói mắt không nhìn được, có thể do lúc đó, em bị suy giảm thị lực tạm thời. Nhưng rồi Thanh nhanh chóng phát hiện, khi mắt mình không nhìn được là mẹ sẽ rất lo lắng, cho nên em tiếp tục nói không nhìn thấy để mẹ quan tâm đến mình, Thanh rất muốn được mẹ yêu như vậy.

Hiểu suy nghĩ của con, nên sau đó, mẹ thường dành thời gian để chơi cùng, Thanh cũng không còn có những hành động nào tương tự như vậy nữa.

Để được mẹ quan tâm, Thanh đã nói dối, chỉ khi cha mẹ hiểu được những mong muốn trẻ không nói ra, hiểu điều trẻ đang nghĩ thì giáo dục con mới có hiệu quả.

Bố định lấy khăn mặt lau cho Lâm, nhưng Lâm kêu lên: “Không cho bố lau, không cho bố lau!”. Bố em nghe theo và bảo mẹ làm cho. Vì khi lau mặt cho con, mẹ Lâm thường hát: “Rửa đôi mắt nhỏ này, cái mũi nhỏ này, cái miệng nhỏ này, đôi tai nhỏ này”, khiến Lâm rất thích thú.

Khi bố đang phơi khăn mặt, bỗng nhiên Lâm chạy vào phòng tắm đứng trước bồn rửa, kiễng chân lên nói với bố: “Bố, xem con cao không này!”, ý là em muốn tự mình phơi khăn, bố chưa kịp hiểu lời em nên không quan tâm, ai ngờ Lâm vừa giậm giậm chân vừa khóc toáng lên. Mẹ liền nói: “Bố để con tự phơi!”. Mẹ cầm lấy khăn mặt đưa cho Lâm. Em cố gắng vươn hết sức mình, phải khó khăn lắm mới phơi được chiếc khăn lên. Mặc dù còn chưa ngay

ngắn nhưng Lâm rất phấn khởi, em cười thật tươi.

Mẹ Lâm thật sự đã nhận ra những mong muốn trong lòng con và đáp ứng yêu cầu muốn được thử sức của con, cho con tận hưởng niềm vui thành công. Cách làm thuận theo sự phát triển tự nhiên của trẻ như vậy rất có lợi cho việc giáo dục con.

Cha mẹ nên là người biết lắng nghe, vui vẻ lắng nghe và giỏi lắng nghe những điều con không nói. Có như vậy mới cảm nhận được niềm vui, nỗi buồn của trẻ từ những điều chúng kể, hiểu trẻ nghĩ gì, muốn gì, hy vọng điều gì, từ đó mới nắm được tư tưởng và cảm thấy vui mừng với sự tiến bộ và thành công của trẻ. Hơn nữa, có như vậy cha mẹ mới có thể dùng sự quan tâm của mình để hóa giải phiền não cho trẻ, tạo không khí gia đình hòa thuận, ấm cúng, và xây dựng tình bạn chân thành với chúng.

Vì vậy, những người làm cha mẹ nhất thiết không được coi thường việc lắng nghe những mong muốn thầm kín của con. Chỉ như vậy, việc giáo dục trẻ mới có thể có hiệu quả, có mục tiêu, giáo dục trong gia đình mới được nâng cao về chất lượng và tầm vóc.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Lắng nghe những mong muốn trẻ không nói ra, mục đích chính là để xây dựng mối quan hệ thân thiết với chúng, giúp chúng phát triển tính cách toàn diện và lành mạnh. Vậy, làm thế nào để nhận ra mong muốn thực sự của trẻ. Dưới đây là một vài phương pháp tham khảo.

♣ CHẤP NHẬN VÀ TÔN TRỌNG MỌI CẢM XÚC CỦA TRẺ

Khi trẻ nói chuyện, cha mẹ nên lắng nghe thật chuyên tâm, nhưng đừng đưa ra lời kết luận nào. Cha mẹ không tiếp nhận biểu hiện của trẻ mà chỉ cần tiếp nhận cảm xúc của chúng. Ví dụ, nếu trẻ nói mình rất giận một bạn nào đó, cha mẹ nên đặt mình vào hoàn cảnh của trẻ và đưa ra lời khuyên thích hợp, không được cho phép trẻ châm chọc hoặc đánh người để thể hiện sự tức giận.

♣ CHO TRẺ BIẾT BẠN ĐANG LẮNG NGHE

Khi trẻ nói, cha mẹ nên thể hiện sự tôn trọng và cho trẻ thấy mình muốn cùng chia sẻ suy nghĩ và cảm xúc với trẻ. Cha mẹ nên dừng việc

mình đang làm lại, nhìn vào mắt con và nghiêm túc lắng nghe. Đồng thời, nên thỉnh thoảng gật đầu hoặc nói những câu: “ừ..., đúng vậy...” để cho thấy mình đang chú ý nghe.

♣ CHO TRẺ BIẾT ĐIỀU BẠN NGHE THẤY VÀ SUY NGHĨ CỦA BẠN

Thỉnh thoảng tổng kết hoặc lặp lại những điều quan trọng trẻ đã nói, bao gồm cảm nhận của chúng và nguyên nhân khiến chúng cảm thấy như vậy. Chỉ nghe và hiểu thôi là chưa đủ, cha mẹ còn nên dùng lời nói để đáp lại những điều trẻ kể, nhưng đừng lặp lại từng từ mà trẻ đã nói, hãy dùng cách biểu đạt tương tự để thể hiện ý đó.

♣ XÁC ĐỊNH CẢM XÚC CỦA TRẺ

Sau khi lắng nghe và quan sát thái độ của con, hãy thử xác định cảm xúc của chúng. Nếu lần đầu tiên phán đoán không chính xác thì hãy thử lại. Khi nói chuyện cần tôn trọng trẻ, giữ bình tĩnh, hơn nữa phải nói chậm rãi. Khi phán đoán nhầm, hãy khích lệ trẻ giúp mình sửa.

Chỉ sau khi giúp trẻ xác định cảm xúc, cha mẹ mới đưa ra được những lời khuyên đúng đắn, dạy chúng cách đối mặt với tình huống. Nếu cha mẹ đưa ra lời khuyên đó trước thì sẽ gây trở ngại cho trẻ trong việc nỗ lực bộc lộ và hiểu cảm xúc của chính mình.

♣ THẤU HIỂU NỘI TÂM TRẺ

Đôi khi, trẻ cũng không biết phải thể hiện mong muốn của mình thế nào. Khi ấy, cha mẹ cần lắng nghe, suy nghĩ, quan sát nét mặt, lời nói, động tác của trẻ để hiểu được thế giới nội tâm của chúng. Ví dụ khi trẻ ngáp, có thể là do chúng mệt; trẻ chú tâm tới sự việc hoặc sự vật nào đó, có thể là chúng có hứng thú; trẻ hoảng hốt, buồn bã có thể do gặp phải vấn đề khó giải quyết.



CHÚ Ý ĐẾN SỰ THAY ĐỔI TÂM LÝ CỦA TRẺ

Theo một cuộc điều tra, có 18,3% trẻ em gặp phải các trở ngại về tâm lý, biểu hiện chủ yếu là chán học, tự ti, gặp khó khăn trong hành vi. Các chuyên gia cho rằng, nguyên nhân chủ yếu gây nên trở ngại tâm lý cho trẻ là cha mẹ quá nuông chiều trẻ, cha mẹ ly dị

hoặc có mối quan hệ không tốt, phương pháp giáo dục không đúng đắn, gánh nặng học hành quá lớn hoặc có một chấn động tinh thần nào đó làm trẻ thay đổi tâm lý đột ngột.

Ngày nay, bậc cha mẹ nào cũng mang nhiều kỳ vọng vào con, nhưng lại chỉ coi trọng thành tích học tập, chỉ quan tâm đến sức khỏe của con. Đó là hiện tượng trọng kiến thức mà quên giáo dục đạo đức, trọng rèn luyện sức khỏe mà quên đi rèn luyện cả sự lành mạnh về tinh thần. Cá biệt có gia đình, không những không nhận thức được những nhu cầu về tinh thần của trẻ mà khi trẻ có hành động khác thường, lại dùng cách giáo dục thô bạo để dạy con, có những người khi đối diện với những vấn đề tâm sinh lý của con, đã không kịp thời chỉ dẫn, giúp đỡ khiến chúng gặp nhiều trở ngại.

Năm nay, Huân đã học lớp mẫu giáo lớn. Một hôm, khi tới trường đón con, mẹ nhận thấy Huân buồn bã. Mẹ hỏi: “Hôm nay con có chuyện gì không vui sao?”

“Hôm nay chẳng vui chút nào cả”. Huân cúi kính nói.

“Vì sao vậy? Có chuyện gì thế con?”, mẹ hỏi.

“Hôm nay có bạn mới đến, bạn ấy rất vui vẻ, lúc nào cũng kể chuyện vui cho các bạn, các bạn không quan tâm đến con nữa?”. Thì ra nguyên nhân là Huân bị các bạn lạnh nhạt.

“Như thế không phải rất thú vị sao? Sau này, con sẽ được chơi với bạn biết kể chuyện cười, điều đó thú vị chứ”, mẹ nói.

“Nhưng các bạn không chơi với con nữa”. Huân hơi lo lắng.

“Chỉ cần con chơi với bạn mới như các bạn, thì các bạn khác sẽ chơi với con, có phải không?”.

“Vâng, con thấy mẹ nói đúng ạ”. Huân thấy mẹ nói hợp lí, trên đường về, em lại vui vẻ như thường.

Trong ví dụ này, người mẹ đã kịp thời nhận biết được cảm xúc của con, từng bước tìm hiểu nguyên nhân, tích cực chỉ dẫn, điều chỉnh cảm xúc tiêu cực đó, tránh việc trẻ bị kìm nén trong trạng thái không tốt, ảnh hưởng tới sự phát triển tính cách lành mạnh.

Trẻ nào cũng sẽ gặp phải những việc không theo ý muốn, ngay cả những trẻ vốn rất lạc quan cũng vậy. Khi trẻ gặp khó khăn, người lớn

nên chú ý hơn tới sự thay đổi trong cảm xúc của chúng. Nếu trẻ không vui, dù mình đang bận thế nào cũng nên dành thời gian nói chuyện với trẻ, dạy chúng biết cách nhẫn nại, kiên cường đối mặt với khó khăn, khích lệ chúng làm việc gì cũng nên nghĩ theo chiều hướng tích cực.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cha mẹ nhất định phải chú ý sự thay đổi tâm lý của trẻ, chỉ cần trẻ chịu nói chuyện là cha mẹ có thể hướng dẫn trẻ nói ra sự phiền não trong lòng, như vậy, trẻ mới lấy lại được niềm vui. Đương nhiên, cha mẹ cũng có thể giúp trẻ khắc phục khó khăn, dạy trẻ cách duy trì sự lạc quan bằng thái độ và phương pháp đúng đắn.

♣ HIỂU TRẠNG THÁI TÂM LÝ CỦA TRẺ

Thông thường, trạng thái tâm lý của trẻ sẽ được bộc lộ ở những mức độ khác nhau. Cha mẹ cần vận dụng hiểu biết về trẻ, đồng thời liên hệ với biểu cảm của trẻ khi trò chuyện, cẩn thận quan sát nét mặt, lời nói, sự tập trung và thay đổi các hành động quen thuộc để nắm vững tâm lý trẻ.

Ví dụ, khi nói chuyện, trẻ cúi đầu về suy tư, đó thường là biểu hiện khi trẻ phải chịu áp lực hoặc có tâm lý chống đối, nếu trẻ thút thít khóc có nghĩa là chúng xấu hổ hoặc mất cân bằng tâm lý, cha mẹ nên chú ý đến những đặc điểm tâm lý đó. Đương nhiên, chúng ta còn phải chú ý đến cá tính của trẻ. Trẻ có tính cách ngạo mạn thường tỏ thái độ coi thường, khinh thường cuộc nói chuyện; trẻ nhút nhát dễ thấy căng thẳng; trẻ có tính cách vui vẻ thường thể hiện sự vô tư ở bên ngoài. Cha mẹ nên tổng hợp và phân tích nhiều nhân tố để nắm bắt trạng thái cảm xúc thật sự của trẻ.

♣ NÓI CHUYỆN NHIỀU VỚI TRẺ

Tốt nhất, cha mẹ không nên để xảy ra tình trạng mất bò mới lo làm chuồng, khi trẻ gặp phải vấn đề quá lớn mới bắt đầu cuống quýt nghĩ hết cách này đến cách khác để giải quyết. Để giúp trẻ trưởng thành một cách khỏe mạnh, cha mẹ nên kịp thời nắm bắt tâm tư, trạng thái tâm lý của con để “bóc thuốc đúng bệnh”, sao cho đạt được hiệu quả giáo dục tốt nhất.

♣ CHA MẸ NÊN LẠC QUAN

Trước tiên, cha mẹ phải là người lạc quan. Cha mẹ cũng có thể gặp rất nhiều khó khăn trong cuộc sống và công việc, cách xử lý hành động đó như thế nào sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến cách làm của trẻ. Nếu người lớn lấy bản thân mình làm tấm gương, khi gặp khó khăn vẫn giữ sự tự tin, lạc quan, tích cực tiến về phía trước, thì trẻ sẽ có ảnh hưởng tốt, cũng lạc quan đối diện với khó khăn.

♣ TRUYỀN CHO CON TINH THẦN LẠC QUAN

Hàng ngày, cha mẹ nên giáo dục con nhận thức về tinh thần lạc quan, cho trẻ hiểu việc giữ thái độ lạc quan trước những khó khăn là quan trọng và cần thiết, khó khăn chỉ là tạm thời, chỉ cần lạc quan đối diện với nó thì cuộc sống vẫn sẽ tốt đẹp.

♣ CHO TRẺ TỰ DO

Nhiều trẻ không lạc quan chủ yếu là vì chúng cảm thấy mình mất tự do. Nếu cha mẹ quá nuông chiều sẽ kiềm chế hành động của trẻ, bởi việc gì bố mẹ cũng làm thay con thì trẻ chẳng phải làm gì, từ đó sẽ chẳng có hứng thú với bất cứ việc gì. Do vậy, cha mẹ nên cho con một chút tự do.

♣ RÈN CHO TRẺ KHẢ NĂNG CHỊU ĐỰNG GIAN KHỔ

Hiện nay, nhiều gia đình có một con, trẻ thường tự cho mình là trung tâm, khó điều hòa mối quan hệ với bạn bè, khả năng chịu đựng kém. Những “cậu ấm”, “cô chiêu” trong nhà này đã quen việc “muốn gì được nấy”, khi đến trường, sống cuộc sống tập thể, chỉ cần gặp phải một vấn đề nhỏ thôi cũng sẽ để lộ khả năng yếu kém, có trẻ chỉ vì một chuyện nhỏ cũng khóc lóc chán chường, thậm chí còn không muốn đi học.

Cha mẹ không nên một mực cưng phụng con, hãy dạy cho con một số phép xử sự cơ bản, những việc có thể buông tay thì nên buông tay, hãy để trẻ tự giải quyết những vấn đề chúng có khả năng làm, dù thất bại cũng không cần lo lắng. Khi trẻ có mâu thuẫn với bạn, có những cha mẹ thấy con chịu thiệt thòi, hoặc sợ con bị thiệt thòi, liền mách cô giáo, trong khi việc cần làm là phải cùng trẻ phân tích nguyên nhân, giúp trẻ tìm cách giải quyết đúng đắn, dạy trẻ cách quan hệ tốt với bạn bè. Rốt

cuộc trẻ cũng phải trưởng thành, trong quá trình đó không thể tránh việc gặp phải khó khăn trắc trở, nhưng, nếu “không trải qua mưa gió, sao thấy được cầu vồng”, bởi vậy, cha mẹ hãy kịp thời buông tay trẻ.



GIÚP TRẺ THOÁT KHỎI SỰ CÔ ĐỘC

Nhiều trẻ có tính cách lầm lì, không hòa nhập, không thích giao lưu với người khác, đặc biệt là những trẻ là con một trong gia đình. Thậm chí có trẻ, vì ở nhà được bố mẹ chiều nên trở nên ngang bướng, thích chơi một mình, chỉ biết đến bản thân chứ không nghĩ đến người khác. Những trẻ như vậy khi lớn lên sẽ rất khó chung sống với mọi người, khó thích ứng với cuộc sống xã hội.

Nhà triết học Hy Lạp cổ đại, Aristotle từng nói: “Con người là loài động vật xã hội, không thể tồn tại độc lập. Một người nhất định phải giao tiếp với người khác mới hoàn thành được quá trình xã hội hóa, khiến bản thân từng bước trưởng thành”. Một công trình nghiên cứu cho thấy, những trẻ hòa nhập tốt với tập thể có phạm vi kiến thức, khả năng biểu đạt ngôn ngữ, khả năng giao tiếp xã hội đều vượt trội hơn những đứa trẻ cô độc, lầm lì. Những trẻ này nhiệt tình, hoạt bát, gan dạ, dũng cảm, dễ hòa nhập với môi trường mới. Trẻ sinh ra vốn dĩ trong sáng hoạt bát, thích hoạt động. Nhưng nếu chúng không giao lưu với người khác trong thời gian dài, thiếu thốn tình cảm, sự quan tâm của cha mẹ thì sẽ dần trở nên ít nói, lãnh đạm, sợ tiếp xúc với người khác.

Hồi nhỏ, Minh rất ít khi sống cùng bố mẹ, bố công tác ở thành phố khác, mẹ ngày nào cũng đi làm, vậy là họ tìm một cô trông trẻ để trông nom em. Đang tuổi bập bẹ học nói, đáng lẽ em phải được tiếp xúc, nói chuyện với nhiều người, nhưng cả ngày em chỉ lặng lẽ ngồi chơi đồ chơi một mình.

Cứ thế, Minh sống hai năm trong môi trường ít giao tiếp, đến tuổi đi học mẫu giáo, mẹ mới đón em về. Ngày đầu tiên đi học, khi nhìn thấy nhiều gương mặt xa lạ, Minh rất lúng túng, khi bạn bè chơi đùa vui vẻ thì em chỉ ngồi trong một góc và không lên tiếng.

Những trẻ sống khép kín, do không tin tưởng người khác nên không muốn tiếp xúc với cha mẹ, thầy cô và bạn bè. Cậu bé Minh trong ví dụ trên, khi gặp người lạ thì cảm thấy sợ hãi, nếu không kịp thời thay đổi tình hình, tiếp tục để như vậy, thì sẽ ảnh hưởng không tốt đến sự phát

triển lành mạnh của bé.

Cách tốt nhất để thay đổi tận gốc sự khép kín chính là giúp trẻ hòa đồng hơn. Hòa đồng không chỉ là ở cùng với nhiều người khác, được người khác yêu mến và cảm thấy vui vẻ khi được gặp gỡ mọi người, quan trọng hơn thế, hòa đồng thể hiện ở thái độ chủ động của trẻ. Chỉ khi trẻ chủ động hòa nhập vào tập thể, chúng mới có cảm giác vinh dự, mới biết thế nào là đoàn kết hợp tác, mới hiểu ý nghĩa thật sự của cạnh tranh, mới hiểu được giá trị của cuộc sống.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Bản tính của trẻ con vốn rất dễ giao lưu và hòa nhập. Trẻ sống khép kín, nguyên nhân phần lớn là do phương pháp giáo dục trong gia đình không đúng đắn. Cha mẹ có thể tham khảo một vài phương pháp sau để giúp trẻ hòa nhập tốt hơn.

♣ CHA MẸ HÒA THUẬN, TÔN TRỌNG, YÊU THƯƠNG NHAU

Sống trong gia đình hòa thuận, ấm cúng, trẻ mới cảm nhận được sự ấm áp của gia đình, cơ thể và tinh thần mới phát triển lành mạnh. Cha mẹ nên tích cực cải thiện quan hệ với con, đừng phê bình trẻ bằng những từ ngữ tiêu cực, làm tổn thương chúng. Hãy cho trẻ sống trong một không khí gia đình ấm áp; quan tâm đến cuộc sống, tình hình học tập và sức khỏe của chúng, hàng ngày dành thời gian chơi đùa, đi dạo, nói chuyện cùng trẻ để chúng cảm nhận được tầm quan trọng của mình trong lòng cha mẹ, cảm nhận được cảm giác được yêu thương, được an toàn.

♣ CHO CON THAM GIA NHIỀU HOẠT ĐỘNG TẬP THỂ

Tốt nhất, cha mẹ nên cho trẻ giao lưu cùng bạn bè đồng trang lứa ngay từ hồi còn nhỏ. Nhà trẻ là thế giới của trẻ, trong quá trình sống với bạn cùng tuổi, trẻ sẽ học tập lẫn nhau từ cách sống, cách chơi đùa, đối xử với nhau. Ở nhà, cha mẹ thường việc gì cũng theo ý trẻ, nhưng trong tập thể thì mọi đứa trẻ đều bình đẳng, điều này sẽ giúp khắc phục được khuyết điểm của những trẻ con một.

Tham gia hoạt động tập thể là cách tốt để nâng cao khả năng giao tiếp xã hội cho trẻ. Trong quá trình đó, trẻ không chỉ quen biết được nhiều bạn bè, mà còn hiểu được bản thân trên cơ sở hiểu về người khác.

Đồng thời, hoạt động tập thể còn giúp trẻ học cách dùng quy tắc giao lưu trong tập thể để điều chỉnh lời nói và hành vi của bản thân, biết cách tôn trọng, tin tưởng, thông cảm, giúp đỡ người khác, biết cách điều tiết các mối quan hệ tập thể và cá nhân.

♣️ GIÚP TRẺ XÂY DỰNG TÌNH BẠN VỚI NGƯỜI KHÁC

Trẻ khép kín, không hòa đồng, nguyên nhân nhiều khi là do không tiếp nhận ý kiến của người xung quanh, thiếu tinh thần hợp tác. Do đó, cha mẹ cần giúp trẻ thay đổi suy nghĩ mình là trung tâm, học cách phân biệt đúng sai. Ví dụ, cha mẹ có thể thường xuyên hỏi trẻ chơi có vui không, tìm hiểu tình hình chơi đùa của chúng, khẳng định những cách làm đúng đắn, nhắc nhở những hành động không đúng.

♣️ DẠY TRẺ CÁCH KẾT BẠN TRÊN NGUYÊN TẮC BÌNH ĐẲNG

Chỉ cần trẻ có tâm lý lành mạnh thì đều có những người bạn tốt. Trong quá trình trẻ kết bạn, cha mẹ nên dạy trẻ phải nghiêm khắc với bản thân, bạn bè cần khoan dung, tin tưởng, tôn trọng lẫn nhau. Với những đứa trẻ thích gây rối, thích thể hiện, ở nhà cha mẹ nên nhắc nhở: “Nếu con cứ như vậy thì không bạn nào thích chơi cùng đâu, cô giáo cũng không yêu nữa”. Ở nhà trẻ, cô giáo nên tận dụng “tâm lý số đông”, để cho trẻ nhìn thấy trong tập thể lớp đoàn kết, tuân thủ kỷ luật; một người gây chuyện sẽ không được chào đón, hãy để trẻ cảm nhận một áp lực vô hình, dần dần trẻ sẽ hòa nhập vào tập thể.

♣️ TẠO CƠ HỘI CHO TRẺ GIAO LƯU VỚI BÊN NGOÀI

Cha mẹ nên tạo điều kiện tốt nhất để trẻ giao lưu kết bạn. Ví dụ, vào những ngày lễ tết, cha mẹ có thể đưa trẻ đi chơi ở những nơi công cộng hoặc thăm nhà họ hàng, bạn bè, cũng có thể mời bạn của trẻ đến nhà chơi. Qua những hoạt động đó, trẻ sẽ có thêm cơ hội giao lưu nói chuyện, cảm nhận được niềm vui khi nói chuyện với người khác.

♣️ SỬA CHỮA NHỮNG ĐIỀU CHƯA TỐT

Cha mẹ nên giúp con sửa chữa những tính cách không tốt trong việc hòa nhập tập thể, như kiêu ngạo, nhỏ nhen, ích kỷ; bồi dưỡng cho trẻ phẩm chất vô tư, thành thực, cầu tiến, dũng cảm. Chỉ những trẻ như vậy mới được nhiều người yêu quý.

♣ BỒI DƯỠNG TÌNH YÊU THƯƠNG VÀ TINH THẦN TRÁCH NHIỆM CHO TRẺ

Nếu trẻ sống khép kín, trước tiên cha mẹ nên xóa bỏ cảm giác xa cách của trẻ với bạn bè của chúng, để chúng thật sự hòa đồng với bạn bè. Con người nhất thiết cần tình yêu thương, tinh thần trách nhiệm và ý thức hòa đồng, do đó phải chú ý bồi dưỡng toàn diện những tố chất đó. Ví dụ, dạy trẻ giúp đỡ bạn trong việc ăn uống, ngủ nghỉ, dạy trẻ phải có trách nhiệm khi trực nhật, cảm thông và giúp đỡ những bạn gặp khó khăn.



“CÚI XUỐNG” NÓI CHUYỆN VỚI TRẺ

Vì thân hình trẻ còn rất nhỏ bé, nên khi cha mẹ nói chuyện với trẻ thường có khoảng cách về tầm nhìn. Khoảng cách này sẽ kéo dài khoảng cách về tâm hồn giữa hai bên, khiến trẻ có cảm giác sợ cha mẹ và gây ảnh hưởng đến mối quan hệ hài hòa giữa cha mẹ và con cái.

Khi dạy con, cha mẹ thường quen đứng để ra lệnh cho con, ép con theo những suy nghĩ và ý muốn chủ quan của mình, rất ít khi để tâm đến suy nghĩ của trẻ. Khi mong muốn của mình và suy nghĩ của trẻ có xung đột, cha mẹ sẽ thất vọng về trẻ, rồi bắt ép trẻ làm theo ý của mình mà không chú ý đến những suy nghĩ của chúng. Cha mẹ quan tâm đến trẻ trong tư thế của người bệ trên như vậy, thường sẽ khiến trẻ nảy sinh sự phản kháng.

Cô Nga có hai đứa con sinh đôi, khi đưa chúng đi siêu thị, cậu con trai bốn tuổi không vui vì chị mình vào trong ô tô trước. Cô Nga cúi người xuống, nắm lấy tay con trai, nhìn thẳng vào mắt con, nói: “Con yêu, ai ngồi vào xe trước đâu quan trọng, đúng vậy không?”, Nam nhìn mẹ, tỏ vẻ hiểu ý, gật đầu rồi chui vào xe ngồi cạnh chị.

Sáng hôm sau, cô lại đưa các con đi công viên chơi, Nam cùng chị chơi đùa chạy nhảy, khi đến bên hồ xem vịt bơi, do không cẩn thận nên bị ngã, cậu bé òa khóc. Lúc ấy, cô Nga lại cúi xuống, nói: “Con không phải trẻ con nữa rồi đúng không? Con là cậu con trai cao lớn, bị ngã không sao hết, đúng không nào?”. Cậu bé nghe mẹ nói vậy bèn lau nước mắt và vui vẻ đi chơi tiếp.

Lời nói và hành động của người mẹ trên rất đáng học tập, cúi xuống ngang chiều cao để nói chuyện với trẻ, nhìn thẳng vào mắt trẻ, nhẹ nhàng, kiên nhẫn thuyết phục chứ không phải ra lệnh, quát mắng. Điều đó không chỉ thể hiện sự tôn trọng, mà còn cho thấy thái độ nghiêm túc và thân thiết của người lớn với trẻ.

Trước khi đưa ra yêu cầu cho trẻ, cha mẹ nên nói chuyện với trẻ trước, lúc nói chuyện nên ngồi xuống nhìn ngang tầm, giao lưu ánh mắt để trẻ cảm thấy bình đẳng. “Cúi mình” để nói chuyện là một cách hữu hiệu để tăng cường sự giao lưu giữa cha mẹ và con.

Nếu đứng, cha mẹ sẽ cao hơn, khi nói chuyện trẻ phải ngẩng lên, như vậy vô hình trung sẽ tạo áp lực cho trẻ. Khi cha mẹ đối xử với con như bạn bè thì trẻ mới cảm nhận được sự bình đẳng. Đôi mắt là cửa sổ tâm hồn, cúi xuống để có thể nhìn thẳng vào mắt trẻ, như vậy tâm hồn hai bên sẽ gần với nhau hơn. Trẻ cũng nhờ đó mà nhìn rõ được nét mặt bạn, biết bạn buồn vui ra sao, như vậy, chúng mới nói hết suy nghĩ của mình - đây cũng là lý do tại sao trẻ thích tâm sự với bạn bè chứ không phải là cha mẹ.

Vì thế, khi nói chuyện với con, các bậc phụ huynh nên cúi xuống ngang tầm với trẻ.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Thế giới của con và cha mẹ vốn bị ngăn cách bởi tuổi tác. Cha mẹ hãy cúi xuống nói chuyện với trẻ, nhìn thế giới của trẻ theo góc độ trẻ thơ để trẻ cảm thấy được tôn trọng hơn.

♣ TÌM HIỂU CÁCH NGHĨ CỦA TRẺ

Việc “cúi xuống” rất quan trọng, vì dù trẻ đúng hay sai, có lý hay không, chỉ khi bạn thật sự hiểu được suy nghĩ của chúng thì mới có thể giáo dục chúng.

♣ “CÚI NGƯỜI” THẬT SỰ

“Cúi người” không đơn giản là một hành động, mà bạn còn phải đặt mình vào địa vị của trẻ, để nhìn nhận trẻ như một con người độc lập, cần tôn trọng trẻ bằng thái độ thân thiện và con mắt bình đẳng. Cúi xuống nói chuyện với trẻ, nghĩa là phải dựa trên đặc điểm độ tuổi và cách thức suy nghĩ của trẻ để hiểu và bao dung với những việc sai trái của trẻ, đồng thời xử lý và chỉ dẫn một cách thích hợp.

♣ CHO TRẺ BIẾT VIỆC GÌ CŨNG CÓ THỂ BÀN BẠC VỚI CHA MẸ

“Cúi người” nói chuyện với trẻ là thứ ngôn ngữ cơ thể vô cùng hiệu quả. Nó cho trẻ biết cha mẹ tôn trọng nhân cách độc lập của con, con gặp khó khăn gì cũng có thể nói với cha mẹ, cha mẹ sẽ không ra lệnh hay trách mắng. Như vậy, dần dần trẻ sẽ có ý thức độc lập, thông cảm với cha mẹ, đưa ra những phán đoán hợp lý với bản thân sự việc chứ không phải chống đối hay quá ỷ lại vào cha mẹ. “Cúi người” nói chuyện với trẻ là sự giao lưu quý giá giữa hai thế hệ.

♣ KHIẾN TRẺ CẢM NHẬN ĐƯỢC SỰ TÔN TRỌNG

Cha mẹ nên cúi xuống ngang tầm với trẻ, mặt đối mặt, giao lưu ánh mắt với chúng khi nói chuyện. Điều này thể hiện sự tôn trọng, thái độ nghiêm túc, thân thiết với con. Đồng thời, khi cúi xuống, cha mẹ có thể nhẹ nhàng, kiên nhẫn giáo dục, thuyết phục chứ không phải ra lệnh hay to tiếng với trẻ.



KHÔNG TRỐN TRÁNH VIỆC GIÁO DỤC GIỚI TÍNH

Do bị ảnh hưởng bởi quan niệm giáo dục truyền thống nên cha mẹ chúng ta vẫn còn ít khi nhắc đến vấn đề giới tính trước mặt con. Họ cảm thấy thật sự khó mở lời về vấn đề tế nhị này.

Đôi khi cha mẹ có cơ hội tốt nhưng vì thối khó nói nên lại tránh né, và để lỡ mất dịp quý giá đó trong việc giáo dục giới tính cho con.

Thực tế, giáo dục giới tính là bắt buộc. Tại sao vậy? Nếu bạn có con, đặc biệt là con đã khá lớn, thì bạn sẽ thấy chúng có rất nhiều câu hỏi liên quan đến giới tính. Điều này sẽ khiến cha mẹ cảm thấy khó xử vì không biết phải trả lời ra sao. Ví dụ như: “Mẹ ơi, con sinh ra từ đâu?”, “Con được sinh ra như thế nào”, thậm chí là những câu hỏi hóc búa hơn, khiến cha mẹ thật sự bối rối. Nguyên nhân là do phần lớn các bậc cha mẹ như chúng ta đã không được giáo dục giới tính một cách bài bản, không biết nên đối mặt với những câu hỏi tế nhị ấy như thế nào, nhưng bắt buộc phải đối mặt. Vì thế, việc giáo dục giới tính cho con là điều tất yếu.

Hưng đang học lớp mẫu giáo lớn, là cậu con trai ngoan ngoãn, nghe lời, biểu hiện về mọi mặt đều rất tốt, chỉ có một thói xấu khiến cha mẹ rất đau đầu.

Đó là vào giờ nghỉ trưa ở trường em thường xuyên nằm sấp, hai chân ép chặt lấy hạ bộ của mình. Cô giáo yêu cầu mẹ nên chú ý tới em một chút. Mẹ để ý thấy con trai thường nhân lúc người lớn không chú ý hoặc khi đi ngủ là có hành động đó. Cha mẹ em vì nhận thức vấn đề này theo tư tưởng truyền thống, nên cảm thấy chuyện này không hề nhỏ, bắt buộc con phải sửa thói xấu đó.

Vậy là mẹ Hưng yêu cầu nhà trường phối hợp với gia đình cùng giúp Hưng. Ở trường, cô giáo bắt Hưng ngủ phải nằm ngửa, để hai tay lên đầu, ở nhà thì mẹ nghĩ ra đủ mọi câu chuyện mang tính dọa dẫm, hoặc dụ dỗ con bằng vật chất. Có thể nói là mẹ Hưng đã dùng trăm phương ngàn kế. Nhưng kết quả lại không như mong muốn, Hưng không những không thay đổi mà hành động này còn xuất hiện nhiều hơn. Hưng cũng cảm thấy điều này rất đáng xấu hổ, nhưng lại không thể sửa được. Em ngày càng trở nên nhạy cảm...

Cách làm của mẹ Hưng hoàn toàn sai lầm. Trẻ em hiện nay phần lớn là dậy thì sớm, nên chúng cần biết nhiều cách để tiếp nhận kiến thức về giới tính. Nhưng thực tế thì cha mẹ lại đang lảng tránh vấn đề này, cộng với những bộ phim truyền bá sai lệch về giới tính, dễ khiến trẻ hiếu kỳ và bị kích thích. Khi trẻ tò mò muốn hiểu về vấn đề giới tính, cha mẹ nên là người hướng dẫn chính, nếu cha mẹ lảng tránh thì trẻ sẽ tìm cách khác để hiểu. Mẹ Hưng không nên quan trọng hóa hành động của con, đó chỉ là vấn đề nhỏ trong quá trình trưởng thành của trẻ, chưa hẳn là

vấn đề giới tính. Bởi vậy, các bậc cha mẹ nên nhìn nhận tích cực, không coi những hành vi tương tự trên là bệnh, chỉ cần áp dụng các biện pháp âm thầm, chỉ dẫn để trẻ sửa đổi.

Sự lảng tránh của cha mẹ vốn không thể giảm bớt sự hiếu kỳ của trẻ, hơn nữa, chúng còn tận dụng mọi cách để tìm hiểu các vấn đề về giới tính. Khi đó mọi chuyện sẽ càng trở nên nghiêm trọng hơn. Hiện nay, những kênh thông tin giáo dục chính thống còn quá ít ỏi và không phổ biến. Cho nên trẻ sẽ dùng “cách khác” để tìm hiểu, như thu thập thông tin qua sách báo, băng đĩa, mạng Internet. Những thông tin như vậy có thể khiến trẻ có những nhận thức sai lệch, ảnh hưởng xấu đến sự phát triển lành mạnh về thể chất và tinh thần, gây ra những hậu quả nghiêm trọng trong tương lai.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi sự né tránh mang lại quá nhiều hậu quả xấu như vậy, cha mẹ hãy bắt tay vào hành động, để giáo dục giới tính cho con một cách tốt nhất. Cha mẹ có thể tham khảo một số phương pháp dưới đây:

♣ HÌNH THÀNH QUAN NIỆM ĐÚNG ĐẮN VỀ GIỚI TÍNH

Trước tiên, bản thân cha mẹ nên có quan niệm đúng đắn về giáo dục giới tính. Giáo dục giới tính là bắt buộc, là cần thiết, cha mẹ tuyệt đối không được lảng tránh bất cứ câu hỏi nào của trẻ về vấn đề này, nên cố gắng cho chúng những câu trả lời chính xác, coi vấn đề giới tính là kiến thức khoa học mà tất cả mọi người phải hiểu trong quá trình trưởng thành để dạy cho trẻ.

♣ GIÁO DỤC CON THEO ĐỘ TUỔI

Có những bậc cha mẹ, khi trả lời câu hỏi của trẻ không biết nên nói đến mức nào là vừa, sợ nói ít thì trẻ không hiểu, mà nói kỹ quá thì lại có tác dụng phụ. Thật ra, cha mẹ không cần phải lo lắng về điều này, vì trí lực của trẻ phát triển theo độ tuổi, những gì trẻ hỏi thường phù hợp với độ tuổi của chúng, cha mẹ chỉ cần giải thích đơn giản, ngắn gọn những điều phù hợp với khả năng lý giải của chúng là được. Thường thì trẻ sẽ không hỏi đến tận cùng vấn đề.

Khi giải thích, cha mẹ nên căn cứ vào độ tuổi của trẻ, đồng thời cần biết kỹ năng nói chuyện, thẳng thắn giải thích câu hỏi của trẻ, không

nên vì lo lắng mà né tránh vấn đề. Đương nhiên, đôi khi trẻ có những câu hỏi vượt quá lứa tuổi, cha mẹ đừng vì thế mà không trả lời, hãy giải thích bằng ngôn ngữ đơn giản, dễ hiểu nhất.

♣ ĐỪNG LỪA DỐI TRẺ

Khi trẻ đặt câu hỏi, cha mẹ không nên đáp lại bằng những câu trả lời lừa dối như: “Con được bố mẹ nhặt về”, “Con sinh ra từ tảng đá”... , vì sớm muộn gì trẻ cũng phát giác ra “chân tướng” của sự việc. Khi đó, trẻ có thể sẽ không còn trong sáng, trung thực nữa.

♣ GIÁO DỤC GIỚI TÍNH CHO TRẺ CÀNG SỚM CÀNG TỐT

Các nhà nghiên cứu tâm lý cho rằng, nên giáo dục giới tính từ khi trẻ học lớp 2, lớp 3, để trẻ biết sự khác biệt giữa bạn nam và bạn nữ, biết trẻ sinh ra như thế nào, làm thế nào để bảo vệ mình. Trẻ biết rồi thì sẽ không tò mò nữa, mà thẳng thắn đối mặt với vấn đề và biết bảo vệ chính mình.

Đương nhiên, cha mẹ cần phải nhấn mạnh một vài nguyên tắc, ví dụ như không được yêu quá sớm, phải có trách nhiệm với vấn đề tình cảm. Cha mẹ cần phải tỏ ra kiên quyết, để trẻ biết xử lý vấn đề giới tính một cách có nguyên tắc.

♣ TRẢ LỜI KỊP THỜI CÂU HỎI CỦA TRẺ

Khi trẻ đưa ra câu hỏi, cha mẹ nhất định phải thẳng thắn trả lời ngay, phát hiện ra vấn đề cần kịp thời giải quyết. Nếu để vấn đề tồn đọng lâu ngày thì sẽ càng khó hơn, hơn nữa có thể còn khiến trẻ mất dần sự tin tưởng với cha mẹ, khi trẻ gặp khó khăn sẽ không tìm đến cha mẹ nữa.

♣ KỊP THỜI ĐIỀU CHỈNH HÀNH VI VÀ TƯ TƯỞNG XẤU VỀ GIỚI TÍNH

Cha mẹ nên kịp thời xử lý những hành vi và suy nghĩ không tốt về giới tính của trẻ, cần chú ý ảnh hưởng của phương tiện truyền thông đến chúng. Nếu trẻ tiếp xúc với những luồng thông tin không tốt, đừng đơn giản chỉ quát mắng, hãy giải thích bằng khoa học để chúng hiểu thế nào là đúng đắn, là lành mạnh.



CHƯƠNG 4

NHỮNG KỸ NĂNG QUAN TRỌNG HƠN CẢ HỌC HÀNH

Trong mắt nhiều bậc phụ huynh, thành tích học tập của con là tất cả. Chỉ cần con được điểm cao, cha mẹ có thể từ bỏ vui chơi, thậm chí từ bỏ công việc để ở nhà chăm sóc. Thế nên ngày càng có nhiều trẻ, điểm thì cao nhưng thiếu kỹ năng sống, chúng không có khả năng tự chăm sóc bản thân, thiếu tinh thần trách nhiệm, không lễ phép, lạnh lùng, ngoài việc học ra chẳng có hoạt động vui chơi nào khác. Những trẻ như vậy khi trưởng thành sẽ rất khó hòa đồng với xã hội.



KỸ NĂNG 1: TỰ KIỂM CHẾ

Khả năng tự kiểm chế là một năng lực quan trọng của con người, nó là sự tổng hòa của việc chủ động nắm bắt, là khả năng của một cá nhân tự khống chế tâm lý và hành động của mình, là khả năng tự giác lựa chọn mục tiêu, tự điều chỉnh hành vi của mình

khi không bị giám sát, kiềm chế kích động, kháng cự lại sự cảm dỗ, kiên trì và giữ vững quyết tâm thực hiện mục tiêu. Nó được biểu hiện ở các khía cạnh như kiến thức, tình cảm, hành vi. Khả năng tự kiềm chế tốt là tố chất cần có của một nhân tài thế kỷ XXI.

Các nhà nghiên cứu tâm lý Mỹ đã tiến hành nghiên cứu khả năng kiềm chế các nhu cầu của trẻ từ ba đến bốn tuổi trong ba mươi năm. Kết quả cho thấy, những người hồi nhỏ biết chờ đợi, khi trưởng thành đều khá thành công, còn những người không kiềm chế được bản thân thì sự nghiệp không có gì nổi bật. Trên thực tế, những trẻ ở độ tuổi mẫu giáo có khả năng tự khống chế tốt; khi lên tiểu học sẽ có thành tích học tập tốt. Nhiều thầy cô giáo còn phản ánh rằng, có nhiều học trò kỳ thực rất thông minh, nhưng do khả năng tự kiềm chế kém, trong giờ học thường làm việc riêng, giả vờ nghe giảng nhưng tâm trí lại để bên ngoài, dẫn đến hậu quả chúng vừa nghe đã hiểu, nhưng đặt sách xuống là quên ngay, làm bài đâu sai đó.

Có nhà khoa học từng làm cuộc khảo sát tại một trường mẫu giáo như sau: Cô giáo mua cho mỗi đứa trẻ một miếng bánh kem, để lên đĩa, bên cạnh đặt một cái thìa. Sau khi mười tám đứa trẻ trong lớp đã ổn định chỗ ngồi, cô giáo nói: “Hôm nay cô mời cả lớp ăn bánh kem”. Lập tức, nhiều em tỏ ra vô cùng phấn khích, có em nói: “Con thích nhất là bánh kem”, “Tuyệt quá!”. Lúc này, cô lại nói: “Nhưng cô có một yêu cầu, cô phải ra ngoài năm phút, trước khi cô quay lại, các con không được ăn bánh, bao giờ cô về mới được ăn. Ai chưa ăn thì cô sẽ thưởng thêm một chiếc...”. Nói rồi cô giơ hai tay lên: “... kẹo mút, đồng thời vẫn được ăn bánh kem. Ai ăn bánh trước thì không được thêm kẹo. Các con hiểu chưa?”. Cả lớp đều tỏ ý đã hiểu.

Sau đó cô đi ra, lúc này ở phòng bên cạnh đã đặt máy quay, qua một lỗ nhỏ có thể nhìn được mọi việc trong lớp. Cô đi được nửa phút thì một em béo gầy máy quay nhất cầm thìa lên ăn bánh. Một hai phút sau, bốn năm em lấy ngón tay quẹt lớp kem trên bánh nếm thử, có em cầm đĩa bánh lên hít hà. Ba bốn phút sau, một số em không thể kìm lòng trước tiếng nhai ngon lành của các bạn, liền bắt đầu ăn. Năm phút sau, cô quay lại thì có một nửa lớp đã ăn bánh rồi. Cô giáo nói: “Để cô xem có ai chưa ăn bánh nào? Ồ, Mai, con chưa ăn, cô thưởng cho con một cái kẹo. Lâm, con ăn bánh rồi đúng không?”, Lâm cúi đầu phủ nhận: “Con không ăn, chỉ liếm một chút thôi”. Cô hỏi: “Một chút thật không? Hoa trên bánh mất cả rồi, không cho con kẹo được”. Lâm hồi hận, nói: “Cô ơi, lần sau con không ăn bánh nữa”. Cô hỏi: “Tại sao?”.

Lâm đáp: “Vì con còn muốn ăn kẹo”.

Đây là bài trắc nghiệm nhỏ về khả năng tự kiểm chế của trẻ, nhưng lại phản ánh vấn đề một cách rất sâu sắc. Khả năng tự kiểm chế là một loại ý chí, là bộ phận quan trọng hình thành nên chỉ số cảm xúc, quyết định việc con người có thể khống chế sự cảm dỗ của thế giới bên ngoài và điều tiết bản thân hay không. Mỗi người lại có khả năng kiểm chế khác nhau, nhiều ví dụ thực tế và các nghiên cứu đã chứng minh được rằng, những người có khả năng tự kiểm chế kém, khi làm việc không suy nghĩ đến hậu quả, chỉ quan tâm đến lợi ích trước mắt; đồng thời không giữ được cảm xúc ổn định khi lợi ích bị mất, dễ trở nên bi quan, chán nản, gặp thất bại là không gượng dậy được. Kiểm chế là năng lực chủ yếu do được rèn luyện mà thành, do vậy, việc dạy cho trẻ biết kiểm chế từ nhỏ là rất quan trọng.

Trong ví dụ trên, đứa trẻ biết kiểm chế sẽ chỉ có thêm một cái kẹo, nhưng nhờ đức tính biết kiểm chế này, trong tương lai, trẻ sẽ có thể nhận được vô số lợi ích lớn hơn trong công tác, trong học tập.

Đa số trẻ nhỏ đều biết rằng: trên lớp phải chú ý nghe giảng, phải hoàn thành bài tập đúng thời hạn, nếu không sẽ bị cô phê bình, trừ điểm. Nhưng khi vui chơi, chúng lại không tự kiểm chế được bản thân, ham chơi gây ảnh hưởng đến học tập. Nếu cha mẹ chú ý bồi dưỡng cho trẻ khả năng tự kiểm chế từ lứa tuổi mẫu giáo, thì chúng tôi tin rằng, những vấn đề tương tự như vậy sẽ không xảy ra.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khả năng tự kiểm chế của trẻ cần phải có quá trình để hình thành, cha mẹ và trẻ đều không thể quá nôn nóng. Trong quá trình đó, trẻ có thể sẽ lặp đi lặp lại khuyết điểm nhiều lần, cha mẹ nên cùng con phân tích nguyên nhân để tìm ra biện pháp thiết thực.

♣ HỢP TÁC VỚI NGƯỜI KHÁC

Cách này có thể được tiến hành thông qua cha mẹ, thầy cô, bạn bè, căn cứ theo tình hình cụ thể. Do đặc điểm phát triển của lứa tuổi thanh thiếu niên, khả năng tự kiểm chế còn kém, nếu không có ngoại lực tác động, trừ khi trẻ có ý chí hơn người, chúng sẽ không bao giờ có thể tự hình thành nên đức tính này. Ví dụ, một cậu bé lớp 5, hàng tháng cha mẹ cho em một lượng tiền tiêu vặt cố định. Ban đầu em thường xuyên

mua đồ ăn vặt, tiền để tiêu cả tháng nhưng chỉ hai ba ngày đã hết nhanh. Thế là, cha mẹ chỉ cách cho em phối hợp với người khác để quản lý số tiền này. Sau đó, em nhờ bạn thân cầm tiền, mỗi ngày đưa em một ít, đây là một cách rất tốt để rèn luyện được khả năng kiềm chế.

♣ DỪNG CÁCH “MƯA DẦM THẤM LÂU”

Khả năng tự kiềm chế không thể hình thành trong nháy mắt, cũng không thể vừa hạ quyết tâm là thực hiện được ngay, mà cần cả quá trình lâu dài. Điều này cũng giống như việc bạn bắt trẻ ngay từ mai phải học thật giỏi, trẻ không đạt được mục tiêu thì sẽ buồn bã, có cảm giác thất bại, mất đi sự tự tin. Bạn hãy thay đổi bằng cách yêu cầu trẻ trong một tuần đầu, cứ học một tiếng lại chơi mười lăm phút, nếu làm được thì đến tuần thứ hai học một tiếng chơi mười phút, nếu thực hiện được nữa thì tuần thứ ba học hai tiếng chơi nửa tiếng. Khi việc đó trở thành thói quen, khả năng tự kiềm chế tự nhiên cũng sẽ hình thành. Loại bỏ thói quen xấu hay hình thành thói quen tốt đều có thể áp dụng cách này. Hãy nhớ rằng, tiến hành mọi việc một cách tuần tự rất có lợi cho việc rèn luyện sự tự tin, không gây áp lực cho trẻ, giúp trẻ có thể rèn luyện sự kiềm chế một cách nhẹ nhàng nhất.

♣ KHÍCH LỆ TRẺ

Khi trẻ có sự thay đổi tích cực, nếu không kịp thời nhận được sự khích lệ, dần dần trẻ sẽ lại trở về trạng thái ban đầu. Chúng ta có thể dùng phần thưởng tinh thần là chính, phần thưởng vật chất là phụ. Phần thưởng tinh thần có thể là khen ngợi trẻ: “Con thật sự lớn rồi, nếu con tiếp tục kiên trì, nhất định sẽ thành công!”. Đặc biệt là những người bình thường ít khi nói chuyện với con, một khi quan tâm, tán thưởng con sẽ càng củng cố thêm sự tự tin cho chúng. Đừng cho trẻ phần thưởng vật chất quá thường xuyên, chỉ nên thưởng khi đã đạt được kết quả, không nên áp dụng cho cả quá trình. Ví dụ, sau một thời gian cố gắng, trẻ có tiến bộ rõ rệt về hành vi, đồng thời có thành tích cụ thể, cha mẹ có thể đưa cả nhà đi chơi công viên, hoặc mua cho con quyển sách chúng đã thích từ lâu. Bạn đừng nói với con thế này: “Nếu hôm nay con học liền được hai tiếng đồng hồ, mẹ sẽ mua cho con quần áo mới!”. Làm như vậy sẽ khiến trẻ biến việc tự kiềm chế trở thành việc mang tính chất “biểu diễn” cho cha mẹ xem, không có lợi cho sự phát triển lành mạnh của trẻ.



KỸ NĂNG 2: BIẾT CÁCH SỬ DỤNG THỜI GIAN

Rèn cho trẻ nhỏ quan niệm về thời gian sẽ có lợi cho việc giúp chúng làm việc và nghỉ ngơi một cách khoa học, khi trẻ lớn dần sẽ có được thói quen sống tốt, biết cách “nhẫn nại” và “chờ đợi”. Nếu cha mẹ biết cách lấy bản thân làm tấm gương, chỉ dẫn trẻ vào những thời điểm thích hợp, chắc chắn sẽ có ảnh hưởng tốt đến trẻ.

Cũng giống như phần lớn các thói quen khác, quan niệm về thời gian là một phần không thể thiếu trong sự phát triển của trẻ, nó cũng có mục tiêu mang tính giai đoạn. Cha mẹ nên dùng những sự vật mà trẻ hiểu được để đưa quan niệm về thời gian vào cuộc sống của chúng. Nếu không có quan niệm thời gian, thì ngay việc học tập và nghỉ ngơi cơ bản nhất cũng sẽ rối loạn.

Hầu hết, cha mẹ đều phải gọi trẻ dậy vào buổi sáng, thúc giục chúng đi ngủ vào buổi tối, hoặc đôn đốc chúng ăn cơm. Rất nhiều người than vãn rằng, con mình quá chậm chạp, lười nhác, không biết tận dụng thời gian. Thời gian là vàng bạc, đó là quan niệm của chúng ta trong thời đại ngày nay. Vì vậy, một khi trẻ có thói xấu lãng phí thời gian, thì điều này sẽ ảnh hưởng đến cả cuộc đời chúng.

Hiện tại, cô An đang rất lo lắng về Tuấn, con trai cô. Cậu bé không có chút quan niệm thời gian nào; việc nhà, bài tập, việc gì lể mề được là cứ thế lể mề, hoàn toàn không biết tranh thủ thời gian. Hàng ngày, đi học về là Tuấn bật ngay ti vi ngồi xem 2 tiếng liền cho đến khi ăn tối, còn bài tập thì đến tận khi sắp đi ngủ mới làm. Vậy là em thường xuyên làm không hết bài tập, sáng nào cũng vội vội vàng vàng đến trường làm bù. Ngày nghỉ Tuấn thích nhất là ngủ nướng, có lúc hẹn bạn đi chơi đến tối cũng không chịu về, thường xuyên nhờ mất lớp học năng khiếu ngày cuối tuần.

Với những trẻ có biểu hiện như vậy, cha mẹ có thể dùng danh ngôn hoặc tấm gương tốt của các danh nhân nhằm giáo dục con, cũng có thể dùng những ví dụ người tốt- xấu ở xung quanh để khuyên bảo trẻ. Tiền đề để cha mẹ giúp con xây dựng quan niệm đúng đắn về thời gian chính là cha mẹ phải biết mức độ nhận thức của con về thời gian, biết con lãng phí ở những việc gì.

“Thời gian” không nhìn thấy được, không chạm vào được nhưng lại

là khái niệm vô cùng quan trọng, rất khó để truyền đạt thành lời và qua đó để chỉ dẫn cho trẻ. Cha mẹ chỉ bằng cách dùng nhiều tâm sức hơn, vận dụng những sự vật mà trẻ hiểu được để liên hệ với quan niệm thời gian, giúp chúng hiểu được ý nghĩa của thời gian.

Có thể có người cho rằng, không cần phải bồi dưỡng quan niệm về thời gian cho trẻ từ quá sớm, khi trẻ lớn lên dần sẽ tự hiểu. Thật ra không phải vậy, bồi dưỡng về quan niệm thời gian không chỉ là cho trẻ kiến thức về thời gian, mà quan trọng hơn phải nắm bắt và cảm nhận được thời gian. Một đứa trẻ ý thức được thời gian thường làm việc rất ngăn nắp, có trình tự, biết phân biệt việc chính việc phụ, phân phối thời gian hợp lý. Việc bồi dưỡng ý thức về thời gian có liên hệ mật thiết với sự chỉ dẫn của cha mẹ, rèn cho con khả năng phân phối thời gian, thói quen suy nghĩ mạch lạc là việc quan trọng cha mẹ cần làm.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Có những bậc cha mẹ thường đứng trên lập trường của mình để sắp xếp thời gian của con trẻ mà lơ là chỉ dẫn chúng, dẫn đến việc sau khi đã ân cần dạy dỗ vẫn không có được kết quả như mong muốn. Thật ra, dạy trẻ cách quản lý thời gian không quá khó, nếu cha mẹ kiên nhẫn chỉ dẫn thì sẽ giúp trẻ học được cách sắp xếp thời gian hợp lý.

♣ ĐỂ TRẺ LÀM CHỦ BẢN THÂN

Vì lo lắng sau này trẻ không nghe lời nên cha mẹ thường đặt ra vô số quy định bắt chúng phải làm theo. Thực tế việc đó có thể sẽ khiến trẻ quen với việc tiếp nhận tất cả, làm việc một cách bị động. Cha mẹ có thể rèn cho trẻ khả năng quản lý thời gian thông qua những khoảng thời gian khác nhau, cố gắng để chúng chủ động tham dự, ví dụ như trước khi chơi, bảo chúng lấy đồ chơi ra trước, hoặc nhắc trẻ mai phải đi học, nên chẳng hãy dành chút thời gian chuẩn bị sách vở đồ dùng. Cha mẹ chỉ đóng vai trò người chỉ dẫn bên cạnh trẻ, chứ không làm mọi việc hộ chúng.

♣ TẠO NHIỀU CƠ HỘI LUYỆN TẬP CHO TRẺ

Nếu trẻ đã được trang bị một chút khái niệm thời gian, thì cha mẹ có thể dùng từ vựng về thời gian trong những cuộc đối thoại với trẻ (chẳng hạn: hôm nay thứ hai chúng ta sẽ làm gì?) để trẻ tăng cường mối liên hệ giữa công việc hàng ngày và từ ngữ về thời gian, nhận thức và sử dụng

một cách chính xác những từ ngữ đó.

♣ BẢN THÂN CHA MẸ PHẢI LÀM GƯƠNG

Cha mẹ luôn là hình mẫu để trẻ bắt chước và học tập, thói quen sắp xếp cuộc sống của cha mẹ chắc chắn sẽ ảnh hưởng tới trẻ. Nếu cha mẹ làm việc và nghỉ ngơi không theo quy luật thì trẻ cũng sẽ như vậy. Vì thế, nếu muốn điều chỉnh việc sắp xếp thời gian của trẻ thì cha mẹ phải yêu cầu bản thân một cách nghiêm khắc, cùng con rèn luyện thói quen làm việc và nghỉ ngơi đúng đắn, lấy bản thân làm tấm gương cho trẻ học tập.

Cha mẹ thường dùng câu “đợi một lát” để trì hoãn việc cần làm với con, sau đó là nằm dài xem ti vi hoặc quay lại với công việc mình đang làm. Đó không phải việc tốt, vì “lấy mình làm gương” vốn là yếu tố rất quan trọng trong giáo dục con. Nếu thấy cha mẹ làm việc lè mè thì sau này trẻ cũng sẽ như vậy. Hơn nữa, thái độ đó của cha mẹ sẽ khiến trẻ mất lòng tin, sau này cha mẹ có dạy, trẻ cũng khó nghe lời.

♣ HÃY SỬ DỤNG ĐỒNG HỒ

Nếu muốn nhấn mạnh một khoảng thời gian nào đó, cha mẹ có thể dùng những dụng cụ xem giờ mà trẻ thích như đồng hồ báo thức, điện thoại di động để đặt giờ chơi cho con, cho trẻ biết khi chuông reo thì sẽ tiến hành trò chơi khác. Dùng những dụng cụ đếm thời gian này, một mặt giúp trẻ xây dựng khái niệm về thời gian, mặt khác giúp chúng biết phối hợp. Khi trẻ có biểu hiện tốt như chủ động chuẩn bị, hay thu dọn đồ, cha mẹ đừng quên khen ngợi, khích lệ chúng tiếp tục duy trì.

♣ NĂM BẮT TÌNH HÌNH TRÊN LỚP CỦA TRẺ

Thông qua những lần nói chuyện, trẻ sẽ vô tình để lộ những biểu hiện của mình trên lớp, từ đó cha mẹ có thể đoán được rằng trên lớp trẻ có tập trung nghe giảng không. Ngoài ra, cha mẹ có thể xem sách giáo khoa của trẻ xem có bị vẽ, tẩy xóa không; xem vở ghi có đầy đủ, rõ ràng không. Nhờ đó mà phán đoán khả năng tận dụng thời gian trên lớp của trẻ. Cha mẹ cũng có thể hỏi: “Hôm nay con có trả lời được câu hỏi của cô giáo không?” hoặc “Con hỏi cô giáo điều gì?”. Từ chất lượng câu trả lời và độ khó của câu hỏi, cha mẹ có thể gián tiếp hiểu được tình hình sử dụng thời gian trên lớp của trẻ.

♣ GIÚP TRẺ LẬP THỜI GIAN BIỂU

Cha mẹ nên cùng con thảo luận và đặt ra thời gian biểu trong một ngày (ví dụ như giờ dậy, ăn sáng, đi học, tan học về nhà, ngủ trưa, đi học buổi chiều, về nhà làm bài tập, đi ngủ...), nên làm lúc nào, làm trong bao lâu. Nhất định phải đặt ra mốc thời gian trẻ hoàn thành nhiệm vụ và phải kiên trì thực hiện. Nếu trẻ làm tốt, đừng quên khích lệ và khen thưởng.



KỸ NĂNG 3: ĐẶT RA MỤC TIÊU

Đặt mục tiêu là một trong những kỹ năng quan trọng nhất mà một người có thể học. Càng nắm bắt được kỹ năng này sớm thì càng có khả năng đạt được thành tích rực rỡ trong tương lai. Vậy, các bậc phụ huynh đã bao giờ nghĩ đến việc dạy trẻ đặt ra mục tiêu cho mình chưa?

Người trưởng thành đều biết, đặt mục tiêu là quá trình đề ra và làm theo kế hoạch, cuối cùng là đạt được kết quả. Với trẻ, việc học cách đặt mục tiêu cũng rất quan trọng. Dạy trẻ cách đề ra mục tiêu có thể giúp chúng có kế hoạch rõ ràng hơn, nhờ đó sẽ thành công hơn trong cuộc sống cũng như học tập. Ví dụ, việc đặt ra mục tiêu trong kỳ thi ở trường giúp trẻ nỗ lực để có được kết quả tốt, trong cuộc sống, mục tiêu có thể giúp chúng có thể quản lý tốt tình hình tài chính của bản thân.

Nhà vật lý người Đức - Einstein đã có cống hiến to lớn đầu tiên cho ngành vật lý học khi mới 26 tuổi, còn giáo sư hóa sinh Asimov của trường đại học Boston - Mỹ đã viết được hơn 200 tác phẩm khoa học thường thức. Tại sao họ có được những thành tựu đó? Phải chăng do họ có tài năng bẩm sinh?

Trong cuốn tự truyện của mình, Einstein đã viết: “Tôi đã chia toán học thành rất nhiều lĩnh vực chuyên môn khác nhau, mỗi lĩnh vực đều có thể tiêu tốn cả cuộc đời ngắn ngủi. Vật lý cũng chia thành nhiều lĩnh vực, mà mỗi lĩnh vực cũng đều có thể nuốt gọn cả cuộc đời tôi. Nhưng trong lĩnh vực này, từ lâu tôi đã biết cách nhận biết những kiến thức có ảnh hưởng lớn và loại bỏ những yếu tố thứ yếu khiến tôi rời xa mục tiêu chính”.

Einstein thành công không phải vì ông có trí tuệ hơn người mà là vì

ông biết cách đặt hết tinh lực và tập trung vào việc quan trọng nhất. Vậy việc gì là quan trọng nhất? Chỉ những điều liên quan đến việc thực hiện mục tiêu của bạn mới là quan trọng nhất, đáng giá nhất.

Từ đó có thể thấy, việc đặt mục tiêu có ý nghĩa quan trọng với cuộc đời của một con người như thế nào. Mục tiêu là ngọn đèn dẫn đường của đời người, có nó trẻ sẽ dễ dàng loại bỏ được chướng ngại, dũng cảm tiến về phía trước.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Mục tiêu là bản kế hoạch của đời người, trước mười chín tuổi là thời kỳ tốt nhất để đặt ra mục tiêu cho cuộc đời, cha mẹ nên nắm bắt thời kỳ quan trọng này giúp trẻ tìm ra mục tiêu. Đặt ra mục tiêu trước mười chín tuổi mới đủ thời gian để phấn đấu. Phần lớn những đứa trẻ chưa đến mười chín tuổi đều khá mơ hồ về tương lai của mình, lúc này, cha mẹ cần làm tròn chức trách của mình là hướng dẫn trẻ một cách đúng đắn.

♣ MỤC TIÊU LÀ VIỆC TRẺ THÍCH

Hàng ngày, Einstein làm việc trong phòng thí nghiệm tới 18 tiếng. Khi được phỏng vấn, ông rất vui vẻ nói: “Cả đời tôi chưa bao giờ làm việc cả, ngày nào tôi cũng chơi”. Hứng thú chính là động lực giúp trẻ không ngừng phấn đấu. Cha mẹ không được ép buộc con phải theo ý mình, vì đó là cuộc sống của trẻ chứ không phải của cha mẹ, cần cho trẻ chọn việc chúng thích nhất làm mục tiêu cho cuộc đời.

♣ ĐÁNH GIÁ ĐÚNG VỀ TRẺ

Mục tiêu phấn đấu của trẻ có thể khác với mọi người. Trước khi giúp con đặt mục tiêu, cha mẹ nên đánh giá con một cách khách quan, không nên mù quáng so sánh với các bạn, hãy nói chuyện với thầy cô và trẻ để tìm hiểu xem trẻ có khả năng làm gì tốt nhất.

♣ MỤC TIÊU PHẢI THỰC TẾ

Định ra mục tiêu không chỉ cần suy nghĩ đến tương lai mà còn phải chú ý đến tình hình hiện tại. Nhà giáo dục học người Canada - Laurence Peter từng nói: “Nguy hiểm lớn nhất là không biết vị trí hiện tại của bản

thân. Điều này sẽ khiến bạn trở thành một “nhân tài” tài năng có hạn mà không biết lượng sức mình. Điều này nghĩa là cần đặt mục tiêu vừa phải, không được quá xa vời và cũng không được đánh giá thấp bản thân. Cha mẹ cần căn cứ vào khả năng hiện tại của trẻ để hướng dẫn chúng đặt ra mục tiêu có thể đạt được.

♣ MỖI NGÀY MỘT MỤC TIÊU

Mỗi người không chỉ cần có một mục tiêu lâu dài duy nhất cả cuộc đời mà cần đặt ra mục tiêu cho mình mỗi ngày. Mục tiêu hàng ngày có thể không phải là việc gì to tát, chỉ là những việc bình thường nhưng thành công của nó sẽ khuyến khích sự tự tin của trẻ, cuối cùng, bằng những nỗ lực không ngừng nghỉ, trẻ sẽ thực hiện được mục tiêu cả đời.

♣ MỤC TIÊU PHẢI CỤ THỂ

Hãy định ra ngày mà trẻ nghĩ mình có thể đạt được mục tiêu, đồng thời lập ra thời gian biểu cụ thể, xác định rõ ràng việc cần làm trong mỗi ngày và thực hiện một cách thường xuyên. Điều này không chỉ bồi dưỡng cho trẻ khả năng lập kế hoạch cho cuộc đời, mà còn có tác dụng nhắc nhở trẻ về thời gian và thúc đẩy trẻ nâng cao hiệu quả học tập, từ đó thực hiện mục tiêu của mình.

♣ KHƠI DẬY KHAO KHÁT THỰC HIỆN MỤC TIÊU CỦA TRẺ

Trẻ có thật sự mong muốn thực hiện mục tiêu nào đó không, đó là một yếu tố rất quan trọng. Nếu trẻ mong muốn thực hiện mục tiêu thì chúng sẽ tìm mọi cách nỗ lực thực hiện mà không ngại khó khăn.

♣ KHEN THƯỞNG

Hãy khen thưởng hàng tuần hoặc hàng tháng để trẻ có động lực tiếp tục cố gắng. Mỗi một sự tiến bộ đồng nghĩa với việc trẻ đang tiến gần hơn tới mục tiêu, rất đáng được công nhận. Nếu trẻ thụt lùi, hãy khích lệ chứ đừng đả kích, để chúng tích cực phấn đấu hướng về mục tiêu.

♣ SẴN SÀNG TỪ BỎ

Đôi khi sẽ xảy ra những việc không thể tiên đoán trước, nếu có dấu

hiệu cho thấy trẻ bắt buộc phải thay đổi kế hoạch và muốn từ bỏ mục tiêu đã định, thì cha mẹ nên giúp đỡ trẻ chuẩn bị cho sự thay đổi đó.

♣ CHẤP NHẬN VIỆC THAY ĐỔI MỤC TIÊU

Cùng với sự lớn lên của trẻ, mục tiêu của chúng cũng có thể sẽ thay đổi; bởi vậy, cha mẹ nên biết cách khoan dung và chấp nhận điều đó. Cha mẹ nên thường xuyên nói chuyện với con về cuộc đời, về xã hội, để trẻ hiểu được giá trị quan của cha mẹ. Mục tiêu trong cuộc sống vốn rất đa dạng, cuộc sống vui vẻ hạnh phúc cũng là một mục tiêu, nên cha mẹ đừng ép mục tiêu của trẻ phải gắn với công danh lợi lộc.



KỸ NĂNG 4: TỰ KIỂM ĐIỂM

Trên thực tế, trong quá trình giải quyết công việc, mỗi người đều cần tự kiểm điểm, tự sửa đổi; đồng thời không ngừng theo đuổi mục tiêu tốt đẹp đã đặt ra. Một người biết tự kiểm điểm sẽ nhận ra và hạn chế nhược điểm, tận dụng ưu điểm, phát huy tối đa tiềm năng của bản thân. Người không biết tự kiểm điểm sẽ phạm một lỗi nhiều lần, không phát huy được hết năng lực. Có điều, nhiều bậc cha mẹ lại không chú trọng bồi dưỡng khả năng tự kiểm điểm cho trẻ.

Tự kiểm điểm là một loại năng lực nội tại của con người, là điều kiện, là tiền đề để nhận thức và hoàn thiện bản thân. Với người lớn, biết tự kiểm điểm là có thể nhận thức được mình, biết tự trọng, tự kiềm chế, sống có kế hoạch; khi gặp khó khăn có thể kịp thời điều chỉnh cảm xúc, tích cực đối mặt, vượt qua khó khăn, từng bước tiến tới thành công.

Ở độ tuổi nhi đồng, trẻ còn chưa hình thành được ý thức về bản thân, năng lực nhân cách nội tại còn đang trong giai đoạn manh nha. Vì thế, cha mẹ cần chỉ dẫn bồi dưỡng khả năng tự kiểm điểm cho trẻ ngay từ lúc này.

Luân rất thích hai con cá vàng mà dì cho. Em cho chúng vào bể thủy tinh, ngày ngày ngắm chúng bơi lội. Một hôm, em bỗng vớt cá ra ngoài. Nhìn con cá không ngừng quẫy đuôi trên mặt bàn, em thấy rất thích thú.

“Luân, sao con làm vậy? Cá sẽ chết khô đấy, con thả chúng vào bể ngay đi!”. Mẹ nhìn thấy vậy liền nói, nhưng em coi như không biết. Lúc ấy, bà ngoại mới nói: “Luân, nếu khát nước thì cháu sẽ thế nào?”.

“Sẽ rất khó chịu ạ”. Luân đã từng thấy khát nên trả lời ngay.

“Đúng thế, không có nước rất khó chịu. Cháu lại vớt cá ra ngoài khiến chúng không có nước uống, cháu nói xem chúng có khó chịu không? Hơn nữa, cá sống dưới nước, cần nước hơn con người nhiều, một khi rời khỏi nước là nó sẽ chết rất nhanh. Chúng quẫy đuôi như vậy là vì chúng rất khó chịu”. Bà nói.

Luân không nói gì, trầm tư một lúc rồi nói với bà: “Cháu sai rồi, sau này cháu không cho cá ra đất chơi nữa”.

Từ ví dụ trên có thể thấy, khi trẻ phạm lỗi, mẹ quát mắng chẳng có tác dụng, còn bà ngoại dịu dàng khuyên bảo lại có được hiệu quả giáo dục tốt, khiến trẻ tự kiểm điểm bản thân, đánh giá được hành động của mình và nhận ra lỗi lầm.

Do đó, khi trẻ mắc lỗi, cha mẹ hãy bình tĩnh giúp trẻ nhận ra lỗi của mình để trẻ tự kiểm điểm, khiến chúng tự thấy xấu hổ, áy náy, sau này sẽ không phạm lỗi tương tự nữa.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Tự kiểm điểm là một bí quyết để trẻ trưởng thành, một đứa trẻ không biết tự kiểm điểm thì không bao giờ trưởng thành được. Bằng

cách tự kiểm điểm, trẻ có thể kịp thời sửa chữa lỗi lầm, không ngừng điều chỉnh độ nhạy cảm và chính xác khi tiếp nhận thông tin. Trẻ biết tự kiểm điểm là nắm trong tay bí quyết tự hoàn thiện và trưởng thành lành mạnh. Vậy, có cách gì để bồi dưỡng cho trẻ khả năng tự kiểm điểm? Các bậc phụ huynh có thể tham khảo một vài gợi ý sau.

♣ KHÔNG TRỰC TIẾP CHỈ TRÍCH LỖI CỦA TRẺ

Khi trẻ mắc lỗi, nếu cha mẹ chỉ biết trách mắng sẽ khiến trẻ thấy phản cảm, nảy sinh tâm lý chống đối, hạn chế sự phát triển trí lực của trẻ. Lúc này, bố mẹ hãy bình tĩnh chỉ dẫn một cách khéo léo, để trẻ nhận ra lỗi và tự kiểm điểm. Trong ví dụ trên, nhờ sự hướng dẫn của bà ngoại mà Luân đã nhận ra lỗi lầm trong hành động của mình.

♣ ĐỂ TRẺ TỰ CHỊU HẬU QUẢ

Nhiều cha mẹ thường gánh hậu quả thay trẻ khi chúng làm sai, khiến chúng cảm thấy làm sai cũng chẳng sao, từ đó, trẻ mất đi tinh thần trách nhiệm, ảnh hưởng không tốt cho việc bồi dưỡng khả năng tự kiểm điểm, trẻ sẽ dễ dàng phạm một lỗi nhiều lần. Vì thế, cha mẹ nên để trẻ tự chịu hậu quả do sai lầm của mình, để chúng hiểu khi phạm lỗi sẽ gây nên hậu quả không tốt, thậm chí là nghiêm trọng. Trong ví dụ trên, Luân vớt cá ra chơi, phải để em biết được rằng cá chết sẽ rất đáng tiếc, bể cá cũng sẽ trống trơn, hành động đó sẽ mang lại hậu quả không thể cứu vãn.

♣ COI TRỌNG TÁC DỤNG CỦA CẢM XÚC TIÊU CỰC

Dạy trẻ chính trực, lương thiện, dũng cảm sẽ tạo dựng cho trẻ một tâm hồn đẹp, nhưng khi làm trẻ xấu hổ, áy náy cũng mang lại lợi ích không nhỏ. Hơn nữa, những cảm xúc tiêu cực đó để lại ấn tượng sâu sắc hơn, thúc đẩy chúng không ngừng tự kiểm điểm, phân biệt tốt xấu, đúng sai, sửa chữa lỗi lầm.

♣ CHỈ DẪN TRẺ CÁCH DỰ ĐOÁN HẬU QUẢ

Phần lớn trẻ nhỏ thường dễ bị kích động, khi chúng muốn làm việc gì thì không suy nghĩ đến hậu quả. Hơn nữa, trải nghiệm cuộc đời của trẻ vẫn chưa nhiều, những gì chúng dự đoán thường không giống với người lớn. Lúc này, cha mẹ có thể chỉ dẫn cho trẻ, nếu trẻ vẫn không suy

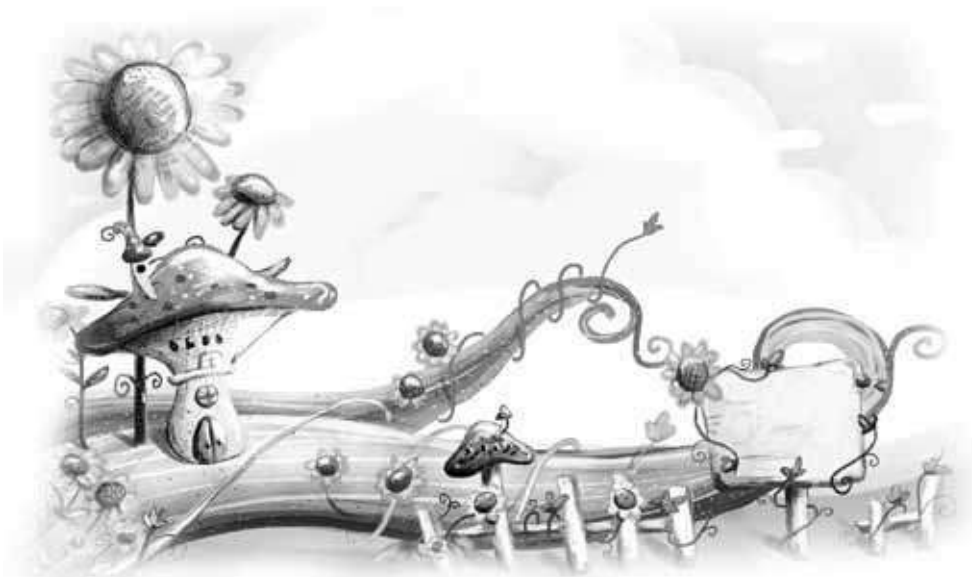
nghĩ được như người lớn thì đừng ngại cho chúng thử, kết quả chắc chắn sẽ khác hẳn với những gì chúng dự đoán, từ đó, trẻ sẽ tự nhìn nhận lại hành vi của bản thân. Ví dụ, dùng xong đồ nhưng không cất lại chỗ cũ thì lần sau sẽ không tìm thấy, hãy cho trẻ trải qua cảm giác đó, dần dần, chúng sẽ có thói quen lường trước mọi hậu quả, và dễ lắng nghe lời khuyên của cha mẹ hơn.

♣ GIÚP TRẺ BIẾT TỔNG KẾT KINH NGHIỆM

Tổng kết kinh nghiệm thực chất là một cách tự kiểm điểm. Khi trẻ nhận ra hành động và kết quả có mối quan hệ nào đó thì chúng sẽ nghĩ trước rồi mới hành động. Có thể trẻ sẽ có đánh giá trước với hành động của mình, xem kết quả xảy ra liệu có như mình dự đoán không. Nếu đúng như vậy thì trẻ sẽ tiếp tục làm, nếu không đúng thì trẻ sẽ rút kinh nghiệm, điều chỉnh suy nghĩ. Đây cũng là một loại cơ chế tự kiểm điểm của trẻ.

Lúc này, cha mẹ tốt nhất đừng áp đặt giá trị quan của mình lên trẻ, hãy hướng dẫn chúng từng bước rút kinh nghiệm. Ví dụ, nên nói với con: “Sao lại thế này nhỉ? Con nghĩ xem, nếu làm theo cách mẹ nói thì sẽ ra sao?”, “Đôi khi con nên nghe lời khuyên của người khác, như vậy sẽ tránh được một vài vấn đề”. Như thế, trẻ sẽ dễ chấp nhận hơn.

Nếu trẻ biết cách thường đúc rút bài học kinh nghiệm thường xuyên, thì chúng sẽ biết cách tự giác kiểm điểm, điều đó rất có ích cho cuộc sống của trẻ.





KỸ NĂNG 5: TIẾP THU SỰ PHÊ BÌNH

Ai trong chúng ta cũng thích được khen, hoàn toàn không thích bị phê bình. Tuy nhiên, mỗi người lại cần học cách tiếp nhận sự phê bình một cách bình thản. Những trẻ không chấp nhận ý kiến phê bình, khi lớn lên đều tránh xa, thậm chí còn có thái độ “bỏ ngoài tai” lời góp ý của người khác.

Ngày nay, nhiều cha mẹ làm việc gì cũng phải nhìn sắc mặt con, dỗ dành con, chỉ cần con có chút biểu hiện tốt là không ngừng khen ngợi, còn khi làm sai thì lại ít phê bình, điều này khiến trẻ ngày càng không biết chấp nhận bị phê bình. Giống như người lớn, trẻ con cũng thích được khen chứ không thích bị chê. Những trẻ không thể chấp nhận lời phê bình thì rất dễ trở thành “ông tướng con”, không biết thế nào là đúng sai, trái phải, điều này rất không tốt cho sự phát triển lành mạnh của chúng.

Con trai chị Hường năm nay 4 tuổi, bình thường, cậu bé rất hiểu biết, thấy bạn khác có gì không tốt cậu đều tìm được lý do, và nói nên làm thế nào mới đúng. Nhưng nếu bản thân có hành vi không đúng hoặc bị phê bình, cậu liền nổi giận, giậm chân kêu khóc.

Những lúc đó, chị Hường thường để con về phòng lấy lại bình tĩnh, nhưng cậu lại cố tình làm loạn, đập cửa rầm rầm. Khi thấy không ai để ý đến mình thì giả vờ ra chỗ bố mẹ nhìn thấy để khóc lóc, bố mẹ đi đâu là theo đấy. Khi hỏi có biết sai chỗ nào không thì em lại không nói gì.

Trong ví dụ trên, con của chị Hường là điển hình của những đứa trẻ không thích bị phê bình. Chị muốn con bình tĩnh lại để tự kiểm điểm, nhưng con lại càng nóng giận. Nếu không biết cách giáo dục, cậu bé chắc chắn sẽ ngày càng khó bảo và không nghe lời người lớn hơn.

Vì thế, cha mẹ nên chỉ dẫn con biết cách chấp nhận phê bình của người khác, chỉ cần chấp nhận thì lời phê bình cũng sẽ giống như lời khen, hơn nữa còn có tác dụng cảnh tỉnh mà lời khen không có được.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cha mẹ nên dạy trẻ biết chấp nhận sự phê bình khi còn nhỏ, nó

không chỉ tạo nên nhân cách hoàn chỉnh cho trẻ mà còn giúp chúng thành công trong cuộc sống. Dưới đây là một vài gợi ý để cha mẹ dạy trẻ cách chấp nhận lời phê bình.

♣ ĐƯA NHỮNG LỜI PHÊ BÌNH VÀO CUỘC SỐNG CỦA TRẺ

Giáo dục con đương nhiên nên biểu dương là chính, nhưng hãy cho trẻ nghe thấy cả những lời phê bình. Khi phê bình nên dùng ngữ khí dịu dàng, phân tích đúng trọng tâm, đồng thời lấy khen ngợi làm tiền đề. Hãy cho trẻ biết rằng, khen và chê ai đó là chuyện bình thường. Thực tế, những trẻ khi còn nhỏ chấp nhận được lời phê bình thì khi trưởng thành sẽ dễ thích ứng với xã hội, có tâm lý bình tĩnh đối mặt với những lời phê bình của người khác, khả năng chịu đựng khó khăn cũng tốt hơn.

♣ GIÚP TRẺ BIẾT NGHIÊM TÚC LẮNG NGHE

Dù lời phê bình có gay gắt thế nào, thì cha mẹ cũng nên yêu cầu trẻ nghe một cách nghiêm túc. Vì chỉ khi nghiêm túc lắng nghe, trẻ mới phát hiện được những đạo lý trong đó, rồi mới có thể chấp nhận một cách khiêm tốn. Từ đó, dần cho trẻ hiểu rằng, lắng nghe nghiêm túc sự phê bình của người khác là một biểu hiện văn minh, hơn nữa cũng là cách tất yếu để hoàn thiện bản thân.

♣ DẠY TRẺ CÁCH BÌNH TĨNH XỬ LÝ SỰ VIỆC

Cha mẹ nên dạy trẻ biết cách khiêm tốn tiếp nhận những lời phê bình hợp lý, phân tích cho trẻ thấy những điều có lý trong lời phê bình đó, thậm chí đưa ra các cách để thay đổi. Đương nhiên, cảm ơn người phê bình sẽ thể hiện được thành ý của mình. Hãy dạy trẻ kỹ xảo bình tĩnh xử lý, nghĩa là không cãi lại, không “phản kích để tự vệ”, ngược lại, nên bình tĩnh lắng nghe.

♣ KHÔNG CẦN THIẾT PHẢI CHẤP NHẬN MỘT CÁCH ẨM ỨC

Nếu lời phê bình không đúng sự thật thì nên cho trẻ giải thích, vì thực tế, trẻ phải chấp nhận lời phê bình một cách ép buộc, thì trong lòng sẽ rất ảm ức, điều này hoàn toàn không có lợi, thậm chí còn có thể gây ra nhiều điều không hay. Đồng thời, cũng nên cho trẻ hiểu: mục đích của việc giải thích không phải để trốn tránh trách nhiệm. Thêm vào đó, cha mẹ nên yêu cầu trẻ giữ thái độ bình tĩnh, thực sự cầu thị khi

giải thích.

♣ KHÔNG KINH NGẠC TRƯỚC NHỮNG LỜI PHÊ BÌNH CỦA NGƯỜI KHÁC

Chúng ta đề cao phương pháp giáo dục khen ngợi là chính. Nhưng, nếu trẻ chỉ toàn nghe lời khen thì sẽ không tốt cho sự trưởng thành của chúng. Cha mẹ nên vừa khẳng định mặt tốt, vừa phê bình mặt xấu của trẻ. Đương nhiên, ngữ khí khi phê bình nên nhẹ nhàng, nội dung phê bình đúng trọng tâm. Cha mẹ cần yêu cầu trẻ nghiêm túc lắng nghe, giữ thái độ bình tĩnh, có lỗi thì sửa, không có thì tránh phạm phải lỗi đó.

♣ CHO PHÉP TRẺ GIẢI THÍCH

Khi phê bình con, cha mẹ không được quá độc đoán, hãy cho con cơ hội giải thích. Thực tế, mọi việc trẻ làm đều có lý do, cho phép trẻ giải thích, cha mẹ sẽ không chỉ hiểu được sự việc một cách toàn diện, mà còn có thể hướng dẫn cho trẻ biết tự kiểm điểm bản thân. Chẳng hạn, tại sao hành động của trẻ lại không được người khác chấp nhận, có phải có chỗ nào chưa tốt không. Đương nhiên, phải cho trẻ hiểu, giải thích không có nghĩa là cho phép chúng chối bỏ trách nhiệm.

♣ PHÊ BÌNH THÍCH ĐÁNG

Nếu khi phê bình con, có mặt đứa trẻ khác ở đó thì cha mẹ nên chú ý bảo vệ lòng tự trọng cho trẻ, không nên phê bình lộ liễu, thái quá. Ngoài ra, khi nói về đứa trẻ khác, cha mẹ nên bình luận một cách đúng đắn, đừng quá khoa trương khiến trẻ tự nạnh với nhau. Cha mẹ cần dạy con bình tĩnh, không kích động khi bị phê bình, nhưng không có nghĩa là im lặng không nói gì mà, cần yêu cầu con kiểm điểm lại xem mình sai ở chỗ nào.



KỸ NĂNG 6: TÔN TRỌNG NGƯỜI KHÁC

Người lớn thường phàn nàn: “Trẻ con bây giờ không biết phép tắc để đi đâu, không biết trên dưới là gì”. Phụ huynh của những đứa trẻ như vậy thường lo lắng cho cả những hành động nhỏ nhất của con. Cởi mở, tự tin, mạnh mẽ sẽ rất có ích cho trẻ trong việc hòa nhập và tự lực tự cường trong xã hội sau này, nhưng yếu tố quan trọng hơn cả để trẻ đứng vững trong xã hội chính là tôn trọng người khác. Vì vậy, từ hôm nay, cha mẹ cần dạy con biết tôn trọng mọi người.

Một trong những đức tính bắt buộc phải có ở trẻ là tôn trọng người khác. Chỉ những đứa trẻ biết tôn trọng mới thật sự coi trọng ý kiến và tiếp nhận sự giáo dục của người khác. Trẻ không tôn trọng người khác sẽ không ai muốn hướng dẫn, chỉ bảo mình, người khác đưa ra lời khuyên chân thành trẻ cũng không chịu nghe, những trẻ như vậy rất khó tiến bộ, khi lớn lên rất dễ bị cách ly với xã hội. Tôn trọng cũng là khởi điểm của mọi mối quan hệ. Một người không tôn trọng người khác thì người khác cũng không tôn trọng, thậm chí không tin tưởng người đó. Như vậy, người đó sẽ có nhiều xung đột trong các mối quan hệ, mất đi rất nhiều bạn bè, không được sự ủng hộ và giúp đỡ của mọi người. Do vậy,

cha mẹ nên dạy trẻ biết tôn trọng người khác ngay từ khi còn nhỏ.

Tuần trước, mẹ đưa Long đến tham dự một bữa tiệc. Cả buổi chiều, cậu con trai 5 tuổi này khiến mẹ phải mệt mỏi cả tinh thần lẫn thể lực. Khi mẹ đang nói chuyện với bạn của mẹ, Long không ngừng đòi uống nước hoa quả, mẹ bảo đợi một chút nhưng Long không chịu, lập tức khóc toáng lên. Mẹ khẽ nhắc nhở thì em hét lên bảo mẹ “câm mồm”. Mẹ vô cùng kinh ngạc vì hành động đó. Bình thường ở nhà, Long cũng có những biểu hiện không tôn trọng mẹ, nhưng lần này, mẹ đã cảm nhận được tính nghiêm trọng của sự việc.

Mẹ Long đã suy nghĩ rất nhiều, có phải mình dạy con chưa đúng nên con mới vô lễ như vậy...

Khi con có hành vi không tôn trọng người lớn như vậy, cha mẹ phải là người chịu trách nhiệm chính. Rất nhiều bậc cha mẹ không tỏ rõ được quyền uy của bậc sinh thành với con cái, đồng thời nôn nóng muốn bồi dưỡng trẻ thành người có khả năng suy nghĩ độc lập nên không ngại hòa theo con. Họ nghĩ rằng, nếu ngăn cấm trẻ quá nhiều thì sau này, bước vào xã hội chúng sẽ khó thích ứng. Vì vậy, nhiều bậc cha mẹ đã quá suồng sã trong mối quan hệ với con, chẳng hạn, trước mặt trẻ tùy tiện than vãn về cô giáo ở trường và cha mẹ của những đứa trẻ khác. Những hành động đó sẽ truyền đến trẻ một thông điệp: “Không tôn trọng người khác cũng không sao”, từ đó, trẻ hầu như sẽ không có khái niệm “tôn trọng người khác”.

Thái độ của cha mẹ ảnh hưởng rất lớn đến trẻ. Cha mẹ thế nào sẽ dạy được con thế ấy. Nếu cha mẹ tôn trọng, suy nghĩ cho người khác, trẻ sẽ tự học theo.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Nguyên nhân khiến trẻ không tôn trọng người khác chủ yếu là do cha mẹ không giáo dục con một cách đúng đắn. Cha mẹ có thể tham khảo một vài phương pháp sau khi dạy con tôn trọng mọi người.

♣ KHÔNG “MẶC CẢ” VỚI TRẺ

Khi muốn trẻ phải làm việc gì, nên đưa ra yêu cầu một cách đơn giản. Ví dụ, với trẻ ba tuổi, cha mẹ nên nói: “Con cất đồ chơi đi, đến lúc ăn cơm rồi”. Đừng đưa ra quá nhiều lý do, cũng không nên “mặc cả” với

chúng.

Nếu trẻ không muốn thực hiện yêu cầu, cha mẹ nên kiên quyết giữ vững lập trường, vì phần lớn trẻ khi nhận ra kêu khóc không có tác dụng thì tự chúng sẽ biết dừng lại.

♣ CHO TRẺ BIẾT AI LÀ NGƯỜI CÓ QUYỀN TRONG NHÀ

Đôi khi, cha mẹ thường nói với trẻ những câu như: “Hãy làm như bố mẹ nói”. Nhưng câu nói như vậy quá đơn giản và cứng nhắc, dù rằng nó đã phản ánh đúng trọng tâm nội dung cha mẹ muốn biểu đạt. Thay vào đó, cha mẹ hãy dùng những từ ngữ cụ thể, vừa thể hiện được uy quyền, vừa cho thấy cha mẹ tôn trọng trẻ, ví dụ: “Nếu mẹ cho phép con không mặc áo khoác vào và ra ngoài, thì mẹ đã không làm tròn trách nhiệm của mình”.

Trong cuộc sống, nên dùng những từ ngữ rõ ràng, mạch lạc. Trên nhiều phương diện, quyền lực của cha mẹ là không thể phủ nhận được, cha mẹ nên là người có quyền quyết định trong gia đình.

♣ DẠY CON DỪNG NHỮNG TỪ NGỮ LỄ PHÉP KHI TRÒ CHUYỆN

Có những bậc cha mẹ cho rằng, ý thức tự thể hiện là một hành vi lành mạnh, vì thế, cho phép con gào khóc để bày tỏ cảm xúc. Thật ra, sau khi cãi lại cha mẹ, phần lớn trẻ nhỏ đều cảm thấy có lỗi, thậm chí sợ hãi. Nếu mẹ không bận tâm đến những hành động vô lý của trẻ, thì dần dần, chúng sẽ không để tâm đến hành động của mình liệu có ảnh hưởng đến người khác không. Đồng thời, cha mẹ nên thể hiện rõ thái độ “cần tôn trọng người khác”, phải tuyên bố rõ ràng với trẻ: “Bố mẹ không thích con dùng lời nói làm tổn thương người khác”, hoặc “Con hãy xin lỗi người mà con đã làm họ tổn thương”.

♣ LÀM MẪU CHO TRẺ CÁCH TÔN TRỌNG NGƯỜI KHÁC

Cha mẹ nên dạy con biết rằng, thể hiện sự cảm kích cũng là một cách tôn trọng. Ví dụ, bạn có thể khen cô giáo trước mặt trẻ; hoặc cùng phụ huynh trong lớp viết thiệp hỏi thăm khi cô ốm, cho trẻ ký tên lên đó. Những biểu hiện nhỏ đó sẽ giúp trẻ hiểu rằng: mọi người đều đang cố gắng làm việc vì trẻ, họ đáng được tôn trọng.

♣ CHO TRẺ CHỊU HẬU QUẢ KHI KHÔNG TÔN TRỌNG NGƯỜI

KHÁC

Khi trẻ có hành động không tôn trọng người khác, cha mẹ nên có biện pháp trừng phạt thích đáng. Nếu tình hình lúc đó không cho phép thì có thể để trẻ chịu hậu quả sau. Ví dụ, khi con phạm lỗi, bạn nói: “Hôm nay con đã nói những lời thiếu tôn trọng, tối nay con không được xem phim hoạt hình”, đồng thời cương quyết thực hiện điều đó.



KỸ NĂNG 7: GIAO TIẾP XÃ HỘI

Lứa tuổi thanh thiếu niên là thời kỳ vàng để tiếp thu kiến thức, tìm hiểu xã hội, cuộc đời và sự nghiệp. Thời kỳ này trẻ đều có nhu cầu tất yếu là kết giao, xây dựng quan hệ bạn bè. Quá khép kín, không thích giao tiếp với người khác, quan hệ với bạn học không tốt, tất cả đều có thể ảnh hưởng tới khả năng giao tiếp, khiến trẻ không thích ứng được với xã hội, nghiêm trọng hơn sẽ khiến trẻ trở nên lầm lỳ, trầm cảm, cố chấp.

Những đứa trẻ giao tiếp tốt thường thông minh, hoạt bát, thành tích học tập cũng khá tốt. Vì những trẻ đó từ nhỏ đã giỏi giao tiếp, chúng không chỉ dễ hòa nhập với người khác mà còn có thể học tập, tiếp thu

kiến thức một cách dễ dàng.

Cụ thể, chúng không những dễ dàng nói chuyện với bạn học trong lớp mà còn dễ giao tiếp với thầy cô. Giao tiếp tốt cho thấy trẻ thích ứng được với xã hội. Giao tiếp tốt với người khác, có mối quan hệ tốt đẹp với những người xung quanh, những điều đó ảnh hưởng rất lớn đến việc học tập cũng như cuộc đời trẻ. Do đó, cha mẹ nên chú trọng bồi dưỡng thói quen giao tiếp cho trẻ.

Năm nay, Trung 12 tuổi. Em có tính cách hướng nội, ngoài lúc đi học ra, phần lớn thời gian đều ở nhà một mình, cũng không có bạn bè thân. Một hôm, em trịnh trọng nói với bố mẹ là mình muốn tìm một công việc ít phải giao tiếp, ví dụ như lập trình viên máy tính hay làm nghề tự do, như vậy, sẽ ít tiếp xúc đến người khác...

Xã hội mở cửa cần những người biết cách giao tiếp, hợp tác với người khác, đó là điều hầu như cha mẹ nào cũng hiểu. Nhưng bố mẹ Trung lại không để ý đến điều này, khiến Trung trở nên cô độc, lầm lỳ.

Khi trẻ gặp trở ngại trong giao tiếp, thường có những biểu hiện sau: ngang bướng, ích kỷ, không biết cảm thông cho người khác, không thương cha mẹ, nhiều khi khiến cha mẹ giận đến phát khóc cũng không coi là gì; không có chí tiến thủ, lười nhác, không chủ động giúp đỡ, bàng quan với khó khăn của người khác; không biết khiêm nhường, không thể quan hệ tốt, hay làm phiền, làm hỏng đồ đạc hoặc giành giật đồ đạc, thậm chí thích thú trước sự khó khăn của người khác; thích dùng lời nói để châm chọc, chế giễu, lăng mạ, uy hiếp người khác, thích dùng vũ lực...

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi trẻ có biểu hiện sợ hoặc không thích giao tiếp, cha mẹ nên kiên nhẫn nói chuyện, giúp trẻ giải tỏa sự căng thẳng. Khi trẻ muốn ra ngoài chơi với bạn, cha mẹ nên tích cực khuyến khích. Muốn bồi dưỡng khả năng giao tiếp cho trẻ, cha mẹ nên bắt đầu từ những việc sau.

♣ KÍCH THÍCH MONG MUỐN GIAO TIẾP CỦA TRẺ

Cha mẹ nên khuyến khích trẻ dành một khoảng thời gian để trò chuyện, vui chơi với bạn bè, tuyệt đối không được lấy cơ bạn học văn hóa mà bỏ qua điều này ở con. Khi trẻ muốn được chơi với bạn, cha mẹ

nên khuyến khích; khi trẻ tỏ ra sợ giao tiếp, hãy trò chuyện giúp chúng giải tỏa căng thẳng, tạo cơ hội giao tiếp cho chúng. Dù thế nào cũng không được ngăn cản bạn bè của trẻ đến chơi chỉ vì muốn nhà cửa sạch sẽ, yên tĩnh.

♣ CHA MẸ LÀM TẤM GƯƠNG TỐT CHO TRẺ

Cha mẹ là người thầy đầu tiên, gia đình là trường học đầu tiên của trẻ. Những lời nói, hành động đong đầy yêu thương của cha mẹ là mạch nguồn nuôi dưỡng tâm hồn tươi đẹp cho chúng. Nếu cha mẹ thường xuyên nói những lời lẽ phép như: “Đề cháu giúp bà!”, hoặc có thái độ, hành động hiếu kính với ông bà, điều này sẽ khiến trẻ có ý thức tích cực noi theo.

Hàng ngày, cha mẹ nhiệt tình giúp đỡ mọi người, hăng hái tham gia hoạt động xã hội, có quan hệ tốt với đồng nghiệp, hàng xóm, không so đo tính toán mà dùng thái độ bao dung để xử sự, tất cả những chi tiết tưởng chừng như nhỏ nhoi ấy đều sẽ trở thành thói quen tốt cho trẻ trong quá trình trưởng thành.

♣ CHÚ TRỌNG BỒI DƯỠNG TỔ CHẤT TÂM LÝ

Một người giao tiếp tốt cần có những phẩm chất và nhân cách tốt, ví dụ như lương thiện, thành thực, giữ chữ tín, chân thành, phóng khoáng, hiểu lòng người... Những tố chất này cần được bồi dưỡng thường xuyên trong cuộc sống thường ngày.

♣ NĂM VỮNG BỐN ĐIỂM TRONG KHI DẠY TRẺ GIAO TIẾP

1. Đảm bảo cho trẻ có đủ thời gian vui chơi với bạn, để chúng cùng nói chuyện, cùng chơi đùa, cùng làm bài tập.
2. Giao cho trẻ và bạn cùng đảm nhận một nhiệm vụ nhất định, hoàn thành nhiệm vụ ấy bằng những hoạt động trong khả năng của chúng.
3. Khuyến khích trẻ tự giải quyết mâu thuẫn trong quan hệ với bạn bè.
4. Tạo cơ hội cho trẻ tìm việc làm thêm, để trẻ rèn luyện kỹ năng giao tiếp.

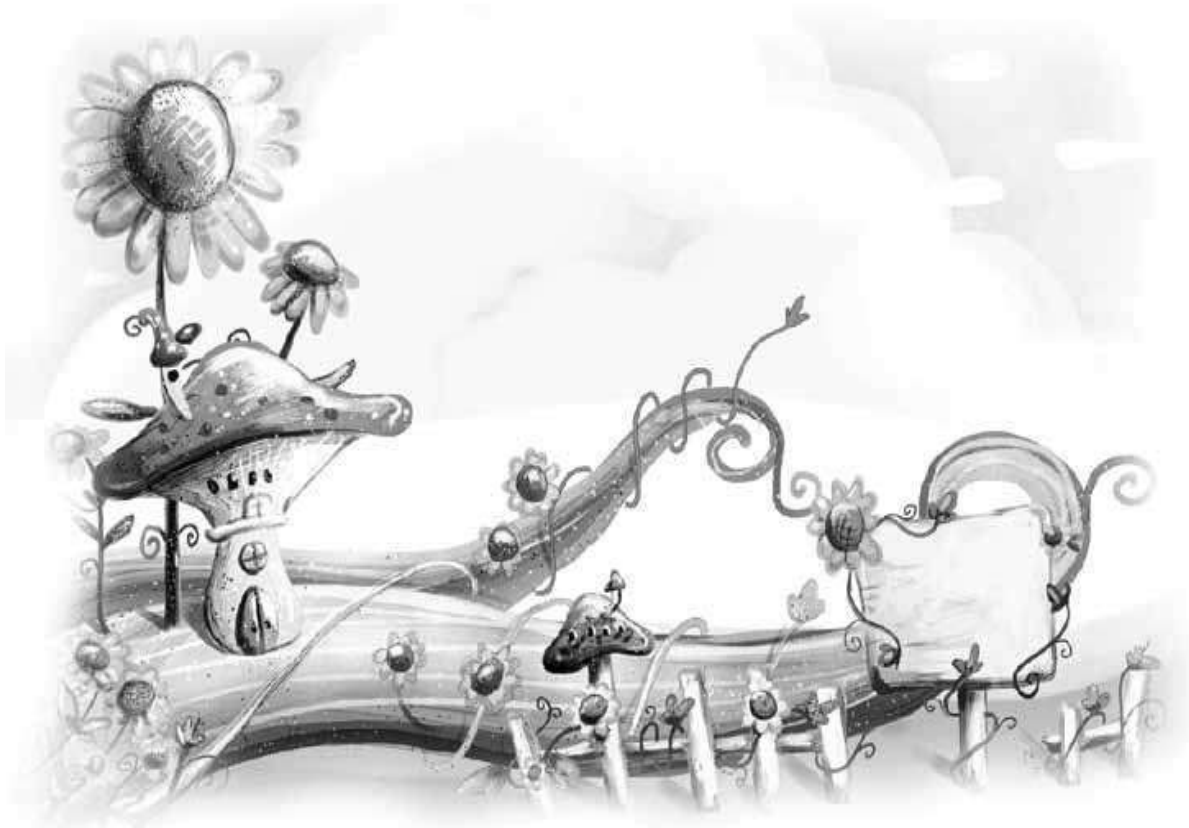
♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ MỜI BẠN VỀ NHÀ CHƠI

Cha mẹ nên khuyến khích con mời bạn về nhà chơi, nhiệt tình tiếp đón bạn của chúng, xây dựng hình tượng tốt cho trẻ trước mặt bạn bè. Lòng nhiệt tình của cha mẹ sẽ tăng thiện cảm của bạn bè đối với trẻ, từ đó, mong muốn duy trì quan hệ bạn bè với trẻ. Cha mẹ cũng có thể mời trẻ con hàng xóm sang nhà chơi, để con giúp trẻ tự tin và học cách giao lưu với người khác.

♣ DỪNG PHƯƠNG PHÁP KHOA HỌC ĐIỀU CHỈNH THÓI QUEN KHÔNG TỐT

Khi thấy con và bạn học có xung đột, đánh nhau hoặc quan hệ căng thẳng, các bậc cha mẹ nhẹ thì quát mắng, nặng thì đánh đập, làm vậy thật ra không mang lại ích lợi gì, đôi khi còn khiến biểu hiện của trẻ nghiêm trọng hơn.

Trẻ có những hành vi đó, có thể là vì giá trị quan sai lầm; do trẻ có vấn đề về thói quen và sự phát triển tâm lý, muốn sửa đổi cũng phải chú ý cách thức. Ví dụ, với những trẻ thường có hành vi công kích người khác, cha mẹ có thể để người bị công kích trình bày cảm nhận của mình trước mặt trẻ, giúp trẻ hiểu được nỗi buồn, nỗi đau khi bị công kích, kích thích sự đồng cảm trong trẻ, từ đó nảy sinh cảm giác áy náy và dần hạn chế hành vi đó.



KỸ NĂNG 8: NGHI THỨC XÃ GIAO

Nhiều người cho rằng, xã hội hiện nay là xã hội tự do, có hiểu nghi thức xã giao hay không không quan trọng, chỉ cần học giỏi, có bản lĩnh là được. Cũng có người cho rằng, trẻ còn nhỏ, còn ngây thơ trong sáng, lớn lên rồi sẽ hiểu lễ nghi. Thật ra, đó đều là những suy nghĩ sai lầm. Một mặt, nghi thức xã giao cần được bồi dưỡng ngay từ nhỏ, nếu không lớn lên, trẻ sẽ có thói quen không tốt và rất khó sửa. Mặt khác, trẻ càng hiểu nghi thức xã giao càng có không gian tự do phát triển, vì chúng được người khác yêu quý và tôn trọng.

Trong cuộc sống, chúng ta có thể thấy, nhiều đứa trẻ bồi rồi không biết ứng xử với các môi quan hệ xã hội như thế nào, chúng không có kiến thức xã hội, có trẻ thậm chí còn không biết phép lịch sự. Ví dụ, có những trẻ không biết nói chuyện sao cho chừng mực, chúng nói liên tục không ngừng nghỉ, như không nhận ra sự có mặt của người khác. Có những trẻ khi nói chuyện với bạn, chủ đề luôn là về bản thân mình, hoàn toàn không quan tâm đến bạn, dù bạn muốn chuyển chủ đề nhưng chúng vẫn tự nói một mình. Có trẻ lại nói xen vào cuộc nói chuyện của

người khác hoặc ăn mặc tuềnh toàng tùy tiện trong những sự kiện trang trọng; trong bữa tiệc, chủ nhà chưa mở lời, trẻ đã động đũa. Những trường hợp như vậy thường khiến mọi người bối rối, bầu không khí vui vẻ bị phá hỏng. Vì kẻ phạm lỗi chỉ là đứa trẻ nên mọi người cũng chỉ có thể cười xòa mà cho qua, ngoài mặt ai cũng nói là không sao nhưng thực ra, phần lớn mọi người đều đánh giá cha mẹ đứa trẻ không biết cách dạy con.

Vì thế, trẻ nhất định phải học nghi thức xã giao ngay từ khi còn nhỏ, nếu không, chuyện đó có thể khiến người khác nghĩ cha mẹ không biết dạy con về trước mắt, nhưng về lâu dài sẽ ảnh hưởng rất lớn đến các mối quan hệ xã hội của trẻ.

Năm nay, Sơn 8 tuổi, học khá giỏi, bình thường mọi người đều khen ngợi khiến cha mẹ em cảm thấy rất tự hào. Chính vì vậy, cha mẹ thà để mình bị thiệt chứ không để con chịu thiệt. Nhưng Sơn lại không phải là cậu bé lễ phép, ví dụ, đi thang máy rất nghênh ngang, khi chạm vào người khác, không biết nói lời cảm ơn, thấy người lớn không chào. Cha mẹ Sơn cũng nhận ra điều đó, nhưng lại nghĩ đó chỉ là chuyện nhỏ, hơn nữa cũng nghĩ con trai tùy tiện một chút cũng không sao.

Một lần, Sơn được cha mẹ đưa đi dự một bữa tiệc tối, lúc này, cha mẹ mới nhận ra con mình không có kỹ năng cư xử. Mọi người còn chưa kịp ngồi thì em đã ngồi vào vị trí trung tâm, cao giọng gọi nhân viên phục vụ như chốn không người, đòi uống Coca, món ăn vừa được đưa lên đã vội vàng lấy đũa gấp ăn. Đến khi có món tôm hùm ưa thích, em bê cả đĩa ra trước mặt giống như ở nhà. Tuy ai cũng nói không sao, nhưng cha mẹ Sơn vẫn nhận ra những ánh mắt coi thường của mọi người.

Những quy tắc xử sự thông thường trong cuộc sống cũng chính là quy tắc làm người cơ bản nhất, nhưng lại thường bị phụ huynh coi nhẹ. Ví dụ trên cũng là lời cảnh tỉnh cho cha mẹ: nếu cha mẹ không nở để con thiệt thòi thì con sẽ khiến cha mẹ thiệt thòi. Người xưa có câu “nuôi mà không dạy, đó là lỗi của cha mẹ”. Sơn không lễ phép, chính là do cha mẹ đã không dạy cậu về nghi thức xã giao. Quá trình trưởng thành của con người cũng chính là quá trình không ngừng học tập, bữa tiệc kia chính là thời cơ tốt để cha mẹ Sơn giáo dục con. Trong cuộc sống thường ngày, cũng có rất nhiều cơ hội như vậy để cha mẹ dạy con về các nghi thức xã giao.

Năm nay, Trang 7 tuổi. Một hôm, khi có khách đến chơi, em đã có những lời không lễ phép, mẹ không mắng em ngay trước mặt khách, vì mẹ biết phê bình và trách mắng sẽ không có tác dụng, hơn nữa bản thân cách làm đó cũng không lịch sự. Nhưng mẹ không quên chuyện đó, sau khi khách ra về, mẹ gọi em đến bên cạnh, dịu dàng nói: “Trang, mẹ thấy con không lễ phép với chú, như vậy là không đúng. Khi chú cho quà thì con nên nói “cháu xin chú!”, con thấy như vậy có đúng không?”. Trang bỗng tỉnh ngộ: “Vâng, con quên mất, con xin lỗi mẹ, lần sau con sẽ chú ý.”

Như vậy, người mẹ đã nhắc nhở con sau khi sự việc xảy ra, để con nhận ra lỗi của mình.

Trong trường hợp tương tự như vậy, một bà mẹ lại có cách làm khác nhưng cũng có hiệu quả tương tự. Mẹ nhận thấy đứa con bốn tuổi của mình khi nhận quà của người khác mà không cảm ơn, liền cười với con và nói: “Bình, hình như con quên điều gì phải không?”. Bình chưa nhận ra mình quên điều gì thì mẹ quay sang người khách, nói: “Cảm ơn chị đã tặng quà cho Bình, tôi thay mặt cháu cảm ơn chị!”. Lúc này, Bình mới biết mình không lễ phép, bèn ngọng nghịu nói: “Cháu cảm ơn cô!”.

Cùng là nhắc nhở con phải lễ phép, hai bà mẹ đều không phê bình con ngay mà dùng cách nhắc nhở khéo để con nhận ra lợi ích của phép lịch sự. Có thể thấy, việc âm thầm chỉ dạy cho con các nghi thức xã giao thông qua những sự việc trong cuộc sống hàng ngày là một phương thức rất quan trọng mà cha mẹ cần làm.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Đi dự tiệc, trẻ ngồi ăn nhồm nhoàm như không có ai bên cạnh, miệng còn thức ăn mà vẫn nói chuyện; đến nhà người khác không chịu chào người lớn hoặc thoải mái coi như nhà của mình, đi lại tùy tiện, thậm chí động vào đồ quý của gia đình họ; có khách đến nhà coi như không biết; lên xe thì tranh giành chỗ ngồi; đến rạp phim thì rì rầm nói chuyện... Nếu cha mẹ vẫn nghĩ những biểu hiện trên chỉ là trẻ nghịch ngợm, trẻ còn nhỏ và không để tâm thì trẻ sẽ mãi mãi như vậy. Đây vừa là thiếu sót, vừa là sự thiếu hiểu biết của cha mẹ trong giáo dục con. Cha mẹ có thể tham khảo một vài gợi ý dưới đây để bồi dưỡng cho con về nghi thức xã giao.

♣ XÂY DỰNG VĂN HÓA ĂN UỐNG

Người xưa có câu “Ăn trông nồi, ngồi trông hướng”, quả thật, trong cuộc sống, văn hóa trên bàn ăn là thiết thực nhất, hãy coi bàn ăn như lớp học đầu tiên để dạy con bạn về nghi thức xã giao! Trước hết, bữa cơm gia đình cần có đầy đủ các thành viên, trẻ ngồi ăn với người lớn càng nhiều thì càng có cơ hội học được những quy tắc xử sự cần thiết. Cha mẹ cần hiểu khả năng của trẻ đến đâu, không nên nóng vội; nếu không sẽ gây cảm giác khó chịu cho trẻ. Ngoài ra, nên tận dụng những ngày nghỉ, ngày lễ làm cơ hội để bạn dạy con cách đi đứng, ăn mặc, ăn uống và ứng đối.

♣ DẠY TRẺ NÓI “CẢM ƠN”

Giữa người với người cần có sự cảm thông, lòng cảm kích, trẻ cũng không ngoại lệ. Trẻ giúp bạn việc gì hoặc làm việc khiến bạn vui, bạn đều nên nói lời cảm ơn chúng. Như vậy cũng là cách giáo dục con cần phải biết cảm ơn khi người khác làm điều tốt cho mình.

♣ LẤY MÌNH LÀM GƯƠNG

Cha mẹ là người có ảnh hưởng trước tiên và sâu sắc nhất đối với trẻ, là tấm gương trẻ học theo sớm nhất và nhiều nhất. Cha mẹ có thể cùng con học, cùng giám sát lẫn nhau, điều này sẽ kích thích tính tích cực của trẻ.

♣ TÌM THÂN TƯỢNG ĐỂ TRẺ HỌC TẬP THEO

Cha mẹ có thể bắt đầu từ sở thích của trẻ, cho trẻ xem một số bộ phim, trong đó có những nhân vật xuất sắc; hoặc tìm những bạn cùng tuổi khá giỏi để dựng nên cho trẻ một “thân tượng”, hoặc khai thác những ưu điểm từ người trẻ ngưỡng mộ, chỉ dẫn chúng học theo phép lịch sự, phong độ của họ. Ưu thế lớn nhất của phương pháp “thân tượng” là trẻ chủ động bắt chước, điều này có hiệu quả hơn việc cha mẹ chỉ biết giáo huấn, chỉ trích.



KỸ NĂNG 9: GIỮ LỜI HỨA

Chữ tín là cái gốc để con người trưởng thành độc lập. Mạnh Tử nói: “Người không có chữ tín thì sẽ không làm được gì”. Một người không giữ chữ tín sẽ không được người khác tôn trọng. Bởi vậy, không nên tùy tiện hứa hẹn. Đã hứa là phải làm, đó không chỉ là tôn trọng người khác mà còn là tôn trọng chính mình.

Giữ chữ tín là cái gốc để con người lập thân, nó cũng có ích trong việc giáo dục con cái. Nếu cha mẹ cho rằng, con còn nhỏ nên có thể tùy tiện hứa với chúng thì rất sai lầm. Mọi hành động, lời nói của cha mẹ đều in sâu trong tâm trí trẻ và chúng có thể mô phỏng theo bất cứ lúc nào. Nếu một ngày nào đó, cha mẹ nhận ra con mình có lời nói không đi đôi với việc làm, thì hãy xem lại lời nói và hành vi của bản thân, vì phần lớn hành động của con là do bắt chước cha mẹ.

Có câu chuyện về Tăng Tử thế này: Tăng Tử và vợ đưa con trai đi chợ, đến chợ con trai khóc không ngừng, vợ Tăng Tử liền nói nếu con nín khóc thì về nhà sẽ được ăn thịt lợn.

Đến khi về nhà, Tăng Tử cầm dao chuẩn bị giết lợn, vợ vội ngăn lại: “Thiếp chỉ dỗ con vậy thôi mà!”, nhưng Tăng Tử nói: “Tuy con còn nhỏ nhưng không được bỡn cợt nó, giờ nàng nói dối nó thì sau này nói cũng sẽ nói dối lại nàng, sau này nó cũng sẽ không tin tưởng nàng nữa”. Cuối cùng, Tăng Tử vẫn mổ lợn cho con ăn. Câu chuyện Tăng Tử đã lưu truyền rộng rãi, được các chuyên gia giáo dục coi là câu chuyện điển hình trong việc giữ lời hứa.

Chắc hẳn có nhiều cha mẹ đã từng hứa với con, nhưng có bao nhiêu người thực hiện được lời hứa? Đây là câu hỏi đáng để mọi người suy nghĩ. Tuy trẻ còn nhỏ nhưng khả năng bắt chước rất tốt, nên lời nói và hành động của cha mẹ không thống nhất, không thực hiện đúng lời hứa thì trẻ sẽ học theo như vậy. Nếu cha mẹ thường xuyên không thực hiện lời mình nói, thì lâu dần trẻ sẽ nghĩ rằng không giữ lời hứa là chuyện bình thường. Khi điều này trở thành thói quen thì cha mẹ muốn sửa cũng không kịp nữa. Vì thế, cha mẹ không nên hứa một cách tùy tiện, đã hứa là phải làm, để rèn cho trẻ thói quen và đức tính giữ chữ tín.

Một bà mẹ người Anh đến chơi trong một gia đình người Việt vài hôm, cô đưa con gái 8 tuổi đi cùng. Bà mẹ Việt rất giỏi bếp núc, một hôm cô nói: “Hôm nay tôi làm kem, mọi người thử nếm xem kem Việt Nam có ngon không?”.

Cháu gái 8 tuổi nghĩ chắc chắn kem Việt Nam không ngon nên bảo mình

không ăn. Sau khi bà mẹ Việt làm xong kem và đưa lên thì cháu gái kia mắt sáng lên, kem được trang trí rất đẹp, vừa nhìn là biết rất ngon, thế là cô bé nói với mẹ: “Mẹ, con muốn ăn kem”.

Bà mẹ Việt làm kem theo đúng số người nên không có phần của cháu. Cô nói, thôi cháu ăn phần của cô đi. Nhưng bà mẹ người Anh lại cản lại: “Không được, con đã nói không ăn nên con không được ăn”. Đứa con cuống lên, nói: “Hôm nay con rất muốn ăn kem, nhất định con phải ăn”. Cô bé òa khóc, nước mắt không ngừng rơi, nhưng mẹ vẫn không cho ăn. Bà mẹ Việt nói: “Cho cháu nó ăn đi, cháu còn trẻ con mà”. Nhưng bà mẹ Anh kiên quyết cản lại.

Người mẹ trong ví dụ trên không cho con ăn kem, là do con đã nói không ăn trước đó. Tuy chỉ là chuyện nhỏ nhưng cách giáo dục con phải giữ lời hứa đó rất đáng để chúng ta học tập.

Các bậc cha mẹ nên dạy con đã hứa là phải giữ lời, một lời hứa đáng giá nghìn vàng, phải làm vậy thì mới được người khác tin tưởng. Quan trọng hơn là cha mẹ phải lấy mình làm gương, hứa với con việc gì nhất định phải thực hiện.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Giữ lời hứa là một biểu hiện của sự thành thật, là đức tính quan trọng với tất cả mọi người. Với trẻ, càng phải dạy chúng biết giữ lời hứa hơn.

♣ DẠY TRẺ ĐẠO LÝ GIỮ CHỮ TÍN

Trẻ còn nhỏ nên thường không ý thức được hậu quả của việc không giữ lời hứa, chỉ khi bị bạn bè cô lập thì chúng mới nhận ra. Cha mẹ có thể dùng cách kể chuyện để trẻ hiểu rằng, nếu mình đã hứa mà lại không làm thì người khác sẽ tức giận thế nào. Người không giữ lời hứa sẽ không được mọi người yêu quý. Đồng thời, khi trẻ đã hứa với người khác việc gì thì cha mẹ nên đôn đốc chúng thực hiện.

♣ CHA MẸ NÓI LỜI GIỮ LỜI

Cha mẹ đừng tùy tiện hứa với con, nếu đã hứa thì nhất định phải

thực hiện. Nếu không, trẻ sẽ nghĩ cha mẹ không thành thật, vô tình sẽ tạo cho chúng có thói quen nói dối. Nếu vì việc đột xuất mà không thể thực hiện, cha mẹ cũng phải giải thích rõ ràng với trẻ, không được đôi phó cho qua.

Nhiều phụ huynh khi muốn con làm việc gì thường nói: “Con nghe lời mẹ, rồi mẹ sẽ mua quà cho con”. Nhưng khi trẻ đã làm theo, cha mẹ lại nói: “Thật ra bố mẹ đùa con thôi”, những hành động như vậy không tốt chút nào. Khi cha mẹ không thực hiện lời hứa với con, thì con sẽ cho rằng cha mẹ không giữ lời, đồng thời cũng nghĩ cách làm đó là đúng. Lâu dần, trẻ sẽ học theo cha mẹ - nói mà không giữ lời.

♣ ĐỪNG TRÁCH MẮNG TRẺ

Đôi khi trẻ hứa, nhưng vì không đủ khả năng nên không thể thực hiện. Lúc này, cha mẹ nên giúp chúng phân tích nguyên nhân, không được trách mắng. Như vậy, trẻ mới dần biết cách nhìn nhận đúng bản thân, phân tích sự vật sự việc một cách khách quan.

♣ DẠY TRẺ KHÔNG HỨA TÙY TIỆN

Vì trẻ chưa biết đánh giá bản thân một cách khách quan, chúng thường tự cho mình có khả năng cao hơn thực tế. Bởi vậy, cha mẹ nên dạy trẻ hãy suy nghĩ thật kỹ trước khi đồng ý với người khác việc gì, xem mình có đủ khả năng để thực hiện không. Nếu điều kiện không đủ thì không được hứa.

♣ ĐÃ HỨA LÀ PHẢI CỐ GẮNG THỰC HIỆN

Có đôi khi trẻ gặp phải khó khăn do không suy nghĩ kỹ càng trước khi hứa, nhưng không thể vì thế mà từ bỏ. Lúc này, cha mẹ nên giúp đỡ trẻ thực hiện lời hứa đến cùng.



KỸ NĂNG 10: CÓ TÌNH THẦN TRÁCH NHIỆM

Tình thần trách nhiệm thể hiện ý thức của mỗi người, bằng việc phán đoán giá trị xã hội mà lời nói, hành động của bản thân mang lại, từ đó nảy sinh những trải nghiệm tinh thần, những trải nghiệm ấy bắt nguồn từ việc bản thân đánh giá những kết quả của hành vi, đồng thời tự khích lệ, đôn đốc bản thân thực hiện một nghĩa vụ nhất định, một mục tiêu nhất định. Tình thần trách nhiệm là nền tảng làm nên cuộc đời một con người. Khi một người có năng lực nhất định, cũng cần có tình thần trách nhiệm tương ứng.

Các bậc cha mẹ thường than vãn con mình thiếu trách nhiệm, không quan tâm đến tâm tư của cha mẹ. Thật ra, tình thần trách nhiệm có liên quan mật thiết với ý thức về giá trị. Một người khi thấy hành động của mình có ảnh hưởng đến người khác, được người khác tôn trọng và hoan

nghe thì anh ta mới có cảm giác tự hào, từ đó tăng cường tinh thần trách nhiệm của mình hơn.

Một số phụ huynh lại cho rằng, trẻ còn nhỏ như vậy sao hiểu được trách nhiệm, trách nhiệm chỉ là của người lớn. Cách nghĩ như vậy hoàn toàn sai lầm.

Khi trẻ lớn dần, chúng cũng sẽ tiếp xúc với xã hội nhiều hơn, nội hàm giá trị và tinh thần trách nhiệm cũng sẽ được mở rộng chứ không còn hạn chế trong phạm vi gia đình. Nhưng chính ý thức về giá trị và tinh thần trách nhiệm được bồi dưỡng từ trong gia đình từ nhỏ sẽ là nền tảng cho trẻ sau này.

Những trẻ thiếu ý thức về giá trị và trách nhiệm, vì không xác định được địa vị, tầm quan trọng của mình trong xã hội nên thường thấy mơ hồ, không đặt ra được phương hướng, mục tiêu, dễ mất đi động lực tiến lên phía trước, cũng dễ bị thu hút và chìm đắm trong một vài thứ vật chất phù phiếm. Vì thế, trong xã hội phức tạp ngày nay, việc bồi dưỡng cho trẻ có giá trị quan và tinh thần trách nhiệm là vô cùng quan trọng.

Mẹ của Trung vốn cho rằng con mình còn nhỏ, có dạy cũng không hiểu gì về trách nhiệm. Nhưng một chuyện xảy ra tình cờ đã khiến cô thay đổi cách nghĩ của mình.

Năm nay, Trung ba tuổi, trong mắt mẹ, em cũng giống như những đứa trẻ cùng tuổi khác, chỉ biết ăn uống, ngủ nghỉ, chơi đồ chơi. Vì nghĩ con còn nhỏ, nên mẹ chưa bao giờ dạy Trung biết chăm sóc người khác, dạy cách ứng xử, đừng nói đến việc bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm hay giá trị quan cho con.

Đạo nọ, bố được phân công công tác nên cả nhà dọn đến thành phố khác, Trung vào học trường mẫu giáo mới, làm quen bạn bè mới.

Hai tháng sau, nhà trường tổ chức họp phụ huynh và mời mẹ Trung đến. Mẹ vẫn chưa thích ứng được với thành phố này, cũng chưa bao giờ tới ngôi trường đó. Trên đường đi, mẹ đùa với Trung: “Trung à, mẹ chẳng quen ai trong trường con, mẹ hơi lo lắng, lát nữa con phải giúp mẹ nhé!”. “Được ạ, con quen hết các bạn ở đó, cả bố mẹ đến đón các bạn nữa”. Trung trả lời đầy tự tin.

Quả thực Trung đã giúp mẹ rất nhiều. Em dẫn mẹ đến phòng họp, giới thiệu mẹ với cô hiệu trưởng và các thầy cô giáo khác, còn giới thiệu tên từng bạn

của mình và chỉ bố mẹ của từng bạn. Sau đó, em đưa mẹ ra ghế ngồi, lấy một cốc nước rồi nói: “Mẹ cứ ngồi đây nhé, con đi vệ sinh một lát sẽ quay lại ngay”.

Mẹ em rất kinh ngạc, cũng thấy rất cảm động và tự hào. Từ đó, mẹ đã thay đổi cách nhìn chủ quan của mình và bắt đầu đối xử bình đẳng với Trung.

Mẹ Trung không ngờ rằng, một lần vô ý thể hiện mối quan hệ bình đẳng với con đó, đã kích thích tinh thần trách nhiệm của Trung. Mẹ nói với Trung rằng, mình căng thẳng, có nghĩa là mẹ tin tưởng sẽ được Trung giúp đỡ, mẹ tin tưởng được giúp đỡ đồng nghĩa với việc tin vào khả năng của em.

Trong quan hệ giữa cha mẹ và con cái, tiền đề của sự bình đẳng là việc coi con như một người độc lập, có khả năng, trí tuệ và phẩm chất nhất định, có biểu hiện hành vi và giá trị quan nhất định, đồng thời, chúng cũng có những khó khăn riêng, những nhu cầu tình cảm riêng. Cha mẹ không phải là người làm chủ cuộc sống của con, mà chỉ là cố vấn, là tấm gương để con học tập.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Nhiều cha mẹ nghĩ việc bồi dưỡng giá trị quan và tinh thần trách nhiệm cho con còn khó hơn bắc thang lên trời, họ có thể còn than vãn: “Chúng tôi hoàn toàn không có cơ hội để làm việc đó”. Thật ra trong cuộc sống, có rất nhiều cơ hội để dạy con điều đó, cha mẹ có thể tham khảo một vài cách dưới đây để bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm cho con.

♣ KHÔNG QUÁ CHIỀU CON

Ví dụ, khi con không cẩn thận bị ngã hoặc va đập chân, tay vào đâu đó, cha mẹ có thể cười cho qua, hoặc nói đùa điều gì đó để xoa dịu trẻ. Nếu trẻ thật sự bị đau, mẹ có thể xoa xoa chỗ bị đau cho con và nói: “Không sao, một lát nữa là hết đau thôi”.

Nhưng có nhiều bậc phụ huynh có thói quen xấu là đổ lỗi cho đồ đạc. Ví dụ, khi trẻ vấp phải ghế, mẹ sẽ nói: “Mẹ đánh cái ghế dám làm con mẹ đau này”. Thế là, mẹ giơ tay đánh cái ghế, trẻ liền không khóc nữa. Nhưng cách làm đó khiến trẻ nghĩ rằng việc gì cũng có thể đùn đẩy trách nhiệm cho người khác. Nếu vấp phải ghế thì đó là trách nhiệm của trẻ, mẹ nên dặn con lần sau đi nên tránh ra, chú ý chân ghế. Nhưng mẹ

lại đổ lỗi cho cái ghế như vậy sẽ khiến con nghĩ: sau này, dù có chuyện gì, ta đều có thể tìm một “vật hi sinh”. Nếu cứ tiếp tục như vậy, bạn đừng nên trông chờ con mình trở thành người có tinh thần trách nhiệm cao; ngược lại, có thể chúng sẽ rất giỏi đùn đẩy trách nhiệm.

♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ LÀM NHỮNG VIỆC TRONG KHẢ NĂNG

Cha mẹ có thể giao cho con những việc phù hợp với độ tuổi mà trẻ làm được. Ví dụ như lau bàn, quét nhà, tưới cây để trẻ cảm thấy được tầm quan trọng của mình với gia đình và cha mẹ. Có nhiều cha mẹ còn cho con học lớp nấu ăn, khi trẻ tự tay làm được món ăn đầu tiên cho cha mẹ, trẻ sẽ tự thấy mình là người con hiếu thảo và cảm thấy vô cùng hạnh phúc. Từ đó, tinh thần trách nhiệm với xã hội cũng được hình thành.

♣ KHIẾN TRẺ TỰ HÀO VỀ TINH THẦN TRÁCH NHIỆM CỦA MÌNH

Một cô bé nọ mới mười tuổi nhưng đã chịu trách nhiệm đổ rác giúp cha mẹ suốt năm năm. Khi lên năm tuổi, em đột nhiên có hứng thú với việc đổ rác, cứ nghe thấy tiếng keng của nhân viên thu dọn vệ sinh là hào hứng xách thùng rác đi đổ. Để khuyến khích em tham gia vào việc nhà, cha mẹ không ngừng khen hành động đó của em, họ khen em nhanh nhẹn, chăm chỉ, còn thường xuyên khen trước mặt người ngoài. Điều này đã kích thích được cảm giác tự hào, bồi dưỡng cho em tinh thần trách nhiệm, dần dần em đã hình thành thói quen tốt, coi đó là trách nhiệm của mình.



KỸ NĂNG 11: ĐỘC LẬP TỰ CHỦ

Hiện nay, nhiều trẻ thiếu kỹ năng tự chăm sóc bản thân; ví dụ như ăn cơm, đánh răng, rửa mặt, mặc quần áo, sắp xếp đồ chơi. Khi trẻ còn nhỏ, cha mẹ sợ trẻ làm không tốt, mất thời gian nên làm thay hết, nghĩ rằng bao giờ lớn là tự chúng sẽ biết làm. Không ngờ rằng, trẻ từ đó sẽ hình thành thói quen ỷ lại, khi gặp khó khăn không tự mình nghĩ cách giải quyết mà trông chờ vào người khác.

Nếu trẻ ngày càng lớn mà vẫn được cha mẹ nuông chiều, không tạo cơ hội cho chúng trưởng thành và tự lập, vô tình sẽ khuyến khích chúng dựa dẫm vào cha mẹ, lâu dần sẽ nảy sinh tâm lý ỷ lại, lớn lên không thể tự làm chủ, thiếu sự tự tin, luôn chờ người khác quyết định thay mình,

không thể lựa chọn, càng không thể gánh vác trách nhiệm. Thói quen dựa dẫm được thể hiện ở những điểm sau: sợ tự đưa ra ý kiến, luôn nhìn thấy ưu điểm của người khác và khuyết điểm của mình, không đánh giá đúng bản thân, rập khuôn theo người khác.

Một giáo sư người Việt đến Mỹ làm việc đã cảm nhận sâu sắc rằng, cha mẹ Mỹ rất chú trọng bồi dưỡng khả năng sống và làm việc tự lập cho con. Một hôm, cô hàng xóm sang khoe với ông, cậu con trai 2 hai tuổi của mình đã biết dùng kéo rồi, còn biết dán keo nữa. Vị giáo sư này bèn tới nhà hàng xóm chơi thì thấy chần trên giường bị thủng mấy lỗ, khắp nơi đầy keo dán, nhưng người mẹ này lại không tức giận, cũng không trách mắng mà khen ngợi cậu dũng cảm dám làm, sau đó dạy con cách dùng kéo và keo dán. Cậu cũng biết tự tắm, mẹ chuẩn bị nước, cởi quần áo cho, cậu trèo vào bồn tắm chơi một lúc thì tự bò xà phòng lên người. Mẹ hỏi có cần giúp không thì lắc đầu: “Không ạ”. Sau khi xoa xà phòng, xả nước rồi lấy khăn lau người cho khô, rồi mới ra khỏi bồn tắm.

Một đứa trẻ mới hai tuổi đã có thể tự tắm một cách nhanh nhẹn, thành thục như vậy là do từ nhỏ đã được cha mẹ rèn cho khả năng sống tự lập. Trẻ tuy còn nhỏ nhưng rồi cũng sẽ có ngày phải rời xa cha mẹ, tự mình bước vào xã hội, vì thế, cần phải bồi dưỡng cho trẻ tính tự lập ngay từ khi còn nhỏ.

Với những trẻ là con một, nếu không dạy cho chúng khả năng độc lập từ nhỏ thì sẽ gây ra những hậu quả đáng tiếc. Từng có một cuộc khảo sát về tâm lý học xã hội cho thấy: sự xung đột giữa cha mẹ và con cái phần lớn là do con quá dựa dẫm vào cha mẹ, khiến cha mẹ thấy lực bất tòng tâm, còn con vì yêu cầu gì đó không đạt được sẽ quay lại trách móc cha mẹ. Những đứa trẻ này đã quen ỷ lại vào cha mẹ từ việc nhỏ đến việc lớn, khả năng tự chăm sóc bản thân rất kém, thiếu tính tự lập, gặp vấn đề gì cũng đợi cha mẹ giúp. Đến khi nhu cầu của con cái càng ngày càng vượt xa khả năng của cha mẹ, thì sự bất mãn giữa hai bên ngày càng tăng, dẫn đến xảy ra xung đột, cãi vã.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi chào đón một đứa con ra đời, cha mẹ nào cũng mong mỏi con khôn lớn, trở thành một người tự lập. Nhưng khi con lớn dần, bạn nghĩ con đã có thể rời khỏi vòng tay cha mẹ để sống tự lập, cũng có thể là lúc

bạn kinh ngạc nhận ra rằng con mình vẫn còn quá ỷ lại. Trong gia đình, cha mẹ quá bao bọc con, mà quên đi việc bồi dưỡng khả năng tự lập, thì trẻ sẽ không thể tiến bộ, như vậy rất bất lợi cho sự phát triển của chúng. Để thay đổi điều này, cha mẹ nên nắm bắt một vài kỹ xảo sau.

♣ COI TRỌNG VÀ TÍCH CỰC BỒI DƯỠNG Ý THỨC TỰ LẬP CHO TRẺ

Hãy bắt đầu từ việc giải quyết tính “dựa dẫm” của trẻ, để đảm bảo rằng khi trưởng thành, chúng có được tinh thần trách nhiệm cao. Đây chính là cách làm của các bậc phụ huynh thông thái. Ban đầu, bạn có thể cho trẻ tự sắp xếp thời gian, hứa sẽ cho trẻ chơi sau khi hoàn thành bài tập cần làm.

Trong cuộc sống, nên truyền đạt cho con biết một vài tư tưởng: con là một người độc lập, cuộc sống của con nằm trong tay con, cha mẹ cũng có cuộc sống của mình, việc của con con nên tự làm, cha mẹ không phải vạn năng, nhiều việc cha mẹ cũng không thể giúp được.

♣ GÂY TRỞ NGẠI

Phần lớn những đứa trẻ ỷ lại đều chưa gặp phải khó khăn. Vì mọi việc đều đã có người lớn lo lắng nên mọi thứ đều thấy thuận lợi. Việc tạo cho trẻ khó khăn trắc trở một cách có chủ đích là rất cần thiết. Nếu ngày nào bạn cũng phải gọi con dậy, thì một hôm nào đó, bạn hãy nói trước với con ngày mai phải tự dậy, nếu dậy muộn, đi học muộn thì cô giáo sẽ phê bình, con phải tự chịu trách nhiệm. Nếu hôm sau trẻ thật sự dậy muộn, đi học muộn, hãy để trẻ tự chịu trách nhiệm. Từ đó trẻ sẽ hiểu, việc của mình nên tự mình làm, chúng sẽ biết sự nguy hại của tính ỷ lại.

♣ YÊU CẦU TRẺ TỰ LÀM VIỆC CỦA MÌNH

Mỗi đứa trẻ đều có không gian sống của riêng mình, cha mẹ nên để con tự do phát huy trong không gian ấy. Trẻ nào cũng có tính hiếu thắng, cha mẹ có thể tận dụng đặc điểm này để thường xuyên khích lệ trẻ: người khác làm được thì con cũng làm được. Điều này cũng góp phần tăng cường sự tự tin cho chúng.

Cha mẹ không cần phải làm cho trẻ mọi việc, hãy để trẻ tự làm những việc chúng có khả năng làm. Với những trẻ đã quen được nuông chiều đó, ban đầu chúng có thể sẽ không thích ứng được, trong khi làm

việc sẽ quên trước sót sau, không có bài bản. Nhưng cha mẹ không nên lo lắng, đừng làm thay chúng mà nên hướng dẫn chúng cách làm, cho chúng biết phải chú ý đến điều gì. Khi trẻ có tiến bộ nên kịp thời khen ngợi. Ví dụ như để con soạn ra những cuốn sách cần cho buổi học ngày mai từ đồng sách bừa bộn. Cho trẻ cảm nhận được niềm vui khi tự làm việc của mình, cảm nhận niềm vui của sự thành công.

♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ THAM GIA HOẠT ĐỘNG NGOÀI TRỜI

Thường xuyên cho trẻ tham gia những hoạt động ngoài trời rất có lợi cho việc bồi dưỡng tinh thần tự lập của trẻ. Ví dụ như vào ngày nghỉ, ngày lễ, cha mẹ có thể cho trẻ đi chơi công viên, tham gia thi đấu thể thao, biểu diễn văn nghệ, hoặc dẫn trẻ đi dạo chợ hoa, dạo phố, đến nhà sách, cung thiếu nhi, bảo tàng... Để trẻ tự mua vé, tự mình sắp xếp thời gian và những việc muốn làm, từ đó giúp trẻ nhận thức được tầm quan trọng của việc tự lập.

♣ CHA MẸ CẦN KIÊN NHẪN

Bồi dưỡng khả năng sống tự lập cho trẻ là công việc đòi hỏi nhiều thời gian và công sức, vì thế cha mẹ cần phải rất kiên nhẫn. Ví dụ, chỉ một việc nhỏ là dạy trẻ cách đi giày, thắt dây, cha mẹ cũng cần dạy con trước, sau đó nhẫn nại quan sát, kịp thời khích lệ, giúp đỡ trẻ tự làm. Làm vậy đương nhiên sẽ phiền phức, mất thời gian hơn là cha mẹ đi giày hộ con, nhưng khả năng sống tự lập được bồi dưỡng chính từ những việc nhỏ nhặt nhất như thế.



KỸ NĂNG 12: YÊU THÍCH THỂ THAO

“Cuộc sống biểu hiện bằng sự vận động”, thể thao sẽ mang lại cho trẻ sức sống, thúc đẩy sự phát triển cơ thể trẻ. Thân thể khỏe mạnh là tiền đề đảm bảo cho sự phát triển của tất cả những năng lực khác. Hoạt động thể dục thể thao không chỉ tăng cường sức khỏe, đáp ứng nhu cầu phát triển của trẻ, mà còn rèn luyện cho chúng ý chí và phẩm chất tốt đẹp.

Rèn luyện thân thể là phương pháp tốt để tăng cường sức khỏe. Từ nhỏ rèn cho trẻ ý thức tự giác rèn luyện thân thể, có thể giúp cha mẹ tránh được rất nhiều phiền phức của trẻ sau này. Trẻ đang trong thời kỳ

nhạy cảm phát triển tâm sinh lý, giúp trẻ hình thành thói quen tự giác rèn luyện cơ thể là một điều vô cùng cần thiết.

Tùng là sinh viên đại học, cậu cao một mét tám, thân hình khỏe mạnh, tác phong nhanh nhẹn, không chỉ có thành tích học tập tốt mà còn giỏi nhiều môn thể thao, được các câu lạc bộ thể thao trong trường săn đón. Sở dĩ Tùng có được kỹ năng toàn diện như vậy là nhờ sự tận tâm của cha mẹ. Khi được một tạp chí phỏng vấn, cha mẹ cậu đã tiết lộ: “Trong suốt mười mấy năm, từ khi nó mới biết đi đến khi tốt nghiệp cấp hai, ngày nào chúng tôi cũng cho nó tập thể thao một tiếng đồng hồ, chưa bao giờ gián đoạn. Khi bắt đầu đi học, việc học tập trở thành nhiệm vụ chủ yếu của con. Chúng tôi đã cân nhắc giữa nhiều lớp học năng khiếu cho con và cảm thấy thể thao là quan trọng nhất. Tôi cho rằng, cha mẹ tự lựa chọn con đường học vấn cho con, ép học nhiều môn năng khiếu như hội họa hay âm nhạc từ lúc nhỏ chưa hẳn đã là sáng suốt. Những cái đó nên để nó tự lựa chọn khi lớn lên thì hơn”.

Sau nhiều năm tập luyện, thể chất của Tùng được tăng cường rõ rệt. Đặc biệt, đến giai đoạn dậy thì cơ thể em phát triển rất cường tráng.

Có những bậc phụ huynh đợi con bước vào tuổi dậy thì, chiều cao tăng mạnh mới ý thức được việc phải tầm bổ cho con, nhưng thể chất cải thiện không được bao nhiêu. Thật ra, cách làm đúng đắn là nên cho trẻ nguồn dinh dưỡng hợp lý đi kèm với rèn luyện thể thao từ trước khi chúng bước vào tuổi dậy thì. Thể thao cũng rất có ích cho sự phát triển trí tuệ của trẻ.

Thời gian dành cho việc học của Tùng ít hơn bạn khác, nhưng kết quả vẫn cao. Nguyên nhân chính là em có sức khỏe tốt, trên lớp có thể tập trung nghe giảng, làm bài nhanh. Trong học tập, Tùng không chỉ học trong sách vở, không quá so đo thứ hạng trong lớp. Dù đôi khi làm bài không tốt, em cũng không chán nản. Tất cả đều là ý chí kiên trì mà em rèn luyện được từ hoạt động thể dục thể thao.

Thể thao có thể giúp trẻ có được niềm vui, thu nhận kiến thức và kinh nghiệm, thúc đẩy sự phát triển về thể chất cũng như tinh thần của trẻ. Thể thao giúp trẻ khỏe mạnh, phản ứng nhanh nhẹn, thông minh, lạc quan. Vì thế, cha mẹ nên khuyến khích trẻ luyện tập thể thao.

*** LỚP HỌC LÀM CHA MẸ ***

Sở hữu một cơ thể khỏe mạnh là điều kiện cơ bản cho cuộc sống tốt đẹp. Trong quá trình trưởng thành, nếu trẻ không có sức khỏe thì không thể gánh vác được nhiệm vụ học tập đang ngày một nặng nề. Vì thế, ngoài việc chú ý dinh dưỡng, cha mẹ còn nên sắp xếp cho trẻ tham gia một vài hoạt động thể chất có lợi có sức khỏe. Dưới đây là một vài gợi ý để bồi dưỡng thói quen vận động cho trẻ.

♣ TẠO ĐIỀU KIỆN CHO TRẺ VẬN ĐỘNG

Cha mẹ nên tạo điều kiện, khuyến khích trẻ tham gia các hoạt động rèn luyện thể thao để tăng cường sức khỏe, rèn luyện kỹ năng cho từng bộ phận trên cơ thể, cũng như tăng cường thể chất toàn diện và khả năng thích ứng hoàn cảnh của trẻ. Ngày nay, nhà cửa ở các đô thị lớn ngày càng trở nên chật chội nên không gian cho trẻ hoạt động cũng bị hạn chế. Cha mẹ nên dành thời gian sắp xếp cho con một số hoạt động ngoài trời như chạy nhảy hoặc một số môn thể thao khác. Nhờ đó, trẻ sẽ khỏe mạnh, nhanh nhẹn và dũng cảm hơn.

♣ BỒI DƯỠNG CHO TRẺ HỨNG THÚ VỚI THỂ THAO

Cha mẹ nên chú ý bồi dưỡng niềm yêu thích tham gia các hoạt động thể thao cho trẻ, chứ không nên chỉ là “đội cổ vũ”. Hãy vận dụng mọi cách để khiến con yêu thể thao. Nhưng cha mẹ cần chú ý, không nên để sự hứng thú đó mãi mãi là sự hứng thú của “người cổ vũ”. Nếu con bạn yêu thích bóng đá, biết hết những cầu thủ giữ kỷ lục, nhớ tỉ số của từng trận đấu kinh điển nhưng bản thân lại không tham gia một đội bóng nào, cũng không biết bơi, không biết lướt ván, không biết chơi bóng chuyền, vậy thì sự hứng thú với thể thao đó của chúng không có ích lợi nhiều. Vì thế, cha mẹ nên khuyến khích trẻ thường xuyên tham gia luyện tập thể thao, bắt đầu từ những môn trẻ thích. Cùng với việc kích thích hứng thú, nên rèn luyện cho trẻ thói quen tập thể thao.

♣ GIÚP TRẺ HÌNH THÀNH LỐI SỐNG YÊU THỂ THAO

Từ ba đến mười hai tuổi là thời kỳ quan trọng để trẻ hình thành thói quen tốt. Đây là thời kỳ nhạy cảm, trẻ đang dậy thì cả về sinh lý và tâm lý nên dễ tiếp nhận sự chỉ dẫn của người lớn, đó là thời kỳ tốt để hình thành thói quen tập luyện thể thao. Nếu bỏ lỡ thời kỳ này, khi trẻ lớn hơn, thói quen mới sẽ khó hình thành do thói quen cũ cản trở. Vì thế, cha mẹ nên nắm bắt thời cơ để rèn luyện cho trẻ lối sống yêu thể thao.

Phải để trẻ cảm nhận được lợi ích của việc rèn luyện thân thể, giúp trẻ cảm thấy tự tin khi tham gia hoạt động thể thao, có như vậy trẻ mới duy trì những hoạt động ấy.

♣ TẠO CHO TRẺ KHÔNG GIAN RÈN LUYỆN AN TOÀN

Cho trẻ tập thể thao cần phải có không gian, hơn nữa phải là một không gian an toàn. Cha mẹ không nên cả ngày nhốt con trong nhà. Sau khi tan học, trẻ thường muốn chơi ở bên ngoài một lúc. Lúc này, cha mẹ đừng vội đưa con về nhà, hãy để chúng được thư giãn bằng cách tìm một địa điểm gần nhà để trẻ có thể thoải mái chạy nhảy. Tuy nhiên, nơi có nhiều xe cộ thì cha mẹ cần chú ý đến sự an toàn.

♣ CUNG CẤP DỤNG CỤ CẦN THIẾT CHO CON

Khi tập thể thao, trẻ có thể sẽ cảm thấy đơn điệu tẻ nhạt, cha mẹ nên chuẩn bị cho con một vài dụng cụ cần thiết nhằm tăng cường hứng thú luyện tập; ví dụ như bóng, dây nhảy, ván trượt. Ngoài ra, để tiện cho trẻ tập luyện, nên cho chúng mặc quần áo và đi giày thể thao.

♣ BỐ MẸ CÓ THỂ CÙNG THAM GIA TRÒ CHƠI VẬN ĐỘNG

Với những trẻ là con một, không có bạn cùng chơi thể thao thì cha mẹ hãy đảm nhận vai trò đó, ví dụ có thể cùng chơi bóng, nhảy dây với con. Vì trẻ từ năm đến mười tuổi đã có ý thức về cạnh tranh, chúng rất coi trọng kết quả, nên khi chơi cùng con, bố mẹ có thể nâng cao khả năng hoạt động và năng lực cạnh tranh của chúng.



KỸ NĂNG 13: BIẾT KHOAN DUNG

Khoan dung là một đức tính tốt, cũng là một biểu hiện của trí tuệ. Nếu cha mẹ dạy trẻ biết khoan dung thì chúng sẽ biết cách giao tiếp với bất cứ ai. Biết khoan dung sẽ có mối quan hệ xã hội tốt đẹp, quan hệ xã hội tốt đẹp sẽ mang lại cuộc sống vui vẻ.

Khoan dung là đức tính vô cùng quan trọng, nhờ nó mà trẻ phát triển lành mạnh hơn. Khoan dung là điều mà ai cũng cần có, cha mẹ nên dạy trẻ từ những điều nhỏ nhất để bồi dưỡng cho trẻ lòng khoan dung.

Trên xe bus, Lan đang nghe mẹ kể chuyện thì bỗng có người giẫm vào giày em. Lan trước nay vẫn có tính sạch sẽ, thấy chiếc giày trắng của mình bị bẩn, mà người kia lại không xin lỗi, liền giận dữ kêu lên: “Ai mà không có mắt thế?”. Mẹ vội kéo em lại nói: “Lan, xe bus lúc nào cũng đông người, giẫm vào chân nhau là chuyện bình thường, chỉ là chẳng may thôi. Nếu ai cũng như con thì xe buýt sẽ loạn sao?”. Lúc này, người kia mới nhận ra mình giẫm phải chân người khác, vội nói với cô bé: “Xin lỗi cháu nhé, chắc chú giẫm phải chân cháu”. Lan đỏ mặt nói: “Không sao ạ, là cháu không đủ khoan dung”. Mẹ thấy thái độ của Lan như vậy thì mỉm cười hài lòng.

Muốn bồi dưỡng lòng khoan dung cho trẻ, phải bắt đầu từ những việc nhỏ trong cuộc sống, tích lũy dần dần, để trẻ hiểu được khoan dung là đức tính và tố chất tốt, cũng là trí tuệ của con người.

Trong cuộc sống hàng ngày, có rất nhiều cơ hội để dạy trẻ khoan dung.

Một lần, bạn cùng lớp làm hỏng hộp bút của Dung khiến em rất giận, không nói chuyện với bạn ấy nữa. Sau đó mẹ biết chuyện, mẹ đã nói với em rằng: “Chuyện như vậy khó tránh được, không phải con cũng làm hỏng mắt tai búp bê của Linh đó sao? Điều là vô ý cả mà. Bạn ấy làm hỏng hộp bút của con, con sửa lại một chút là vẫn dùng được”. Sau khi được mẹ khuyên bảo, Dung đã tha thứ và bắt tay giảng hòa với người bạn đó.

Từ câu chuyện này, chúng ta có thể thấy, cha mẹ một mặt nên khoan dung đối xử với người khác, làm tấm gương cho con học theo, đồng thời cũng phải cho trẻ biết con người khó tránh được việc phạm lỗi, nên cần phải khoan dung, tha thứ cho nhau, đó là một đức tính tốt đẹp mà ai cũng nên có.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Rất ít trẻ hiện nay biết khoan dung, phần lớn đều tự coi mình là trung tâm, dù xảy ra chuyện gì cũng chỉ nghĩ cho mình trước. Thật ra, câu “xin lỗi”, “không sao” hoàn toàn có thể đơn giản hóa những việc phức tạp. Thói quen sử dụng những từ ngữ ấy cũng sẽ giúp trẻ biết cách khoan dung.

♣ DẠY TRẺ BIẾT THẤU HIỂU NGƯỜI KHÁC

Thấu hiểu sẽ khoan dung, khoan dung tạo nên sự hòa hợp. Cha mẹ hãy cho con hiểu mọi người ai cũng có khuyết điểm, nếu sự việc không nghiêm trọng quá thì hãy hiểu và thông cảm cho người khác.

Trong môi quan hệ bạn bè của trẻ, cha mẹ nên dạy con cách hiểu và khoan dung hơn với những bạn giỏi hơn mình, cũng như với những bạn kém hơn hoặc là đối thủ của mình. Giúp trẻ không đố kỵ với những bạn giỏi hơn, không ché giễu những bạn kém hơn, không cố ý làm khó dễ đối thủ cạnh tranh. Chỉ khi trẻ biết cách thấu hiểu người khác thì mới thật sự biết cách học hỏi bạn giỏi hơn, giúp đỡ bạn kém hơn, và biết

cạnh tranh một cách đúng đắn. Cũng chỉ thông qua giao tiếp, trẻ mới cảm nhận được ý nghĩa của khoan dung, cảm nhận được niềm vui khi mở rộng trái tim mình.

♣ TẠO KHÔNG KHÍ GIA ĐÌNH THOẢI MÁI

Gia đình là nơi trẻ học tập đầu tiên, nếu trẻ sống trong môi trường gia đình hài hòa, bình đẳng, thì khi lớn lên dễ hình thành tính cách khoan dung. Cha mẹ là người thầy đầu tiên của trẻ, mọi lời nói, hành động của cha mẹ đều sẽ ảnh hưởng đến trẻ. Bởi vậy, nếu cha mẹ khoan dung, rộng lượng thì trẻ sẽ học theo mà xử lý những vấn đề xảy ra với người khác, trở nên thân thiện, có mối quan hệ tốt với mọi người.

♣ GIÚP TRẺ TỪ BỎ SUY NGHĨ MÌNH LÀ TRUNG TÂM

Cha mẹ phải cho trẻ hiểu mình cũng là một thành viên bình đẳng của gia đình, không có đặc quyền gì cả, không thể muốn làm gì thì làm. Ngoài ra, phải dạy trẻ biết tôn trọng người khác, nhận ra ưu điểm, không bới móc khuyết điểm của bạn bè; khuyến khích trẻ phát hiện ưu điểm của mọi người, dám đối mặt với khuyết điểm của bản thân; coi người hơn mình là tấm gương để học tập, không chê cười, chế giễu bạn kém hơn mình.



KỸ NĂNG 14: HỢP TÁC VỚI NGƯỜI KHÁC

Ngày nay, khoa học kỹ thuật và công nghệ thông tin phát triển đã khiến mọi người liên lạc, giao tiếp với nhau dễ dàng hơn. Có thể nói, thành công của mỗi người đều phụ thuộc vào mức độ người đó quan hệ với những người xung quanh ra sao. Nhiều khi, khả năng hợp tác với người khác sẽ quyết định môi trường phát triển của con bạn, nhưng hiện nay, do trẻ được chiều chuộng từ nhỏ nên dễ sinh tính ương bướng, nóng nảy, khó hợp tác với người khác.

Trẻ em ngày nay rất bướng bỉnh, cô độc, khả năng hợp tác kém, đây là điều ai cũng dễ dàng nhận ra, mà khả năng hợp tác là một trong những yếu tố quan trọng trong quan hệ giao tiếp giữa người với người. Hợp tác với người khác trở thành môn học quan trọng mà trẻ phải học trong quá trình xã hội hóa. Ở một chừng mực nào đó, khả năng hợp tác

sẽ quyết định cuộc sống của trẻ sau này. Một người không biết hợp tác chân thành với người khác thì không thể thành công được.

Một hôm, cá nhồng, tôm và thiên nga muốn kéo một chiếc xe từ trên đường xuống. Cả ba đều cố gắng hết sức, nhưng dù chúng có kéo thế nào thì chiếc xe vẫn không hề nhúc nhích.

Không phải vì chiếc xe quá nặng mà là vì thiên nga cố gắng kéo xe lên trời, tôm đẩy về phía sau còn cá nhồng thì kéo xuống hồ.

Câu chuyện ngụ ngôn này cho thấy, một sự vật, một sự việc là sự tổng hòa của rất nhiều yếu tố liên quan cũng như hạn chế lẫn nhau. Khi các yếu tố này được phối hợp nhịp nhàng, cùng hướng về một mục tiêu, sẽ hình thành sức mạnh tổng hợp, lớn hơn rất nhiều sức mạnh riêng biệt của từng yếu tố.

Một thầy giáo cho học sinh chơi một trò chơi. Thầy gọi một em lên bục giảng, giơ tay ra nói ưu điểm và tác dụng của mỗi ngón tay. Học sinh đó nói: “Ngón cái có thể dùng để khen ngợi người khác hoặc ấn đinh ghim. Ngón trỏ có thể chỉ hướng, gãi ngứa. Ngón giữa dài nhất có thể...”. Học sinh đó suy nghĩ rất nhanh, kể ra không ít tác dụng, các bạn khác còn thi nhau bổ sung ý kiến.

Lúc này, thầy giáo mới đưa ra đạo cụ đã chuẩn bị sẵn – một cái cốc đựng một quả cầu thủy tinh. Thầy nói: “Giờ các em hãy dùng ngón tay được cho là quan trọng nhất để lấy quả cầu ra khỏi cốc. Nhớ là chỉ được dùng một ngón tay”.

Thầy vừa dứt lời thì cả lớp lập tức xông vào, háo hức thử luôn. Nhưng dù cố gắng thế nào thì vẫn không thể lấy quả cầu ra, ai cũng vò đầu bứt tai.

Khi ấy, thầy mới tuyên bố: “Được rồi, các em có thể cho thêm ngón tay khác, kết hợp với ngón tay vừa rồi”. Vậy là, vấn đề cuối cùng cũng đã được giải quyết.

Ở đây, dụng ý của thầy giáo là muốn các học sinh của mình hiểu, dù một người có tài năng thế nào thì cũng có hạn chế, có những việc mà một mình anh ta không thể hoàn thành được, vì thế việc hợp tác là tất yếu.

Hơn thế nữa, học sinh sẽ nhận thức được rằng, bất cứ ngón tay nào muốn thực hiện chức năng cầm đồ vật cũng bắt buộc phải kết hợp với ngón tay khác.

Tương tự như vậy, bất cứ người nào muốn thể hiện tài năng của mình, cũng phải thừa nhận giá trị của những người tham dự khác. Giống như một tướng quân, muốn thể hiện tài năng quân sự thì nhất định phải có những binh sĩ hợp tác chặt chẽ. Hợp tác, thừa nhận người khác cũng chính là khẳng định giá trị bản thân. Hợp tác không đơn thuần là một quan hệ giao tiếp thông thường, mà là mối quan hệ trợ giúp lẫn nhau, sao cho hai bên cùng có lợi, vì một mục tiêu chung. Trong mối quan hệ đó, tiền đề cho sự thành công của bản thân, chính là thành công của người khác. Có điều, hành động vì lợi ích của người khác không phải bản tính vốn có của con người mà cần bồi dưỡng để hình thành.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Rất nhiều bậc cha mẹ phản ánh con mình không giỏi giao tiếp, càng không biết hợp tác với người khác. Những điều này đều ảnh hưởng đến cuộc sống thường ngày của trẻ, khiến cha mẹ rất lo lắng. Vậy làm thế nào để giúp trẻ biết hợp tác với người khác?

♣ CHO TRẺ THẤY SỨC MẠNH HỢP TÁC

Hãy để trẻ cảm nhận được cảm giác thất bại khi “đơn thương độc mã”, hiểu được nguyên tắc hợp tác sẽ tạo nên sức mạnh vô cùng, đồng thời cho trẻ biết rằng, trong cuộc sống có nhiều việc bắt buộc phải có từ hai người trở lên phối hợp với nhau mới hoàn thành được. Ví dụ như một mảnh ghép không làm được gì, nhưng tất cả các mảnh ghép sẽ tạo nên một bức tranh đẹp. Giúp trẻ phân tích nguyên nhân thất bại, sẽ giúp chúng hiểu được tính tất yếu của hợp tác.

♣ CHO TRẺ TRẢI QUA CẢM GIÁC KHI HỢP TÁC THÀNH CÔNG

Cảm giác thành công trong hợp tác sẽ tăng cường ý thức phối hợp ở trẻ, khích lệ trẻ hình thành và duy trì thói quen đó. Nó sẽ khiến trẻ có sự chủ động, vì đã dự đoán được kết quả tốt đẹp khi hợp tác với người khác, không cần cha mẹ phải giám sát. Cần phải nhấn mạnh rằng, hợp tác không phải lúc nào cũng thành công. Có những việc dù đã hợp tác vẫn thất bại; nhưng trong quá trình hợp tác, mọi người sẽ rất vui vẻ, có

gắng hết sức, nhìn ở góc độ khách quan thì tất cả mọi người đều gặt hái được kết quả nào đó, như vậy đã là hợp tác thành công.

♣ DẠY TRẺ KỸ NĂNG HỢP TÁC

Cha mẹ nên dạy trẻ một vài kỹ năng hợp tác, cho trẻ hiểu khi hợp tác, không được đặt cái “tôi” của mình lên đầu, cần phải phục tùng các nguyên tắc chung của tập thể; có nghĩa là, cá nhân phải kiềm chế mong muốn thể hiện bản thân, để phát huy tối đa sức mạnh tổng hợp. Hợp tác cần tình thương, tinh thần hy sinh và kỹ năng giao tiếp. Nếu thiếu những yếu tố đó thì hợp tác sẽ không vui vẻ, cũng không duy trì được lâu. Nếu mỗi người trong nhóm chỉ suy nghĩ đến lợi ích cục bộ, không muốn thực hiện nghĩa vụ của mình thì chắc chắn không thể đạt được mục tiêu.

♣ DẠY TRẺ BIẾT CÁCH VUI VẺ TIẾP NHẬN NGƯỜI KHÁC

Vui vẻ tiếp nhận là biết tiếp thu ý kiến, thừa nhận người khác một cách vui vẻ. Thực chất, hợp tác là mối quan hệ vững chắc lâu dài giữa hai bên, cũng là sự kiềm chế lẫn nhau trong thời gian ngắn, chỉ khi công nhận ưu điểm của người khác, thì mối quan hệ hợp tác mới có cơ sở và động lực.

♣ DẠY TRẺ BIẾT CÁCH XỬ LÝ MỐI QUAN HỆ TRONG CẠNH TRANH VÀ GIAO TIẾP

Giữa người với người vừa có hợp tác vừa có cạnh tranh. Cạnh tranh là để có sự hợp tác tốt hơn; trên cơ sở hợp tác, cạnh tranh mới không mất phương hướng. Cha mẹ nên dạy trẻ khoan dung, chủ động hợp tác với người khác, nghiêm khắc với bản thân, không bài xích gây khó khăn cho người khác. Để sự hợp tác được tốt đẹp hơn, chịu thiệt thòi là chuyện thường thấy, cha mẹ nên cho trẻ hiểu, với những vấn đề không mang tính nguyên tắc thì hãy cố gắng tìm điểm chung, gác lại những bất đồng, ưu tiên lợi ích tập thể.



KỸ NĂNG 15: TỰ BẢO VỆ MÌNH

Vì trẻ còn nhỏ nên còn thiếu cảnh giác trước sự dụ dỗ, lừa gạt; khi gặp nguy hiểm, phản ứng thường xuyên chỉ là hét lên. Tuy cha mẹ thường xuyên dặn con không được nói chuyện với người lạ, không đi đường vắng vẻ, tối tăm, nhưng phần lớn trẻ vẫn không biết tự vệ. Vì thế, việc bồi dưỡng cho trẻ có ý thức tự bảo vệ mình là rất quan trọng.

Lâu nay, chúng ta thường chú trọng giáo dục nâng cao đạo đức, kết quả học tập tốt cũng như sức khỏe cho trẻ. Nhưng chúng ta vẫn chưa có môn học gọi là “tự vệ”, trong khi, đó lại là kỹ năng quan trọng mà ai cũng cần phải có.

Nhiều cha mẹ quá lạc quan khi tin rằng mọi điều nguy hiểm, đáng sợ đều chỉ là tin thời sự, là chuyện rất hiếm hoi. Nhưng cha mẹ nên biết rằng, đôi khi chỉ một, hai giây cũng đủ để quyết định tính mạng của con bạn. Vì thế, tăng cường ý thức và khả năng tự vệ cho con là điều không thể thiếu được trong giáo dục gia đình.

Trước cổng làng nọ là một con sông, trẻ con rất thích chơi đùa ở đây. Gia đình họ Trần ở làng ấy chỉ có một đứa con trai. Khi con được năm sáu tuổi, một lần, cha mẹ phát hiện thấy con cùng bọn trẻ lớn hơn ra sông chơi. Họ lo lắng vô cùng, chỉ có một đứa con duy nhất, nhớ nó làm sao thì sông thế nào? Thế là họ đánh con rất đau để con sợ, đồng thời cấm nó không được ra sông nữa.

Con trai đứng từ xa nhìn các bạn vui vẻ chơi đùa dưới sông, em cũng muốn đi chơi, nhưng ánh mắt nghiêm khắc của bố mẹ đã dập tắt khao khát đó.

Năm em mười tuổi, cả làng gặp lũ, nước sông dâng cao, những đứa trẻ khác do biết bơi mà thoát được, chỉ có em sau khi uống vài ngụm nước đã bị cuốn trôi mất tích...

Cha mẹ yêu con thì nên dạy con khả năng tự bảo vệ mình. Trong ví dụ trên, vì cha mẹ không dạy con biết bơi, nên khi gặp nguy hiểm, con trai họ đã không biết chống đỡ. Nếu cậu bé này được học bơi, có lẽ em đã không mất mạng.

Cuộc sống vốn rất tươi đẹp, trẻ em cũng rất trong sáng, nhưng nguy hiểm không phải lúc nào cũng được báo trước. Cha mẹ cũng không thể lúc nào cũng ở bên cạnh con, càng không thể vì sợ nguy hiểm mà không cho con làm gì. Khi trẻ trưởng thành, bắt buộc phải có năng lực tự bảo vệ bản thân. Vì vậy, cha mẹ cần bồi dưỡng kỹ năng này cho con sớm và

ngay trong những công việc thường nhật.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Rất nhiều cha mẹ cho rằng, trẻ còn nhỏ, “biết ăn ngủ, biết học hành” là đủ, còn về kỹ năng sống có hay không cũng không quan trọng. Trong khi chẳng trẻ nào trưởng thành được trong một ngày, cũng chẳng trẻ nào học được hết kỹ năng sống trong một ngày, cách giáo dục ấy của cha mẹ chỉ có thể tạo ra những đứa trẻ “gà công nghiệp” - điểm số cao nhưng kỹ năng sống thì kém.

Tôi tin rằng cha mẹ nào cũng mong con được trưởng thành bình an vô sự, vậy làm thế nào để cung cấp cho trẻ môi trường sống an toàn nhất, đồng thời giúp chúng nhận thức được nguy hiểm, biết cách tự bảo vệ bản thân?

♣ DẠY TRẺ KIẾN THỨC CƠ BẢN VỀ AN TOÀN

Cha mẹ hoàn toàn có thể dạy cho trẻ một vài kiến thức về sự an toàn; ví dụ như chú ý khi sử dụng đồ điện trong nhà, cách dùng bếp gas, dấu hiệu nhận biết và cách sử dụng chất hóa học, dược phẩm, tham gia giao thông đúng luật, đi học nên đi cùng bạn, không được tùy tiện nói chuyện hoặc ăn đồ của người lạ, chú ý bảo vệ thân thể, không được để vật cứng, sắc nhọn làm thương bộ phận nào trên cơ thể. Trẻ em vốn hiếu kỳ, hiếu động, không thể cưỡng chế không cho trẻ hoạt động, vậy thì nhất định phải dạy trẻ biết kiến thức cơ bản về sự an toàn, nếu không hậu quả sẽ khôn lường.

♣ HƯỚNG DẪN TRẺ CÁCH PHẢN ỨNG TRONG TRƯỜNG HỢP BẤT NGỜ

Trẻ cần phải biết cách phản ứng khi gặp tình huống bất ngờ; ví dụ, khi rò rỉ khí gas phải lập tức khóa van lại, mở hết cửa sổ, dùng quạt tay quạt để tản bớt khí ra ngoài, không được bật, tắt công tắc điện để tránh gây nổ; gặp cướp giật gọi cho cảnh sát 113, cháy nổ gọi cứu hỏa 114, cấp cứu gọi 115; cho trẻ học thuộc địa chỉ và số điện thoại nhà, không may bị ai đó cưỡng ép bắt đi thì biết cách tìm cơ hội chạy thoát để báo công an. Ngoài ra, hãy dạy trẻ biết một vài kiến thức y học thông thường; ví dụ như cách cầm máu.

♣ BIẾT CÁCH ĐỐI PHÓ VỚI NGƯỜI LẠ

Cha mẹ nên cho trẻ biết, nếu ở một mình mà có người lạ bắt chuyện thì phải giữ bình tĩnh và cảnh giác cần thiết. Phân tích từ nhiều vụ trẻ em bị bắt cóc, có thể thấy tội phạm thường ra tay với những trẻ nhút nhát, nhẹ dạ. Đồng thời, nên có ý thức tách biệt giữa tôn trọng người khác và tăng cường bảo vệ bản thân. Trẻ thường được dạy phải nghe lời, tôn kính người lớn. Vì thế, những kẻ tội phạm thường lấy cớ như “quan tâm”, “đến đón hộ”, “chú là khách” để lừa gạt những đứa trẻ ngoan. Với tình hình đó, cùng với việc giáo dục tư tưởng, đạo đức và lễ nghi cho trẻ, cha mẹ nên nâng cao ý thức an toàn, tự bảo vệ mình của trẻ. Khi cha mẹ buộc phải để trẻ ở nhà một mình, cần dặn dò cẩn thận, có người lạ gọi cửa không được mở, tốt nhất là đứng sau cửa nói rằng bố mẹ đang nghỉ ngơi, hôm khác hãy đến, tuyệt đối không được nói bố mẹ không ở nhà.

♣ DUY TRÌ LIÊN LẠC VỚI HÀNG XÓM

Có được mối liên hệ mật thiết với hàng xóm, sẽ rất có ích cho việc bảo đảm an toàn cho trẻ. Khi xảy ra chuyện gì bất ngờ, như ống nước bị rò rỉ, bốc cháy, bị trộm đột nhập, rò rỉ gas thì trẻ có thể cầu cứu hàng xóm. Điều này đặc biệt quan trọng với trẻ em ở thành phố.

♣ BỒI DƯỠNG KHẢ NĂNG TỰ KIỂM CHẾ CHO TRẺ

Có những đứa trẻ đã được trang bị những kiến thức về an toàn, nhưng bản tính vốn hiếu động, nghịch ngợm, tham ăn, khó khống chế bản thân nên có lúc quên cả sự an toàn, dẫn đến tự mình hại mình, có lúc vẫn kiểm chế được mà ăn hoặc nhận đồ của người lạ và bị lừa. Vì vậy, cha mẹ cần phải dạy trẻ kỹ năng kiểm chế những ham muốn của bản thân.



CHƯƠNG 5 NHỮNG ĐỨA TRẺ “KHÔNG NGOAN”

Trong mắt bạn, những đứa trẻ có biểu hiện như: cãi người lớn, nói dối, lười nhác, ham chơi, chậm chạp, chán học sẽ không được coi là ngoan. Những đứa trẻ này đánh không được, mắng cũng không xong, khiến bạn phải đau đầu, thậm chí có lúc muốn chối bỏ chúng. Thật ra, dạy những đứa trẻ đó không phải quá khó, quan trọng là phải tìm đúng nguyên nhân và phương pháp.



BÌNH TĨNH



ĐỐI PHÓ VỚI TRẺ

“Không cần mẹ quan tâm!”, những câu nói khiến người khác tổn thương như thế này, khi được thốt ra bởi một đứa trẻ vốn rất ngoan ngoãn, thì phản ứng của bố mẹ chắc chắn là từ kinh ngạc chuyển sang phẫn nộ, rồi thành mơ hồ không biết phải làm sao. Nhưng cha mẹ đừng quá lo lắng, đây chỉ là giai đoạn bắt buộc phải trải qua trong quá trình trưởng thành của trẻ. Chỉ cần cha mẹ xử lý một cách khéo léo, sẽ cùng trẻ vượt qua được giai đoạn đầy thách thức này.

Trong cuộc sống, trẻ cãi lại người lớn là việc rất thường thấy, nhưng nếu việc này xảy ra thường xuyên và trong thời gian khá dài thì cha mẹ phải chú ý. Trẻ cãi lại người lớn là thói quen xấu, có khi chúng coi đó là cách xả giận. Hành động này có tính thách thức, nó thường kích thích mâu thuẫn giữa cha mẹ và con, gây nên bất hòa trong gia đình, thậm chí còn khiến trẻ bỏ nhà ra đi.

Chị Thu có một cô con gái mười tuổi, cô bé trước đây rất ngoan ngoãn. Một hôm, trời đang mưa, chị Thu dặn con nên mang ô đi, con gái liền lườm mẹ: “Ui giời, con biết rồi!”, rồi quay người đi để mặc mẹ đứng đó sững sờ.

Có thể nhiều cha mẹ đã gặp phải trường hợp tương tự. Những lúc như vậy, cha mẹ nên gọi con lại ngay lập tức, cho con biết nói như vậy, thái độ như vậy là không lễ phép và làm tổn thương người khác, đồng thời dặn con không được phép lặp lại hành vi đó.

Chuyên gia tâm lý cho biết, từ mười hai đến mười sáu tuổi là giai đoạn “cai sữa tâm lý”, cùng với phạm vi giao tiếp của trẻ rộng hơn, kiến thức cũng rộng hơn, thế giới nội tâm của trẻ cũng thêm phong phú, rất dễ nảy sinh tâm lý chống đối cha mẹ. Chúng cho rằng mình đã lớn, có cách suy nghĩ, cách nhìn về xã hội, về cuộc sống khác với cha mẹ, không muốn cha mẹ việc gì cũng quản lý mình, thế là bèn cãi lại. Theo thống kê, có đến 70% số trẻ từng cãi lại cha mẹ, bởi vậy, điều này là rất bình thường.

Có 3 nguyên nhân chủ yếu khiến trẻ cãi lại cha mẹ:

1. Cha mẹ và con cái thiếu sự giao tiếp. Có những bậc cha mẹ chỉ biết giáo dục theo cách của mình, hoàn toàn không cho trẻ đưa ra ý kiến. Thế nhưng, khi trẻ lớn dần, chúng bắt đầu thể hiện tính độc lập, chúng nhận thấy cha mẹ can thiệp quá nhiều vào chuyện của mình, từ đó sẽ phản ứng lại với cha mẹ.

2. Cha mẹ quá nuông chiều con khiến chúng không bị ràng buộc, không biết lễ phép, làm theo ý mình. Nếu cha mẹ không kịp thời uốn nắn, khi trẻ đã hình thành thói quen, có muốn sửa cũng vô cùng khó khăn.

3. Cha mẹ phải là tấm gương tốt cho con. Bình thường ở nhà, cha mẹ không chú ý hành vi của bản thân, không tôn trọng ông bà, thường cãi nhau với mọi người vì những chuyện nhỏ nhặt, như vậy sẽ ảnh hưởng không tốt đến trẻ.

Cha mẹ cần dạy trẻ biết lễ phép, nghĩ gì là phải nói rõ ràng, không được làm bừa mà thành thói quen xấu.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khi con cãi lại, cha mẹ không nên phản ứng ngay lập tức, nên “lùi một bước để tiến hai bước”, giáo dục theo đường vòng, bình tĩnh “thu phục” những trẻ hay cãi lại. Dưới đây là một số gợi ý dành cho cha mẹ.

♣ BÌNH TĨNH PHÂN TÍCH NGUYÊN NHÂN TRẺ CÃI LẠI

Khi nhận ra trẻ có thói quen cãi lại, cha mẹ nên phân tích để tìm ra nguyên nhân. Trước tiên, hãy xem xét bản thân mình, rồi trò chuyện để biết trẻ đang nghĩ gì, thích gì, “làm bạn” với trẻ, trò chuyện nhiều với trẻ để giảm bớt xung đột.

♣ KHÔNG TÙY TIỆN TRÁCH MẮNG TRẺ

Hầu hết cha mẹ đều mắc phải một sai lầm là đổ trách trẻ mà không chú ý đến cách thức, hoàn cảnh. Có những lời trách mắng rất gay gắt nhưng không hoàn toàn đúng, làm lòng tự trọng của trẻ bị tổn thương, dần dần sẽ khiến trẻ thấy bức bối, phẫn uất, thậm chí oán hận. Vì thế, trước khi phê bình phải tìm hiểu lý do chú không được trách mắng tùy tiện. Khi trách mắng trẻ, phải chú ý ngữ khí, hoàn cảnh và cách thức, nên dùng giọng điệu nhẹ nhàng để trẻ tiếp nhận một cách vui vẻ. Khi trẻ gặp khó khăn, nên giúp trẻ phân tích nguyên nhân từ góc độ của chúng, chỉ ra cách giải quyết hiệu quả. Như vậy, trẻ sẽ không còn lý do gì để cãi lại bạn.

♣ TÔN TRỌNG TRẺ

Với những trẻ có lòng tự tôn cao, trước tiên hãy để chúng nói ra suy nghĩ của mình, rồi chỉ dẫn từng bước cho trẻ, không nên lấy cái oai của cha mẹ ra dọa. Chỉ những người có lòng tự trọng mới có chí tiến thủ, sau này mới dễ thành công. Những đứa trẻ có lòng tự trọng cao thường rất có chủ kiến, chỉ cần được cha mẹ chỉ dẫn đúng đắn, chúng sẽ sớm thành tài.

♣ NẾU TRẺ CÓ LÝ, HÃY ĐỂ CHÚNG GIẢI THÍCH

Khi trẻ cãi lại, cha mẹ không nên mắng chửi hay đánh chúng, hãy đề cao sự dân chủ trong gia đình, khuyến khích trẻ giải thích. Làm như vậy sẽ khiến trẻ thấy rằng, chỉ khi mọi chuyện “có lý” thì mới được chấp nhận. Có thể, lúc nào đó, trẻ cãi lộn liêm, khi ấy bạn nên dẫn dắt trẻ dần dần, giảng giải lẽ phải cho chúng. Đó là một cách rèn cho trẻ biết cách thoát khỏi khó khăn.

♣ GIẢM BỚT SỰ NUÔNG CHIỀU

Hãy cố gắng hạn chế hết sức sự nuông chiều, chỉ khi cha mẹ làm được thì trẻ mới bớt cãi. Tốt nhất là cả gia đình thống nhất lập trường, nếu trẻ không nghe lời, gây chuyện vô cớ, thì mọi người không quan tâm, “cô lập” để trẻ thấm thía hậu quả của việc cãi lại. Khi trẻ biết nghe lời hơn, hãy dùng những lời lẽ khuyến khích để thúc đẩy sự thay đổi của chúng.

♣ THẤU HIỂU SUY NGHĨ CỦA TRẺ

Hãy lắng nghe những suy nghĩ của trẻ, tuy trẻ còn nhỏ nhưng chúng cũng có suy nghĩ của riêng mình. Nếu trẻ cãi lại, cha mẹ đừng nổi giận, hãy bình tĩnh nói chuyện với bằng ngữ khí dịu dàng, lắng nghe lý do của trẻ, nếu chúng có lý thì nên nhượng bộ ở chừng mực thích hợp.

♣ CHO TRẺ THỜI GIAN

Đôi lúc, khi trẻ đang chơi hoặc xem ti vi, nếu người lớn ra lệnh bắt chúng dừng lại ngay để đi ngủ hoặc làm việc khác, nhất thời trẻ không làm ngay được thì sẽ cãi lại. Trong những trường hợp này, hãy cho trẻ thời gian để trẻ thay đổi hoạt động.

♣ THAY ĐỔI PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC

Khi lớn lên, trẻ cũng dần bộc lộ tính tự lập, nếu bố mẹ vẫn quản lý mọi chuyện của trẻ, chúng sẽ cảm thấy bố mẹ quá phiền phức và không muốn nghe theo. Cha mẹ hãy bắt đầu từ việc thay đổi cách dạy của mình, dần dần tìm hiểu sự phát triển tâm lý của chúng, tôn trọng ý kiến của chúng. Những việc của trẻ hãy bàn bạc với chúng, sau đó mới quyết định, như vậy trẻ sẽ vui vẻ tiếp nhận.



TÌM HIỂU NGUYÊN NHÂN TRẺ NÓI DỐI ĐỂ TRẺ BÀY TỎ NỖ LÒNG

Nói dối là lừa gạt người khác bằng lời nói. Nói dối không phải là việc vui vẻ, dù là người nói hay người nghe đều thấy không thoải mái. Nói một cách đơn giản, nếu được lựa chọn, có thể trẻ sẽ không nói dối. Chúng nói dối chỉ vì không muốn mình gặp rắc rối, sợ bị trách mắng, hoặc mất quyền lợi gì đó.

Nói dối là hành động thường thấy ở trẻ, cũng là kết quả của sự giáo dục chưa đúng của gia đình. Vì trẻ còn nhỏ, nên chúng không thể phân biệt được thực tế với tưởng tượng, lý tưởng với ảo tưởng. Đôi khi, chúng bộc lộ chí hướng, mong muốn của mình, nhưng người lớn lại nghĩ chúng nói linh tinh. Trẻ dưới bốn tuổi thường nhìn cha mẹ vui hay buồn để đánh giá hành động đúng sai của mình. Ví dụ, khi đánh vỡ bát, trẻ nghĩ mẹ nhất định sẽ rất giận; lúc ấy trẻ sẽ nói: “Con mèo đánh vỡ bát”. Trẻ ở độ tuổi này không nhận thức được tính chất hành vi nói dối của mình.

Thế nhưng từ sáu đến bảy tuổi, nếu cha mẹ không để ý tới việc trẻ sợ cha mẹ nổi giận mà không dám thừa nhận lỗi làm, cũng không dùng lý lẽ cho chúng hiểu tính chất và giới hạn của hành vi, cũng không sửa chữa uốn nắn thì trẻ dần sẽ hình thành thói quen nói dối, nói dối để trốn tránh trách nhiệm.

Ninh lấy tiền trong túi bố đi mua đồ ăn vặt. Bố phát hiện thiếu tiền thì hỏi Ninh, đồng thời hứa rằng: “Nếu con nói thật thì bố sẽ không đánh con”. Ninh tin lời bố, thế là em thú nhận hành vi của mình với bố. Bố nghe thế thì nổi giận, quên ngay lời hứa, đánh Ninh một trận.

Từ ví dụ trên có thể thấy, đôi khi trẻ nói dối là vì sợ mình mắc lỗi, sẽ

bị cha mẹ mắng. Cha mẹ hứa sẽ không phạt nếu trẻ nói thật, nhưng khi trẻ nói thật thì cha mẹ lại không giữ lời, điều này sẽ khiến thói quen nói dối của trẻ thêm nghiêm trọng. Nếu cha mẹ không làm gương thì trẻ rất khó trở thành đứa trẻ thành thực, cha mẹ hay nói dối thì không thể dạy trẻ thành thật. Và trên thực tế, có nhiều cha mẹ đã vô tình nói và dạy con nói dối.

Hành động, suy nghĩ của trẻ chịu ảnh hưởng rất lớn từ cha mẹ, vì chúng luôn ngưỡng mộ nên sẽ học, tiếp nhận tư tưởng, suy nghĩ, thái độ hành xử của cha mẹ. Về lâu dài, điều này sẽ giúp hình thành nên nhân cách, cá tính và đạo đức cho trẻ. Vì thế, muốn sửa thói quen nói dối của trẻ, cha mẹ nhất định phải làm gương trước.

Thông thường, có một số nguyên nhân khiến trẻ nói dối sau đây.

1. Cha mẹ “ép” trẻ nói dối. Làm việc tốt sẽ được khen, vì thế trẻ làm bất cứ việc tốt gì cũng không giấu bố mẹ. Nhưng khi phạm lỗi thì sẽ nói dối để che giấu. Có những người thường xuyên đánh mắng khi trẻ phạm lỗi, giáo dục như vậy sẽ phản tác dụng.

2. Cha mẹ “dạy” trẻ nói. Trẻ có khả năng bắt chước rất tốt, nhất cử nhất động của cha mẹ trẻ đều chú ý kiến và sẽ ghi nhớ, những hành động này sẽ có ảnh hưởng nhất định tới hành vi của chúng.

3. Nói dối để đạt mục đích nào đó. Trường hợp này thường xuất hiện ở trẻ từ năm đến sáu tuổi.

Cha mẹ phải cho trẻ biết rằng, dù ở nhà hay ở ngoài xã hội, nói dối sẽ khiến chúng ngày càng lún sâu vào nhiều rắc rối hơn. Chúng ta nên biết rằng, nhiều lúc trẻ không cố ý nói dối, đặc biệt là với những trẻ còn bé. Vì trí lực và khả năng phân biệt của trẻ chưa phát triển hoàn thiện, không thể phân biệt hiện thực và tưởng tượng. Trẻ ở giai đoạn này thường có rất nhiều ảo tưởng, đồng thời trí nhớ kém, hay nhầm lẫn nhiều chuyện với nhau, cũng thường nghĩ những điều mình tưởng tượng là sự thật. Nếu cha mẹ không hiểu được đặc điểm này, rất có thể sẽ hiểu lầm rằng con còn nhỏ thế mà đã biết nói dối, rước thêm lo lắng vô ích.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cha mẹ nên thể hiện rõ quan điểm nếu nói dối sẽ bị phạt nặng hơn nhiều lần, như vậy, trước khi làm bất cứ việc gì trẻ sẽ phải suy nghĩ kỹ. Vì phần lớn trẻ đều ý thức được rằng, cha mẹ thường rất dễ dàng phát hiện ra mình đang nói dối.

Dưới đây là một vài biện pháp ngăn trẻ nói dối.

♣ TÌM HIỂU KỸ NGUYÊN NHÂN TRẺ NÓI DỐI, CÓ BIỆN PHÁP TRỪNG PHẠT ĐÍCH ĐÁNG

Nếu vì sợ cha mẹ nổi giận mà trẻ nói dối, bạn cần giải thích cho trẻ hiểu rằng, điều khiến bạn nổi giận không phải là lời nói dối, mà vì bạn cảm thấy thất vọng và cảm thấy bị tổn thương, vì bạn luôn tin rằng giữa cha mẹ và con cái nên có sự tin tưởng lẫn nhau, bạn luôn luôn có thể bao dung với một số lỗi lầm của trẻ. Cha mẹ nên yêu cầu trẻ thẳng thắn thừa nhận điều trẻ đã làm sai, đồng thời bạn cũng cần nói rằng, trẻ nên chấp nhận hình phạt tương ứng, như vậy bạn sẽ không quá thất vọng, vì bạn không thích việc trẻ tiếp tục nói dối để rồi sai lầm chồng chất lên sai lầm.

♣ CHA MẸ LÀM GƯƠNG CHO CON

Trước mặt con, cha mẹ phải thành thực, phải chú ý không được gợi ý cho trẻ nói dối. Nhiều cha mẹ thường dùng cách thức kích thích trẻ nói dối chỉ vì muốn tìm hiểu việc chúng làm. Bố của Ninh trong trường hợp trên là một ví dụ.

♣ TÌM HIỂU TẠI SAO TRẺ KHÔNG THỪA NHẬN MÌNH NÓI DỐI

Nếu có đầy đủ chứng cứ mà trẻ vẫn kiên quyết không nhận lỗi, bạn nên bình tĩnh hỏi trẻ tại sao lại làm vậy. Nói cách khác, không phải bạn bắt chúng thừa nhận nói dối, mà là thảo luận về vấn đề sự việc đã rõ ràng, tại sao trẻ vẫn phủ nhận. Lúc này, cha mẹ nên cố gắng kiềm chế cơn giận, nếu không sẽ càng khiến chúng khó đối diện với sự thật. Có thể hỏi thử trẻ: “Nếu sự việc đã rõ ràng, con nghĩ mình sẽ thế nào?”.

♣ THƯỞNG PHẠT THÍCH ĐÁNG

Nếu trẻ nói thật, nhất định phải khen ngợi chúng, nhưng cũng đừng quên phạt chúng. Bạn có thể nói: “Mẹ rất vui vì con đã cho mẹ biết, mẹ tin con là người thật thà. Nếu con không nói thật, mẹ sẽ phạt con hai ngày không được xem ti vi, nhưng con đã nói sự thật thì mẹ giảm còn một ngày”.

♣ ĐÁNH GIÁ ĐÚNG BẢN THÂN

Cha mẹ nên thành thật đánh giá về bản thân mình. Có phải đôi lúc bạn không thể chấp nhận tin xấu? Có phải bạn có phản ứng rất mạnh khiến người khác phải sợ? Nếu đúng thì chính bạn đã tạo nền tảng cho trẻ nói dối. Nói dối không phải bi kịch, nhưng nó cho thấy trẻ có điều muốn giấu. Trẻ không sợ điều chúng đã làm, mà chỉ là sợ cha mẹ! Dù trong trường hợp nào, nếu trẻ biết bạn sẽ xử lý phù hợp những hành vi không tốt; đồng thời, cũng suy nghĩ cho mong muốn của chúng, thì tình hình sẽ được cải thiện rất nhiều.



LẤY ĐỘC TRỊ ĐỘC, CHO TRẺ CƠ HỘI LAO ĐỘNG

Nhiều bậc phụ huynh than vãn: trẻ con bây giờ thật lười, chẳng chịu làm bất cứ việc gì trong nhà, việc của mình cũng để cha mẹ làm, bảo làm gì cũng chậm chạp, lè mề, thật hết cách! Nhưng cha mẹ đã thật sự cho trẻ cơ hội lao động chưa?

Cuộc sống không thể tách rời lao động, nhưng một số bậc phụ huynh lại quên không cho trẻ cơ hội được lao động. Những đứa trẻ này được sống trong sự chiều chuộng, được gia đình và xã hội chăm sóc giống như hoa trong lồng kính. Vì yêu con nên việc gì cha mẹ cũng giúp con, ngay cả những việc chúng có thể tự làm được. Cha mẹ, ông bà, ai ai

cũng phục vụ trẻ hết mực, khiến chúng quen cảnh cơm bưng, nước rót và cảm thấy mình thật sự là “ông tướng con”. Sự nuông chiều này khiến trẻ thiếu khả năng lao động, thiếu tự lập, đồng thời cũng ảnh hưởng đến sự phát triển của trí não. Có những trẻ không chỉ không thích mà còn không tôn trọng sự lao động, coi thường người lao động, có quan điểm sai lầm về lao động. Cha mẹ thông thái hãy là những người biết “lấy độc trị độc”, tạo cho con cơ hội lao động.

Câu chuyện sau về một vận động viên Wushu nổi tiếng đã cho thấy ích lợi của việc rèn luyện lao động không ngừng.

Vận động viên đấu kiếm Lạc Hiểu Quyên của Trung Quốc tuổi đời chỉ 17 đã đoạt được huy chương vàng cá nhân trong cuộc thi Đấu kiếm thanh thiếu niên thế giới. Một ngày sau, em lại cùng đồng đội giành huy chương vàng đồng đội. Trên chặng đường đến với vinh quang, Hiểu Quyên đã phải chịu những vất vả mà bạn bè cùng lứa khó tưởng tượng nổi.

Thật ra, trước đây em cũng là một tiểu thư được nuông chiều, được mọi người yêu thương hết mực nên khổ sở một chút là chịu không nổi, thậm chí không muốn tham gia tập luyện thể thao. Mẹ em nhận thấy, nếu cứ như vậy chắc chắn sẽ hại con, vậy là cô quyết định thay đổi.

Đầu tiên, cô bảo con tự lấy bát đũa khi ăn cơm, sau đó là tự chuẩn bị dụng cụ tập luyện. Một lần, cô bé muốn mời một vài người bạn đến nhà chơi, mẹ của Quyên cảm thấy đây là một cơ hội tốt để giáo dục con nên cô đồng ý ngay. Sau bữa cơm trưa, em giục mẹ quét nhà, nhưng mẹ nói: “Không cần quét đâu”. Cô bé không vui, nói: “Nhà bẩn thế này, các bạn đến sẽ cười con”. Mẹ giả vờ bực mình: “Mẹ đang bận, tự con quét đi!”. Thế là em đành tự quét.

Sau vài lần tương tự như vậy, mẹ phát hiện ra em đã chăm chỉ hơn, hàng ngày không chỉ tự dọn phòng mình mà còn chủ động giúp bố mẹ.

Trong ví dụ trên, người mẹ - giả bộ lười biếng, đã giúp cô bé từng bước khắc phục tính lười nhác. Như vậy, muốn trẻ lao động, hãy để trẻ làm từ những việc từ đơn giản đến phức tạp, nếu trẻ có tính lười biếng thì cha mẹ hãy “lười” cùng chúng, để chúng phải tự thân vận động.

Trẻ nhỏ bẩm sinh không có tính “lười”, tính cách ấy được hình thành trong cuộc sống. Chúng ta nên cho trẻ đủ tự tin, để chúng tự giác làm việc. Đôi lúc, cha mẹ hãy “mặc kệ” trẻ, trẻ buộc phải làm và sau đó sẽ cảm nhận được niềm vui trong lao động. Hãy cho trẻ nhiều cơ hội lao

động, để chúng hiểu sự vất vả của người lớn, từ đó trân trọng thành quả lao động, đồng thời khiến chúng cảm nhận được niềm vui và yêu lao động hơn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Có những bậc cha mẹ, tuy miệng chê trẻ lười nhưng tay lại làm hết mọi việc thay trẻ. Do vậy, trẻ không thấy lười là một việc xấu, thậm chí còn thích vì mình chẳng phải làm gì, chúng đương nhiên sẽ không chủ động sửa đổi. Vì thế, phần lớn nguyên nhân khiến trẻ lười chính là cha mẹ giành hết mọi việc để làm. Vậy, cha mẹ nên làm gì để con mình chăm chỉ?

♣ LƯỜI MỘT CHÚT, CHO TRẺ CƠ HỘI LAO ĐỘNG

Có nhiều cha mẹ người thử con làm việc, làm không tốt liền không cho chúng làm nữa, hoặc làm hộ, giành mất cơ hội lao động của chúng. Chúng ta thường thấy, khi trẻ đang thích thú tự mặc quần áo, cha mẹ thấy không vừa ý bèn kéo chúng lại và nhanh chóng mặc cho chúng, còn trẻ thì sẽ khóc toáng lên. Như vậy, cha mẹ vô tình đã phá hỏng tính tích cực và hứng thú của trẻ. Nếu cứ tiếp tục như vậy, ham muốn lao động của trẻ sẽ bị giảm sút.

♣ ĐỂ TRẺ TỰ LÀM

“Nó có làm được không?”, “Không được rồi, mình làm cho vậy”. Chính những suy nghĩ như thế khiến trẻ càng ngày càng lười. Nhưng nếu cha mẹ đối xử bình đẳng với trẻ, cho trẻ một khoảng không gian riêng tư, để chúng tự làm những việc mình thích, thì trẻ sẽ tránh xa được sự lười nhác, thậm chí, chúng còn rất thích thú khi trở thành trợ thủ nhỏ của cha mẹ. Đừng quan trọng việc trẻ có làm được không, chủ yếu phải xem chúng có muốn, có tự tin làm không, trong quá trình làm có thu hoạch được điều gì không.

♣ KIÊN NHẪN BOI DƯỠNG THÓI QUEN LAO ĐỘNG CHO TRẺ

Muốn bồi dưỡng thói quen lao động cho trẻ, nhất định phải bắt đầu từ khi trẻ còn nhỏ, điều này cần cha mẹ bỏ ra nhiều công sức. Vì khả năng của trẻ có hạn, nên chúng phải nỗ lực rất nhiều mới học được một kỹ năng nào đó. Nhưng trong cuộc sống hiện nay, nhiều cha mẹ lại

thiếu sự kiên nhẫn vào giai đoạn đầu trẻ học, chê trẻ làm quá chậm hoặc khiến việc trẻ làm trở nên rối loạn hơn, hứng thú làm việc của trẻ vì thế mà bị đá kích. Có thể ban đầu trẻ làm không tốt, nhưng không sao, chỉ cần trẻ chịu làm, làm nhiều lần sẽ thành công.

♣ HÃY THAY ĐỔI QUAN NIỆM, YÊN TÂM ĐỂ TRẺ LAO ĐỘNG

Xét về bản tính, trẻ không hề sợ lao động, ngược lại, chúng còn rất muốn thử. Thấy bạn lau nhà, chúng cũng muốn đưa tay ra thử, nhưng cha mẹ lại không cho trẻ làm. Thấy hành động của cha mẹ như vậy, trẻ sẽ cho rằng những việc này không liên quan gì đến mình, không cần động tay vào, lâu dần chúng sẽ không muốn làm nữa. Cha mẹ nên thay đổi quan niệm, hãy yên tâm để trẻ lao động.

♣ TẠO ĐIỀU KIỆN CHO TRẺ LAO ĐỘNG

Để trẻ lao động một mình sẽ khiến trẻ thấy nhàm chán, cha mẹ có thể tận dụng những đặc điểm tâm lý như thích được biểu dương, được tôn trọng, được hoan nghênh của trẻ, thường xuyên đưa trẻ đi tham gia hoạt động lao động công ích, hoặc có thể tận dụng ngày nghỉ lễ đưa trẻ về vùng nông thôn, cho chúng lao động, để chúng có thêm kiến thức về lao động cũng như cảm nhận được niềm vui trong lao động.

♣ THAY ĐỔI QUAN NIỆM GIÁO DỤC VỀ LAO ĐỘNG

Chúng ta có thể nhận thấy, trẻ ghét lao động là vì chúng không cảm nhận được niềm vui trong lao động, điều này liên quan đến giá trị quan và phương pháp giáo dục sai lầm của cha mẹ. Thực tế, cha mẹ thường lấy việc lao động ra dọa trẻ, khi trẻ không học chăm chỉ, nhiều người sẽ nói: “Con không học hành tử tế thì sau này chỉ có đi quét rác”. Như vậy, lao động trở thành một cách cha mẹ dọa dẫm con. Từ khi trẻ còn nhỏ, cha mẹ đã gieo hạt giống ghét lao động, sợ lao động như thế, thì khó có thể hy vọng trẻ trở thành người thích lao động sau này.

* * *



KHIẾN TRẺ CHƠI MỘT CÁCH HIỆU QUẢ

Bản tính của trẻ là hiếu động, phần lớn những đứa trẻ khỏe

manh đều mắc tật ham chơi. Trẻ ham chơi sẽ phải làm thế nào? Đây là đề tài muôn thuở, khiến bậc cha mẹ nào cũng đau đầu vì nó. Thật ra, khi chơi trẻ rất nhiệt tình, sáng tạo, chuyên tâm, nếu khéo léo vận dụng điều đó vào học tập thì trẻ sẽ thu được những kết quả rất tốt.

Ham chơi là bản tính của trẻ nhỏ, điều này cha mẹ nào cũng hiểu. Nhưng chơi thế nào, chơi gì, thì nhiều người chưa có nhận thức rõ ràng. Nhiều trẻ chơi rất đơn giản, chơi chỉ để chơi, chúng không biết rằng, sẽ khai thác được rất nhiều kiến thức và khả năng từ việc chơi đó.

Khi chơi trẻ rất tích cực, chủ động, não chúng không ngừng hoạt động, không ngừng có những suy nghĩ mới. Đó là cách tốt nhất để bồi dưỡng các loại năng lực khác nhau cho trẻ, đặc biệt là trí tưởng tượng và khả năng sáng tạo. Chúng ta biết rằng, trong trò chơi của trẻ thường có dáng dấp của các hoạt động của cuộc sống, nhưng không phải là bản sao hoàn hảo của cuộc sống, trẻ sẽ căn cứ vào hiểu biết và nhận thức của mình để cải tạo cuộc sống. Cha mẹ không nên lúc nào cũng hạn chế trẻ vào khuôn khổ, có như vậy, trí sáng tạo của trẻ mới được phát huy tối đa.

Trẻ thích chơi là vì chúng có hứng thú. Nếu có việc gì thú vị hơn chơi thì chúng sẽ tập trung vào việc đó chứ không chơi nữa.

Mới năm tuổi, nhưng Dũng đã thích đọc tiểu thuyết, bố mẹ thấy em ngồi đọc quá lâu thì bảo em ra ngoài chơi nhưng em không thích, em nói: “Chơi có gì vui đâu, xem sách vui hơn!”.

Còn Linh từ nhỏ đã thích nặn đất sét thành những con thú xinh xắn, cô giáo và bạn bè rất thích. Vậy là cứ có thời gian là em nặn đất, bố mẹ bảo đi chơi cũng không đi...

Điều này cho thấy, việc chơi của trẻ chịu ảnh hưởng của hứng thú. Muốn trẻ không ham chơi nữa, cách tốt nhất là tìm ra việc thú vị hơn cả chơi. Vấn đề là, để tạo được sự hứng thú trong học tập cho trẻ là điều rất khó khăn, nhưng cũng không phải là không thể. Ví dụ, có những trẻ thích học toán, có trẻ lại thích học văn... cha mẹ nên giúp đỡ, khích lệ trẻ nhiều hơn. Khi đạt điểm cao, được cha mẹ, thầy cô khen ngợi, trẻ sẽ rất vui, từ đó thêm tích cực và dần dần sẽ nảy sinh hứng thú với học tập.

*** LỚP HỌC LÀM CHA MẸ ***

Có những trẻ cả ngày chỉ muốn chơi, không có chút hứng thú gì với việc học hành. Cho dù cha mẹ đứng bên cạnh giám sát thì chúng cũng chỉ nhìn ngó xung quanh, không để tâm vào việc học. Vậy cha mẹ phải làm thế nào để kích thích hứng thú của trẻ, giúp chúng vui chơi một cách khoa học?

♣ BỒI DƯỠNG HỨNG THÚ HỌC TẬP CHO TRẺ

Hứng thú là động lực để thúc đẩy trẻ tự giác học tập, là người thầy tốt nhất của trẻ. Nếu trẻ rất hứng thú với việc học thì tự nhiên chúng sẽ không coi việc học là khổ sở nữa. Chúng ta thường thấy, có những trẻ rất thích thú với máy vi tính, chúng luôn chủ động đọc sách liên quan đến máy tính, thói quen ham chơi vì vậy được cải thiện nhiều. Vì thế, cha mẹ và thầy cô giáo nên tìm ra điều trẻ hứng thú, tăng cường hướng dẫn và bồi dưỡng để trẻ phát huy hết khả năng của mình với sở thích ấy.

♣ KHUYẾN KHÍCH CHƠI NHƯNG PHẢI BIẾT CÁCH CHƠI

“Cái gì? Còn phải khuyến khích bọn trẻ chơi à? Thật điên rồ!”. Rất nhiều cha mẹ đã từng tỏ ra hoài nghi như thế. Vui chơi là cách tốt nhất để trẻ tìm hiểu thế giới, học tập và trưởng thành. Nhờ vui chơi mà trẻ sẽ tìm hiểu những người, sự vật hay sự việc mà dưới con mắt chúng là xa lạ, có nhiều điều thú vị, và trở nên gần gũi với chúng; cũng qua vui chơi mà trẻ sẽ được thử thách và học tập. Thế giới quen thuộc của trẻ, dù chỉ là thế giới nhỏ bé trong trò chơi điện tử mà người lớn chẳng coi là gì, thì với trẻ mỗi lần vào thế giới ấy đều có phát hiện và thử thách mới. Khi trẻ hứng khởi kể niềm vui của chúng trong trò chơi, người lớn có thể tận dụng lúc đó để tìm hiểu suy nghĩ của chúng: mối quan hệ của chúng với bạn bè có thật sự đúng đắn, trò chơi của chúng có an toàn không, từ đó chỉ dẫn và kích thích trẻ suy nghĩ nhiều hơn, khiến trẻ không chỉ ham chơi mà còn biết nghĩ, biết cách chơi. Cha mẹ sẽ nhận ra rằng, trò chơi không chỉ là trò chơi mà còn là con đường cho trẻ học tập, tìm tòi.

♣ CHƠI CÙNG TRẺ

Khi trẻ ở nhà, cha mẹ nên cố gắng dành thời gian trò chuyện, vui chơi cùng trẻ; đồng thời dạy trẻ cách chơi, cách xem truyện tranh, hoạt hình một mình. Khi cha mẹ đưa trẻ đi chơi, hãy giao hẹn trước, chơi một lúc là phải về nhà chứ không thể ở ngoài đường chơi mãi. Cha mẹ cần hướng dẫn trẻ là chính, để trẻ dần dần từ bỏ tật ham chơi.

♣ CHÚ Ý CHẤT LƯỢNG CHƠI

Thích chơi là bản tính của trẻ, cha mẹ không cần phải quá lo lắng, nhưng nên chú ý hướng dẫn trẻ cách chơi cho có chất lượng. Trước tiên, cha mẹ nên dành nhiều thời gian chơi với con, thậm chí hòa nhập với bạn bè của trẻ xem chúng chơi gì, chơi thế nào? Hãy là người có tâm với trẻ, khi cha mẹ đã trở thành “đồng đội” cùng chơi với trẻ, chúng sẽ không còn quá chìm đắm với thế giới bên ngoài nữa. Trong quá trình chơi, cha mẹ nên chọn thời điểm thích hợp, đưa vào trò chơi một số kiến thức khoa học trong cuộc sống, những hành vi cử chỉ hàng ngày để trẻ vừa chơi vừa học.

♣ DẠY TRẺ CÁCH TỰ QUẢN LÝ

Cách giáo dục tốt nhất là tự giáo dục. Điểm mấu chốt để kìm hãm tính ham chơi của trẻ là một mặt, cho trẻ kết hợp giữa học và chơi; mặt khác, bồi dưỡng hứng thú học tập cho trẻ, khiến trẻ cảm nhận được niềm vui trong học tập. Dùng vui chơi là phần thưởng cho việc trẻ chăm chỉ học tập. Khi trẻ có tiến bộ trong việc kiểm chế chơi đùa, nên kịp thời khen thưởng chúng, từ đó khiến trẻ học được cách tự quản lý bản thân.



ĐỂ TRẺ CHỊU HẬU QUẢ CỦA VIỆC LÈ MỀ

Trong cuộc sống, rất nhiều trẻ có thói xấu là chậm chạp, lè mề, những việc rõ ràng có thể hoàn thành trong thời gian ngắn nhưng lại kéo dài rất lâu. Thói xấu này khiến cha mẹ vô cùng đau đầu.

Rất nhiều trẻ hay ngủ nướng, sáng nào cũng phải để cha mẹ gọi hét lần này đến lần khác, phải đến khi sắp muộn học mới cuống cuống vùng dậy. Để chấm dứt tình trạng này, chúng ta hãy mạnh dạn cho trẻ chịu hậu quả khi kéo dài thời gian. Đi học muộn, bị thầy cô phê bình, trẻ sẽ cảm thấy tự xấu hổ và rút ra được bài học.

Cậu bé Đăng đã đến tuổi vào lớp một, phải chuẩn bị đi học, gia đình cậu lo lắng không yên vì Đăng là chúa lè mề. Em làm việc gì cũng chậm chạp; từ việc ăn uống, mặc quần áo, vẽ tranh, viết chữ, chơi trò chơi, bài tập không bao giờ hoàn thành đúng thời hạn, thường xuyên quên mất việc cần làm. Mỗi lần cần chuẩn bị làm việc gì, như đi học, tắm rửa, đến nhà người thân, nếu bố

mẹ không liên tục nhắc nhở: “Con làm ngay đi!” thì em sẽ không chuẩn bị kịp.

Bố mẹ Đăng rất đau đầu vì vấn đề này, họ cũng từng đưa Đăng đến gặp chuyên gia tư vấn xem có phải em bị thiếu năng không.

Với những trẻ chậm chạp như Đăng, cha mẹ có thể sẽ thắc mắc: “Sao thằng bé này lại lè mề như vậy? Có phải nó bị di truyền từ mình không? Vì mình cũng như vậy”, hoặc “Nhà này chẳng có ai chậm chạp lè mề, sao nó lại như vậy?”.

Thật ra, chậm chạp chỉ là một loại thói quen, không phải đặc trưng cũng như khiếm khuyết trong tính cách. Khi giúp trẻ sửa đổi tật xấu này, cha mẹ nên cho trẻ biết chậm chạp là thói quen có thể sửa đổi.

Con cô An năm nay học lớp bốn, em rất thích ngủ nướng. Sáng ra mẹ gọi: “Dậy nào con”. Cô bé trả lời: “Một lát nữa thôi mẹ”. Mẹ lại gọi: “Đến giờ dậy rồi”. Cô bé lại đáp: “Một lát, một lát nữa thôi mà mẹ”. Đến khi sắp muộn học, con gái nói: “Tại bố mẹ mà con đi học muộn, làm sao đây?”. Sau đó, mẹ đưa cho con gái một cái đồng hồ báo thức: “Từ ngày mai, phải dậy lúc mấy giờ con tự đặt báo thức đi. Đồng hồ reo mà không dậy, có ngủ đến 12 giờ cũng không ai gọi đâu”. Mấy hôm đầu, chuông đồng hồ vừa reo là con gái với tay tắt luôn, kết quả là đi học muộn, bố mẹ không nói gì, con gái cũng không có gì để nói. Sau vài lần như vậy, con gái khắc phục bằng cách, đặt hai đồng hồ báo thức ở chỗ tay không với tới. Cứ như vậy, một tuần sau thì con gái không còn đi học muộn nữa.

Trong ví dụ trên, khi con mắc lỗi, người mẹ đã không phê bình quá nhiều mà để con tự chịu hậu quả do hành động của mình gây. Từ đó, khiến trẻ tự thấy hối hận, tự biết sửa đổi.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Có hai nguyên nhân khiến trẻ làm việc chậm chạp: Một là vì “vụng về” nên khi làm việc động tác của trẻ sẽ không thành thục. Do trí não và cơ bắp phối hợp không hài hòa, đồng thời thiếu kỹ năng nên làm việc chậm chạp. Hai là vì trẻ thiếu ý thức về thời gian, không có cảm giác cấp bách. Nhưng dù là nguyên nhân gì thì cha mẹ cũng phải tìm ra cách thích hợp để giúp trẻ sửa đổi. Dưới đây là một vài gợi ý cho các bậc phụ

huynh.

♣ CHO TRẺ TỰ CHỊU HẬU QUẢ, NHƯNG KHÔNG ĐƯỢC QUÁ NHIỀU

Với những trẻ làm việc chậm chạp, để trẻ tự chịu hậu quả chỉ là một trong những cách dạy chứ không phải cách duy nhất. Bình thường, cha mẹ không nên lạm dụng hình phạt, mà nên dùng cách thuyết phục là chính. Nếu hơi một chút là bắt trẻ chịu hậu quả thì chúng sẽ “nhờn”. Cũng giống như uống một loại thuốc trong thời gian dài vậy, trong cơ thể sẽ sinh ra chất miễn dịch, tác dụng của thuốc sẽ giảm đi. Đặc biệt, khi dùng cách này nhiều sẽ khiến lòng tự trọng của trẻ bị tổn thương, khiến chúng rơi vào trạng thái ức chế, tự trách mình, còn dễ trở nên lạnh lùng, đơn độc.

♣ GIÚP TRẺ SẮP XẾP THỜI GIAN HỢP LÝ

Cách tốt nhất dạy trẻ không lãng phí thời gian là giúp trẻ sắp xếp thời gian hợp lý. Ví dụ, lập ra thời gian biểu hợp lý cho mọi việc cần làm trong ngày. Đương nhiên, phải bàn bạc với trẻ, được trẻ chấp nhận rồi mới quyết định thời gian biểu, hơn nữa phải phù hợp với đặc điểm và sở thích của trẻ, không thể ngay lập tức yêu cầu trẻ quá cao. Ngoài ra, phải suy nghĩ đến nhiều phương diện khác của trẻ: trẻ không chỉ học tập lao động, nghỉ ngơi, mà còn cần vui chơi và tự do hoạt động. Sắp xếp như vậy trẻ mới tích cực thực hiện. Đồng thời, nên căn cứ vào tình hình thực hiện và điều kiện khách quan để điều chỉnh và hoàn thiện thời gian biểu.

♣ DẠY TRẺ CÁCH TẬN DỤNG THỜI GIAN

Còn một yêu cầu khác được đặt ra với cha mẹ, đó là cần dạy con biết tranh thủ thời gian. Ví dụ, trong thời gian giặt quần áo, dọn dẹp vệ sinh có thể nghe ngoại ngữ hoặc nghe nhạc; vừa xem ti vi vừa tập thể dục; vừa cùng làm việc nhà với bố mẹ vừa tâm sự, bàn bạc về vấn đề nào đó.

♣ CHÚ Ý CÁCH THỨC

Khi đưa ra yêu cầu trẻ phải tranh thủ thời gian, cha mẹ nên chú ý một vài nguyên tắc. Ví dụ, khi trẻ chưa làm xong bài tập đã muốn đi

chơi, nếu bố mẹ nói “làm thêm 10 phút nữa”, hoặc “làm đến 4 giờ rồi nghỉ” thì sẽ khiến trẻ thêm bất an, chúng sẽ nhìn đồng hồ liên tục, căn bản không thể để tâm vào việc học. Nếu bạn nói theo cách khác như “làm thêm một bài nữa” hay “đọc thêm một bài văn nữa” có nghĩa là cho trẻ một lượng bài nhất định, tinh thần trẻ sẽ chú tâm vào nhiệm vụ đó chứ không để ý đến thời gian nữa.



CÙNG TRẺ GHI CHÉP CHI TIÊU

Khi mức sống của người dân ngày càng nâng cao, tiền tiêu vặt của trẻ cũng ngày một nhiều hơn. “Làm thế nào để dạy trẻ sử dụng tiền tiêu vặt một cách hợp lý?”, có lẽ đó là câu hỏi mà nhiều cha mẹ không thể trả lời. Hướng dẫn trẻ tiết kiệm và tiêu tiền một cách thích hợp, sẽ giúp chúng biết cách quản lý tiền tiêu vặt và dùng số tiền đó vào nhiều việc hơn. So với việc tích trữ và đầu tư có kế hoạch, tiêu tiền bừa bãi có ảnh hưởng rất xấu tới khả năng quản lý tài chính của trẻ sau này.

Cha mẹ thường than vãn con mình tiêu pha bừa bãi, không có kế hoạch. Nếu họ suy nghĩ lại một cách nghiêm túc, thì họ sẽ hiểu trách nhiệm là của ai. Muốn thay trẻ sửa được thói quen xấu này thì tốt nhất, cha mẹ hãy cùng trẻ tính toán chi tiêu.

Năm nay Long 9 tuổi, do là con trai duy nhất trong nhà, nên cậu được mọi người yêu chiều hết mực. Vì điều kiện kinh tế gia đình khá giả, nên mỗi khi đến Tết là em được mọi người mừng tuổi rất nhiều tiền. Long tiêu không biết tiết chế, sau Tết không bao lâu là tiền mừng tuổi hết sạch. Bố mẹ hỏi em đã tiêu tiền vào việc gì, em cũng không nhớ.

Lúc này, bố mẹ em mới ý thức được việc phải hạn chế con tiêu tiền bừa bãi. Vậy là, cha mẹ chỉ cho em một lượng tiền cố định, đồng thời, yêu cầu em ghi lại những khoản tiền đã tiêu và mục đích tiêu số tiền ấy hàng ngày. Sau một thời gian, Long dần biết cách tiết kiệm tiền và sửa được thói quen tiêu tiền bừa bãi.

Bằng việc ghi lại chi tiêu, trẻ sẽ nâng cao khả năng tự sắp xếp lo liệu. Chúng ta có thể thấy, trẻ em hiện nay khá yếu về mặt tự quản lý tài chính, đặc biệt là các bé trai. Có những trẻ tiền vừa cầm vào tay là hết sạch sau vài ngày. Khi cha mẹ hỏi cũng không biết mình đã tiêu vào

những việc gì. Nếu bình thường trẻ có thói quen ghi lại chi tiêu, cha mẹ có thể căn cứ vào đó chỉ dẫn trẻ xem cái nào nên tiêu, cái nào không nên, để chúng hình thành khả năng tự quản lý tài chính.

Qua việc ghi chép lại chi tiêu, trẻ sẽ biết cách tiêu tiền hợp lý, sửa được tật tiêu xài hoang phí; đồng thời cũng giúp chúng hình thành thói quen làm việc gì cũng có kế hoạch, theo quy luật, tăng cường khả năng tự quản lý bản thân và tài chính. Trẻ hiện nay tiêu tiền hoang phí, căn nguyên là do thói quen không tốt của cha mẹ. Ví dụ, trẻ cứ xin tiền là cha mẹ cho, tuy đôi lúc cũng hỏi trẻ dùng vào việc gì, nhưng nếu trẻ nài nỉ thì cuối cùng vẫn cho. Từ đó, trẻ sẽ có thói quen cứ hết tiền là xin, vì lần nào xin cũng được nên sẽ cho rằng nhà mình có rất nhiều tiền. Điều này thật nguy hiểm, khiến trẻ nghĩ nhà là cái kho tiền, chúng sẽ không nhận ra khó khăn của gia đình, không quan tâm đến sự vất vả của bố mẹ.

Thông qua ghi chép, trẻ mới thực sự biết mình có bao nhiêu tiền. Nếu không ghi lại, trẻ sẽ không biết mình đã tiêu bao nhiêu, còn lại bao nhiêu. Khi ghi lại, mọi khoản chi tiêu đều được rõ ràng, trẻ sẽ nhận thấy mình tiêu pha lãng phí thế nào.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cha mẹ nên hướng dẫn trẻ biết tiêu tiền hợp lý ngay từ khi còn nhỏ. Dưới đây là một vài gợi ý để cha mẹ tham khảo.

♣ CHA MẸ LÀM MẪU RỒI CHO TRẺ TỰ GHI CHÉP

Nếu trẻ còn nhỏ, hoặc không biết ghi chép thế nào, thì lúc đầu cha mẹ có thể ghi giúp trẻ những khoản cần tiêu trong một tuần tới, sau đó, sẽ bổ sung những khoản chi thêm, dần dần hình thành cho trẻ thói quen ghi chép. Sau vài lần, cha mẹ có thể để trẻ tự viết. Làm như vậy, sẽ giám sát được khuynh hướng tiêu tiền của trẻ, nếu phát hiện điều gì không tốt thì kịp thời sửa chữa.

♣ DẠY TRẺ TÍNH TOÁN CHI LI

Quá trình ghi chép chi tiêu chính là quá trình giáo dục, thông qua những con số đó để trẻ hiểu cha mẹ là người vất vả kiếm tiền, nên cần phải tiêu ra sao. Khi nhìn vào bản ghi chép, chắc chắn trẻ sẽ nghĩ, mình còn bao nhiêu tiền, tiêu số tiền này thế nào? Quá trình suy nghĩ là quá

trình tính toán, sau đó là quá trình lên kế hoạch. Nếu trẻ có kế hoạch khác cho số tiền đó thì chúng sẽ không tùy tiện tiêu. Tuy có thể một vài kế hoạch của trẻ không hợp lý, nhưng cha mẹ có thể chỉ dẫn chúng dần dần. Mục đích cuối cùng là dạy trẻ biết tính toán.

♣ DẠY TRẺ BIẾT TIẾT KIỆM

Hãy giải thích cho trẻ mối liên hệ giữa tiết kiệm và lãi suất. Có thể nghĩ đến việc chi trả lãi suất cho số tiền trẻ tiết kiệm ở nhà, chúng sẽ nhanh chóng nhận thức được rằng, tiết kiệm sẽ mang lại cho chúng nhiều tiền tiêu vặt hơn. Khi cho trẻ tiền tiêu vặt, sẽ khuyến khích chúng tiết kiệm một phần. Ví dụ, nếu cho trẻ năm mươi nghìn, thì hãy cho chúng năm tờ mười nghìn, bảo chúng ít nhất để dành lại một tờ.

Cũng có thể mở tài khoản ngân hàng cho trẻ. Có thể nói, thói quen tiết kiệm là một điều kiện quan trọng để thành công. Cha mẹ hãy nhớ, đừng từ chối khi trẻ muốn lấy ra một phần tiền để mua thứ gì đó, nếu không, có thể kế hoạch tiết kiệm sẽ đổ bể.

♣ CHA MẸ NÊN LÀM GƯƠNG

Cùng con ghi chép chi tiêu, cha mẹ cần làm tốt việc này để trẻ noi theo. Cha mẹ nên coi con là một thành viên độc lập của gia đình, hướng dẫn trẻ tham gia cùng quá trình tiêu dùng của gia đình, cho chúng hưởng không khí gia đình bình đẳng, dân chủ. Dưới sự hướng dẫn đúng đắn của cha mẹ, trẻ sẽ dần hình thành thói quen tiết kiệm, xây dựng tính cách tốt đẹp.



GIÚP TRẺ CAI NGHIỆN MẠNG INTERNET

Ngày nay, mạng internet càng ngày càng phổ cập, không chỉ thanh thiếu niên mà ngay những học sinh tiểu học cũng rất ham thích. Ở những gia đình có điều kiện, trẻ từ bảy đến tám tuổi đã biết dùng phần mềm chat hoặc chơi những trò chơi đơn giản trên mạng. Chìm đắm trong thế giới mạng, chúng sẽ bỏ bê học hành để theo đuổi thành tựu ảo trong trò chơi... Trẻ mặc dù được khuyến bảo, cấm đoán nhưng vẫn không thay đổi, các bậc phụ huynh thường cảm thấy đau đầu vì điều này.

Ngày nay, cùng với sự phổ biến của mạng Internet, số lượng trẻ em

nghiện lên mạng ngày càng tăng. Trẻ nghiện mạng Internet không chỉ là nỗi lo của bao gia đình mà còn mang lại nguy cơ nhất định cho xã hội. Chúng sẽ bỏ bê việc học hành, quên phần đầu cho tương lai để chạy theo những thành tích trong thế giới ảo. Là người làm cha làm mẹ, không quản không được, quản quá nghiêm cũng không xong. Nếu cha mẹ dạy dỗ không khéo còn có thể gây ảnh hưởng đến sự phát triển tâm sinh lý của trẻ.

Năm nay, Lâm vừa lên cấp hai, vì ham mê trò chơi trên mạng nên thành tích học tập liên tục giảm sút. Trước đây, Lâm thường đứng trong danh sách mười bạn đứng đầu của lớp, nhưng giờ lại xếp gần cuối lớp. Dù bố mẹ đã nhiều lần khuyên bảo, nhắc nhở nhưng Lâm vẫn không thay đổi. Sáng dậy em liền mở máy tính lên mạng chơi một lúc rồi mới đi học. Tan học, vừa bỏ cặp xuống là lại về phòng chơi điện tử, gạt bài tập sang một bên.

Bố mẹ em vô cùng lo lắng nhưng không biết làm thế nào.

Có hai nguyên nhân chính khiến trẻ yêu thích trò chơi trên mạng. Thứ nhất, vì trò chơi trên mạng thật sự rất hấp dẫn; không chỉ trẻ con, mà người lớn cũng rất thích chơi. Hơn nữa, trò chơi trên mạng là một phương tiện giải trí của cộng đồng, không ai có thể cấm nó tuyệt đối. Thứ hai, vì trẻ mệt mỏi chuyện học hành; không có hứng thú trong việc học, đương nhiên chúng sẽ phải nghĩ cách tìm niềm vui, vậy là chúng đến với trò chơi điện tử. Cha mẹ phải làm rõ nguyên nhân thì giúp trẻ mới có hiệu quả.

Khi trẻ chìm đắm trong trò chơi điện tử, một số bậc phụ huynh thường dùng cách cưỡng chế, cấm trẻ không được chơi, nhưng thật ra đó không phải phương pháp tốt.

Trang năm nay lên cấp hai, em vốn dĩ thích ứng được rất nhanh với môi trường học mới, nhưng gần đây, em bắt đầu ham mê chơi điện tử. Ngày nào sau giờ học, việc đầu tiên em làm là đến quán Internet, ngồi ở đó vài tiếng rồi mới về nhà. Khi nhận ra em đam mê mạng Internet mà bỏ bê học hành, bố mẹ em liền mua một chiếc máy tính. Họ nói: “Bây giờ là thời đại thông tin, con thích lên mạng cũng là bình thường. Bố mẹ ủng hộ con dùng mạng để tìm hiểu xã hội và cuộc sống. Vì thế, tuy điều kiện gia đình ta không khá giả nhưng bố mẹ vẫn mua cho con một bộ máy tính”. Trang nhìn ánh mắt dịu dàng của bố mẹ mà cảm thấy áy náy. Mẹ nói tiếp: “Dù sao con vẫn còn nhỏ,

ngoài việc học cũng cần có sở thích khác. Nhưng mẹ hy vọng con phân biệt rõ ràng giữa học tập và vui chơi...”. Không đợi mẹ nói hết, Trang đã nói ngay: “Bố mẹ, con hứa sau này sẽ học tập chăm chỉ, không ham mê trò chơi nữa...”.

Khi trẻ lên mạng, cha mẹ không nên chỉ biết cấm đoán. Bạn vẫn nên cho trẻ chơi nhưng phải giám sát, chỉ dẫn trẻ sử dụng mạng một cách đúng đắn. Cha mẹ cần hướng dẫn trẻ chuyển từ việc lên mạng đơn thuần sang tận dụng mạng để học tập, biến mạng internet trở thành công cụ trợ giúp học tập hiệu quả.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Phần lớn trẻ em hiện nay đều chơi điện tử trên mạng, nhưng một số trẻ lại đam mê đến nỗi không thể khống chế bản thân, có khi đang làm bài tập, trong đầu vẫn còn nghĩ cách chơi một trò chơi nào đó. Tình trạng này kéo dài sẽ khiến thành tích học tập của trẻ sa sút. Ngoài ra, nghiện mạng còn khiến một số trẻ có cảm xúc bất ổn, không muốn giao lưu với người khác. Cha mẹ nên nhận thức đúng đắn về trò chơi trên mạng và hướng dẫn, giúp đỡ trẻ thoát khỏi niềm ham mê quá mức với chúng.

♣ CHA MẸ PHẢI BÌNH TĨNH ĐỐI PHÓ

Trò chơi điện tử thỏa mãn đặc trưng tâm lý của trẻ là ham mê sáng tạo, thích những điều mới mẻ, nên việc trẻ ham mê là điều đương nhiên. Vì vậy, cha mẹ nên tìm hiểu tâm lý của con chứ không nên đổ hết lỗi làm cho trẻ, càng không được đánh mắng chúng. Cha mẹ nên kiên nhẫn nói chuyện, tìm hiểu nội tâm và lắng nghe tâm sự của chúng, như vậy mới tìm được cách giải quyết vấn đề hiệu quả.

♣ CHỈ DẪN TRẺ DÙNG MẠNG ĐÚNG CÁCH

Cha mẹ nên hướng dẫn trẻ tận dụng mạng internet để mở rộng tầm mắt, thu nhận thêm kiến thức. Cùng trẻ đặt ra kế hoạch lên mạng, những ngày học trong tuần nên hạn chế lên mạng, cuối tuần sử dụng mạng trong thời gian vừa phải, mỗi lần không quá một tiếng.

♣ KỊP THỜI KHEN NGỢI KHI TRẺ TIẾN BỘ

Để trẻ tránh xa trò chơi điện tử cần có thời gian, đặc biệt là với những trẻ “nghiện” mạng, cũng giống như người nghiện thuốc lá, không thể bảo bỏ là bỏ ngay được. Vì thế, cha mẹ cần phải nhẫn nại, đủ tin tưởng và cho trẻ thời gian, cố gắng nhận ra từng tiến bộ nhỏ của trẻ. Trẻ ít ra quán Internet hơn là tiến bộ, thời gian lên mạng ngắn hơn cũng là tiến bộ. Cha mẹ nên kịp thời công nhận và khích lệ, từ đó tăng cường sự quyết tâm và lòng tự tin cho trẻ. Có như vậy mới giúp chúng từng bước rời xa trò chơi điện tử.

♣ CHUYỂN HƯỚNG SỰ CHÚ Ý CỦA TRẺ

Có thể dùng những phương thức giải trí nhẹ nhàng, tích cực khác thay thế trò chơi điện tử, ví dụ như bơi lội, bóng đá, rồi dần chuyển sự tập trung của trẻ vào học tập. Hoặc tận dụng sở trường, sở thích của trẻ để chúng phát huy và làm những điều có ích, hoặc nghiên cứu một số vấn đề thực tiễn để tư duy của chúng tập trung vào những việc thiết thực.

♣ ĐẶT MÁY TÍNH Ở NƠI NHIỀU NGƯỜI NHÌN THẤY

Nhiều gia đình hiện nay coi máy vi tính là phần thưởng cho con. Nhưng hãy chú ý đến việc để máy ở không gian chung của gia đình. Vì như thế sẽ tạo nên một sự ràng buộc, trẻ không thể quá chìm đắm vào máy tính được, như vậy máy tính cũng không trở thành đồ chơi riêng của trẻ, tránh việc trẻ bị phụ thuộc.

♣ ĐẶT RA QUY ĐỊNH

Nhiệm vụ của cha mẹ không phải ngăn cấm mà là chỉ dẫn, không phải trừng phạt mà là nói rõ để trẻ biết về quy định và điều kiện chơi điện tử. Cha mẹ nên cho trẻ hiểu, trò chơi điện tử có ảnh hưởng thế nào tới sức khỏe. Cũng có thể cùng trẻ đặt ra quy định, ví dụ như mỗi tuần chỉ được chơi điện tử một khoảng thời gian nhất định, đi kiểm tra thị lực thường xuyên, trong khi chơi phải có thời gian hoạt động thân thể để làm giãn cơ lưng, cơ tay...



KHIẾN TRẺ
THÍCH TRƯỜNG HỌC

Hiện nay, nhiều trẻ không thích trường học, cứ nhắc đến nghỉ hè là hớn hờ, nhắc đến đi học là nhăn nhó, lâu dần trẻ sinh ra cảm giác chán học, thậm chí bắt đầu trốn học. Vấn đề quan trọng cha mẹ cần giải quyết là làm thế nào để trẻ lại yêu thích trường học.

Trẻ không thích đi học luôn là vấn đề khiến rất nhiều cha mẹ đau đầu. Với những trẻ này, cứ nhắc đến trường học là chúng lại có phản ứng chống đối hoặc tỏ ra bất an, sợ hãi không dám đối mặt. Khi trẻ có những biểu hiện đó, có thể là chúng đã mắc chứng sợ đi học.

Biểu hiện chủ yếu của chứng sợ trường học là: không muốn đi học. Để không phải đi học, ban đầu trẻ sẽ lấy lý do là đau đầu, đau bụng, ăn uống không ngon miệng, mệt mỏi... để cha mẹ cho phép tạm thời không đi học. Đến khi cha mẹ bảo đi học thì trẻ khóc lóc, gào thét, lo lắng. Dù có miễn cưỡng đến trường thì cũng rụt rè, không nói chuyện với các bạn, ngồi trên lớp không dám nhìn cô giáo, sợ đặt câu hỏi, tan học như trút được gánh nặng.

Năm nay, Tuyết 12 tuổi, tính cách hướng nội, ít nói, từ nhỏ cô bé đã có lòng tự tôn rất lớn. Từ trước đến nay, kết quả học tập của em đều đứng đầu lớp, quan hệ với bạn bè cũng rất tốt, còn từng làm liên đội trưởng, cô giáo cũng rất quý em.

Nhưng năm nay, lớp Tuyết lại đổi cô giáo chủ nhiệm, cô rất nghiêm khắc. Một lần, vì làm sai một việc mà cô mắng em rất gay gắt. Từ đó, lúc nào Tuyết cũng căng thẳng, sợ hãi, sợ mình làm sai, sợ làm bài không tốt bị cô mắng nên không dám đi học, cứ nhắc đến đi học là khóc.

Cha mẹ em thấy kết quả học tập của em ngày một giảm sút thì rất lo lắng.

Những trường hợp như của Tuyết không phải là hiếm, khi gặp phải tình trạng này, các bậc phụ huynh nên cùng con phân tích nguyên nhân khiến trẻ sợ trường học, thể hiện sự quan tâm chân thành của mình với trẻ, kiên nhẫn lắng nghe tâm sự của chúng. Đồng thời, cha mẹ cũng nên liên hệ với nhà trường, tìm hiểu rõ tình hình của trẻ ở trường, nhờ cô giáo chủ nhiệm phối hợp để tạm thời giảm bớt gánh nặng trong học tập, trẻ quay lại trường sớm sẽ nhanh chóng lấy lại được tự tin.

*** LỚP HỌC LÀM CHA MẸ ***

♣ KHEN NGỢI TRẺ NHIỀU HƠN

Cha mẹ cần tích cực phát hiện ưu điểm và khen ngợi trẻ; hãy giảm bớt sự phê bình, trách mắng; lắng nghe, hiểu và tôn trọng trẻ hơn.

♣ LIÊN HỆ VỚI THẦY, CÔ GIÁO

Khi trẻ bắt đầu có biểu hiện không thích đi học, cha mẹ nên liên hệ với giáo viên của con, cho thầy cô biết ưu điểm và sở trường của trẻ và xin thầy cô khen ngợi trẻ nhiều hơn. Nếu được, có thể căn cứ vào sở trường để cho trẻ đảm nhận công việc tương ứng, tăng cường tinh thần trách nhiệm và sự tự tin cho trẻ.

♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ LÀM QUEN VỚI NHIỀU BẠN Ở TRƯỜNG

Ở trường, trẻ có được sinh hoạt và học tập trong bầu không khí thoải mái, hòa hợp hay không là điều rất quan trọng. Cha mẹ nên khuyến khích trẻ làm quen với nhiều bạn bè. Với những đứa trẻ nhút nhát, rụt rè, cha mẹ có thể mời bạn của trẻ đến nhà sau khi tan học để giúp chúng xây dựng tình bạn. Với trẻ lớn hơn một chút, cha mẹ có thể khuyến khích chúng tham gia các hoạt động như tập thể dục thể thao để có cơ hội kết bạn. Cũng có thể tổ chức những bữa tiệc nhỏ vào ngày nghỉ, ngày lễ, mời bạn bè của trẻ đến nhà để tăng cường sự thân thiết giữa trẻ và các bạn, cũng là để nâng cao khả năng giao tiếp cho trẻ.

♣ CHO TRẺ SỰ TỰ TIN

Cha mẹ nên biết cách nắm bắt thông tin trẻ tiết lộ qua lời nói; khi trẻ có cảm xúc tiêu cực, nên kịp thời hóa giải, đồng thời khen thưởng và khích lệ để trẻ thêm tự tin.

Nếu thành tích của trẻ không tốt, vì sợ cha mẹ và thầy cô trách mắng, nên chúng sẽ mất đi sự tự tin trong học tập và sợ đến trường. Nếu cha mẹ và thầy cô phối hợp để trẻ lấy lại được sự tự tin, chắc chắn thành tích của trẻ sẽ được cải thiện. Vì thế khi trẻ có một chút tiến bộ, cha mẹ hãy nhanh chóng nắm bắt thời cơ để biểu dương, hoặc cho trẻ đảm nhận những nhiệm vụ mà chúng có thể hoàn thành, giúp chúng cảm nhận được niềm vui khi hoàn thành tốt công việc, từ đó, xây dựng được lòng tự tin.

Nếu bị thầy cô giáo phê bình vì thành tích không tốt, chúng sẽ rất

không vui, khi đó cha mẹ nên động viên trẻ: “Kết quả thi không nói lên được điều gì, cha mẹ không yêu cầu con phải được điểm mười, chỉ cần con cố gắng hết sức là được! Cha mẹ tin con rất giỏi! Chỉ cần con cố gắng thì việc gì con cũng sẽ làm tốt! Cha mẹ yêu con!”.

♣ CÙNG CON ĐỐI DIỆN VỚI VẤN ĐỀ

Trẻ cũng có nhiều suy nghĩ, cũng gặp phải vô số khó khăn khi đến trường. Nhiều bậc cha mẹ nghĩ rằng đó chỉ là những niềm vui nỗi buồn bình thường, có thể bỏ qua không cần quan tâm. Nhưng nếu những vấn đề nhỏ ấy tích tụ lại, lâu dần sẽ biến thành vấn đề lớn. Nếu cha mẹ chú trọng đến những điều trẻ buồn, lo lắng, bàn bạc cùng chúng, đưa ra ý kiến thì sẽ kịp thời giải quyết vấn đề.

♣ CHIA SẺ VỚI TRẺ NHỮNG VUI BUỒN Ở TRƯỜNG

Cha mẹ nên thường xuyên nói chuyện với trẻ về những chuyện thú vị hoặc không vui ở trường, để trẻ thổ lộ hết nỗi lòng. Khi trẻ tan học là cơ hội tốt để cha mẹ và trẻ trò chuyện, nhưng nhiều cha mẹ lại không nhận ra điều này. Hàng ngày, từ trường về, trẻ sẽ có tâm trạng và những trải nghiệm khác nhau, chúng rất mong muốn được chia sẻ với cha mẹ. Đặc biệt, khi được khen ngợi, hoặc có tiên bộ, trẻ sẽ rất muốn được kể, thậm chí muốn không nói nhưng cha mẹ cũng biết, niềm vui đó có thể là động lực lớn nhất để trẻ tiếp tục tiến bộ.

♣ CHỜ ĐỢI CÙNG TRẺ

Có những trẻ không thích trường học, nhưng cha mẹ có thể tạo ra mục tiêu để khiến trẻ trông chờ. Nếu trẻ còn học tiểu học, cha mẹ có thể nói: “Khi bằng tuổi con, bố mẹ rất thích đi học, vì ở trường có rất nhiều bạn, các bạn cùng chơi trò chơi. Giờ bố mẹ lớn rồi, không có nhiều bạn chơi cùng nữa. Ngày mai con đi học về, nhớ kể cho bố mẹ xem con chơi cùng ai, chơi gì nhé! Bố mẹ rất ngưỡng mộ con, sao con có nhiều bạn như thế!”.



BIẾN TÂM LÝ THÍCH SO SÁNH THÀNH ĐỘNG LỰC

Khi điều kiện vật chất trong mỗi gia đình ngày càng được nâng cao, thì bố mẹ cũng cho trẻ nhiều tiền tiêu vật nhiều hơn, cộng với việc trẻ thích những thứ mới mẻ, chúng sẽ có tâm lý thích so sánh với bạn bè.

Làm thế nào để đối phó với tâm lý thích so sánh của trẻ, đó cũng là một chủ đề quan trọng trong giáo dục con cái. Đó có thể không phải là vấn đề nổi cộm trong quá trình trưởng thành của trẻ, nhưng nếu xử lý không tốt thì rất có thể ảnh hưởng tới cả đời trẻ. Đây cũng là vấn đề chúng ta thường bỏ qua nhất khi dạy trẻ.

Trong cuộc sống, Hòa rất hay so sánh với người khác; ăn mặc, đi lại đều coi trọng thương hiệu, giá cả, thậm chí còn hỏi cha mẹ giá và thương hiệu của quần áo, đồ gia dụng trong nhà để khoe với bạn ở lớp. Nếu yêu cầu không được đáp ứng thì em trở nên cáu kỉnh.

Một lần, Hòa thấy nhiều bạn trong lớp được đưa đi học bằng ô tô, thế là em nằng nặc xin cô của mình, một doanh nhân, hàng ngày lái xe đưa em đi học. Sau khi yêu cầu được đáp ứng, em không cho cha mẹ đưa đón nữa, đồng thời giới thiệu cô là mẹ mình, còn người trước đây thật ra chỉ là bảo mẫu.

Cậu bé Hòa trong ví dụ này là điển hình của tính thích so bì, nguyên nhân tính cách này phần lớn là do gia đình. Các gia đình hiện đại thường ít con, cha mẹ sợ con chịu thua thiệt nên luôn đáp ứng mọi yêu cầu của trẻ. Những trẻ khác có gì là con mình cũng phải có, tuyệt đối không thua kém. Chính sự nuông chiều này đã tạo nên những đứa trẻ thích so sánh.

Năm nay Diễm 7 tuổi, rất thích mặc quần áo đẹp, đồ dùng cũng toàn hàng cao cấp. “Con tôi rất có con mắt tinh đời, nhiều quần áo của tôi toàn nó chọn cho thôi. Nhưng con bé này thường xuyên so bì với bạn xem ai mặc đẹp hơn. Tôi thấy như vậy là không được, không biết phải dạy nó thế nào!”, mẹ Diễm nói.

Thật ra, bản thân mẹ Diễm lại rất thích so sánh với bạn bè và đồng nghiệp. Quần áo của cô phần lớn là hàng đắt tiền, cô thường xuyên đưa con đi mua đồ cùng mình, thường xuyên khoe quần áo mới với bạn bè trước mặt con.

Không khó có thể nhận ra, hành động của mẹ Diễm đã vô tình trở thành tấm gương xấu cho con gái. Vì thế, nhiệm vụ cần thiết lúc này của mẹ Diễm là phải sửa đổi thói quen không tốt của mình, để làm gương tốt cho con.

Trẻ còn nhỏ nên vẫn chưa thể hình thành tiêu chuẩn đánh giá sự vật của riêng mình, rất dễ bị ảnh hưởng bởi môi trường. Do bị ảnh hưởng từ phim ảnh, sách báo và những thói quen không tốt của gia đình, nhiều trẻ lấy thu nhập, cách ăn mặc, tiêu dùng của gia đình để làm tiêu chí đánh giá bản thân và người khác, khiến chúng hình thành tính cách thích so sánh, khoe khoang. Tính cách này có thể khiến trẻ ham hư vinh và ham muốn vật chất. Một khi yêu cầu không được đáp ứng, cha mẹ lại không chỉ dẫn đúng đắn, dẫn đến trẻ và cha mẹ rất dễ xảy ra mâu thuẫn, thậm chí có trẻ còn lấy trộm tiền của cha mẹ, điều này rất không tốt cho sự trưởng thành của trẻ.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Cha mẹ nên dạy trẻ biết rằng, phải tự mình tạo ra điều kiện sống tốt, sự giàu có hay danh tiếng của gia đình không phải là của con. Cha mẹ nên hướng sự chú ý của trẻ về điều kiện gia đình sang năng lực và thành tích học tập. Từ đó, biến sự so sánh vật chất thành cạnh tranh lành mạnh về học tập.

♣ KHÔNG DUNG TÚNG TRẺ

Cha mẹ - nhất là những người trẻ tuổi đừng quá cưng chiều con, đừng cho trẻ mọi thứ chúng cần. Làm như vậy rất dễ khiến chúng tự coi mình là nhất, là trung tâm. Cha mẹ không nên nghĩ: “Con mình không được thua kém bất cứ đứa trẻ nào. Con người khác có gì, con mình cũng phải có cái đó”. Nếu cha mẹ cũng có tính háo danh, thích khoa trương thì rất khó dạy trẻ, ngược lại càng khiến trẻ sai lầm hơn.

♣ GIÚP TRẺ XÂY DỰNG QUAN NIỆM DANH DỰ ĐÚNG ĐẮN

Điều này có nghĩa là giúp trẻ hình thành nhận thức và thái độ đúng đắn đối với vinh quang, địa vị, được mát, thể diện. Mỗi người cần phải có lòng tự hào nhất định, đồng thời cần phải biết giữ thể diện một cách hợp lý, thể diện “nhất định phải có, nhưng làm quá cũng không được”. Nếu cứ “éch muốn bằng bò”, theo đuổi danh dự, thể hiện bản thân một cách quá đà có thể sẽ khiến tâm lý của bản thân trở nên lệch lạc.

♣ CÓ QUAN NIỆM SO SÁNH ĐÚNG ĐẮN

Khi nói chuyện với con, hãy dạy trẻ so sánh từ giá trị xã hội chứ không phải từ giá trị cá nhân. Ví dụ, cho trẻ biết nên so sánh cống hiến của mỗi người cho tập thể chứ không phải đánh giá điểm tốt của cá nhân mình; phải so sánh kết quả học tập, đóng góp của bản thân cho lớp chứ không phải so sánh quần áo, đồ dùng; phải so sánh với bạn giỏi hơn mình chứ không so sánh với những bạn kém mình, nếu không, trẻ sẽ dễ hình thành sự tự mãn.

♣ XÂY DỰNG TẤM GƯƠNG HỌC TẬP

Cha mẹ có thể kể cho con về những cá nhân tiêu biểu trong học tập, cuộc sống, lấy những anh hùng cách mạng, nghệ sĩ nổi tiếng làm tấm gương cho trẻ học theo.

♣ TẬN DỤNG NHÂN TỐ TÍCH CỰC

Nắm bắt được nhân tố tích cực trong tâm lý thích so sánh của trẻ để khích lệ chúng không ngừng tiến bộ. Tính thích so sánh có hai mặt, nếu biết tận dụng thì có thể khích lệ được mặt tốt ở trẻ. Ví dụ, trẻ không tích

cực học tập, cha mẹ có thể dùng chế độ khen thưởng, lấy thứ trẻ thích để làm phần thưởng, nếu trẻ đạt được mục tiêu thì sẽ được thưởng. Nhưng cha mẹ nên chú ý rằng, dùng cách này không được quá thường xuyên, phải đặt ra mục tiêu hợp lý.

Ngoài ra, nếu trẻ không đạt được mục tiêu thì cha mẹ cũng không nên trách mắng. Phần thưởng cũng không nhất thiết phải dùng tiền mua, đó có thể là lời khen của cha mẹ, cũng có thể là một lần vui chơi thoải mái. Những phần thưởng như vậy sẽ ý nghĩa hơn nhiều so với tiền bạc, càng khiến trẻ nhớ được lâu hơn.



DÙNG TÌNH YÊU CẢM HÓA TÍNH BẠO LỰC CỦA TRẺ

Một cuộc điều tra cho thấy, chín mươi phần trăm trẻ mẫu giáo có hành vi mang khuynh hướng bạo lực. Phần lớn các bậc phụ huynh đều quan niệm rằng, đó chỉ là bọn trẻ con chơi đùa với nhau, không cần quá lo lắng. Nhưng các nhà nghiên cứu tâm lý lại cho rằng, giai đoạn mẫu giáo là thời kỳ quan trọng hình thành nên hành vi mang tính công kích. Bé trai thường hiếu chiến hơn bé gái, sau khi bị tấn công, chúng sẽ muốn trả thù đối phương, nếu cứ để như vậy thì khi trưởng thành, hành vi đó sẽ thành hành vi phạm tội.

Chúng ta thường nghe một số cha mẹ phản ánh, trẻ con bây giờ có

khuyh hướng bạo lực, thậm chí ở trường có một số trẻ hơi một chút là đánh bạn, khiến các bạn sợ mà tránh xa. Với những trẻ như vậy, chúng ta nên dùng phương pháp giáo dục đúng đắn, dùng tình yêu thương hóa giải những yếu tố bạo lực trong trẻ, để chúng trưởng thành một cách lành mạnh.

Cô Dương kể về con trai mình: “Con trai tôi vốn cao lớn hơn các bạn nên được sắp xếp ngồi ở cuối lớp. Tính nó rất nghịch ngợm, thích trêu người khác. Lần nào đến trường đón con tôi cũng đau đầu, vì thường có những đứa trẻ khác giương đôi mắt to tròn lên nhìn tôi và mách rằng con tôi bắt nạt chúng. Tôi chẳng biết phải làm sao với nó nữa, chỉ biết về nhà mắng con một trận, đôi khi tức quá phải đánh nó. Nhưng làm thế cũng không có tác dụng, càng ngày nó càng bất cần, khiến tôi thật sự thấy phát điên”.

Sau đó, có một lần con trai nói với mẹ: “Mẹ thật vô lý, mẹ bắt nạt con nhưng lại không cho con bắt nạt bạn khác. Con chỉ muốn chơi với các bạn chứ có phải bắt nạt họ đâu”.

Sau khi nghe lời nói đó, cô Dương liền kiểm điểm lại phương pháp dạy con của mình, nhận thấy mình nên trò chuyện hơn là việc đánh mắng con.

Nhiều lúc, trẻ muốn thể hiện sự thân thiện với bạn nhưng không biết chừng mực, gặp trường hợp như vậy, chúng ta hãy khuyên bảo trẻ nhẹ nhàng: muốn làm bạn với người khác chỉ cần nói là được rồi, không cần phải lấy tay câu véo hay đẩy bạn. Đôi khi, trẻ thật sự bắt nạt bạn, lúc này chúng ta nên cho trẻ biết đó không phải việc mà một người con trai nên làm. Nói những câu như “con trai không khóc”, “con trai không bắt nạt người khác” để khích lệ trẻ sẽ rất có hiệu quả.

Con trai của anh Sơn rất hiếu thắng, dù chơi hay thi đấu, em đều muốn mình là người chiến thắng. Một lần, cậu bé cùng bạn chơi cờ, chơi cả buổi chiều đều thua, bị bạn trêu chọc vài câu, em tức giận, không chỉ lật đổ bàn cờ mà còn đánh bạn. Về nhà em rất buồn, vì đó cũng là bạn chơi cờ em thích nhất. Bố em nói: “Con đánh bạn có nghĩa là con giỏi chơi cờ hơn bạn sao?”, con trai lắc đầu, nói: “Con đánh bạn ấy chỉ vì không chịu nổi người xung quanh chê cười”.

Bố nói, khi người khác thất bại mà chế giễu chắc chắn là không đúng, nhưng

với bạn con nên khoan dung. Rồi bố khuyên em nên chấp nhận thất bại, tiếp tục cố gắng, lần sau lại đánh cờ với bạn đó. Đến hôm sau, con trai anh Sơn đã làm lành với bạn, cả hai lại cùng vui vẻ chơi cờ.

Trẻ trưởng thành từ những câu chuyện nhỏ như vậy. Khi trẻ có biểu hiện bạo lực, cha mẹ nên tìm hiểu nguyên nhân, xử sự có tình có lý, dùng tình yêu để cảm hóa trẻ. Ngoài ra, vấn đề bạo lực của trẻ ở giai đoạn dậy thì phức tạp hơn những trẻ còn nhỏ, vì vậy, cha mẹ nên chú ý nhiều hơn.

Trẻ ở tuổi dậy thì thường có sự thay đổi trong cảm xúc, chúng tự đánh giá bản thân khá cao. Chúng thường cho rằng nhất định phải dùng một cách nào đó để khẳng định địa vị của bản thân trong mắt người khác, và đánh nhau chính là một cách mà chúng cho là tốt. Đồng thời, từ góc độ sinh lý mà nói, tuổi dậy thì là quá trình chuyển đổi từ trẻ con thành người lớn, lượng kích thích tố tiết ra nhiều đột ngột. Sự thay đổi về sinh lý này dẫn đến những xáo trộn về tâm lý.

Với những trẻ có hành vi bạo lực, ngoài giáo dục, phê bình, trừng phạt, cha mẹ nên tìm hiểu nguyên nhân của những hành vi đó, cho trẻ nhận ra đằng sau sự bạo lực đó là gì. Có những trẻ tính hiếu thắng mạnh mẽ, nếu không thực hiện được điều chúng muốn, chúng sẽ dùng cách đánh nhau để khẳng định. Cha mẹ cần hướng con sang phát huy tính hiếu thắng ở những lĩnh vực khác, nếu được dạy dỗ một cách hợp lý, rất có thể sau này chúng sẽ trở thành nhân tài trong xã hội.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Xét về giới tính, bé trai thường có nhiều hành vi bạo lực hơn bé gái, xét về khía cạnh gia đình, những đứa trẻ là con một thường bạo lực hơn, xét về độ tuổi thì ở trẻ 4 - 5 tuổi, những hành động công kích đều là vô ý hoặc do nhận thức kém hoặc do trẻ thích đùa giỡn hoặc vì tò mò. Tuy nhiên, cũng có đứa trẻ cố tình công kích, thể hiện ở những hành động như đánh bạn, trêu chọc, đe dọa hoặc ghen tức với bạn. Từ 6 -7 tuổi, sẽ có nhiều trẻ có những hành vi công kích hơn. Dưới đây là một vài cách phụ huynh có thể áp dụng để loại bỏ yếu tố bạo lực trong trẻ.

♣ CƯỜNG ĐIỀU HÓA

Khi trẻ đối xử tốt với người khác, cha mẹ có thể khen thưởng để chúng cảm nhận được niềm vui. Nếu trẻ công kích người khác, cha mẹ

hãy dùng các biện pháp để trẻ không thấy vui, sau khi trẻ đã sửa lỗi mới xóa bỏ cảm giác không vui ấy. Điểm mấu chốt của phương pháp này là phải để trẻ cảm nhận được những cảm xúc tương ứng, như thế dần dần trẻ sẽ thiết lập được cho mình khuôn khổ ứng xử.

♣ XÁC LẬP HÀNH VI

Yêu cầu trẻ từng bước khắc phục hành vi không tốt. Ví dụ, khi chơi thua trò chơi nào đó, trẻ ăn vạ, đánh người, trước tiên cha mẹ nên yêu cầu chúng không ăn vạ nữa, rồi dạy chúng phối hợp tích cực, thân thiện với bạn bè. Khi trẻ có tiến bộ, đừng quên khen ngợi, cuối cùng trẻ sẽ tuân thủ theo luật chơi, không ăn vạ vô lý nữa.

♣ KHEN THƯỞNG

Đây là một phương pháp có thể khiến trẻ cảm thấy hào hứng. Ví dụ đơn giản như cha mẹ nói với con rằng, không mắng ai sẽ được một hình tam giác, không đánh bạn được một hình tròn, mấy hình tam giác hoặc hình tròn sẽ đổi một ngôi sao. Có đủ mấy ngôi sao sẽ được một phần thưởng nhỏ. Lâu dần, trẻ sẽ sửa đổi được thói quen xấu.

♣ PHƯƠNG PHÁP XÓA BỎ NHỮNG HÀNH VI BẠO LỰC BAN ĐẦU

Để hạn chế hành vi công kích của trẻ, nhất định không được dùng hình phạt nghiêm khắc. Vì dù bề ngoài trẻ có vẻ nghe lời, nhưng trong lòng trẻ vẫn còn âm ức, chúng trở nên cáu kỉnh. Chỉ cần không hại đến người khác và bản thân trẻ, thì cho trẻ giải tỏa những bức xúc của mình là điều cần thiết. Ví dụ, khi tập viết, vì sợ viết sai mà trẻ cảm thấy rất căng thẳng. Lúc này, bố mẹ có thể cùng con đánh bao cát, vận động tay chân một chút cho trẻ thả lỏng rồi học tiếp. Có cha mẹ cho rằng phạt đánh sẽ khiến trẻ giảm bớt hành vi bạo lực, nhưng thực tế trẻ sẽ lại nhìn vào chính những hành động đánh đập đó của cha mẹ để học theo.



TÌM RA PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP THÍCH HỢP VỚI TRẺ

Có những đứa trẻ rất thông minh, nhưng cứ mở sách ra là không thể học nổi. Cũng có những trẻ học rất chăm chỉ nhưng lại

chẳng thể tiến bộ. Thật ra, đó là vì trẻ chưa có phương pháp học thích hợp.

Đối với trẻ, phương pháp học là rất quan trọng. Nếu học tập đúng phương pháp, trẻ sẽ tốn ít công sức mà hiệu quả lại cao, còn nếu phương pháp học không đúng, trẻ không thể áp dụng linh hoạt được tư duy của mình vào việc học tập.

Tú là đứa trẻ thông minh, khi chơi trò chơi, dù là trò gì em cũng chơi giỏi nhất. Bố mẹ em luôn tự hào vì điều đó, cho rằng Tú thông minh như vậy, việc học tập chắc chắn sẽ không thành vấn đề.

Đến tuổi đi học, tình hình thực tế lại không giống như bố mẹ em mong chờ. Tuy Tú rất thông minh, nhưng sự hiếu động lại khiến em không thể ngồi yên trong lớp, về nhà làm bài cũng qua loa, học hành không theo quy tắc nào.

Cha mẹ Tú vô cùng lo lắng, bèn quyết tâm rèn cậu vào khuôn phép, mỗi bài tập đều bắt làm hai lần. Nhưng Tú không đồng ý làm theo, cậu bé cảm thấy thật khổ sở khi phải ngồi lì ở bàn học để làm đi làm lại bài tập như thế. Vì vậy, cậu càng ngày càng ghét việc học.

Trong ví dụ trên, nếu Tú áp dụng được sự thông minh vào việc học thì chắc chắn sẽ có kết quả tốt. Cha mẹ em thì mù quáng cho rằng chỉ khi vùi đầu vào học mới có thành tích tốt, nhưng cách học đó vốn không thích hợp với đứa trẻ hiếu động như Tú. Vì thế, có thể nói cách học không thích hợp sẽ khiến trẻ càng chán học.

Một hôm, cô Nhung đi ngang qua nhà một người đồng nghiệp, thấy vợ của người này đang hướng dẫn đứa con đang học lớp ba làm bài tập trong quyển kiến thức về tự nhiên. Khoảng ba tiếng sau, cô quay về và cũng đi qua nhà người đồng nghiệp thì vẫn thấy hai mẹ con đang tìm tài liệu. Cô bèn đi vào và hỏi: “Câu hỏi gì khó đến mức hai mẹ con mất ba tiếng mà chưa xong vậy?”. Sau đó, cô đọc đề, chưa đầy nửa phút, cô đã nói với cháu bé: “Cháu chỉ cần đọc kỹ đề, cô tin trong ba phút là cháu sẽ làm được”.

Thì ra đó là bài điền chỗ trống, cháu bé chưa đọc kỹ đề đã bắt đầu điền ngay, nhưng điền thế nào cũng không đúng. Thế là cháu nhờ mẹ giúp, mẹ cũng không tìm được đáp án. Rồi hai mẹ con bắt đầu mở sách, sau ba tiếng giờ hết sách ra vẫn không làm được.

Khi được cô Phạm nhắc nhở, cháu bé đọc lại đề bài một lần nữa, phát hiện toàn bộ đáp án đều có trong đề, vậy là dễ dàng hoàn thành.

Vấn đề quan trọng không phải làm đúng hay sai, mà là hướng dẫn trẻ học đúng cách. Phương pháp đúng quan trọng hơn tất cả. Trên đời không có chiếc chìa khóa vạn năng có thể mở mọi cánh cửa, cũng như không có một phương pháp học hoàn hảo có thể áp dụng cho tất cả mọi người. Mỗi đứa trẻ đều có những đặc điểm riêng, từ đó quy định phương pháp học không giống nhau.

Chi phương pháp thích hợp mới có thể thúc đẩy việc học tập của trẻ. Ở tuổi mẫu giáo, cha mẹ nên quan sát kỹ trẻ để đề ra phương pháp thích hợp cho con mình, đặt ra sách lược thích hợp, phát huy điểm mạnh, hạn chế điểm yếu của trẻ.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Phương pháp học một mặt phụ thuộc vào đặc điểm tính cách của cá nhân, mặt khác lại quyết định hiệu quả học tập. Mỗi người đều có đặc điểm riêng, sự khác biệt của mọi người là điểm khởi đầu và là cơ sở của giáo dục. Mọi người học theo cách mình quen là có hiệu quả nhất. Vì thế, cha mẹ hãy tham khảo nội dung sau đây để tìm ra cách học thích hợp với con.

♣ ĐỐI VỚI TRẺ HƯỚNG NGOẠI

1. Cần có kế hoạch. Những trẻ có tính cách hướng ngoại, việc học thường thiếu tính kế hoạch, làm việc gì cũng phải xuất phát từ sự hứng thú, vì thế dù có lập ra kế hoạch học tập thì cũng khó thực hiện. Với những trẻ này, cha mẹ nên yêu cầu chúng đặt ra kế hoạch học tập thật cụ thể, và thực hiện thật nghiêm túc theo tiến độ đã đề ra.

2. Có sai phải sửa. Những trẻ hướng ngoại thường không bận tâm đến điểm số và những lời phê bình, cũng không muốn nghiêm túc sửa chữa những lỗi sai trong bài tập. Cha mẹ nên giúp trẻ hình thành thói quen có sai thì sửa, sau khi tự mình sửa lỗi, trẻ mới không “đi vào vết xe đổ”. Nên khuyến khích trẻ ghi lại những bài làm sai và những bài không làm được vào sổ, thường xuyên giở ra xem lại.

3. Nhờ giúp đỡ. Những trẻ hướng ngoại học một mình thường không có hiệu quả. Vì thế, tốt nhất cha mẹ nên tìm cho trẻ bạn bè có tính cách hướng nội cùng học với trẻ, để chúng bổ sung cho nhau, từ đó nâng cao

hiệu quả học tập.

♣ ĐỐI VỚI TRẺ HƯỚNG NỘI

1. Loại bỏ sự tự ti. Những trẻ hướng nội khá tự ti, vì vậy thường cảm thấy lo lắng bất an, gây ảnh hưởng đến học tập. Cha mẹ nên giúp trẻ loại bỏ sự tự ti, dạy chúng cách đánh giá đúng về bản thân, nghĩa là không chỉ nhìn thấy khuyết điểm mà còn phải nhận ra ưu điểm, sở trường của mình.

2. Đơn giản hóa. Trẻ hướng nội khá chi li, kết quả học tập không được như mong đợi thường khiến tâm lý chúng bất ổn. Cha mẹ khuyên trẻ đừng nên quá coi trọng điểm số, dù điểm không cao cũng không nên bi quan để tránh ảnh hưởng tới sự nhiệt tình và hiệu quả học tập của bản thân.

3. Tự học. Trẻ hướng nội thường không thích học với nhiều bạn, hiệu quả tham gia cũng không cao, tốt nhất nên tìm nơi yên tĩnh tự mình học. Có điều, cha mẹ cần phải nâng cao khả năng tự khống chế cho trẻ để tránh việc trẻ ngồi ở bàn nhưng lại làm việc khác, lãng phí thời gian.





CHƯƠNG 6

TRẺ “HU” CŨNG CÓ THỂ THÍCH HỌC

Nhiều đứa trẻ không nghe lời cảm thấy rằng học là một việc rất khổ sở, chúng thà phơi nắng cả ngày còn hơn ngồi trong lớp một tiếng. Nguyên nhân là do trẻ coi học là nhiệm vụ chứ không phải là cách thực hiện mục tiêu và là kỹ năng cần thiết để bước vào xã hội.



TÌM RA NGUYÊN NHÂN TRẺ CHÁN HỌC

Cha mẹ nào cũng mong con mình dễ dàng có được thành tích tốt, nhưng sự thực thường không giống như mong muốn. Có những trẻ cứ nhắc đến học là đau đầu, chúng sợ đọc sách, sợ làm bài tập, điều này khiến nhiều cha mẹ cảm thấy bất lực. Nguyên nhân nào khiến trẻ không thích học? Đó chính là vấn đề mà cha mẹ phải suy nghĩ.

Hiện nay, chỉ có một việc khiến cho học sinh cảm thấy hào hứng nhất là nhà trường cho học sinh nghỉ học để tổ chức hoạt động ngoại khóa. Khi trẻ hơi mệt mỏi và được cha mẹ cho nghỉ ở nhà, chúng sẽ lập tức hưởng ứng. Trẻ không có hứng thú với việc học, cảm giác chán học khiến chúng không muốn đến trường, thậm chí trốn tiết, bỏ học.

Biểu hiện chính của những trẻ chán học là: không chú ý, học một cách bị động, thiếu ý thức tranh thủ thời gian, không có hứng thú với học hành, cho dù cha mẹ có dành nhiều thời gian ngồi học cùng trẻ thì chúng vẫn làm bài sai.

Năm nay, Liên học lớp năm. Cô bé khá xinh xắn, tính cách dễ thương, ở nhà cũng rất tự lập, thường giúp bố mẹ làm việc nhà, bố mẹ rất tự hào về em. Nhưng Liên có một khuyết điểm khiến bố mẹ rất đau đầu, cứ mỗi lần ngồi làm bài tập là em lại ngáp ngáp ngáp dài, mất rất nhiều thời gian mới hoàn thành. Bố mẹ mua cho em rất nhiều sách đọc thêm nhưng em không bao giờ đọc. Thầy cô thường phản ánh với bố mẹ rằng, ở trên lớp Liên không tập trung, không thích học.

Trong ví dụ trên, Liên cũng như nhiều đứa trẻ khác khiến cha mẹ phiền lòng là do em không thích học. Để giúp trẻ không còn chán học, trước tiên, chúng ta nên tìm hiểu nguyên nhân tại sao.

Trước tiên, thiếu sự hấp dẫn với trẻ. Không phải thứ gì cũng khiến trẻ hứng thú. Nếu học mà không hiểu được thật rõ bản chất thì trẻ sẽ không hứng thú, lâu dần sẽ chán học. Trẻ thường cho rằng học tập ảnh hưởng đến sở thích của mình, ví dụ như xem tivi, xem phim, chơi điện tử. Vì thế trẻ thường coi học tập là đối tượng cần “bài xích”.

Thứ hai, tính tích cực bị đã kích. Việc cha mẹ yêu cầu quá cao, hoặc trẻ thỉnh thoảng gặp thất bại đều có thể hạn chế tính tích cực của trẻ. Ban đầu, trẻ tràn đầy hy vọng, nhưng cuối cùng không có được kết quả tốt, hoặc bài thi không được điểm mong muốn, cha mẹ lại không kịp thời khích lệ, thậm chí còn chế nhạo, đánh mắng trẻ, điều này khiến trẻ sợ học hơn.

Thứ ba, trẻ phải học thêm quá nhiều. Ngày nay, trẻ bị ép học quá nhiều khiến chúng không còn thời gian tự do cho mình. Điều này khiến trẻ rối loạn cảm xúc, không có lợi cho sự phát triển tâm lý cũng như việc bồi dưỡng hứng thú học tập cho chúng. Với những trẻ chưa đến độ tuổi đi học, nên cho chúng tiếp nhận kiến thức trong không khí vui vẻ, dần dần thúc đẩy sự hình thành kỹ năng và những thói quen tốt. Ở giai đoạn

này, “học tập” với trẻ chỉ là một trò chơi, nếu bị ép, trẻ sẽ hình thành nên suy nghĩ “bố mẹ bắt mình học”, điều này rất không tốt cho tinh thần học tập của trẻ sau này.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Muốn nâng cao tính tích cực trong học tập của trẻ, phát huy hết tiềm năng và trí tuệ, giúp trẻ có kết quả học tập tốt, thì nhất định phải nâng cao hứng thú học tập cho chúng. Thế nhưng, nhiều bậc cha mẹ lại không biết làm thế nào để khiến trẻ hứng thú học tập. Dưới đây là một vài phương pháp để cha mẹ tham khảo.

♣ BỒI DƯỠNG TÍNH HIẾU KỶ

Với trẻ, hứng thú chính là một loại hiếu kỳ, tò mò khiến trẻ muốn được tìm hiểu, là sự khởi đầu để trẻ khám phá thế giới. Có tính tò mò nghĩa là trẻ thích tiếp xúc với những sự vật mới. Khi tiếp xúc với càng nhiều sự vật mới thì trẻ sẽ càng muốn biết nhiều hơn, mà muốn biết chính là động lực học tập đầu tiên.

♣ CHO TRẺ CẢM NHẬN DƯ VỊ CỦA THÀNH CÔNG

Muốn trẻ hứng thú với học tập, trước tiên phải để chúng cảm nhận được dư vị của thành công. Nếu để trẻ nản lòng thì sẽ không thể tiến bộ được. Ví dụ, nếu trẻ học tốt văn nhưng kém toán thì khi làm bài tập nên bảo trẻ làm văn trước rồi hãy làm toán. Nếu ngược lại, thì không chỉ toán không làm được mà văn cũng làm không tốt. Khi làm toán, nhắc trẻ làm bài dễ trước rồi đến bài khó. Cũng nên hướng dẫn trẻ khi có bài kiểm tra, làm bài dễ trước, bài khó sau. Như vậy, sẽ không chỉ tăng cường sự tự tin mà còn khắc phục được chúng sợ thi cử. Cách này có thể loại bỏ sự căng thẳng tinh thần trong phòng thi, trẻ làm bài sẽ thoải mái hơn, kết quả cũng tốt hơn.

♣ BỒI DƯỠNG TÍNH TỰ LẬP, CẦU TIẾN

Động cơ học tập có mối liên hệ mật thiết với tính tự lập, cầu tiến. Tinh thần cầu tiến, tham vọng cao sẽ duy trì hiệu quả cao trong học tập. Kết quả học tập tốt lại có tác dụng nâng cao động cơ học tập. Ngược lại, nếu không có tinh thần cầu tiến thì việc học chỉ ở thế bị động, thậm chí càng học kết quả càng tồi tệ.

♣ KHÍCH LỆ TRẺ NHIỀU HƠN

Cha mẹ đừng tiếc lời khen trẻ, vì những lời khen tặng có tác dụng khích lệ rất lớn. Đừng nên phê bình quá nặng với lỗi lầm của chúng, bởi như thế sẽ khiến trẻ sa sút tinh thần, phạm nhiều lỗi hơn.

♣ GIÚP TRẺ GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ TRONG HỌC TẬP

Trong quá trình học, trẻ sẽ gặp phải một vài vấn đề ảnh hưởng đến hứng thú học tập. Ví dụ, bữa sáng không được ăn đủ lượng, đủ dinh dưỡng, đến tiết ba, tiết bốn, trẻ sẽ đói bụng, tư duy chậm chạp. Như vậy, cha mẹ nên chuẩn bị cho con bữa sáng đủ lượng và chất. Có thể, trong quá trình học, trẻ có vài nội dung không hiểu, đây chính là thủ phạm “cản đường” học tập, nếu những chướng ngại này ngày một nhiều hơn thì sẽ khiến việc học trở thành nỗi khổ của chúng. Vì vậy, cha mẹ và thầy cô nên kịp thời kèm cặp để trẻ không mất đi sự tự tin.



KÍCH THÍCH LÒNG HAM HỌC

Học tập là một loại bản năng của con người, vì tư chất mỗi trẻ khác nhau nên hứng thú của chúng cũng khác nhau. Có những trẻ rất ham học, không cần cha mẹ giám sát cũng học tập chăm chỉ. Nhưng cũng có những trẻ không thích học, cha mẹ nghĩ đủ mọi cách cũng không khiến chúng học hành chăm chỉ hơn.

Trong rất nhiều yếu tố ảnh hưởng đến việc học của trẻ, thì lòng ham học là nhân tố vô cùng quan trọng. Nếu trẻ ham học thì việc học tập sẽ trở nên vô cùng đơn giản, còn nếu không ham học sẽ dễ xảy ra hiện tượng cha mẹ càng đốc thúc, trẻ càng lười lã, dậm dưa. Bởi vậy, cha mẹ hãy kích thích sự ham học của trẻ từ những điều khiến trẻ hứng thú.

Biểu hiện cụ thể của hứng thú đó là sự yêu thích và theo đuổi một sự vật hoặc một hoạt động nào đó. Dấu hiệu ban đầu của sự theo đuổi này là trẻ tò mò, hiếu động. Sự vật của thế giới bên ngoài tất cả đều rất lạ lẫm với trẻ khi mới ra đời. Khi lớn dần lên, trẻ sẽ dần tò mò về những sự vật trước mắt, thường chạm vào, ngắm nghía hoặc ngửi, liếm để tìm hiểu.

Càng có hứng thú với sự vật hoặc hoạt động gì thì trẻ càng thể hiện sự theo đuổi rõ ràng hơn. Vì thế, cha mẹ nên tìm ra hứng thú, sở thích của trẻ từ những hoạt động của chúng, giúp chúng lựa chọn phương hướng phấn đấu.

Fabre sở dĩ trở thành nhà côn trùng học Pháp nổi tiếng chính là nhờ sở thích.

Từ nhỏ, Fabre đã rất thích côn trùng, vì muốn quan sát hoạt động của côn trùng mà ông thường xuyên ngồi yên bất động hàng mấy giờ liền. Một buổi tối, cậu bé Fabre đã cầm đèn lồng quỳ trên đất xem rết đẻ trứng thế nào. Rồi cậu bỗng cảm thấy xung quanh ngày một sáng hơn, thì ra cậu đã ở đây cả đêm. Một lần khác, vì muốn xem hoạt động của bọ hung, Fabre trèo lên một cái cây. Không được bao lâu thì thấy có người hét “Bắt trộm, mau bắt trộm!” Thì ra mọi người nghĩ cậu hái trộm quả. Chính vì sự ham mê với côn trùng mà Fabre mới có ý chí theo đuổi nghiệp nghiên cứu cả cuộc đời, lớn lên đã viết được mười cuốn “Côn trùng ký”, đóng góp công sức to lớn cho ngành côn trùng học.

Cũng giống như Fabre, mọi đứa trẻ đều sẽ ưu tiên và tích cực tìm hiểu những thứ chúng thích. Ví dụ, những trẻ thích đọc thường chìm đắm trong những con chữ, suy nghĩ và tưởng tượng về những con chữ đó, dần dần sẽ có mong muốn sáng tác; những trẻ thích vẽ sẽ quan sát tỉ mỉ mọi hoa văn, hình ảnh rồi từ đó sẽ tự mình vẽ; những trẻ thích âm nhạc sẽ nghiêm túc lắng nghe từng bài hát chúng nghe thấy, thậm chí còn thích học một loại nhạc cụ nào đó. Hứng thú sẽ khiến trẻ vô cùng hăng hái, chủ động làm chứ không cần cha mẹ đốc thúc.

Nhưng tại sao nhiều bậc cha mẹ lại không biết cách tận dụng điều đó? Đó là vì cha mẹ thường mong muốn nhanh chóng nhìn thấy kết quả mà quên mất rằng, học tập là quá trình phát triển hứng thú. Thật ra,

nếu kích thích được hứng thú của trẻ thì chúng sẽ chủ động muốn học, điều này có hiệu quả hơn việc cha mẹ thúc ép nhiều.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Hứng thú sẽ thúc đẩy chúng ta học tập và làm việc nghiêm túc, chăm chỉ và đầy tính sáng tạo. Nếu trẻ thích một môn học hoặc việc gì đó thì cũng sẽ chăm chỉ tìm hiểu, phát huy trí tưởng tượng và tư duy sáng tạo. Như vậy không chỉ nâng cao thành tích học tập mà còn nâng cao khả năng tư duy cho trẻ.

♣ CHUẨN BỊ CHO TƯƠNG LAI CỦA TRẺ

Trẻ thích thú về điều gì có nghĩa là trẻ có thể mạnh về điều đó. Một đứa trẻ tìm được niềm vui trong việc phù hợp với khả năng thiên bẩm và sở trường sẽ dễ dàng thành công. Ví dụ, nếu trẻ thích tiếng Anh thì cha mẹ nên khuyến khích trẻ chăm chỉ học, đặt nền móng cho công việc liên quan đến tiếng Anh sau này.

♣ CHƠI MÀ HỌC

Cha mẹ có thể cho trẻ chơi một số trò chơi trí tuệ. Khi cho trẻ chơi, không dạy chúng cách chơi mà hãy để trẻ tự học, hợp tác để tự tìm ra phương pháp, nâng cao khả năng tự học cho trẻ. Những trò chơi đánh cờ thường mang tính tương tác, thử thách cao, rất có ích cho việc phát huy trí lực cho trẻ. Sau khi được thả lỏng, trẻ sẽ tập trung vào học tập hơn, như vậy chúng sẽ được cân bằng giữa học tập và vui chơi. Từ đó nâng cao khả năng quan sát và suy nghĩ của trẻ.

♣ HỌC MÀ CHƠI

Hãy tìm phương pháp học thích hợp với trẻ, để học tập cũng là một thú vui. Ví dụ, để trẻ thi với bản thân, nói với trẻ rằng nếu ngày mai làm bài nhanh hơn hôm nay thì sẽ có một món quà nhỏ, hoặc mua cho trẻ một số sách tham khảo. Như vậy, trẻ không chỉ học mà còn được chơi.

♣ KHIẾN TRẺ CẢM THẤY NIỀM VUI TRONG HỌC TẬP

Tìm hiểu kiến thức mới cũng giống như leo núi, càng lên cao càng

nhìn được nhiều, được xa, từ đó sẽ có được niềm vui. Khi trẻ cảm nhận được niềm vui đó, chúng sẽ tích cực học tập hơn.

♣ KHUYẾN KHÍCH TRẺ THAM GIA HOẠT ĐỘNG NGOẠI KHÓA

Hoạt động ngoại khóa khiến trẻ thật sự cảm thấy mình thiếu kiến thức và cần học thêm. Ví dụ, nếu trẻ không thích học toán, hãy khuyến khích trẻ tham gia câu lạc bộ toán học, làm nhiều bài toán vui, như vậy sẽ kích thích được hứng thú cho trẻ.

♣ GIÚP TRẺ CẢM NHẬN ĐƯỢC THÀNH CÔNG SAU KHI NỖ LỰC

Học tập là một công việc khó khăn và vất vả, nếu vùi đầu vào học mà không cảm nhận được niềm vui thành công nào, lâu dần trẻ sẽ thấy chán nản, mệt mỏi. Vì thế, cha mẹ nên kịp thời nhận ra và khen ngợi với mỗi một chút tiến bộ của trẻ. Nếu cảm nhận được niềm vui thành công thì chúng sẽ khích lệ bản thân tiếp tục cố gắng để giành được thành công lớn hơn.



TRẺ CHƠI GIỎI SẼ BIẾT CÁCH HỌC

Chơi, đối với quá trình trưởng thành của trẻ cũng giống như vitamin, nó không thể thiếu được, đó là hoạt động mà trẻ thích nhất, phù hợp nhất để trẻ phát triển nhân cách một cách toàn diện. Khi trẻ chơi, lúc nào chúng ta cũng thấy trẻ rất nhập tâm và vui vẻ. Tuy chỉ là chơi nhưng lại giống như đang nghiêm túc làm việc vậy.

Những trẻ nghịch ngợm luôn rất ham chơi, chúng không ngừng khám phá các loại đồ chơi, hình thành khả năng khái quát từ những đồ chơi tương tự nhau. Chúng thích chơi trốn tìm, kiên trì quan sát loại bỏ đối tượng giả và tìm kiếm mục tiêu, hình thành thói quen tư duy tỉ mỉ. Chúng có thể biến một cành trúc thành ngựa, thành tên lửa, máy bay hay súng máy, tưởng tượng những thứ bình thường thành thứ rất sinh động. Khi chơi, cảm hứng và niềm vui sẽ kích thích não bộ của trẻ làm việc hết khả năng. Vì thế, những trẻ chơi giỏi thì cũng sẽ biết cách học.

Nam năm nay học lớp ba, rất hiếu động. Năm ngoái, em đã đạt giải nhất cuộc thi “ý tưởng trẻ thơ” toàn quận. Không những vậy, Nam còn giỏi sáng tác truyện, lắp mô hình, nặn đất, cắt giấy. Hiện tại, truyện của Nam sáng tác vẫn đang được đăng dài kỳ trên nội san của trường.

Thầy giáo đánh giá thành tích của Nam không phải quá xuất sắc, nhưng cậu bé rất biết cách học. Bố của Nam thì nhận định con mình là đứa trẻ biết chơi mà cũng biết học. 1 tuổi, Nam đã thích vẽ, 3 tuổi biết tự đọc, 8 tuổi biết làm mặt nạ giấy. Nam có đam mê sâu sắc với nhiều trò chơi tuổi thơ, khi có thắc mắc cậu bé cũng rất thích hỏi tại sao. Điều quan trọng nhất là thông qua các trò chơi ấy, cậu vô hình đã học được cách đọc chữ, yêu đọc sách, nâng cao được năng lực của bản thân.

Cậu bé Nam chính là điển hình cho người “biết cách chơi thì sẽ biết cách học”. Chơi rất có lợi cho sự phát triển trí tuệ cũng như các năng lực khác của con người. Chơi đùa thỏa mãn nhu cầu, đồng thời kích thích mong muốn được tìm hiểu và lòng hiếu kỳ của trẻ. Khi chơi đùa cùng bạn bè, trẻ sẽ được hoàn thiện về tính cách, phát triển khả năng giao tiếp. Trẻ biết chơi sẽ có rất nhiều ưu điểm: thông minh, nhanh nhẹn, lạc quan, vui vẻ, dồi dào sức sống, hài hước, thích giao tiếp, trí tưởng tượng phong phú, dũng cảm.

Vì thế, cha mẹ nên để trẻ học hỏi từ những hoạt động vui chơi, không nên chỉ bắt trẻ học mà không được chơi hoặc học nhiều chơi ít. Nếu trẻ chơi vui thì việc học sẽ nhẹ nhàng hơn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Chơi là bản năng của trẻ, cho trẻ chơi cũng là thúc đẩy việc học tập của chúng. Vậy, cha mẹ nên làm thế nào để những trẻ ham chơi sẽ học tốt hơn? Dưới đây là một vài gợi ý.

♣ TẠO MÔI TRƯỜNG VUI CHƠI LÀNH MẠNH CHO TRẺ

Trước tiên là về điều kiện vật chất, nên có những thứ trẻ thích, ví dụ như đồ chơi thú vị hoặc vật dụng giúp trẻ tham gia trò chơi. Ngoài ra, cần có địa điểm cho trẻ chơi, ví dụ như phòng trong nhà, sân vườn, khu vui chơi cho trẻ. Tiếp đó, cần tạo không khí thoải mái tự do, sự quan tâm của cha mẹ với trẻ. Tất cả những điều này sẽ tạo nên môi trường tâm lý tốt cho trẻ, từ đó kích thích hứng thú chơi đùa cho trẻ.

♣ HƯỚNG DẪN VÀ GIÚP ĐỠ KHI TRẺ CẦN

Cha mẹ nên quan tâm, tìm hiểu trò chơi của trẻ, kịp thời phát hiện vấn đề và giải quyết nó. Ví dụ, nếu cha mẹ nhận thấy trẻ bắt chước người lớn uống rượu, đánh nhau thì ngay lập tức phải điều chỉnh, giải thích điều hay lẽ phải cho trẻ hiểu, từ đó hướng dẫn trẻ chơi cho đúng.

♣ BỒI DƯỠNG Ý THỨC TỰ CHỦ VÀ HỢP TÁC CHO TRẺ

Trong quá trình chơi, hãy bồi dưỡng cho trẻ ý thức tự chủ, không ỷ lại vào người lớn, cũng không nên cấm đoán trẻ chơi với những trẻ khác. Thông qua quá trình chơi đùa với bạn, trẻ sẽ học được cách ứng xử và tinh thần hợp tác.

♣ CHO TRẺ THAM GIA NHIỀU HOẠT ĐỘNG THỂ CHẤT VÀ NGOÀI TRỜI

Cha mẹ nên đưa trẻ tham gia nhiều hoạt động ngoài trời, nơi trẻ có thể chơi vui vẻ mà không bị ràng buộc gì. Cho trẻ tiếp xúc nhiều với những thứ thuộc về tự nhiên như đất, nước, động thực vật để mở rộng tầm mắt, làm phong phú thế giới nội tâm cho trẻ. Cha mẹ cũng nên cho trẻ tham gia hoạt động thể chất, rèn luyện khả năng vận động, bồi dưỡng phản ứng linh hoạt cho trẻ.

♣ KHÍCH LỆ TRẺ

Cha mẹ đừng nên chỉ biết trách mắng trẻ vì tội ham chơi, trách mắng quá nhiều chỉ khiến trẻ mất đi hứng thú học tập. Không nên chỉ mõi mõi vào những nhược điểm của con, hãy tinh ý phát hiện ưu điểm của trẻ, kịp thời khen ngợi trẻ, như vậy sẽ kích thích tinh thần cầu tiến cho

trẻ.

♣️ GIÚP TRẺ CHƠI MÀ HỌC

Cha mẹ hãy hướng dẫn trẻ thông qua chơi đùa để học vẽ, học chữ, nhận biết các loại động thực vật, học cách nuôi cá, nuôi thỏ hoặc chó mèo. Khi còn nhỏ, trẻ sẽ rất có hứng thú với các sự vật xung quanh mình, gặp việc gì cũng thích hỏi tại sao. Quan trọng nhất là trong quá trình chơi, chúng vô tình học được nhiều kiến thức, khả năng làm việc cũng được nâng cao.

♣️ CHA MẸ NÊN KIÊN NHẪN

Cha mẹ nào cũng yêu thương con cái, nhưng không phải ai cũng đủ sự kiên nhẫn. Cha mẹ cần phải có sự nhẫn nại, nhẫn nại để không chán nản khi giao tiếp với trẻ, để dạy chúng kiến thức thông qua hoạt động vui chơi, khen ngợi kịp thời đối với từng tiến bộ, biểu hiện tốt của trẻ. Nếu làm theo phương pháp này, với trẻ trước 7 tuổi, cha mẹ sẽ rất vất vả, nhưng đến khi trẻ đi học thì cha mẹ sẽ nhẹ nhàng hơn rất nhiều, vì trẻ đã hình thành nên thói quen học tập và có tố chất khá toàn diện.

♣️ CHỌN CHO TRẺ TRÒ CHƠI THÍCH HỢP

Cha mẹ có thể căn cứ sở thích của trẻ để lựa chọn những trò chơi tĩnh một chút, như chơi cờ, vẽ, làm thủ công. Những hoạt động này có thể thay đổi tính cách của trẻ hiếu động, cũng có thể phát huy trí thông minh của trẻ, rèn luyện cho trẻ nghị lực vượt qua khó khăn, tính nhẫn nại, nâng cao khả năng tập trung.

♣️ CÙNG TRẺ LẬP THỜI GIAN BIỂU

Thảo luận với trẻ về thời gian học tập và vui chơi, như vậy sẽ nắm bắt được tốt hơn thời gian học tập và vui chơi của trẻ. Khi đặt ra thời gian biểu, nên nói rõ mấy giờ phải làm bài, mấy giờ phải hoàn thành. Sau khi trẻ tan học, cha mẹ kiểm tra bài tập của trẻ, có thể hỏi chúng cần khoảng thời gian bao lâu, làm xong có thể đi chơi. Với mục tiêu cụ thể như vậy, trẻ có nhận thức rất rõ ràng về thời gian của mình, từ đó nâng cao hiệu suất học tập, mà chơi cũng rất vui.



BIẾT CÁCH TƯ DUY, CÓ LỢI CẢ ĐỜI

Để có được phán đoán đúng đắn về sự vật, sự việc, ai cũng phải suy nghĩ, trẻ con cũng như vậy. Nhìn từ một góc độ nào đó, quá trình trẻ học cách suy nghĩ chính là quá trình trẻ trưởng thành. Trẻ biết cách tư duy sẽ có lợi cho cả cuộc đời sau này.

Phần lớn cha mẹ trong quá trình dạy trẻ, đều quen nói trẻ nên làm thế này, nên làm thế kia mà không để chúng tự suy nghĩ. Khi trẻ không làm như lời mình nói thì cha mẹ sẽ lập tức phê bình, bắt trẻ nhận lỗi. Điều này không chỉ làm tổn hại tính tự lập của trẻ mà còn khiến trẻ không cảm nhận được niềm vui khi tự suy nghĩ tìm ra kiến thức mới.

Kant - nhà triết học, giáo dục học người Pháp thế kỷ XVIII từng nói: “Con người không chỉ đơn giản tiếp nhận giáo dục một cách máy móc, quan trọng là phải dạy trẻ cách tư duy”. Dạy con không chỉ là khiến con biết lắng nghe, biết biểu đạt mà còn phải biết tư duy. Đặc biệt là khi trẻ thành công hoặc thất bại, khi trẻ phạm lỗi nhưng chưa nhận thức được, hãy cho chúng một chút thời gian và không gian để chúng suy nghĩ và kiểm điểm.

Một lưu học sinh tại Pháp từng chứng kiến cảnh này khi đến chơi nhà một người bạn:

Một cậu bé 8 tuổi, lúc ăn đã cho chú chó bên cạnh ăn bánh mì, chú chó lật đổ đĩa của cậu bé, chiếc đĩa rơi xuống đất và vỡ tan. Cậu bé nói với bố mẹ:

“Bố mẹ thấy rồi đấy, là nó đánh vỡ đĩa, không phải tại con”. Mẹ cậu nói:

“Đúng là đĩa của con là bị chó con đánh đổ, nhưng lẽ nào con không sai?”.

Cậu bé hét lên: “Là tại nó, không phải con”. Bố tiến lại bảo cậu về phòng suy nghĩ xem mình có sai không.

Hơn mười phút sau, cậu bé ra khỏi phòng: “Chú chó sai, con cũng sai, con không nên chơi đùa với chó trong khi ăn cơm. Bố mẹ đã nhắc con nhiều lần về điều này”. Bố cười: “Vậy hôm nay con phải chịu trách nhiệm về lỗi lầm của mình, thu dọn bàn ăn và lấy tiền tiêu vặt mua đền cái đĩa”.

Từ câu chuyện nhỏ này, chúng ta có thể thấy cha mẹ của cậu bé kia vô cùng nghiêm khắc, dù có bạn đến cũng không bỏ qua sự việc dễ dàng. Đặc biệt cách làm để con về phòng suy nghĩ chứng tỏ họ dạy con rất có phương pháp. Đồng thời, họ cũng không quên yêu cầu con làm

sai thì phải chịu trách nhiệm.

Đứa trẻ nào cũng rất thích nghe kể chuyện, đặc biệt là truyện cổ tích. Hai bà mẹ nọ đều kể chuyện “Cô bé Lọ Lem” cho con nghe.

Bà mẹ A kể một mạch từ đầu đến cuối, vì vậy đứa con biết được toàn bộ nội dung câu chuyện.

Còn bà mẹ B kể xong câu chuyện thì hỏi: “Con nghĩ xem, trong câu chuyện này có điều gì không hợp lý không?”. Đứa con nghĩ một chút rồi nói: “Đến mười hai giờ đêm xe ngựa biến trở lại thành quả bí, mọi thứ cũng đều trở lại nguyên dạng như cũ, nhưng tại sao đôi giày thủy tinh của Cinderella lại không trở về chỗ cũ? Mẹ thấy con trả lời như vậy thì vui mừng khen ngợi, khuyến khích con sửa lại tác phẩm nổi tiếng này.

Trong ví dụ trên, người mẹ B không chỉ bồi dưỡng cho trẻ khả năng nghe, mà còn bồi dưỡng cho trẻ khả năng tư duy, điều này rất có lợi cho tương lai của trẻ sau này. Vì thế, cha mẹ khi kể chuyện cho trẻ đừng chỉ dừng lại ở việc cho trẻ tiếp nhận, nên khuyến khích chúng đưa ra câu hỏi hoặc để chúng tưởng tượng ra kết thúc của câu chuyện.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Tư duy nhạy bén không phải tự nhiên mà có được, cần phải được huấn luyện và bồi dưỡng cẩn thận. Nhiều cha mẹ cho rằng, những đứa trẻ thông minh thì sinh ra đã có tư duy nhạy bén. Thật ra chưa hẳn là như vậy, các nhà nghiên cứu tâm lý cho biết: đa số trẻ thông minh vì có thể nhanh chóng đưa ra câu trả lời, nên không thích hoặc ngại suy nghĩ. Ngược lại, những trẻ có phản ứng hơi chậm lại thường suy nghĩ kỹ càng hơn. Vậy, phải làm thế nào để bồi dưỡng khả năng tư duy nhạy bén cho trẻ?

♣ TẠO MÔI TRƯỜNG TƯ DUY TỬ TRONG GIA ĐÌNH

Trong gia đình, cha mẹ nên thường xuyên tạo ra không khí để trẻ luôn trong trạng thái tích cực suy nghĩ. Có thể áp dụng cách hai mẹ con cùng chơi trò giải câu đố, mẹ chọn các câu đố có vận điệu dễ thuộc và con trả lời, để kích thích khả năng tư duy cho bé. Ví dụ như: “Bốn chân như bốn cột nhà. Hai tai ve vẩy, hai ngà trắng phau. Vòi dài vắt vẻo trên đầu. Trong rừng thích sống với nhau từng đàn. Đố bé là con gì?”.

♣ CẢ GIA ĐÌNH CÙNG THAM GIA

Chỉ cần hướng dẫn đúng cách là trẻ có thể hình thành được thói quen tư duy trong môi trường gia đình. Dù trẻ lớn hay nhỏ, cha mẹ đều nên tạo điều kiện cho trẻ nói ra ý kiến của mình. Cả nhà quây quần bên bàn ăn cùng nói về những chuyện xảy ra trong ngày, đó chính là cơ hội tốt nhất để chỉ bảo trẻ.

♣ KỂ CHUYỆN CƯỜI

Qua tiếng cười, trẻ sẽ hiểu được rằng tiêu chuẩn đánh giá sự vật không phải là duy nhất. Sở dĩ, những lời nói mang hai hàm ý khiến mọi người cười là vì chúng dẫn dắt người ta hiểu từ ngữ ở phương diện khác.

♣ PHÁ VỠ QUAN NIỆM TRUYỀN THỐNG

Quá trình phát triển của nhân loại là một quá trình không ngừng thay đổi quan niệm truyền thống. Trước khi Edison phát minh ra đèn điện, con người đã từng hài lòng với việc dùng đèn dầu thấp sáng; nếu không phải máy tính thay đổi căn bản cuộc sống thì mọi người giờ vẫn bận rộn với giấy, bút mực. Trẻ rất ít bị ràng buộc bởi quan niệm truyền thống, càng thường hoài nghi về những điều tưởng chừng cố hữu. Bởi vậy, cha mẹ nên khích lệ trẻ duy trì thói quen nghi ngờ, chất vấn, tích cực tìm hiểu và sáng tạo.

♣ ĐƯA RA NHỮNG CÂU HỎI ĐI NGƯỢC VỚI NGUYÊN TẮC

Những câu hỏi thú vị, hấp dẫn, kích thích trí tưởng tượng, không có đáp án cố định có thể nâng cao khả năng tư duy cho trẻ. Muốn kích thích trí tưởng tượng của trẻ, có thể hỏi những câu như: “Nếu tất cả xe ô tô đều sơn màu vàng thì sẽ có ưu điểm và nhược điểm gì?”.

♣ DIỄN ĐẠT MỘT CÁCH CHUẨN XÁC

Diễn đạt một cách chuẩn xác không chỉ tránh hiểu lầm mà còn giúp tư duy thêm nhạy bén. Trong đó, hiểu đúng ý nghĩa của từ ngữ là bài tập rèn luyện trí lực rất khó khăn, nó giúp trẻ hiểu rõ cuộc mình đang nghĩ gì. Có một trò chơi gia đình cha mẹ có thể tham khảo: bịt mắt trẻ lại, để một đứa trẻ khác chọn một trong hai bức tranh tương tự nhau, rồi miêu

tả. Sau đó, tháo bít mắt cho trẻ ra, yêu cầu trẻ nhận biết bức tranh nào vừa được miêu tả. Trò chơi này dạy trẻ cách trình bày chính xác và tăng cường khả năng quan sát sự vật.

* * *



BỒI DƯỠNG KHẢ NĂNG TỰ HỌC

Giống như vạn vật trên thế giới đều có quy luật vận động, việc học tập của trẻ cũng có quy luật mang tính chu kỳ, chu kỳ này bao gồm: chuẩn bị bài, nghe giảng, ôn tập, làm bài tập. Tuy nhiên, hiện tại có không ít trẻ chỉ chú trọng việc nghe giảng và làm bài tập, mà bỏ qua hai khâu tự học là chuẩn bị bài và ôn tập. Nếu vậy thì cha mẹ nên chú ý bồi dưỡng cho trẻ khả năng tự học.

Khoa học kỹ thuật ngày càng tiến bộ, trẻ càng có nhiều kiến thức cần biết. Điều này đòi hỏi cha mẹ bồi dưỡng cho trẻ kỹ năng thu nhận kiến thức một cách chủ động, tự lập. Trẻ có khả năng tự học mới thu nhận được kiến thức một cách rộng rãi, linh hoạt và ham học tập hơn.

Trong số thanh thiếu niên có thành tích xuất sắc từ xưa tới nay, rất nhiều trẻ chưa từng theo học ở trường một cách chính quy, cũng không được học đại học. Thế nhưng, bằng khả năng tự học, họ đã thu được những thành tựu to lớn. Nhà triết học, toán học, vật lý học nổi tiếng Descartes không học đại học, chỉ dựa vào việc tự học mà 23 tuổi đã sáng lập ra hình học giải tích. Dalton chỉ học vài năm trường học ở quê nhà, rồi hoàn toàn tự học mà trở thành người đặt nền móng cho ngành hóa học cận đại, người sáng lập học thuyết nguyên tử. Nhà phát minh Edison chỉ học ba tháng tiểu học nhưng cả đời ông lại có đến hơn một nghìn phát minh.

Từ đó có thể thấy, việc bồi dưỡng khả năng tự học là rất quan trọng. Khi hướng dẫn trẻ học, cha mẹ đồng thời chú trọng đến việc bồi dưỡng khả năng tự học cho trẻ thì sẽ rất có ích cho việc học tập sau này. Có thể nói, một số trẻ không thể nâng cao kết quả học tập, phần lớn nguyên nhân là do khả năng tự học kém. Vì học tập trong trạng thái bị ép buộc rất khó có kết quả tốt. Dạy trẻ phương pháp tự học quan trọng hơn nhiều so với nhồi nhét kiến thức cho chúng. Vì kiến thức có thể quên, còn kỹ năng học thì không dễ mất đi.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Khả năng tự học không phải là khả năng thiên bẩm của con người, cũng không phải một sớm một chiều là có thể có được. Khả năng tự học được hình thành được hình thành nên sau hoạt động tự học lâu dài. Quá trình hình thành kỹ năng tự học có quy luật và nguyên tắc nhất định, nếu tuân theo đúng trình tự sẽ có hiệu quả khá tốt.

♣ HÌNH THÀNH ĐỘNG CƠ TỰ HỌC RÕ RÀNG

Đầu tiên, cha mẹ cần tạo cho trẻ động cơ tự học rõ ràng, nghĩa là khiến chúng tự học một cách tích cực, tự giác. Động cơ có mối liên hệ mật thiết với nhu cầu của con người, nhu cầu thế nào sẽ nảy sinh động cơ như vậy. Vì thế, trước tiên hãy để trẻ xác định rõ ràng nhu cầu của mình, rồi thúc đẩy chúng có mong muốn giành được thành tựu hoặc chiến thắng trong học tập hay cuộc thi nào đó. Ham muốn giành chiến thắng chính là cơ sở hình thành kỹ năng tự học.

♣ TỰ HỌC MỘT CÁCH KIÊN TRÌ

Tự học là một hoạt động lâu dài và gian khổ, đằng sau mỗi con người tự học thành tài là cả một quá trình khô luyện. Mác đã nói: “Đối với khoa học, không có con đường nào bằng phẳng, chỉ có những người không sợ chồn chân mới gỏi để đi trên những con đường nhỏ bé gập ghềnh mới có hy vọng đạt tới đỉnh cao xán lạn”. Việc tự học đòi hỏi trẻ phải thật sự kiên trì, không thể bữa đực bữa cái mà hình thành nên được kỹ năng. Trong điều kiện vật chất vô cùng gian khổ, ngày nào Các-Mác cũng kiên trì đến thư viện đọc sách, cuối cùng viết nên kiệt tác “Tư bản”, có thể nói, nghị lực chính là lý do mang lại thành công cho ông.

♣ XÁC ĐỊNH ĐÚNG MỤC TIÊU

Sống cần mục tiêu, làm việc cần mục tiêu, tự học cũng cần mục tiêu.

Trẻ nhỏ có rất nhiều lý tưởng tốt đẹp, có hứng thú về nhiều điều. Có những trẻ thích học tất cả mọi thứ, muốn thành công trên nhiều phương diện, kết quả học gì cũng không giỏi. Vì khả năng của con người là có hạn, muốn tự học có hiệu quả thì phải tập trung toàn bộ tinh thần. Tự học cũng giống như việc đào giếng, sau khi xác định mục tiêu, cần tập trung sức lực đào đúng trọng tâm thì mới có thể chạm tới mạch nước ngầm. Nếu hôm nay trẻ thích học văn, ngày mai lại muốn học vẽ, ngày

kia lại thích học nhạc, cứ phân tán tư tưởng như vậy sẽ không thành công được việc gì.

Vì thế, nên căn cứ vào nhu cầu của trẻ, xác định rõ ràng mục tiêu để tập trung thực hiện, như vậy mới có được kết quả tốt.

♣ LẬP KẾ HOẠCH TỰ HỌC CHI TIẾT

Sau khi xác định rõ mục tiêu thì việc cần làm tiếp theo là xây dựng kế hoạch thực hiện. Nguyên tắc chủ đạo của lập kế hoạch tự học là tuân theo trình tự. Với trẻ học trung học nên bắt đầu từ dễ đến khó, từ nông đến sâu, chậm trước nhanh sau, không thể vội vàng. Tự học giống như xây nhà, cần phải xây từng viên gạch mới hoàn thiện được cả tòa cao ốc.

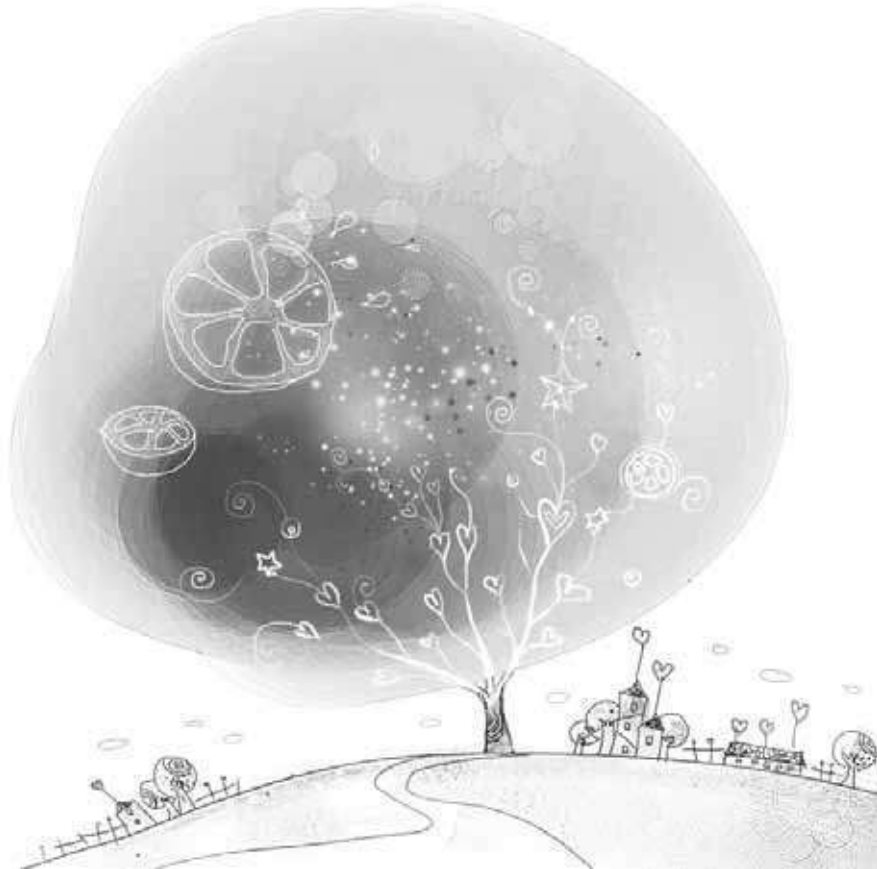
♣ BIẾT CÁCH DÙNG SÁCH CÔNG CỤ

Trong quá trình tự học, trẻ sẽ phải tiến hành việc học một mình, không có thầy cô hướng dẫn; vì thế, trong quá trình tự học nếu gặp khó khăn trẻ sẽ cần sự trợ giúp của sách công cụ. Vì thế, cha mẹ nên dạy trẻ cách sử dụng những loại sách này thật hiệu quả.

♣ HÌNH THÀNH THÓI QUEN TỰ HỌC

Hình thành thói quen tự học nghĩa là coi việc học là một thói quen như ăn uống, ngủ nghỉ hàng ngày. Nếu đã có thói quen tự học, hôm nào không học thì sẽ cảm thấy khó chịu, giống như không ăn uống, tắm giặt vậy.

Một nhà giáo dục từng nói: Cứ có thái độ và phương pháp tốt rồi sẽ biến thành thói quen tốt. Chỉ khi có thói quen tốt thì thái độ tốt mới thể hiện, phương pháp tốt mới được ứng dụng mọi lúc mọi nơi. Vì thế, bồi dưỡng khả năng tự học nhất định phải chú ý việc bồi dưỡng thói quen cho trẻ, để việc tự học trở thành hoạt động thường ngày của chúng.



CHỌN SÁCH CHO TRẺ

Hiện nay, nhiều cha mẹ vì muốn con có nhiều thời gian làm bài tập, không muốn kết quả học tập của con giảm sút nên tìm mọi cách không cho con đọc các loại sách ngoài sách học. Thậm chí, có những cha mẹ đánh mắng để con không đọc sách ngoài. Thế nhưng, tài liệu đọc ngoài sách giáo khoa có tác dụng rất tích cực đối với trẻ.

Nói chung, trẻ thường có khả năng tự kiểm chế rất kém, khi thấy những tiểu thuyết kiếm hiệp thú vị hoặc truyện tình cảm nam nữ thì thường đọc rất chăm chú. Truyện võ hiệp thường nhiều tình tiết ly kỳ, gay cấn, không tránh khỏi có những màn đánh đấm, những anh hùng cao thủ võ lâm đầy tuyệt kỹ, điều này sẽ khiến trẻ tò mò và khâm phục. Những câu chuyện tình cảm ngọt ngào, ngôn từ mượt mà có sức hấp dẫn lớn đối với những thiếu nữ mới lớn. Việc trẻ đọc truyện chăm chú đến quên bài tập là chuyện thường gặp, thậm chí chúng sẽ tưởng tượng, mô phỏng tình tiết trong truyện. Vì vậy, cha mẹ cần phải hướng dẫn trẻ chọn những tài liệu thích hợp để đọc.

Nhưng cha mẹ không nên ngăn cấm trẻ đọc sách ngoài sách giáo

khoa. Đọc sách là một trong những cách tốt để làm phong phú thế giới nội tâm, bồi dưỡng hứng thú cho trẻ.

Tâm rất thích đọc sách, một hôm, em mượn của bạn một cuốn tiểu thuyết dày, nói năm ngày sau sẽ trả. Nhưng sau năm ngày, Tâm bảo vẫn chưa đọc xong, mượn thêm vài ngày nữa. Rồi vài ngày sau qua đi em vẫn không trả, khi bạn đòi cứ ập a ập úng. Bạn nghĩ em cố tình không trả, nên mách với cô giáo. Cô hỏi thì Tâm khóc, nói mẹ em xé sách rồi.

Thì ra mẹ Tâm vẫn luôn phản đối Tâm đọc truyện, nên chưa bao giờ mua sách khác ngoài sách giáo khoa cho em đọc. Hôm đó tan học về, em vào phòng đóng cửa vùi đầu đọc quyển tiểu thuyết kia. Vừa hay lúc đó mẹ muốn em giúp một việc, gọi mấy lần liền em đều không nghe thấy. Khi mẹ vào phòng thấy em đang đọc truyện thì nổi giận xé luôn...

Không thể phủ nhận rằng, cha mẹ không cho con đọc sách truyện là vì muốn tốt cho con, không muốn chúng ảnh hưởng đến việc học, nhưng lo lắng đó thật ra không cần thiết.

Vì trẻ biết nhiệm vụ chính của mình là học tập, nên sẽ không vì sách truyện mà bỏ bê học hành. Dù cá biệt có trẻ vì đọc sách truyện mà ảnh hưởng đến học tập, thì cha mẹ cũng có thể nhắc nhở để chúng sửa đổi. Một nguyên nhân khác khiến cha mẹ ngăn cấm trẻ đọc sách ngoài, đó là vì sợ tâm lý trẻ sẽ bị lệch lạc. Thật ra không hẳn như vậy, cha mẹ chọn cho con sách đọc thích hợp, không những nâng cao khả năng sử dụng ngôn ngữ cho trẻ, mà còn có thể tiếp nhận được nhiều kiến thức không có trong sách vở.

Cha mẹ nên chỉ rõ cho con biết loại sách nào phù hợp với chúng, loại sách nào không phù hợp, không nên chỉ biết ngăn cấm chúng đọc sách truyện, khi trẻ lớn dần, khả năng phân biệt đúng sai tăng lên, chúng sẽ tự biết cách lựa chọn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Trẻ thích đọc “sách ngoài” là hết sức bình thường, những loại tạp chí, sách báo với đủ hình ảnh thú vị là con đường quan trọng để trẻ thu nhận kiến thức, rất có ích cho trẻ mở rộng tầm mắt, tăng cường trí tưởng tượng. Cha mẹ nên hướng dẫn, chọn lựa cho trẻ những loại sách thích hợp để trẻ đọc.

♣ CHỌN SÁCH THEO ĐỘ TUỔI

Cha mẹ nên chọn sách phù hợp với tuổi của trẻ, đồng thời nên chọn sách vừa có kiến thức, vừa thú vị. Độ tuổi khác nhau thì sở thích cũng khác nhau. Nếu nội dung sách quá thâm thúy thì trẻ sẽ không hiểu và mất đi hứng thú đọc.

♣ CHỌN SÁCH THEO SỞ THÍCH

Tốt nhất cha mẹ nên chọn sách hợp với sở thích của trẻ. Ví dụ, phân lớn bé trai thích sách khoa học viễn tưởng hoặc khoa học thường thức, còn bé gái thì thích truyện cổ tích, cũng có trẻ thích sách lịch sử. Cha mẹ có thể căn cứ sở thích của trẻ để chọn sách thích hợp, giúp trẻ mở rộng kiến thức.

♣ CÙNG TRẺ CHỌN SÁCH

Nhiều cha mẹ luôn thích tự mình quyết định, mua sách cho con cũng theo ý của mình, nhưng sách này trẻ không thích nên dẫn đến việc trẻ không hứng thú với việc đọc sách nữa. Hãy cùng thảo luận với con để chọn được cuốn sách mà chúng ưng ý.

♣ HƯỚNG DẪN TRẺ ĐỌC NHIỀU TIỂU SỬ DANH NHÂN

Cha mẹ có thể cho trẻ đọc nhiều sách về những nhân vật giỏi giang, ưu tú, qua đó làm tấm gương học tập cho trẻ. Với những gì đọc được, trẻ sẽ nhìn thấy con đường dẫn tới thành công, hiểu đạo lý làm người. Trong thời gian nghỉ hè, trẻ có thể đọc tác phẩm kinh điển và sách khoa học thường thức. Nhắc đến tác phẩm kinh điển, chắc nhiều người nghĩ sẽ khó hiểu, thật ra, trong những tác phẩm đó cũng có những truyện ngắn, lời lẽ dễ hiểu, giá trị tư tưởng lớn, rất phù hợp với học sinh tiểu học và trung học.

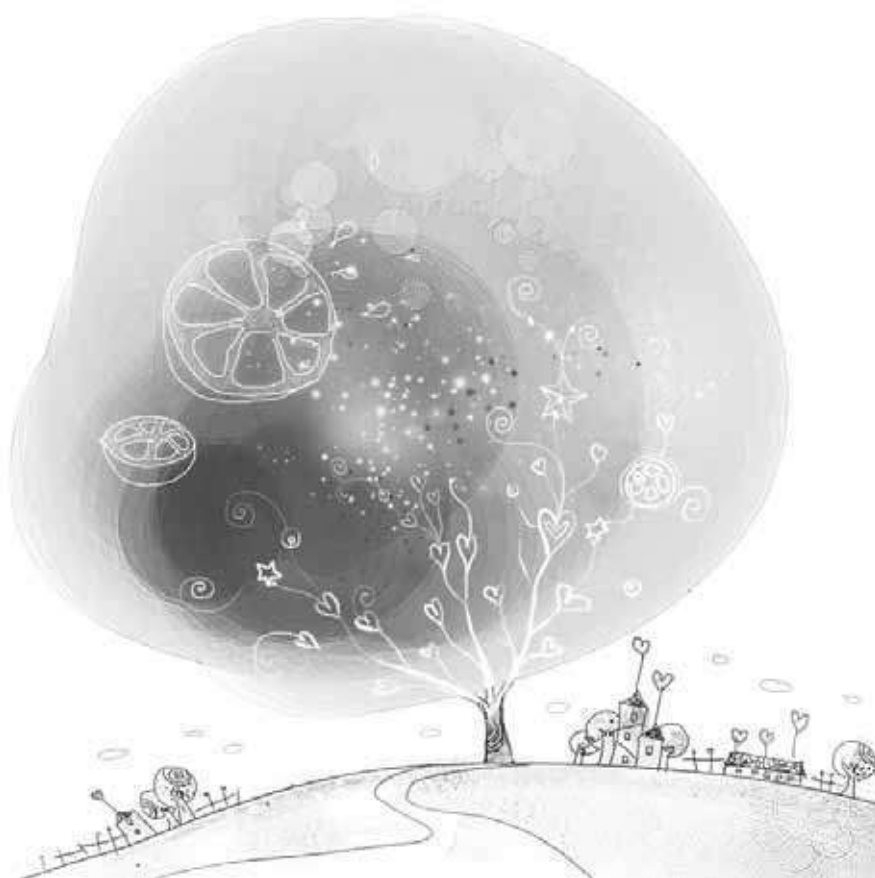
♣ GIẢM BỚT SÁCH THAM KHẢO

Nhiều phụ huynh tuy khuyến khích trẻ đọc sách ngoài nhưng chỉ xoay quanh việc học hành thi cử. Họ toàn mua sách tham khảo cho chúng, còn những loại khác thì cấm hoàn toàn. Cha mẹ nên chú ý đến việc phát triển toàn diện cho trẻ, hãy thoát khỏi vòng luẩn quẩn của

sách tham khảo, hãy coi việc đọc là một phần trong cuộc sống của trẻ, chứ không phải là công cụ để đạt được mục đích giáo dục nào đó.

♣ GIỮ LIÊN LẠC VỚI THẦY CÔ GIÁO

Cha mẹ có thể liên lạc trao đổi với thầy cô để họ giúp trẻ chọn loại sách thích hợp. Vì thầy cô giáo có nhiều kinh nghiệm giáo dục, họ hiểu rõ nhất loại sách nào thích hợp với trẻ, lại có tác dụng trợ giúp việc học trên lớp. Trao đổi với thầy cô rồi chọn sách cho trẻ sẽ mang lại rất nhiều lợi ích, vừa giúp ích cho việc học trên lớp của trẻ, vừa mở rộng kiến thức, bồi dưỡng kỹ năng đọc cho trẻ.



DẠY TRẺ CÁCH ĐỌC

Trường học rất nhỏ, thế giới trong sách giáo khoa lại càng nhỏ hơn, còn thế giới sau này trẻ phải bước vào lại rộng lớn vô cùng. Khi trẻ bắt đầu tự đọc, tự suy nghĩ và hình thành thói quen đọc thì chúng sẽ mở rộng được tầm mắt. Ngoài ra, đọc thêm sách cũng là cách rèn cho trẻ kỹ năng đọc, một kỹ năng vô cùng cần thiết. Dù là đối với các cuộc thi hay với cuộc sống sau

này, thì đọc luôn là một phương pháp học có tính tất yếu.

Nhà giáo dục nổi tiếng người Ucraina Sukhomlinski từng nói: “Việc đọc sẽ khiến trẻ suy nghĩ, suy nghĩ sẽ kích thích trí thông minh. Sách và những kiến thức sinh động mà sách mang lại là vũ khí đặc lực nhất ngăn ngừa sự học thuộc lòng máy móc. Sau khi đọc, trẻ sẽ suy nghĩ nhiều hơn. Thói quen đọc tốt và cách đọc có khoa học chính là ngọn nguồn của niềm vui.

Nhiều cha mẹ cũng biết và mong muốn dạy cho trẻ phương pháp đọc đúng đắn, nhưng cha mẹ lại không biết cách để dạy như thế nào.

Nam năm nay 6 tuổi, nhưng chưa bao giờ em thích đọc sách, dù có thích sách nào thì em cũng chỉ xem được vài phút, sau đó bỏ sách xem ti vi.

Nhưng Nam lại rất thích nghe kể chuyện, ngày nào em cũng quấn lấy đòi bố mẹ kể chuyện, nếu trong ngày không được nghe được vài truyện là em cảm thấy bứt rứt, khó chịu. Tuy em đã biết một số chữ nhưng vẫn không thích tự mình đọc, lúc nào cũng muốn cha mẹ đọc cho.

Trong ví dụ trên, Nam không có thói quen đọc sách. Cha mẹ thường xuyên kể chuyện cho em nghe trong thời gian dài khiến em quen với việc nghe chứ không quen đọc. Với những trẻ như vậy, cha mẹ nên bồi dưỡng hứng thú đọc cho chúng trước, để chúng không thấy việc đọc là khó khăn, phiền phức nữa. Nếu trẻ không có thói quen đọc thì sau này sẽ gặp khó khăn trong việc học các môn xã hội.

Khi kể chuyện cho con, cha mẹ nên đồng thời bồi dưỡng cho trẻ thói quen đọc luôn, nghĩa là vừa nghe vừa xem tranh hoặc đọc chữ. Nếu để trẻ vừa xem tranh, vừa nghe kể thì khi tự đọc, chúng sẽ liên hệ với câu chuyện đã nghe và tự hiểu được nội dung cơ bản của truyện. Vì thế, cha mẹ nên để trẻ vừa nghe kể, vừa đọc sách, như vậy sẽ có ích cho việc bồi dưỡng thói quen đọc.

*** LỚP HỌC LÀM CHA MẸ ***

Kỹ năng đọc cũng giống như người pha chế, dùng nhiều cách khác nhau để tạo ra các loại rượu, giống như vận động viên nhảy cầu với nhiều tư thế, người đầu bếp dùng những thủ pháp khác nhau để thái đồ ăn, đó là sự sáng tạo, là niềm vui, khiến công việc thêm thú vị. Dưới đây là một số cách giúp trẻ đọc sách chuyên tâm hơn.

♣ CÁCH ĐỌC TĂNG CƯỜNG ẢN TƯỢNG

Trong nhiều cách đọc sách, phương pháp SQ3R khá đơn giản, lại thích hợp với trẻ.

Bước 1: Đọc tổng quát (Survey), xem một cách khái quát toàn bộ quyển sách, đặc biệt là lời nói đầu, mục lục, tiêu đề, tư liệu tham khảo để có ấn tượng trực giác về toàn bộ quyển sách.

Bước 2: Đặt câu hỏi (Question), từ cơ sở xem tổng quát đưa ra những vấn đề mình còn chưa hiểu, để đọc sách có phương hướng và mục tiêu rõ ràng.

Bước 3: Đọc (Read), đọc để tìm hiểu những vấn đề còn chưa hiểu, gạch chân những từ ngữ quan trọng, những phần có thể là đáp án cho điều mình còn nghi vấn, đồng thời ghi chép để tăng cường trí nhớ.

Bước 4: Đọc thuộc lòng (Recite), ghi nhớ những điều đã đọc được, nhắm mắt hoặc đóng sách lại rồi tự trả lời những câu hỏi mình đưa ra trước đó, hoặc đọc lại trọng điểm của sách. Đó là cách tốt để tự kiểm tra hiệu quả học tập.

Bước 5: Ôn tập (Review), mục đích là để củng cố những điều đã đọc. Cứ ba ngày, một tuần, nửa tháng, hai tháng, nửa năm lại ôn lại để tăng cường trí nhớ.

♣ THƯỜNG XUYÊN LIÊN LẠC VỚI THẦY CÔ GIÁO

Thầy cô giáo có vai trò đặc biệt đối với trẻ, cha mẹ thường xuyên liên lạc với thầy cô, sẽ vừa biết được thông tin để hướng dẫn trẻ đọc sách, vừa thông qua ảnh hưởng của thầy cô giáo củng cố hứng thú đọc của trẻ.

♣ GHI CHÉP NHỮNG GÌ ĐÃ ĐỌC

Đọc sách nên chú trọng ghi chép lại, vì đặc điểm đọc sách của trẻ là đọc rất nhanh, phần nào thú vị mới xem, không thú vị liền bỏ qua, như vậy sẽ không hiểu sâu được về quyển sách mình đọc. Vì thế, cha mẹ nên yêu cầu trẻ khi đọc sách cần ghi chép lại những ý chính. Như vậy, dần dần mới tạo nên thói quen động não, ví dụ như tác giả sống trong thời đại nào? Tại sao lại viết cuốn sách này? Cuốn sách thể hiện tư tưởng gì? Đôi khi còn chép lại đoạn văn hay vừa đọc được.

♣ CHO TRẺ THỜI GIAN CHUYÊN ĐỂ ĐỌC SÁCH

Cha mẹ nên giúp trẻ sắp xếp hợp lý thời gian học ở trường và thời gian đọc sách truyện, cùng trẻ lập ra thời gian biểu, sau khi trẻ làm xong bài tập thì cho phép và khuyến khích trẻ đọc theo sở thích. Ví dụ như, giao hẹn với trẻ sau khi tan học, thời gian nghỉ ngơi ở nhà có thể đọc sách, nhưng đến thời gian làm bài thì không được đọc nữa; hoặc căn cứ lượng bài tập trong ngày của trẻ để tăng giảm thời gian đọc sách một cách hợp lý. Chỉ cần trẻ phân phối thời gian hợp lý, thì việc này sẽ không ảnh hưởng đến việc học, hơn nữa còn tăng cường được kiến thức cho trẻ.

♣ KHÔNG ĐỂ TRẺ MANG SÁCH KHÁC ĐẾN TRƯỜNG

Không nên cho trẻ mang sách khác vào lớp học, tránh ảnh hưởng đến việc học tập. Đặc biệt, đọc sách khác trong giờ học là vi phạm kỷ luật, không tôn trọng thầy cô. Trong trường hợp này, việc đọc sách đã mất đi ý nghĩa của nó.

♣ CÙNG ĐỌC SÁCH VỚI TRẺ

Khi đọc sách cùng trẻ, cha mẹ đừng đọc qua loa để ứng phó, tốt nhất nên cùng trẻ đọc để nhập tâm. Đọc xong một trang đừng vội giở trang tiếp theo, có thể cùng trẻ đoán xem câu chuyện tiếp theo sẽ thế nào, rồi xem nó có giống như mình đoán không. Nếu cha mẹ không biết trả lời một số câu hỏi trong sách thì có thể cùng thảo luận với trẻ. Dù kết quả cuối cùng có đúng hay không, chỉ cần cha mẹ và con đều vui vẻ là được.

* * *



DẠY TRẺ CÁCH TĂNG CƯỜNG TRÍ NHỚ

Thường thì trí nhớ ngắn hạn của trẻ không tốt sẽ ảnh hưởng đến chất lượng nghe giảng trên lớp, còn trí nhớ dài hạn lại ảnh hưởng đến khả năng lý giải các khái niệm. Các nhà nghiên cứu phát hiện, biểu hiện thường thấy trong khả năng ghi nhớ kém là bộ não gặp khó khăn trong phân loại mã hóa và kiểm tra tư liệu.

Có những người trí nhớ tốt, lại có người trí nhớ kém, vì thế đa phần mọi người nghĩ khả năng ghi nhớ là trời sinh. Thật ra, trí nhớ có thể nâng cao qua rèn luyện, chỉ khi dùng phương pháp đúng đắn mới tăng cường được trí nhớ cho trẻ.

Mỗi lần nhắc tới Hưng - cậu con trai đang học lớp chín, cô Ly lại thở dài: “Nghe cô giáo nói, con tôi học kém là vì trí nhớ không tốt. Chúng tôi đã tìm mọi cách để nâng cao khả năng ghi nhớ cho nó, nhưng hiệu quả chẳng được bao nhiêu”. Cô Ly nói, Quân không ham chơi, bình thường tan học là về nhà làm bài tập ngay, thời gian làm bài tập mỗi ngày cũng nhiều. Thái độ học của Quân cũng rất nghiêm túc, cho dù kết quả học tập không được cao nhưng cha mẹ cũng không nỡ trách mắng.

Tuy học rất nghiêm túc, nhưng vì không nắm bắt được cách ghi nhớ nên nhiều trẻ dù chăm học vẫn không đạt hiệu quả. Trong quá trình học, không phải cứ thái độ nghiêm túc, thời gian học nhiều là nhớ được lâu. Để ghi nhớ cần có phương pháp, rất nhiều công thức, định nghĩa, định lý, định luật... phải hiểu và ghi nhớ kỹ. Có những người thường cố gắng ghi nhớ quá trình giải và đáp án, nhưng điều đó hoàn toàn không cần thiết. Những người học giỏi, khả năng ghi nhớ tốt thường biết nắm bắt trọng điểm, sắp xếp dữ liệu hợp lý.

Theo nghiên cứu thì bộ não con người mới chỉ được khai thác và sử dụng một phần rất nhỏ. Rất nhiều kỹ năng đều được hình thành từ việc nắm bắt phương pháp, khả năng ghi nhớ khác nhau của mỗi người thường phụ thuộc vào phương pháp ghi nhớ của họ. Phần lớn mọi người khi muốn ghi nhớ đều vận dụng bán cầu não trái, ít khi sử dụng tới bán cầu não phải.

Một em học sinh khi được hỏi đã đọc vanh vách số điện thoại của một người bạn cùng lớp. Hỏi làm thế nào để nhớ được những con số đó thì em nói: “Chia số điện thoại này thành từng bộ phận và liên hệ với những điều quen thuộc là có thể dễ nhớ. Ví dụ 3332 là biển số xe nhà mình, 22 lại là số tòa nhà, bạn ấy sống trên tầng 16, tất cả cộng lại vừa đúng số điện thoại”.

Từ ví dụ trên có thể thấy, muốn ghi nhớ tốt cần có phương pháp, về lý thuyết thì khả năng ghi nhớ của con người là vô hạn. Một số người có khả năng ghi nhớ xuất sắc là vì họ thường xuyên luyện tập trong thời gian dài, càng nhiều phương pháp ghi nhớ thì khả năng ghi nhớ càng tốt.

Vì thế, để cải thiện trí nhớ cho trẻ, quan trọng là dạy trẻ phương pháp đúng đắn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Dưới đây là tám cách có thể giúp trẻ nâng cao trí nhớ:

♣ GHI NHỚ BẰNG NHIỀU CƠ QUAN CẢM GIÁC

Muốn nhớ được thông tin, trước tiên bắt buộc phải tiếp nhận thông tin. Có nhiều con đường để tiếp nhận thông tin, như thị giác, thính giác, xúc giác. Ký ức được ghi lại bằng sự tổng hợp của nhiều cơ quan cảm giác sẽ được ghi nhớ tốt hơn chỉ ghi lại bằng một cơ quan cảm giác duy nhất.

♣ SO SÁNH ĐỂ GHI NHỚ

Để trẻ so sánh, tìm ra điểm giống và khác giữa kiến thức mới và kiến thức cũ đã học. Cha mẹ có thể hỏi con nhiều câu hỏi về phương diện nào đó để con nói ra kiến thức mới có gì giống và khác với kiến thức cũ, như vậy trẻ sẽ dễ dàng ghi nhớ kiến thức mới hơn.

♣ LIÊN TƯỞNG ĐỂ GHI NHỚ

Khi một sự vật tương tự một sự vật khác thì thường dẫn đến sự liên tưởng. Liên hệ những gì mình muốn nhớ với sự việc mình từng biết, sẽ có hiệu quả tốt hơn. Ví dụ, có thể dùng cách liên tưởng để học từ mới trong môn ngoại ngữ.

♣ CHIA ĐOẠN ĐỂ GHI NHỚ

Hãy để trẻ phân đoạn những gì cần nhớ. Ví dụ, khi học bài có thể chia cả bài thành nhiều đoạn, đừng tham học hết toàn bộ nội dung. Nên căn cứ vào khả năng cá nhân để chia nội dung thành từng đoạn nhỏ, có những trẻ khả năng nhớ kém, thậm chí phải chia bài văn thành từng câu một để ghi nhớ.

♣ HIỂU ĐỂ NHỚ

Điều kiện cơ bản để ghi nhớ là phải tư duy về những gì cần nhớ. Những nội dung như khái niệm, phạm trù, định lý, nguyên tắc, quy luật khoa học, sự kiện lịch sử, tác phẩm văn học, tất cả đều có ý nghĩa. Muốn

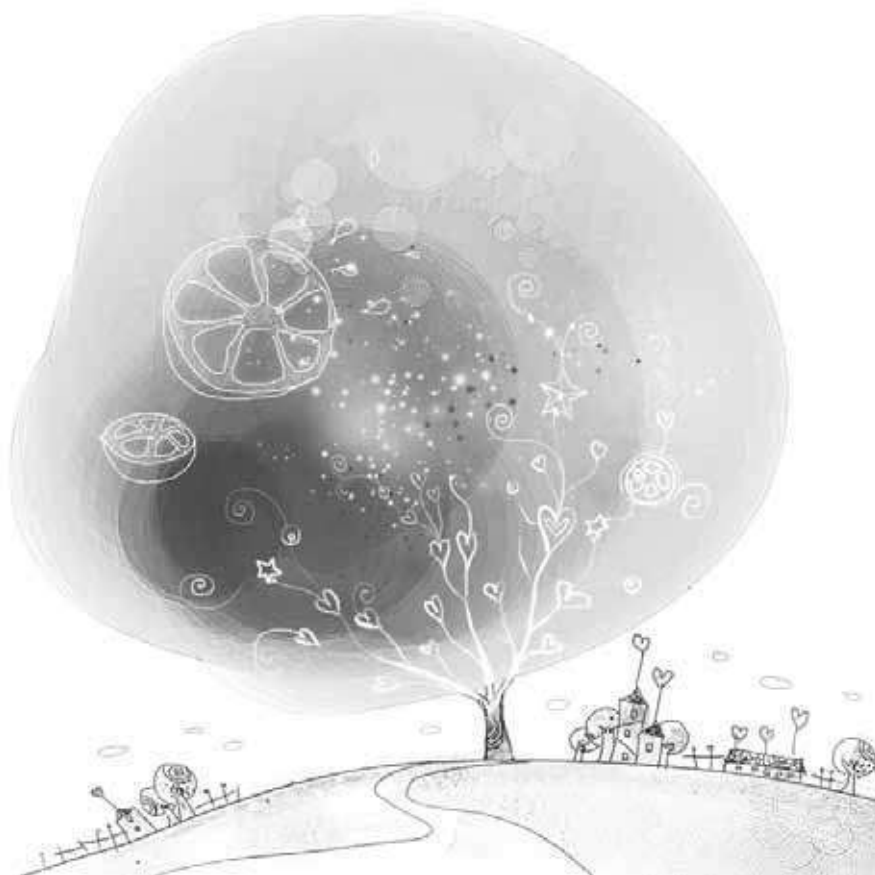
nhớ được những thứ đó, đừng học thuộc lòng từng chữ, trước tiên hãy hiểu ý nghĩa cơ bản của chúng, sau đó dựa vào kinh nghiệm, kiến thức của mình, thông qua tư duy phân tích tổng hợp để nắm bắt được đặc điểm và mối liên hệ lô-gic giữa các yếu tố, đưa những điều đó và kiến thức vốn có khắc sâu vào trí nhớ.

♣ GHI NHỚ BẰNG VẦN ĐIỀU

Có thể chuyển những gì cần nhớ thành những câu nói có vần điệu dễ nhớ, nhằm nâng cao hiệu quả ghi nhớ. Phương pháp này có thể giảm bớt lượng kiến thức không cần thiết, chia nhóm, tăng cường sự thú vị của thông tin. Việc này không những giảm nhẹ được gánh nặng cho não mà còn nhớ được lâu.

♣ PHÂN LOẠI ĐỂ NHỚ

Nếu phân loại nội dung ghi nhớ theo từng yêu cầu thì sẽ dễ nhớ hơn. Trên thực tế, quá trình phân loại là quá trình lý giải, bản thân nó đã có chức năng ghi nhớ.





GIẢM BỚT ÁP LỰC HỌC TẬP CHO TRẺ

Áp lực từ gia đình và nhà trường rất dễ khiến trẻ bị gánh nặng tâm lý, từ đó ảnh hưởng đến não bộ, ức chế việc tiết ra hormon tăng trưởng, nghiêm trọng nhất là giảm 30%, ảnh hưởng lớn đến sự phát triển chiều cao của trẻ.

Nhìn từ góc độ nào đó, nền giáo dục cơ sở của chúng ta là giáo dục lựa chọn, biểu hiện bằng các đợt thi cử để phân cấp học sinh. Trẻ luôn phải chịu sức ép nặng nề từ gia đình, nhà trường, bạn bè về thi cử, điểm số, lên lớp ...

Áp lực học tập đối với phần lớn trẻ đều là điều phiền não. Dù là những trẻ học giỏi hay kém, chúng đều tỏ ra chán ghét nếu bài tập hay các đợt thi cử diễn ra quá nhiều. Tuy cha mẹ, thầy cô không gây áp lực; nhưng nếu đã kiểm tra, thi cử thì ít nhiều trẻ đều tự cảm thấy điều đó, từ đó dẫn đến căng thẳng. Áp lực quá lớn sẽ gây khó khăn hoặc thất bại trong thi cử, vì thế, cha mẹ nên giúp con giảm bớt áp lực.

Mỗi lần sắp đến kì thi là mẹ bé An lại lo lắng cho sức khỏe của con gái. Ngày nào thấy con, mẹ cũng hỏi: “Trưa con ăn gì? Ăn có nhiều không? Có muốn ăn gì nữa không?”, hy vọng có thể bồi dưỡng đầy đủ cho con. Con gái cảm thấy mẹ chỉ biết đến ăn, chẳng quan tâm đến chuyện khác, giận dỗi nói: “Không ăn gì cả, chẳng muốn ăn gì hết!”. Dần dần áp lực ngày một lớn, con gái thật sự càng ngày ăn càng ít, giờ không ăn món chính nữa, ngày nào cũng chỉ uống sữa chua, ăn hoa quả, càng ngày càng gầy, học lâu một chút là chóng mặt.

Khi đối mặt với thi cử, trẻ khó tránh khỏi cảm giác áp lực. Cha mẹ nào cũng mong con thành tài, để nguyện vọng đó thực hiện được, ngoài tố chất tự thân của trẻ còn cần cha mẹ biết cách giảm áp lực học tập cho chúng. Chỉ khi áp lực được giảm bớt thì trẻ mới có thể học tập một cách vui vẻ.

Những đứa trẻ chịu áp lực học tập quá lớn thường tự ti vì thành tích học tập kém, thiếu tự tin vào bản thân, thường buồn phiền về kết quả học hoặc sự thiếu sót nào đó của mình, tâm lý yếu đuối, có khi vì thế mà bỏ nhà ra đi, thậm chí còn nảy sinh ý định tự vẫn, đặc biệt là trước và sau khi thi, nếu bài tập quá nhiều hoặc có khó khăn trong học tập. Vì thế, cha mẹ nhất định phải lưu tâm đến tình hình của trẻ.

Hàng ngày, cha mẹ nên chú ý bồi dưỡng cho trẻ những tố chất tâm lý tốt, giúp chúng giải phóng áp lực, đặc biệt là áp lực trong thời gian thi cử. Áp lực học tập thường khiến trẻ lo lắng, ăn ngủ không yên, dễ nóng giận. Lúc này, nếu cha mẹ lại gây thêm áp lực nữa thì tâm hồn mỏng manh của trẻ sẽ không chịu đựng nổi, chắc chắn sẽ ảnh hưởng đến thành tích học tập.

Nói tóm lại, giảm áp lực học tập cho trẻ là một vấn đề xã hội, cần sự chung tay nỗ lực của tất cả mọi người, trong đó cha mẹ là người có trách nhiệm trực tiếp và lớn nhất.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Để trẻ trưởng thành lành mạnh, mỗi cha mẹ đều phải cố gắng hết sức. Mục tiêu cuối cùng của việc giảm áp lực học tập cho trẻ là vừa giúp trẻ thích thú với việc học, vừa để trẻ thoải mái tinh thần.

♣ CHA MẸ NÊN CÓ NHẬN THỨC MỚI VỀ GIÁO DỤC TOÀN DIỆN

Quan trọng nhất là thay đổi tư tưởng “đại học là con đường duy nhất để thành tài. Cha mẹ cần nghiêm túc suy nghĩ về ưu nhược điểm, sở thích của trẻ, cùng trẻ xây dựng mục tiêu một cách tỉ mỉ. Với những trẻ thực sự gặp trở ngại trong học tập, cần dũng cảm lựa chọn con đường khác dựa trên cơ sở phân tích một cách khoa học.

♣ CỐ GẮNG GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ ĐỘNG CƠ HỌC TẬP CỦA TRẺ

Động cơ học tập là động lực căn bản của học sinh, khi trẻ dần lớn lên, nhận thức được rõ ràng tính xã hội trong mục đích học tập thì trẻ mới duy trì được động lực học tập. Trong thời gian khá dài, những mục tiêu ngắn hạn, trực tiếp cũng có tác dụng kích thích trẻ học tập. Vì thế, cha mẹ nên thường xuyên khích lệ trẻ, không ngừng tạo ra mục tiêu nhỏ cho trẻ, có thể kể chuyện, xây dựng hình mẫu, tấm gương học tập để kích thích hứng thú của trẻ, đồng thời dần dần truyền cho trẻ những tư tưởng mang tính xã hội, giúp trẻ nhận thức nhiều hơn về tương lai, về xã hội và thế giới. Một số cha mẹ thường thích dọa trẻ: “Không học thì sau này không có cơm mà ăn”, hoặc “Không học thì sau này khổ cả đời”. Cha mẹ không giải thích, cũng không đưa ra ví dụ cụ thể thì sẽ không có bất cứ tác dụng nào.

♣ CHA MẸ NÊN CHÚ TRỌNG BỒI DƯỠNG THÓI QUEN HỌC CHO TRẺ

Phần lớn nguyên nhân khiến trẻ không hứng thú học, hay gặp khó khăn không phải do trí thông minh, mà là không có thói quen học tốt. Ví dụ, ngồi trong lớp không tập trung nghiêm túc nghe giảng, thiếu nhẫn nại, làm bài qua loa. Cha mẹ nên rèn luyện cho trẻ ngay từ nhỏ khả năng tập trung, thái độ nghiêm túc, hành xử thận trọng, thói quen chuyên tâm vào một việc trong thời gian dài, thông qua cuộc sống hàng ngày, trò chơi hoặc học tập.

♣ GIÚP TRẺ GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ TRONG HỌC TẬP

Học sinh tiểu học hiện nay, đôi khi vì không hiểu vấn đề gì đó mà không dám hỏi, từ đó không theo kịp các bạn trong lớp, lâu dần mất đi sự tự tin và hứng thú học tập. Vì thế, ngay từ lớp một, cha mẹ nên chú ý xem trẻ có theo kịp tiến độ học của lớp không. Nếu có điều kiện thì mỗi tuần cùng trẻ tổng kết một lần, phát hiện những vấn đề khó khăn để kịp thời giải quyết, nếu cần có thể mời thầy cô đến phụ đạo. Nếu trẻ giải quyết được vấn đề khó khăn trong học tập thì chắc chắn sẽ nâng cao được hứng thú.

♣ TRẺ CÓ THÀNH TÍCH KHÔNG TỐT, CHA MẸ VẪN NÊN CÓ THÁI ĐỘ TÍCH CỰC

Trẻ nhất thời bị điểm kém không có nghĩa là chúng sẽ mãi như vậy, cũng không thể dựa vào đó để nói chúng học kém. Song song với việc giúp trẻ khắc phục khó khăn trong học tập, cha mẹ cần phải tích cực cổ vũ, khích lệ trẻ, đặc biệt cần phát hiện ưu điểm và sở trường của trẻ. Kết hợp giữa trợ giúp và yêu cầu nghiêm khắc để đạt được mục đích tăng cường động cơ học tập.

♣ XIN TRỢ GIÚP CỦA BÁC SĨ TÂM LÝ NẾU CẦN

Với những trẻ vì áp lực quá lớn mà thể hiện ra bằng hành vi tâm lý lệch lạc, cha mẹ có thể hỏi bác sĩ tư vấn và điều trị tâm lý. Được chuyên gia hướng dẫn và điều trị một cách khoa học, trẻ sẽ dần trở lại khỏe mạnh.



KHÉO LÉO CHỈ DẪN GIÚP TRẺ THÍCH HỌC

Học là việc mà mọi đứa trẻ đều phải làm. Nhưng theo điều tra, chỉ có 6% trẻ thấy việc học là thú vị, còn lại 94% trẻ không thích học, những việc chúng thích chỉ là nghỉ hè, học tin học, chơi thể thao...

Rất nhiều trẻ nghĩ học là việc rất khổ sở, nguyên nhân chính là vì cha mẹ gắn việc học với thi cử, ngày nào cũng thúc giục chúng học. Nếu trẻ hoàn toàn nhập tâm vào việc học thì chúng sẽ thấy học rất thú vị. Nhưng cha mẹ lại luôn ép buộc trẻ học, điều đó khiến trẻ cảm thấy học rất phiền phức, đặc biệt, nếu thời gian học lâu là trẻ sẽ đứng ngồi không yên, không thể tập trung được.

Bắt ép trẻ học quá chỉ khiến chúng nảy sinh tâm lý chống đối, trong quá trình dạy dỗ, cha mẹ nên tìm ra phương pháp thích hợp với con mình.

Hồi nhỏ, mẹ Lan thường xuyên cho em xem tranh ảnh để tăng cường kiến thức cho em. Một lần, mẹ cho Lan xem liền một lúc mười bức ảnh về côn trùng, vừa xem vừa giải thích về môi trường sống, tập quán của chúng. Lan nghe rất thích thú, cũng đưa ra nhiều câu hỏi.

Nửa tiếng sau, mẹ thay đổi chủ đề, nói với Lan: “Con đã biết mười loài côn trùng rồi. Giờ chúng ta ra ban công xem có tìm được chúng không nhé”. Lan đang xem ảnh, không ngẩng đầu lên nói: “Xem một lát nữa rồi tìm cũng được mà mẹ”. Mẹ lập tức nói: “Nếu tìm được một con cánh cam thật thì chúng ta sẽ biết sách viết có đúng không”. Lan nghe vậy lập tức chạy theo mẹ ra ban công.

Thật ra không thể tìm được bọ cánh cam trong chậu hoa, mẹ Lan chỉ là muốn tạm thời chuyển sự chú ý của Lan đi chỗ khác. Vì trẻ con rất khó tập trung vào một việc trong thời gian dài. Nếu để Lan xem đến khi chán không muốn xem nữa thì sẽ làm giảm hứng thú và hiệu quả học tập. Bởi vậy, cha mẹ biết cách hướng dẫn khéo léo thì rất dễ khiến trẻ thích học.

Một cậu bé học lớp ba không thích học, nhưng được sự hướng dẫn khôn khéo của mẹ, cậu đã tiên bộ vượt bậc. Chúng ta hãy cùng nghe mẹ cậu kể

lại.

“Con trai tôi học môn tiếng Việt rất kém, cũng rất ghét môn này. Tôi từng dỗ dành, mắng mỏ, thậm chí là đánh nhưng nó vẫn không thích học. Một hôm, khi đang đọc báo tôi chỉ vào một lỗi chính tả và nói: “Đơn giản thế này mà cũng sai được”.

Con trai tôi lập tức chạy đến, thích thú hỏi: “Đâu hả mẹ? Cho con xem với”.

Lúc ấy, tôi nhận ra cơ hội để con học đây rồi, thế là tôi nói: “Bài báo này có hai chỗ sai, mẹ tin là con trai thông minh của mẹ sẽ tìm ra được.”

Thế là, con tôi đọc hết bài báo đó và chỉ ra được một chỗ sai.

Sau này, tôi thường xuyên cầm sách ra nói với con: “Con trai, con đọc quyển này xem thế nào, liệu có chỗ nào sai không?”. Cứ nhiều lần như vậy, dần dần việc đó trở thành trò chơi giữa chúng tôi. Mỗi lần như vậy con tôi đều đọc sách rất vui vẻ.

Vì lượng đọc của trẻ tăng lên nên điểm số môn ngữ văn cũng cao hơn. Không chỉ như vậy, hứng thú học tập của cậu bé cũng được nâng cao, khi cần học, cậu bé sẽ tự giác học mà không cần phải để cha mẹ nhắc nhở. Muốn trẻ thích học phải khiến trẻ có nhu cầu thu nhận kiến thức mới. Vì thế, cha mẹ cần phải có kỹ năng nhất định trong việc giáo dục và chỉ dẫn trẻ, không được để trẻ thấy chán, phải khiến chúng cảm thấy chưa thỏa mãn với kiến thức mình đã có, từ đó thích thú học tập hơn.

* LỚP HỌC LÀM CHA MẸ *

Nếu trẻ thật sự không thích học thì cha mẹ cũng không cần phải quá lo lắng, càng không nên ép buộc trẻ học. Chỉ cần cha mẹ có phương pháp, sách lược đúng đắn thì không khó để khiến trẻ thích học.

♣ CHA MẸ LÀM TẤM GƯƠNG HIẾU HỌC

Cha mẹ trước tiên phải làm gương cho con, nếu cha mẹ hiếu học thì trẻ dần dần cũng sẽ chịu ảnh hưởng. Điều này có thể thấy được từ những gia đình theo con đường văn học nghệ thuật.

Nếu bình thường, con trẻ không nhận thấy cha mẹ yêu thích việc học tập thì việc cha mẹ bồi dưỡng hứng thú học tập cho con sẽ không đạt

được hiệu quả cao. Nếu con nhận thấy cha mẹ là người ham học, thường xuyên dành thời gian đọc sách thì trẻ sẽ chủ động noi gương cha mẹ.

♣ ĐỂ CÁC TRÒ CHƠI DẪN DẮT TRẺ HỌC

Chúng ta thường nghe các bậc cha mẹ than vãn: “Con tôi cả ngày chỉ biết chơi điện tử, chẳng học hành gì hết, khiến tôi thật lo lắng!”. Hiện nay, máy điện tử, máy vi tính, điện thoại dường như đã trở thành thú vui chính của trẻ. Nguyên nhân là bởi những trò chơi trên đó rất thú vị, hấp dẫn, phù hợp với tâm lý của trẻ.

Bất cứ trẻ nào cũng thích trò chơi điện tử, vì trò chơi có sức lôi cuốn mạnh, nếu việc học tập cũng hấp dẫn như vậy thì trẻ cũng sẽ vui vẻ, chủ động dành thời gian cho học tập như dành cho việc chơi vậy.

Khiến trẻ thích học không khó, quan trọng nhất là cách dẫn dắt của cha mẹ. Trẻ nào cũng thích chơi, cha mẹ có thể tận dụng đặc điểm này để biến việc học thành một trò chơi; từ đó khiến trẻ cảm thấy thích học.

♣ BIẾT CÁCH KHEN NGỢI TRẺ

Cha mẹ nên khen ngợi trẻ nhiều, tâm lý học gọi đó “ám thị tích cực”, sự ám thị đó rất có hiệu quả đối với trẻ. Đại kiện tướng cờ vua quốc tế Lê Quang Liêm, trong những năm còn nhỏ thường được nghe mẹ nói: “sau này con sẽ trở thành người tài giỏi.” Vậy là từ nhỏ cậu đã có mục tiêu phấn đấu trở thành “người tài giỏi”, khi trưởng thành đã đạt được thành tích khiến nhiều người ngưỡng mộ. Do vậy, nếu cha mẹ biết cách vận dụng sự ám thị tích cực, sẽ có ích cho trẻ cả đời.

♣ TÌM CHO TRẺ “GIỜ VÀNG” ĐỂ HỌC TẬP

Trẻ học với trạng thái tốt nhất, không chỉ nâng cao hiệu quả mà còn khiến chúng thích học.

Làm thế nào để tìm được thời gian tốt nhất cho trẻ học? Cha mẹ có thể ghi lại thời gian bắt đầu và kết thúc khi trẻ làm bất cứ việc gì. Một tuần sau cùng trẻ nghiên cứu lại những ghi chép đó để tìm ra khoảng thời gian làm việc có hiệu quả nhất.

♣ ĐẶT MỤC TIÊU ĐỂ KÍCH THÍCH TRẺ HỌC TẬP

Khi trẻ không thích và muốn từ bỏ việc học, cha mẹ hãy đặt ra mục tiêu để kích thích chúng. Muốn làm được điều này, cha mẹ phải biết lý tưởng của trẻ là gì. Khi có mục tiêu thì trẻ sẽ cảm thấy vất vả một chút cũng đáng.

Ngoài ra, cha mẹ còn có thể tìm cho trẻ đối tượng để cạnh tranh trong học tập, ví dụ như thi thành tích học với bạn cùng bàn, thi xem ai tiến bộ nhanh hơn với những bạn có sức học tương đương, thi xem ai sáng tạo hơn với những bạn học giỏi. Cha mẹ cần đặc biệt chú ý, chỉ khi cạnh tranh một cách tích cực thì mới có kết quả tốt, phải để trẻ hiểu chỉ nên so sánh những việc đúng đắn và dùng phương pháp hợp lý.

